

COI Focus

SOMALIË

Veiligheidssituatie in Mogadishu

25 september 2018 (update)

Cedoca

Oorspronkelijke taal: Nederlands

DISCLAIMER:

Dit COI-product is geschreven door de documentatie- en researchdienst Cedoca van het CGVS en geeft informatie voor de behandeling van individuele verzoeken om internationale bescherming. Het document bevat geen beleidsrichtlijnen of opinies en oordeelt niet over de waarde van het verzoek om internationale bescherming. Het volgt de richtlijnen van de Europese Unie voor de behandeling van informatie over herkomstlanden van april 2008 en is opgesteld conform de van kracht zijnde wettelijke bepalingen.

De auteur heeft de tekst gebaseerd op een zo ruim mogelijk aanbod aan zorgvuldig geselecteerde publieke informatie en heeft de bronnen aan elkaar getoetst. Het document probeert alle relevante aspecten van het onderwerp te behandelen, maar is niet noodzakelijk exhaustief. Als bepaalde gebeurtenissen, personen of organisaties niet vernoemd worden, betekent dit niet dat ze niet bestaan hebben.

Alle gebruikte bronnen staan kort vermeld in een voetnoot en uitgebreid beschreven in een bibliografie achteraan het document. Bronnen die geconsulteerd maar niet gebruikt werden, staan in een lijst van geraadpleegde bronnen. In uitzonderlijke gevallen worden bronnen niet bij naam genoemd. Wie specifieke informatie uit dit document gebruikt, moet de bronverwijzing uit de bibliografie vermelden.

Publicatie of verspreiding van dit document is alleen mogelijk na schriftelijke toestemming van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.

This COI-product has been written by Cedoca, the Documentation and Research Department of the CGRS, and it provides information for the processing of individual applications for international protection. The document does not contain policy guidelines or opinions and does not pass judgment on the merits of the application for international protection. It follows the Common EU Guidelines for processing country of origin information (April 2008) and is written in accordance with the statutory legal provisions.

The author has based the text on a wide range of public information selected with care and with a permanent concern for crosschecking sources. Even though the document tries to cover all the relevant aspects of the subject, the text is not necessarily exhaustive. If certain events, people or organisations are not mentioned, this does not mean that they did not exist.

All the sources used are briefly mentioned in a footnote and described in detail in a bibliography at the end of the document. Sources which have been consulted but which were not used are listed as consulted sources. In exceptional cases, sources are not mentioned by name. When specific information from this document is used, the user is asked to quote the source mentioned in the bibliography.

This document can only be published or distributed with the written consent of the Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons.

Inhoudsopgave

Lijst van afkortingen	3
Inleiding.....	4
1. Korte geschiedenis	6
2. Huidige toestand van het conflict	7
2.1. Nationale en regionale politieke ontwikkelingen	7
2.2. Algemene veiligheidssituatie in Zuid- en Centraal-Somalië	11
2.3. De strijd met Al Shabaab	15
3. Strijdende partijen	19
3.1. Gewapende groeperingen die geen deel uitmaken van de regering.....	19
3.1.1. Al Shabaab	19
3.1.2. Andere milities	25
3.1.3. Islamitische Staat van Irak en de Levant-factie of IS-factie.....	26
3.2. Nationale en internationale strijdkrachten	28
3.2.1. Somalische veiligheidsdiensten.....	28
3.2.2. African Union Mission in Somalia (AMISOM) en de Verenigde Naties (VN)	31
3.2.3. Andere mogendheden	34
4. Typologie van het geweld	36
4.1. Complexe aanslagen	40
4.2. Doelgerichte moordaanslagen	40
4.3. Andere gewelddadige incidenten	42
5. Doelwitten van het geweld	43
5.1. Statistieken.....	43
5.2. Analyse	45
6. Geografische verdeling van het geweld	49
7. Verplaatsingen van de bevolking	53
7.1. Vluchtelingen	53
7.1.1. Opvang in de regio	53
7.1.2. Terugkeer.....	54
7.1.3. Rechtspraak EHRM en Verenigd Koninkrijk.....	57
7.2. Ontheemden	59
8. Impact van het geweld op het dagelijkse leven.....	62
8.1 Handhaven van de veiligheid.....	62
8.2. Situatie van vrouwen en kinderen	63
8.2.1. Vrouwen.....	63
8.2.2. Kinderen	65
8.3 Dagelijks leven en humanitaire situatie	67
8.3.1. Economische en humanitaire situatie	67
8.3.2. Gezondheidszorg, onderwijs, werkgelegenheid, huisvesting	73
8.3.3. Clandynamieken.....	75
8.3.4. Dagelijks leven.....	76
Samenvatting	79
Bibliografie.....	82

Lijst van afkortingen

ACLED	Armed Conflict Location & Event Data Project
AMISOM	African Union Mission in Somalia
AS	Al Shabaab
ASWJ	Ahlu Sunna Wal Jama'a
ASNE	Al-Shabaab North-East
FGS	Federal Government of Somalia
FMS	Federal Member States
FSNAU	Food Security and Nutrition Analysis Unit
GIA	Galmudug Interim Administratie
IED	Improvised Explosive Device
IS	Islamic State (ISIS, ISIL of Daesh)
NISA	National Intelligence and Security Agency
OCHA	United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
RCVBIED	Remote Controlled Vehicle-Borne Improvised Explosive Device
SLA	Somaliland Army
SLP	Somaliland Police
SNA	Somali National Army
SPF	Somali Police Force
IED	Improvised Explosive Device
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNSOM	United Nations Assistance Mission in Somalia
UVIED	Under Vehicle Improvised Explosive Device
VAE	Verenigde Arabische Emiraten
VBIED	Vehicle-Borne Improvised Explosive Device

Inleiding

Deze COI Focus beschrijft de veiligheidssituatie in de Somalische hoofdstad Mogadishu, in het bijzonder voor de periode van 1 januari 2018 tot 1 juli 2018. Dit document is een update van de COI Focus van 26 januari 2018. Cedoca heeft dit onderzoek afgesloten op 30 juli 2018.

Hoewel de veiligheidsanalyse in Mogadishu centraal staat, handelt een deel van de informatie (bijvoorbeeld die met betrekking tot de strijdende partijen) ook over andere delen van Zuid- en Centraal-Somalië. Indien nodig maakt Cedoca duidelijk of de informatie enkel voor de hoofdstad geldt. De politieke ontwikkelingen en de veiligheidssituatie in geheel Zuid- en Centraal-Somalië komen aan bod in het tweede hoofdstuk.

Dit document telt acht hoofdstukken. Het eerste deel tekent kort de historische achtergrond van de oorlog in Somalië. Hoofdstuk twee bespreekt de huidige toestand van het gewapend conflict in heel Zuid- en Centraal-Somalië. Het derde hoofdstuk overschouwt de belangrijkste strijdende partijen, zowel de regeringsgezinde als degene die de overheid bestrijden, zowel de lokale actoren als de internationale. De aard van het geweld dat zich voordoet in Mogadishu komt aan bod in hoofdstuk vier. Het biedt een overzicht van de complexe aanslagen, doelgerichte moordaanslagen en andere gewelddadige incidenten die tussen 1 januari 2018 en 1 juli 2018 in de hoofdstad hebben plaatsgevonden. Het vijfde hoofdstuk beschrijft de doelwitten van het geweld in Mogadishu en bekijkt in welke mate er burgerslachtoffers vallen. Hoofdstuk zes brengt de geografische verdeling van het geweld in de hoofdstad in kaart. Hoofdstuk zeven ontleedt de situatie van vluchtelingen en ontheemden (*internally displaced persons*, IDP's), en gaat tevens na of er sprake is van gedwongen of vrijwillige terugkeer naar Somalië. Hoofdstuk acht, ten slotte, toont de impact van het geweld op het dagelijkse leven op het vlak van de ordehandhaving en het respect voor de mensenrechten, onderzoekt de situatie van twee kwetsbare groepen, namelijk vrouwen en kinderen, en duidt de humanitaire situatie.

Cedoca heeft zich voor dit onderzoek gebaseerd op een groot aantal publiek beschikbare lokale en internationale bronnen. Naast Somalische kranten en nieuwssites, zoals Goobjoog News, Hiiraan Online of Horseed Media, zijn verschillende internationale media geraadpleegd, waaronder Reuters, Voice of America (VOA) en Al Jazeera. Cedoca heeft verder een beroep gedaan op de publicaties van uiteenlopende internationale niet-gouvernementele organisaties (ngo's) zoals Human Rights Watch (HRW) en International Crisis Group (ICG), maar ook gouvernementele bronnen, zoals het Amerikaanse Department of State (USDOS) en verschillende Europese overheidsdiensten die *country of origin information* (COI) publiceren. Ook intergouvernementele bronnen, zoals de verschillende instellingen van de Verenigde Naties (VN) en het European Asylum Support Office (EASO). Tenslotte bekeek Cedoca de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM).

In deze COI Focus gebruikt Cedoca cijfergegevens van twee bronnen. Enerzijds de databank van het Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED). ACLED is een Amerikaanse ngo die informatie over conflicten verzamelt, analyseert en in kaart brengt. Anderzijds heeft Cedoca cijfergegevens over het aantal burgerslachtoffers opgevraagd bij een veiligheidsanalysedienst van een internationale organisatie in Mogadishu, met lokale kantoren in Somalië, die dagelijks de veiligheidssituatie in Somalië opvolgt. Deze organisatie heeft een netwerk van lokale bronnen en dubbelcheckt de verzamelde data. Deze gegevens kunnen door Cedoca gebruikt worden op voorwaarde dat er geen verwijzing naar deze organisatie of de contactpersoon wordt gemaakt.

Voor iedere update streeft Cedoca ernaar de recentste bronnen te gebruiken. Sommige bronnen hebben een publicatiedatum die ruim voor de publicatiedatum ligt van dit document. De voorgeschiedenis, het schetsen van een ruime context van het conflict hoeven niet onderbouwd te worden met nieuwe bronnen zolang er geen sprake is van fundamentele wijzingen.

In dit document verwijst de term "Somalië" naar Zuid- en Centraal-Somalië.

De geraadpleegde bronnen hanteren vaak verschillende schrijfwijzen voor Somalische plaats- en persoonsnamen. Cedoca neemt de meest courante schrijfwijze uit Engelstalige bronnen over.

Cedoca volgt de veiligheidsomstandigheden in Mogadishu voortdurend op. Als er zich belangrijke ontwikkelingen ter plaatse voordoen, zal Cedoca deze COI Focus zo snel mogelijk bijwerken.

1. Korte geschiedenis

De val van president Siad Barre dompelt Somalië in 1991 in chaos. Verschillende tijdelijke autoriteiten volgen elkaar na 2000 op. Het land wordt nadien alom beschouwd als een *failed state*.¹

De politieke en militaire situatie van Somalië wijzigt drastisch vanaf augustus 2011, wanneer de islamistische rebellen van Al Shabaab uit Mogadishu worden verdreven. In mei 2012 is hun volledige terugtrekking uit de hoofdstad een feit.² Tot midden 2011 controleert de centrale regering nauwelijks enkele wijken van Mogadishu. Midden 2012 voert het Somalische leger samen met regeringsgezinde milities en de African Union Mission in Somalia (AMISOM), maar ook met steun van Ethiopië en Kenia, een militair offensief uit. Deze operatie leidt ertoe dat Al Shabaab geen totale invloed meer heeft op het zuiden en het centrum van Somalië.³

Midden 2012 behoudt Al Shabaab, dat bijna al zijn grote bolwerken is verloren, nog steeds de controle over het grootste deel van Zuid- en Centraal-Somalië. De islamistische beweging is ook nog steeds in staat spontane guerrilla-aanvallen uit te voeren, met name in de hoofdstad. AMISOM en de regeringsgezinde troepen rukken verder op. De islamistische militanten geven de havenstad Kismayo op 10 september 2012 op.⁴

Begin maart 2014 lanceren AMISOM en het Somalia National Army (SNA) Operation Eagle. Ze veroveren gebied op Al Shabaab in de regio's Gedo, Bay, Bakool, Hiiraan, Galgaduud, Middle Shabelle en Lower Shabelle.⁵ In september 2014 start een tweede operatie, Operation Indian Ocean, die zich concentreert op strategische kuststeden. AMISOM en SNA bevrijden acht steden, waaronder de bolwerken Barawe en Adale.⁶ In 2015 neemt AMISOM onder meer Bardhere en Dinsoor in, in het offensief dat ze Operation Jubba Corridor noemen.⁷ Ook daarna neemt de coalitie nog nieuwe steden en dorpen in.⁸

Onder impuls van de internationale gemeenschap worden in 2012 politieke hervormingen opgestart. Dit leidt op 1 augustus 2012 tot de goedkeuring van een voorlopige grondwet.⁹

Wegens de aanhoudende gevechten en het ontbreken van een duidelijke staatsstructuur heeft de Somalische bevolking tot de verkiezingen van 2016 niet deelgenomen aan het politieke proces. Na een gespannen onderhandeling tussen de verschillende clans duidt een comité van clanhoofden in augustus 2012 de volksvertegenwoordigers aan.¹⁰ Het parlement kiest op 10 september 2012 Hassan Sheikh Mohamud tot president van de republiek. Hij volgt uittredend president Sharif Sheikh Ahmed op, die in 2009 de overgangsinstellingen had vervoegd waar hij als hoofd van een islamistische opstand tegen streed. Hassan Sheikh Mohamud is de eerste Somalische president die in Mogadishu wordt verkozen sinds de internationale gemeenschap zich achter de heropbouw van het land heeft geschaard. Zijn voorgangers werden om veiligheidsredenen allemaal in naburige landen verkozen.¹¹

¹ Foreign Policy (Traub J.), 31/05/2013, [url](#)

² Danish Immigration Service, Landinfo, 08/05/2013, [url](#)

³ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 30/11/2012, [url](#)

⁴ ROP (Barguès J.G.), 15/06/2012, [url](#) ; Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 30/11/2012, pp. 24-25, [url](#)

⁵ United Nations Security Council, 12/05/2014, [url](#)

⁶ Office of the President of Somalia, 27/10/2014, [url](#)

⁷ United Nations Security Council, 09/05/2016, p. 4, [url](#)

⁸ Sabahi Online, 29/01/2015, [url](#)

⁹ ROP (Barguès J.G.), 15/06/2012, [url](#)

¹⁰ AFP, 10/09/2012, [url](#)

¹¹ AFP, 10/09/2012, [url](#)

Tussen midden oktober en december 2016 verkiezen 13.000 kiesmannen de leden van het Lagerhuis terwijl de regionale parlementen de leden van het Hogerhuis kiezen. De twee kamers van het federale parlement starten eind december 2016 hun werkzaamheden.¹² Op 8 februari 2017 verkiest het nieuwe parlement een president: Mohamed Abdullahi Mohamed, alias Farmajo.¹³ De secretaris-generaal van de VN beschouwt de organisatie van deze verkiezingen als een teken van vooruitgang: het electoraat is groter, voor het eerst in vijftig jaar zijn de verkiezingen georganiseerd in heel het land, en de verkiezing van het Hogerhuis is gebeurd op basis van geografische vertegenwoordiging in plaats van clanvertegenwoordiging.¹⁴ Al Shabaab is er niet in geslaagd het verkiezingsproces te verstoren, aldus verschillende bronnen waaronder de VN.¹⁵ *The New York Times* stelt echter dat de islamistische beweging zich afzijdig kon houden omdat het door en door corrupte verkiezingsproces de legitimiteit van de politiek vanzelf heeft ondermijnd.¹⁶ De internationale gemeenschap juicht de vlotte en vreedzame machtsoverdracht toe.¹⁷

In 2017 zijn er, volgens Michael Keating (de speciale vertegenwoordiger van de secretaris-generaal voor Somalië) en Sagal Abshir (onderzoeker aan het Center on International Cooperation aan de Universiteit New York), een geheel van ambitieuze en nog nooit eerder voorgekomen overeenkomsten gesloten om een gemeenschappelijke visie te ontwikkelen over de verschillende veiligheidsinstituten zowel op het federaal niveau als op dat van de deelstaten. In mei 2017 bereikt de Somalische federale regering (Federal Government of Somalia of FGS) en de federale deelstaten (Federal Member States of FMS) een politiek akkoord over de National Security Architecture en diezelfde maand keurt de overheid een International Security Pact goed. Volgens beide onderzoekers weerspiegelt de timing van deze akkoorden de groeiende dringende noodzaak om een effectieve en efficiënte veiligheidsinfrastructuur te hebben die, zonder buitenlandse hulp, de veiligheid van de bevolking kan garanderen en zo gradueel de rol van het AMISOM kan overnemen.¹⁸ Resolutie 2372 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties van 30 augustus 2017 reduceert, voor de eerste keer, het aantal AMISOM-personeelsleden met 1.500 man (van de in totaal 21.600) tegen eind oktober 2018.¹⁹

2. Huidige toestand van het conflict

2.1. Nationale en regionale politieke ontwikkelingen

De prioriteiten voor de federale regering zijn nog steeds, zoals reeds aangehaald in de vorige COI Focus van 28 januari 2018, de herziening van de voorlopige grondwet en de voorbereiding van de algemene verkiezingen in 2020. Gedurende de eerste helft van 2018 worden enkele stappen ondernomen: op 18 januari 2018 bekrachtigt de Somalische ministerraad een politiek stappenplan dat de essentiële politieke processen uittekent die moeten afgewerkt zijn tegen 2020 om zo de weg voor te bereiden voor de verkiezingen in 2020-2021.²⁰ Dit stappenplan stipuleert dat de nieuwe kieswet wordt aangenomen eind 2018. Een reeks mogelijkheden voor het toekomstige systeem van

¹² United Nations Security Council, 09/01/2017, p. 1, [url](#)

¹³ ICG, 25/04/2017, [url](#)

¹⁴ United Nations Security Council, 09/01/2017, p. 5, [url](#)

¹⁵ United Nations Security Council, 09/05/2017, p. 3, [url](#); Brookings (Felbab-Brown V.), 23/02/2017, [url](#)

¹⁶ The New York Times (Gettleman J.), 07/02/2017, [url](#)

¹⁷ UN News Centre, 10/02/2017, [url](#); AP (Guled A.), 23/02/2017, [url](#); Al Jazeera (Ainte A.), 11/05/2017, [url](#)

¹⁸ Center on International Cooperation (CIC) (Keating M., Abshir S.), april 2018, pp. 1-4, [url](#)

¹⁹ Center on International Cooperation (CIC) (Keating M., Abshir S.), april 2018, p. 3, [url](#); United Nations Human Rights Council, 06/09/2017, [url](#)

²⁰ United Nations Security Council, 02/05/2018, pp. 2-5, [url](#)

vertegenwoordiging werd al besproken tijdens een reeks vergaderingen tussen de federale overheid en de federale deelstaten. Het politieke stappenplan stelt ook dat de modaliteit van de kiezersregistratie in 2018 bepaald wordt zodat in 2019 de kiesregistratie kan plaatsvinden onder leiding van de nationale onafhankelijke kiescommissie (National Independent Electoral Commission). Begin 2018 voert de nationale onafhankelijke kiescommissie consultatierondes uit om de eventuele uitdagingen voor de volgende verkiezingen op te tekenen. De kiescommissie, met de steun van UNSOM, bezoekt hiervoor de deelstaten Banadir, Galmudug, HirShabelle, Jubaland, Puntland en de deelstaat Zuid-West. Ook raadpleegt de kiescommissie de diasporagemeenschap in Zweden, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten van Amerika. Uit deze vergadering blijkt dat de Somalische bevolking erg achter het idee van een meerpartijenverkiezing staat in plaats van de huidige machtsverdelingsakkoorden gebaseerd op de claudynamieken.²¹ De nationale veiligheidsraad (National Security Council) vergadert op 4 en 5 juni 2018 in Baidoa. Deze raad, voorgezeten door de president en de eerste minister en in aanwezigheid van vertegenwoordigers van alle federale deelstaten, bereikt na deze tweedaagse top een akkoord over de transitie van de veiligheidsdiensten na de geplande exit van AMISOM in december 2020 en het verkiezingssysteem voor de verkiezingen in 2020.²²

President Farmajo bezoekt voor het eerst in januari 2018 de deelstaten Puntland en Galmudug. Om zijn persoonlijke engagement te tonen voor de verzoeningspogingen door beide FMS reist de president via de weg van Garowe tot Galkayo. In Dhuusamarreeb wordt, op 18 januari 2018 en in bijzijn van de president, de vorming van een gezamenlijke regering in Galmudug gevierd als resultaat van het akkoord tussen Galmudug Interim Administratie (GIA) en Ahl al-Sunna wal-Jama'a (ASWJ). De overdracht van de regeringsfunctie van Cadaado naar de nieuwe hoofdstad Dhuusamarreeb is eveneens begonnen. Een ontwerp van een nieuwe samengestelde grondwet wordt opgesteld en wacht op goedkeuring. In april 2018 trekken de leiders van de clan van de Salebaan zich terug uit de regering door onenigheid over het aantal zetels en de clanverdeling in de gezamenlijke regering.²³

Op 21 januari 2018 ontslaat president Farmajo de gouverneur van Banadir en de burgemeester van Mogadishu, Thabit Abdi Mohamed. De spanningen tussen Mohamed en de federale regering over de veiligheid in de regio en het verkopen en/of verhuren van publieke gronden in Mogadishu zijn de onderliggende oorzaken van zijn ontslag. Abdirahman Omar Osman, de minister van Informatie wordt aangeduid als de nieuwe burgemeester.²⁴

In de deelstaat Zuid-West blijft het vormingsproces voor een districtsraad verder duren. Op 24 januari 2018 wordt de districtsraad van Berdaale ingehuldigd. In Baidoa zorgt het gebrek aan transparantie voor spanningen tussen de verschillende clans wat de machtsverdeling betreft. Hierdoor is er in april 2018 nog geen enkele stap in de richting van het oprichten van een districtsraad gezet. In Baraawe is er door onenigheid over het aantal zetels ook nog geen districtsraad gevormd in april 2018.²⁵

In februari 2018 bereikt de nationale veiligheidsraad (National Security Council), bestaande uit leden van de federale overheid en de deelstaten, een akkoord rond de financiële en operationele steun van de regionale strijdkrachten die dan later zullen geïntegreerd worden in een nationale staatspolitie. Een volgende vergadering is gepland in maart 2018 maar door de politieke impasse in Mogadishu werd deze uitgesteld voor onbepaalde tijd.²⁶

²¹ United Nations Security, 02/05/2018, pp. 6-7, [url](#)

²² ICG, s.d., [url](#)

²³ United Nations Security Council, 02/05/2018, p. 2, [url](#)

²⁴ United Nations Security Council, 02/05/2018, p. 2, [url](#)

²⁵ United Nations Security Council, 02/05/2018, p. 2, [url](#)

²⁶ United Nations Security Council, 02/05/2018, p. 2, [url](#)

Na deze vergadering van de nationale veiligheidsraad kondigen de federale en regionale staten de vorming aan van een gemeenschappelijk comité voor de integratie van de regionale troepenmacht in het SNA (Somali National Army). Ook bereiken ze een akkoord over een stappenplan voor het Federal Policing Model met daarin bepalingen over gegevensdeling. Op 19 februari 2018 duidt de federale regering een nieuw hoofd van de politie en een nieuwe chef van de nationale inlichtingendienst aan. Deze twee posten waren nog steeds vacant sinds president Farmajo de vorige politiechef en hoofd van de inlichtingendienst ontsloeg naar aanleiding van de vrachtwagenaanslag in Mogadishu op 28 oktober 2017. Nog in februari 2018 kondigt de regering een btw-verhoging aan wat protestacties uitlokt bij zakenlui: een boycot van de haven van Mogadishu wordt georganiseerd en een staking van de grootste markt van het land, de markt van Bakara, wordt afgekondigd.²⁷

Vanaf maart 2018 tot april 2018 wordt de Somalische politiek overheerst door een crisis die begint met een motie van wantrouwen tegen de voorzitter van het Lagerhuis, Mohamed Osman Jawari. Deze situatie creëert spanningen tussen de uitvoerende macht en het federale parlement, zaait verdeeldheid onder de parlementariërs en vertraagt de federale legislatieve activiteiten en acties. De crisis leidt ook tot de mobilisatie van Somalische veiligheidstroepen en irreguliere troepen en tot een heropflakking van spanningen tussen clans onderling. Hierdoor neemt het risico tot een gewapende confrontatie in Mogadishu toe. Op 8 april 2018 treedt Jawari af als voorzitter om zoals hij zelf aangeeft verdere escalatie te vermijden.²⁸ Het Somalische parlement kiest de voormalige minister van Defensie, Mohamed Mursal Abdirahman, als de nieuwe voorzitter op 30 april 2018.²⁹

De nieuwe minister van Binnenlandse Zaken, Federale Aangelegenheden en Verzoening, Abdi Mohamed Sabriye, organiseert op 6 en 7 maart 2018 een workshop over nationale verzoening. Hij onderstreept het belang van het opnieuw afstemmen van de verschillende verzoeningsprocessen met andere initiatieven gericht op de staatsvorming en het vredesproces in het land.³⁰

Op 13 mei 2018 lanceert de eerste minister Hassan Ali Khaire het herzieningsproces van de grondwet in Mogadishu in aanwezigheid van het parlement, religieuze leiders en internationale partners. De eerste minister belooft dat het land een nieuwe grondwet zal hebben eind 2019.³¹

De crisis in de Perzische Golf heeft ook een impact op de interne Somalische politiek.³² De beslissing van de president Farmajo om neutraal te blijven, leidt tot spanning in de relatie met de deelstaten in 2017.³³ De rivaliteit die ten grondslag ligt aan de crisis onder de leden van de Samenwerkingsraad van de Golf (Gulf Cooperation Council, GCC) heeft, volgens een analyse van ICG, een gevaarlijke nieuwe wending gegeven aan de instabiliteit in Somalië. De concurrentie tussen de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) enerzijds en Qatar en, bij uitbreiding, Turkije anderzijds, heeft de reeds lang aanslepende intra-Somalische geschillen verergerd: tussen facties in de hoofdstad, tussen Mogadishu en de regio's en tussen Mogadishu en de zelfverklaarde republiek Somaliland. De regering van Farmajo beschuldigt de VAE ervan haar rivalen te financieren en de oppositie op te stoken, met name in de deelstaten van Somalië. De VAE ontkennen inmenging en beschuldigen Farmajo ervan onder de invloed van Doha en Ankara te staan.³⁴

De relatie tussen de Somalische overheid en de VAE loopt in de eerste helft van 2018 volledig spaak. Aanleiding hiervan is de toenemende samenwerking in 2017 van de VAE met de Somalilandse en

²⁷ ICG, 01/03/2018, [url](#)

²⁸ United Nations Security Council, 02/05/2018, p. 1, [url](#); ICG, 30/04/2018, [url](#);

²⁹ ICG, 30/04/2018, [url](#); Reuters, 30/04/2018, [url](#)

³⁰ United Nations Security Council, 02/05/2018, p. 6, [url](#)

³¹ AMISOM, 13/05/2018, [url](#)

³² Institute for Security Studies (ISS) (Mahmood O.), 20/06/2018, [url](#)

³³ United Nations Security Council, 05/09/2017, p. 1, [url](#); Reuters, 20/12/2017, [url](#); ICG, 20/10/2017, [url](#)

³⁴ ICG, 05/06/2018, [url](#)

Puntlandse regering.³⁵ Het contract, gesloten in maart 2018, voor de ontwikkeling van de haven in Berbera (Somaliland) tussen de Somalilandse overheid en het Dubaise bedrijf DP World krijgt hevige kritiek van de federale overheid.³⁶ De regering van Farmajo protesteert bij de Arabische Liga dat de overeenkomst haar soevereiniteit schendt. Het Somalische parlement vaardigt een wet uit die DP World verbiedt in Somalië te opereren en richt zich daarmee niet alleen op het Berbera-contract maar ook op mogelijke overeenkomsten tussen het bedrijf en de federale staten. De Somalilandse president Muse Bihi Abdi noemt de poging van Mogadishu om de overeenkomst te blokkeren een oorlogsverklaring.³⁷ Eind maart 2018 vraagt de Somalische regering de VN-Veiligheidsraad om een actie te ondernemen tegen de aanwezigheid van een militaire basis van de VAE in de havenstad Berbera die werd gebouwd in 2017.³⁸

In april 2018 zakken de diplomatieke relaties tussen de FGS en de VAE naar een dieptepunt. Op 9 april 2018 legt de Somalische overheid beslag op bijna 10 miljoen Amerikaanse dollars (USD) of 8,6 miljoen euro [1 USD = € 0,856] cash uit een vliegtuig van de VAE dat geland was op de luchthaven van Mogadishu. De Somalische overheid haalt dit geld aan als bewijs van de bemoeienis van Abu Dhabi.³⁹ Volgens de VAE is dit geld bedoeld om de Somalische militairen uit te betalen die door hen opgeleid worden.⁴⁰ Op 11 april 2018 beëindigt de federale regering het VAE-militaire trainingsprogramma (dat dateert van 2014).⁴¹ Op 16 april 2018 houdt het FGS een vliegtuig uit de VAE aan de grond in Puntland omdat de vertrekkende militaire instructeurs uit de Emiraten weigeren hun bagage te laten doorzoeken.⁴² De VAE uiten kritiek op deze actie en sluiten, als tegenreactie, diezelfde dag het Sheikh Zayed ziekenhuis in Mogadishu.⁴³ De Puntlandse overheid probeert de gemoederen die dag te sussen en vraagt de VAE te blijven en haar steun aan Somalië niet in te trekken.⁴⁴ President Farmajo reist op 14 mei 2018 naar het politiek geïsoleerde Qatar af voor de bespreking van hun bilaterale relaties.⁴⁵ In juni 2018 belooft Qatar 60 miljoen dirham AED of ongeveer 14 miljoen euro [1 AED = € 0,233] aan humanitaire hulp aan Somalië.⁴⁶ Volgens Jamestown Foundation is deze aankondiging vooral een kaakslag voor de VAE aangezien een van de hulporganisaties die zich voor deze donatie inzetten Qatar Charity is, een van de entiteiten die door Saoedi-Arabië en de VAE op de zwarte lijst zijn geplaatst voor vermeende banden met Al Qaida.⁴⁷ Midden juni 2018 besluit de Jamestown Foundation dat door de huidige steun van de VAE voor de regio's en de steun van Qatar voor het centrum het moeilijker wordt voor Farmajo om zijn federale regering te verzoenen met de federale deelstaten en de regio's hetgeen nodig is om Al Shabaab effectief te bestrijden.⁴⁸

In mei 2018 zijn vijf federale lidstaten van Somalië bijeengekomen op een tweede vergadering van de Raad voor Samenwerking tussen Staten (Council for Interstate Cooperation), een forum dat in 2017 is opgericht om hen beter te vertegenwoordigen op nationaal niveau. De federale lidstaten hebben, sinds vorig jaar, kritiek op het buitenlands beleid van Mogadishu en dit is nog verergerd door de recente ontwikkelingen. Zo heeft Puntland ook geprofiteerd van opleidingsprogramma's van de Verenigde Arabische Emiraten (VAE), terwijl het zusterbedrijf P&O Ports van DP World een

³⁵ ICG, s.d., [url](#)

³⁶ Reuters, 13/03/2018, [url](#)

³⁷ ICG, 05/06/2018, [url](#)

³⁸ Radio Shabelle, 28/03/2018, [url](#)

³⁹ ICG, 05/06/2018, [url](#)

⁴⁰ ICG, 30/04/2018, [url](#)

⁴¹ The Jamestown Foundation (Sehmer A.), 14/06/2018, [url](#)

⁴² ICG, s.d., [url](#)

⁴³ ICG, s.d., [url](#); The Jamestown Foundation (Sehmer A.), 14/06/2018, [url](#)

⁴⁴ ICG, s.d., [url](#)

⁴⁵ Garowe Online, 14/05/2018, [url](#)

⁴⁶ The Peninsula Qatar, 08/06/2018, [url](#)

⁴⁷ The Jamestown Foundation (Sehmer A.), 14/06/2018, [url](#)

⁴⁸ The Jamestown Foundation (Sehmer A.), 14/06/2018, [url](#)

overeenkomst had ondertekend om de haven van Bosaso te beheren. Puntland meent dat zowel de manier waarop Mogadishu de afspraken rond de haven van Berbera als het in beslag genomen geld van de VAE behandelt, de belangen van de federale lidstaten bedreigt. Ook wordt er tijdens deze vergadering aandacht gevestigd op een gebrek aan materiële steun van Mogadishu en het feit dat de federale overheden op een zijspoor werden gezet bij de formulering van het buitenlands beleid, vooral over aspecten die hen aanbelangen. In het slotcommuniqué wordt er in dit verband op gewezen dat de regering van Somalië, in plaats van neutraal te blijven in de crisis in de Perzische Golf eerder de zijde van Qatar heeft gekozen en niet de belangen van de federale lidstaten.⁴⁹

Eind december 2017 stelt de VN dat de situatie in Galkayo stabiel maar fragiel is.⁵⁰ Sinds 16 december 2017 zijn de wegblokkades in deze stad opgegeven en verloopt het verkeer er normaal. Om de vrede en de verbeterde veiligheidssituatie in Galkayo te bestendigen, wordt een divisie van het Somalische nationale leger, bestaande uit eenheden uit Puntland en Galmudug, ingezet. De gemeenschappelijk politie van Galkayo die bestaat uit 200 politieagenten uit de beide delen van de stad blijft in de eerste helft van 2018, volgens de VN-veiligheidsraad, efficiënt functioneren maar heeft bijkomende logistieke steun en training nodig. Vooraanstaande clanouderen van Noord- en Zuid-Galkayo vormen een vredescomité. Vrouwen, jongeren en lokale zakenlui maken ook deel uit van dit comité zodat ze ook een stem hebben in het vredesproces. UNSOM blijft verder werken samen met de federale regering, de lokale overheid en andere partners aan een gecoördineerde aanpak om de lokale vredesinitiatieven te ondersteunen.⁵¹ Op 28 april 2018 valt een zelfmoordterrorist een legerkamp in Galkayo aan waarbij vier officieren gedood worden.⁵²

De humanitaire noden blijven zeer hoog. De aanhoudende droogte leidt ook tot grote verplaatsingen en alarmerende niveaus van voedselonzeekerheid.⁵³ Door de massale preventiemaatregelen tegen de hongersnood en het betere regenseizoen Deyr (van september tot november 2017) is er volgens de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (Food and Agricultural Organisation of the United Nations, FAO) wel een daling van het risico op hongersnood. Ongeveer 5,4 miljoen mensen, gedaald ten opzichte van de piek van 6,2 miljoen, hebben nog steeds nood aan hulp. Een aantal mensen die acute levensreddende hulp nodig hebben is ook gedaald, van 3,2 miljoen naar 2,7 miljoen. Het niveau van ondervoeding is ernstig en een van de hoogste ter wereld: 1,2 miljoen kinderen kunnen ondervoed zijn op het einde van 2018. Door de aanhoudende droogte blijft de humanitaire situatie uiterst fragiel.⁵⁴

De VN-Veiligheidsraad besluit in haar rapport van 2 mei 2018 dat ondanks de aanhoudende politieke crisissen, die het gevolg zijn van de uitdagingen in verband met het beheer van de clanpolitiek en de betrekkingen tussen de overheidsinstellingen en de structurele tekortkomingen, Somalië vooruitgang blijft boeken in de richting van de opbouw van een functionele staat.⁵⁵

2.2. Algemene veiligheidssituatie in Zuid- en Centraal-Somalië

De veiligheidssituatie in Somalië blijft schrijnend. De Somalische overheid en AMISOM spannen zich nog steeds in om de controle te behouden over belangrijke steden doorheen het land en blijven strijden om deze controle uit te breiden naar grote rurale gebieden en grote delen van het wegnennetwerk in Zuid- en Centraal-Somalië. In meer dan de helft van het land zijn werkzaamheden van staatsfunctionarissen en internationale actoren strikt gelimiteerd tot de belangrijkste steden

⁴⁹ Institute for Security Studies (ISS) (Mahmood O.), 20/06/2018, [url](#)

⁵⁰ United Nations Security Council, 26/12/2017, p. 5, [url](#)

⁵¹ United Nations Security Council, 02/05/2018, p. 6, [url](#)

⁵² ICG, 30/04/2018, [url](#)

⁵³ AI, 22/02/2018, [url](#)

⁵⁴ United Nations Security Council, 02/05/2018, p. 13, [url](#)

⁵⁵ United Nations Security Council, 02/05/2018, p. 14, [url](#)

onder het wakend oog van AMISOM. De operationele belangrijke havensteden en luchthavens in Zuid-en Centraal Somalië worden ook door AMISOM bewaakt. De Somalische veiligheidsdiensten blijven zwak en gefragmenteerd ondanks jaren van capaciteitsondersteuning door zowel Somalische als internationale initiatieven. Al Shabaab blijft vernietigend veerkrachtig zoals ze hebben bewezen door de aanslag in Mogadishu in oktober 2017 die aan meer dan 500 mensen het leven kostte.⁵⁶ Volgens de VN Veiligheidsraad blijft de algemene veiligheidssituatie volatiel in de periode december 2017 – april 2018. Het aantal gerichte moorden dat Al Shabaab opeist, blijft in die periode toenemen.⁵⁷

Al Shabaab (AS) pleegt politiek gemotiveerde moorden op burgers die banden hadden met de regering en aanslagen op medewerkers van humanitaire ngo's, VN-personeel en diplomatieke missies. Al Shabaab gebruikt vaak zelfmoordaanslagen, mortieraanvallen en geïmproviseerde explosieven (IED's). Ook doodt AS prominente vredesactivisten, gemeenschapsleiders, clanoudsten, verkiezingsafgevaardigden en hun familieleden voor hun rol in vredesopbouw en executeert personen die worden beschuldigd van spionage voor en samenwerking met Somalische nationale strijdkrachten en aangesloten milities.⁵⁸

AS heeft nog steeds de controle over de vallei van de rivier Juba en behoudt haar operationele bewegingsvrijheid in vele andere delen in Zuid-Centraal Somalië.⁵⁹

Eind januari 2018 nemen de gevechten tussen AS en de regeringstroepen toe en US AFRICOM, dat het bevel voert over de Amerikaanse strijdkrachten in Afrika, blijft in die maand luchtaanvallen op AS-doelwitten uitvoeren.⁶⁰ In februari 2018 zijn er gevechten tussen AS en regerings- en AMISOM-troepen in de regio Lower Shabelle: AS herovert tijdelijk de stad Afgooye (op 30 km verwijderd van Mogadishu) en in die maand verovert het Somalische leger de stad Awdgeegle (60 km verwijderd van Mogadishu) op AS.⁶¹ ACLED concludeert in februari 2018 dat waar de Amerikaanse AFRICOM-luchtaanvallen plaatshebben, in het algemeen, de AS-activiteit afneemt. Dit is vooral zo voor de regio Lower Shabelle, de regio die het meest aantal AFRICOM-luchtaanvallen telt sinds de start van deze militaire actie (juni 2017).⁶² Deze situatie blijkt later in het jaar niet meer te kloppen voor de regio Lower Shabelle gezien AS haar activiteiten er opdrijft.

Begin maart 2018 toont AS, volgens gegevens verzameld door ACLED, haar sterkte omdat AMISOM-troepen zich geleidelijk terugtrekken uit het zuiden van het land. Het aantal AS-aanvallen in Somalië neemt toe, vooral in de regio Lower Shabelle met regelmatige gevechten en granaat- en IED-incidenten.⁶³ Zo doodt een IED-bom vijf soldaten in Afgooye in Lower Shabelle op 2 maart 2018. Op 1 april 2018 pleegt AS een grootschalige aanval met onder meer het gebruik van twee zelfmoordautobommen tegen een AMISOM-basis in de stad Bulamarer en de omliggende dorpen.⁶⁴ Volgens ICG komen vier AMISOM-soldaten en 30 AS-militanten om bij dit offensief.⁶⁵ De Somalische regering verklaart dat het klaar is om deze bedreiging aan te pakken en voegt 2.500 soldaten toe aan haar strijdmacht aanwezig in de regio Lower Shabelle.⁶⁶

⁵⁶ Center on International Cooperation (CIC) (Keating M., Abshir S.), april 2018, p. 4, [url](#)

⁵⁷ United Nations Security Council, 02/05/2018, p. 3, [url](#)

⁵⁸ USDOS, 20/04/2018, [url](#)

⁵⁹ USDOS, 20/04/2018, [url](#)

⁶⁰ ICG, s.d., [url](#)

⁶¹ ICG, s.d., [url](#)

⁶² ACLED (Vannice C.), 16/02/2018, [url](#)

⁶³ ACLED, 20/03/2018, [url](#)

⁶⁴ ICG, s.d., [url](#); United Nations Security Council, 02/05/2018, p. 3, [url](#)

⁶⁵ ICG, s.d., [url](#)

⁶⁶ ACLED, 13/03/2018, [url](#)

AS voert in april 2018 ook een zelfmoordaanslag uit op het voetbalstadion in Barawa, ook in Lower Shabelle, waarbij twaalf mensen omkomen.⁶⁷

ACLED meldt in april 2018 dat een uitbreiding van de Amerikaanse aanwezigheid in de regio Lower Shabelle kan komen omdat er nieuwe basissen in deze regio worden gebouwd.⁶⁸

Een explosie doodt minstens vijf burgers en verwondt er tien, waaronder ook soldaten, op 9 mei 2018 op de markt van de stad Wanlaweyn (Lower Shabelle). Deze markt is een gekende verkoopplaats van qat. Volgens de politie en lokale bevolking is AS verantwoordelijk voor dit geweld.⁶⁹ ICG stelt dat deze aanslag het leven kost aan vijftien burgers en een soldaat.⁷⁰

Naar aanleiding van de ramadan (van 17 mei 2018 tot 16 juni 2018)⁷¹ worden de veiligheidsmaatregelen vanaf 15 mei 2018 opgevoerd in verschillende delen van Somalië en Kenia. Een gemeenschappelijke veiligheidsdienst, de Mogadishu Stabilization Forces, bestaande uit honderden leden van de Somalische politie, het Somalische leger en de veiligheidsdiensten, wordt opgericht en ingezet in Mogadishu. Zij patrouilleren in het stadscentrum, bewaken checkpoints en sluiten regio's af waar er gevaar dreigt.⁷²

Tijdens de ramadan voert Al Shabaab haar gewelddadige acties op.⁷³ In de regio Lower Shabelle valt AS enkele AMISOM-basissen aan in Qoryooley, Shalaambood, Amabarerson en Baraawe op 2 en 5 juni 2018. Op 4 juni 2018 overvallen AS-strijders een politiekantoor in de buurt van Dharkenley (de regio Banadir) en een militaire basis in Daynuunay (regio Bay) op 7 juni 2018. Op 5 juni 2018 heeft AS kortstondig de controle over de stad Ceel Waak in de regio Gedo waardoor de lokale strijdkrachten op de vlucht slaan naar Kenia. Op 8 juni 2018 voert AS een mortieraanval uit op een US-AMISOM-patrouille in Jamaame in de regio Lower Juba waarbij een Amerikaanse soldaat sterft.⁷⁴

Voor het eerst sinds drie jaar heeft AS geen grote aanval in het land uitgevoerd tijdens de ramadanmaand. In het totaal zijn het aantal "spectaculaire acties" van AS tijdens de ramadanmaand in 2018, volgens een analyse van het Hiraal Institute, gedaald ten opzichte van 2017. Het aantal bomaanslagen is wel gelijk gebleven in vergelijking met de ramadanperiode vorig jaar maar met minder dodelijke slachtoffers. Daarnaast voert AS enkele granaataanvallen uit in 2018. Dit is het resultaat van de gerichte acties door de speciale eenheden tegen het AS-netwerk dat operatief is in Mogadishu. AS drijft in deze periode in 2018 eveneens het aantal gerichte moorden op; er gebeuren namelijk drie keer meer gerichte aanslagen dan in 2017. Ook het aantal directe militaire aanvallen door AS stijgt in vergelijking met voorgaand jaar maar ook hier ligt het dodental lager. Door de acties van de speciale eenheden en de droneaanvallen is AS meer in een defensieve positie geduwd, besluit het Hiraal Institute.⁷⁵

Ook in Mogadishu blijft de veiligheidssituatie onstabiel, ondanks lichte vooruitgang door enkele overheidsinitiatieven, zo zegt de secretaris-generaal van de VN in september en opnieuw eind december 2017. De doeltreffendheid van de stabiliseringsoperaties in Mogadishu hebben ertoe geleid dat Al Shabaab steeds vaker IED's gebruikt, die een grotere impact hebben op burgers.⁷⁶ AS neemt de controle over in Khada, een buitenwijk in Mogadishu op 10 mei 2018.⁷⁷ De burgemeester van

⁶⁷ ICG, s.d., [url](#)

⁶⁸ ACLED, 07/05/2018, [url](#)

⁶⁹ Reuters (Sheikh A.), 09/05/2018, [url](#); ICG, s.d., [url](#)

⁷⁰ ICG, s.d., [url](#)

⁷¹ Hamari Web, s.d., [url](#)

⁷² ACLED, 14/05/2018, [url](#); Garowe Online, 24/07/2018, [url](#); The Observer via Hiraal Online, 03/05/2018, [url](#)

⁷³ ICG, s.d., [url](#)

⁷⁴ ACLED, 11/06/2018, [url](#)

⁷⁵ Hiraal Institute, s.d., [url](#)

⁷⁶ United Nations Security Council, 05/09/2017, p. 3, [url](#); ICG, 20/10/2017, [url](#); United Nations Security Council, 26/12/2017, p. 2, [url](#)

⁷⁷ ACLED, 25/05/2018, [url](#)

Mogadishu, Abdirahman Yarisow, stelt eind mei 2018 dat hij optimistisch is inzake de veiligheid van de hoofdstad tijdens een conferentie over stabilisering van het land. Daar deelt hij ook het plan mee voor de heropbouw van het stadion van Mogadishu, het grootste sportveld in Somalië dat al tien jaar wordt gebruikt als een militaire basis voor AMISOM.⁷⁸ Volgens een artikel in de Somalische krant Garowe Online in juni 2018 is de veiligheidssituatie in de stad aanzienlijk verbeterd. Dit is vooral het gevolg van het inzetten van bijkomende soldaten op de belangrijkste kruispunten in de stad die regelmatig privé en publieke voertuigen controleren.⁷⁹

Clangeweld eist in de verslagperiode opnieuw slachtoffers. Zo komen in april 2018 bij botsingen in Middle Shabelle ten minste drie mensen om het leven toen een dominante clan naar verluidt probeert om betwist land met geweld over te nemen. Burgers melden dat veel woningen werden platgebrand tijdens de gevechten, waardoor dorpsbewoners op de vlucht sloegen. Sommige gemarginaliseerde gemeenschappen, met name de Somalische Bantoe/Jareerweyn, melden dat zij het slachtoffer waren van aanvallen zonder enige vorm van verhaal, aangezien regionale overheden de incidenten categoriseren als clanconflicten.⁸⁰ Volgens HRW worden burgers het doelwit van of worden ze geconfronteerd met willekeurige aanvallen tijdens gevechten tussen clanmilities en regionale krachten om bestaansmiddelen en politieke posities en controle, met name in Lower Shabelle, Hiraan en Galguduud.⁸¹ Om de spanningen tussen verschillende clans in Marka (de regio van Lower Shabelle) op te lossen heeft een vergadering, voorgezeten door de Somalische president en in aanwezigheid van alle belanghebbenden van de deelstaat Zuid-West, plaats op 16 maart 2018 in Mogadishu. Tijdens de follow-up vergadering van 20 maart 2018 wordt een akkoord bereikt over de vertegenwoordigingsquota van de Bimal, Habar Gidir en andere subclans. Een openingsconferentie voor het vredesproces wordt op 26 maart 2018 in de hoofdstad gehouden. Volgens de VN Veiligheidsraad blijft de onenigheid betreffende de rol van de autoriteiten van de deelstaat Zuid-West in het verzoeningsproces voortduren tijdens deze verslagperiode.⁸²

Door een hinderlaag, uitgevoerd door AS, worden twee parlementsleden van de semiautonome staat HirShabelle en enkele van hun bodyguards gedood op 5 juni 2018. Op 9 juni 2018 voert AS een mortieraanval uit en bestookt ze de US Special Forces in de buurt van Jamaame, in de regio Jubaland.⁸³

Volgens gegevens verzameld door de veiligheidsanalyzedienst van een internationale organisatie zijn er in het totaal voor deze onderzoeksperiode 472 dodelijke burgerslachtoffers gevallen in Somalië, waaronder 175 door acties uitgevoerd door AS en 107 doden door geweld door de aanwezige milities.⁸⁴

⁷⁸ Radio Shabelle, 29/05/2018, [url](#)

⁷⁹ Garowe Online, 30/06/2018, [url](#)

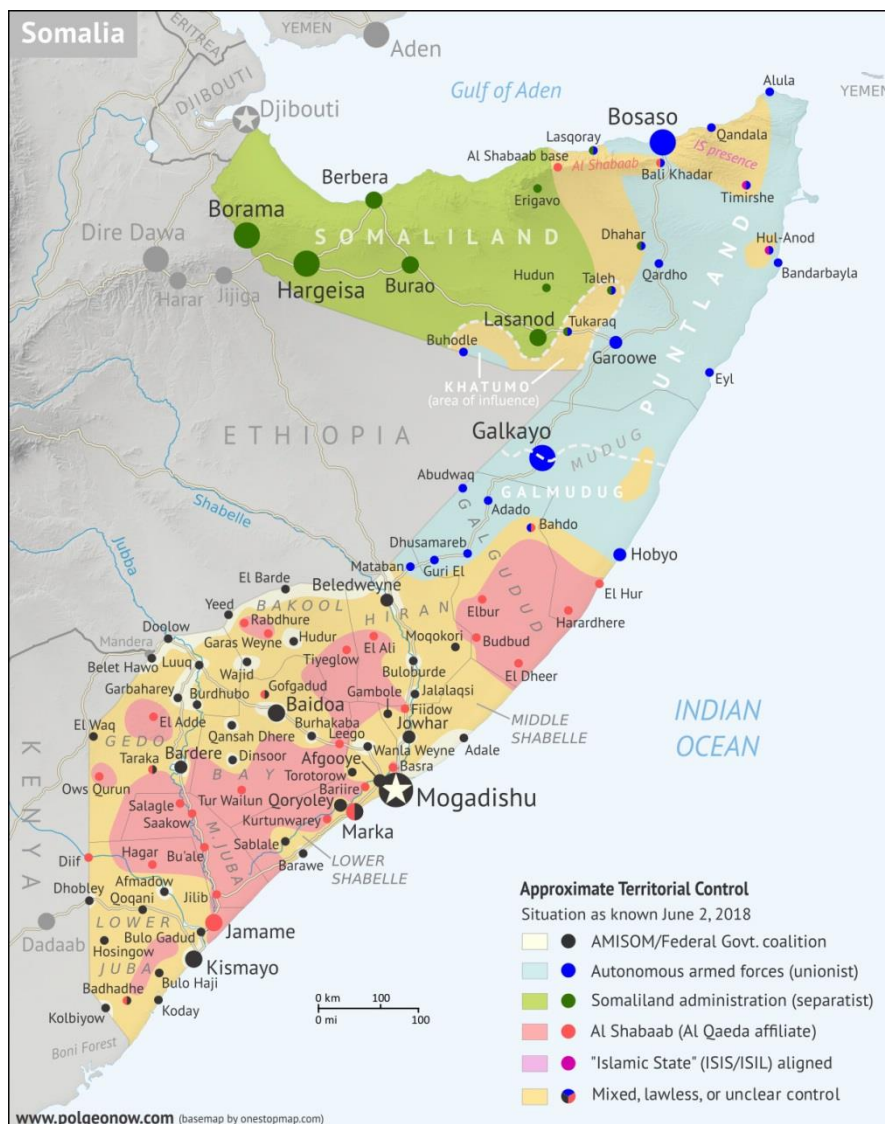
⁸⁰ USDOS, 20/04/2018, [url](#)

⁸¹ HRW, 18/01/2018, [url](#)

⁸² United Nations Security Council, 02/05/2018, p. 6, [url](#)

⁸³ ICG, s.d., [url](#)

⁸⁴ Internationale veiligheidsanalyzedienst, analist, e-mail, 15/07/2018

Territoriale controle van de verschillende actoren in Somalië op 2 juni 2018⁸⁵

2.3. De strijd met Al Shabaab

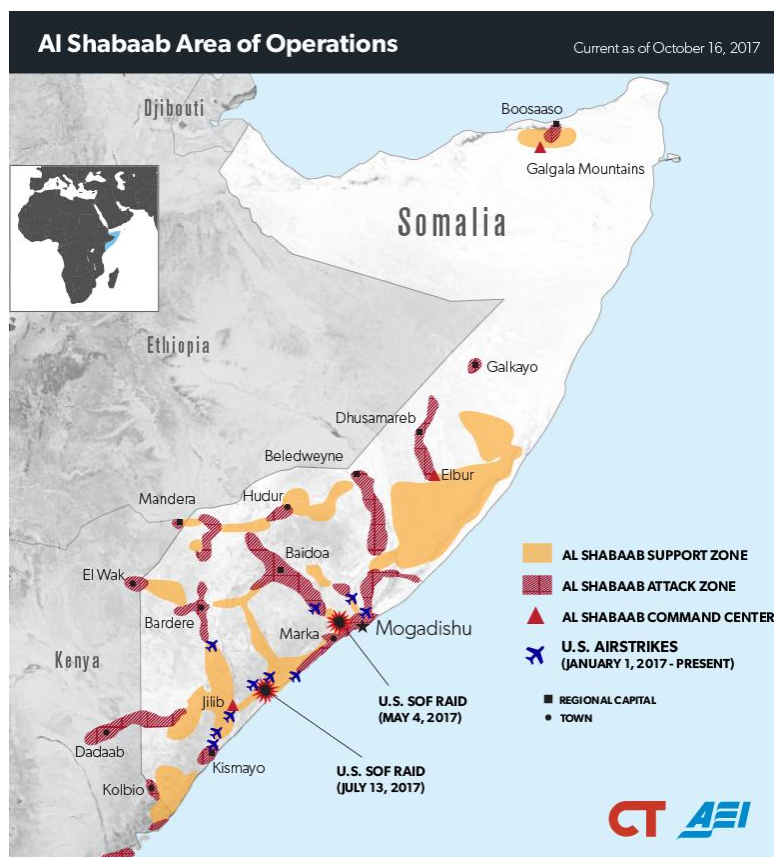
Volgens Al Shabaab-experten Stig Jarle Hansen en Christopher Anzalone controleert AS momenteel het grootste territorium sinds 2010 hoewel de Somalische regering beweert dat de macht en invloed van Al Shabaab aan het afnemen is.⁸⁶ In maart 2018 stelt het Amerikaanse onderzoekscentrum Combating Terrorism Center in haar analyse, dat de situatie in Somalië onzeker blijft ondanks de belofte van de Somalische president Farmajo na de zware aanslag van oktober 2017 om de strijd tegen AS op te voeren⁸⁷, de tekenen van politieke vooruitgang in het land en de toename van directe Amerikaanse militaire betrokkenheid ter plaatse. Al Shabaab is bovendien momenteel in de

⁸⁵ Political Geography Now (Polgeonow), 02/06/2018, [url](http://www.polgeonow.com)

⁸⁶ Council on Foreign Relations, 09/01/2018, [url](http://www.cfr.org)

⁸⁷ AfricaNews (Oteng E.), 19/10/2017, [url](http://www.africanews.com)

sterkste en meest stabiele staat sinds hun "gouden periode" tussen 2009 en 2011.⁸⁸ AS blijft, in tegenstelling tot de Islamitische Staat, in 2018 de controle houden over grote gebieden zoals de regio's Gedo, Bay, Bakool, Lower en Middle Shabelle, Lower en Middle Juba, Hiraan, Puntland, Galguduud en Mudug.⁸⁹

Geografische voorstelling van de activiteiten van Al Shabaab⁹⁰

Het burgerlijk bestuur van de groep blijft in 2018 diverse activiteiten uitvoeren waaronder het leiden van shariarechtbanken, het houden van ontmoetingen met clanleiders en hulp bieden op basis van de ingezamelde *zakat*. Bestuurders van Al Shabaab runnen ook sharia-instituten, scholen en geven cursussen aan jongeren, handelaren en vaklieden. AS faciliteert reizende gezondheids- en vaccinatieklinieken voor mensen en vee. Tijdens de ramadan en de islamitische feestdagen van Eid al-Fitr en Eid al-Adha organiseert AS ook speciale religieuze cursussen en wedstrijden voor lokale clans/subclans en de minderheidsbantoegemeenschap (Jareer), vooral rond het de facto bestuurlijk centrum van de groep, de stad Jilib in Middle Juba. Ook blijft Al Shabaab de humanitaire hulporganisaties belasten als onderdeel van haar inkomstenwinning om hiermee haar militaire operaties en bestuur te financieren. Ondanks hun uitgesproken afwijzing van nationalisme en "destructieve clanisme" zijn de leiders van Al Shabaab zich bewust van de noodzaak om banden te onderhouden met lokale clans/subclans. De bestuurders en rechtbanken van Al Shabaab blijven

⁸⁸ CTC Sentinel (Anzalone C.), 01/03/2018, p.12, [url](#)

⁸⁹ CTC Sentinel (Anzalone C.), 01/03/2018, p.16, [url](#)

⁹⁰ Indermuehle J., 17/10/2017, [url](#)

bemiddelen bij interclangeschillen en houden ontmoetingen met lokale clan- en subclanoudsten en leiders van Bantoe-gemeenschappen.⁹¹ AS blijft talrijke misdaden tegen de lokale burgers plegen.⁹²

Volgens de Deense immigratiedienst is de omvang van mensenrechtenschendingen in Al Shabaabgebied niet gekend, maar zijn er meldingen van misbruik op willekeurige basis, zoals afpersing, mishandeling, onwettige arrestaties en detenties, amputaties, onthoofdingen⁹³ en, volgens Somali Current, executies voor verraad.⁹⁴ Al Shabaab legt in 2017 zwaardere straffen op voor personen die het schuldig acht aan spionage, desertie of schending van de sharia. De UN Monitoring Group vermoedt dat dit gebeurt als reactie op de groeiende aanwezigheid van IS.⁹⁵

Op 6 februari 2018 veroordeelt de militaire rechtbank in Mogadishu Hassan Adan Isa ter dood voor zijn rol bij de bomaanslag van 14 oktober 2017. Tijdens het proces ontkent de 23-jarige beklaagde alle betrokkenheid bij deze aanslag. Een andere verdachte wordt bij verstek veroordeeld tot een levenslange gevangenisstraf, terwijl een derde man een gevangenisstraf van drie jaar krijgt.⁹⁶

In maart 2018 geeft AMISOM en de Somalische regering officieel toe dat Al Shabaab met succes grote delen van het wegennet, dat belangrijke steden zoals Baidoa, Kismaayo en Jowhar met elkaar verbindt, heeft afgesneden, checkpoints heeft opgericht om humanitaire hulp en ander transport te belasten en AMISOM- en regeringskonvoien door middel van hinderlagen heeft aangevallen.⁹⁷

De Verenigde Staten (US AFRICOM of AFRICOM) voeren sinds juli 2017 het aantal lucht- en drone-aanvallen gevoelig op.⁹⁸ De luchtaanvallen hebben vooral plaats in de zuid-centrale en de zuidelijke regio's van het land en dit door de intensiteit van de activiteiten van Al Shabaab in deze gebieden. In het eerste kwartaal van 2018 worden in totaal twintig luchtaanvallen uitgevoerd, in vergelijking met geen enkele in dezelfde periode vorig jaar.⁹⁹

Dorpen in de nabijheid van door AMISOM en het Somalische leger gecontroleerde steden wisselen soms meerdere keren van bezetter.¹⁰⁰ Het gebeurt ook dat AMISOM of regionale en lokale troepen een stad verlaten, soms voor korte tijd en Al Shabaab geweldloos de controle over kan nemen. De VN, ACLED en ICG geven voorbeelden uit de regio's Hiraan (zoals de stad Muqokori in juni 2018), Bakool en Bay.¹⁰¹

Al Shabaab heeft nog steeds het grootste deel van Zuid- en Centraal-Somalië in handen. Het gaat dan vooral om de rurale gebieden tussen de steden die AMISOM en het Somalische leger controleren. De Deense en Zweedse asiel- en migratiediensten stellen, tijdens missies in Mogadishu in 2015 en 2016, vast dat het onmogelijk is te bepalen waar de aanwezigheid en invloed van Al Shabaab begint en stopt, en in welke mate AMISOM en het Somalische leger werkelijk de controle uitoefenen over de gebieden buiten de stadscentra.¹⁰² Het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken schrijft in november 2017 dat Al Shabaab niet overal formeel de macht in handen heeft waar AMISOM of de regering afwezig zijn. Dit hangt af van de tribale machtssituatie op die plaatsen.¹⁰³ ACLED stelt in mei 2018 vast dat Al Shabaab een grotere, structurele aanwezigheid begint te

⁹¹ CTC Sentinel (Anzalone C.), 01/03/2018, p.16, [url](#)

⁹² CTC Sentinel (Anzalone C.), 01/03/2018, p.16, [url](#)

⁹³ Danish Immigration Service, 24/09/2015, p. 17, [url](#)

⁹⁴ Somali Current, 14/09/2015, [url](#)

⁹⁵ United Nations Security Council, 02/11/2017, p. 43, [url](#)

⁹⁶ BBC News, 06/02/2018, [url](#)

⁹⁷ CTC Sentinel (Anzalone C.), 01/03/2018, p.14, [url](#)

⁹⁸ ACLED, 16/02/2018, [url](#)

⁹⁹ United Nations Security Council, 02/05/2018, p. 3, [url](#)

¹⁰⁰ Danish Immigration Service, 24/09/2015, p. 7, [url](#) ; CTC (Anzalone C.), 22/04/2016, [url](#)

¹⁰¹ ICG, s.d., [url](#)

¹⁰² Danish Immigration Service, 24/09/2015, p. 7, [url](#) ; Lifos – Migrationsverket, 16/06/2016, p. 6, [url](#) ; DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 7, [url](#)

¹⁰³ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 23/11/2017, p. 13, [url](#)

vertonen in het grensgebied met Kenia.¹⁰⁴ In januari 2018 bombardeert het AS een telecommunicatietoren in de stad Elwak, gelegen in het Keniaanse gewest Mandera. Deze toren behoort tot het Somalisch telecombedrijf Hormuud Telecom. Door het vernielen van deze toren wordt de communicatie in deze regio verstoord tussen de burgers maar ook tussen de Somalische en Keniaanse veiligheidsdiensten.¹⁰⁵ In maart 2018 en juni 2018 zijn de door AS geleide Gedo State Forces actief in het noordoosten van het gewest Mandera aan de grens met Somalië.¹⁰⁶

De aanhoudende droogte en het risico op hongersnood die Somalië sinds 2016 teisteren, beïnvloeden ook de veiligheidssituatie. Zo meent analist Indermuehle dat Al Shabaab meer steun bij de bevolking probeert te krijgen door humanitaire hulp te verdelen in de landelijke gebieden. Op die manier hoopt het zijn macht en gebied uit te breiden.¹⁰⁷ Tegelijk valt Al Shabaab de konvoeien van Westerse hulporganisaties aan.¹⁰⁸ Onderzoekers van de Duitse en Zwitserse migratiediensten (verder: BFA/SEM) stellen op basis van gesprekken met verschillende bronnen dat het aantal aanvallen door Al Shabaab tegen ngo's in deze crisis veel lager ligt dan tijdens de droogte in 2010 – 2012.¹⁰⁹

Al Shabaab probeert de situatie in gebieden die ze uit handen moet geven te destabiliseren door *hit-and-run*-aanslagen en asymmetrische oorlogsvoering.¹¹⁰ Naast aanvallen op de Somalische leger- en AMISOM-basissen heeft AS ook de operationele capaciteit om succesvolle grote aanvallen uit te voeren waarbij het gebruik maakt van zelfmoordterroristen en *inghimasi*¹¹¹ die vaak samen gecoördineerde aanvallen doen op zogeheten "zachte doelwitten" zoals hotels, restaurants en regeringsgebouwen in het centrum van Mogadishu, het veiligste deel van het land.¹¹²

Begin januari 2018 worden vijf Somaliërs door AS geëxecuteerd in de stad Kurtunwarey (in de regio Lower Shabelle) op verdenking spionage van de Somalische, Keniaanse en Ethiopische veiligheidsdiensten.¹¹³ Op 15 februari 2018 worden twee Keniaanse AS-strijders terechtgesteld omdat ze gespioneerd zouden hebben voor de Keniaanse overheid.¹¹⁴

De terreinwinst van het Somalische leger en AMISOM gaat voor de burgers gepaard met het risico op wraakacties door Al Shabaab. Volgens informatie die de Deense migratiedienst in oktober 2015 verkreeg van verschillende gesprekspartners is Al Shabaab clandestien aanwezig in de gebieden rondom de meeste steden, maar ook in de door AMISOM en het leger gecontroleerde stadscentra.¹¹⁵ Gesprekspartners van de Deense immigratiedienst stellen in december 2016 dat dergelijke wraakacties ook door regeringstroepen gebeuren na de terugtrekking van Al Shabaab. Volgens een bron bij de VN worden familieleden van islamistische militanten gedwongen hun woonplaats te verlaten en zijn er in het verleden sancties tegen of executies van familieleden gerapporteerd.¹¹⁶

¹⁰⁴ ACLED, 25/05/2018, [url](#)

¹⁰⁵ The Jamestown Foundation, 08/02/2018, [url](#)

¹⁰⁶ ACLED, 25/05/2018, [url](#)

¹⁰⁷ Indermuehle J., 24/04/2017, [url](#)

¹⁰⁸ The Guardian (Burke J.), 15/05/2017, [url](#) ; Shabelle Media Network, 16/04/2017, [url](#)

¹⁰⁹ BFA, SEM, 08/2017, p. 39, [url](#)

¹¹⁰ Danish Immigration Service, 24/09/2015, p. 7, [url](#) ; DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, 10, [url](#)

¹¹¹ De term *inghimasi* verwijst naar strijders die de vijandelijke linies aanvallen en binnendringen. *Inghimasi* worden door Al Shabaab en andere soennitische jihadistische groepen gebruikt. *Inghimasi-strijders* worden ingezet bij schijnbare of daadwerkelijke zelfmoordaanslagen waarbij ze vrijwel zeker gedood of gevangen zullen worden. Deze term wordt soms gebruikt naast de termen *shahid* (martelaar) en *istishhadi* (martelaar). Bron: CTC Sentinel (Anzalone C.), 01/03/2018, p.13, [url](#)

¹¹² CTC Sentinel (Anzalone C.), 01/03/2018, p.13, [url](#)

¹¹³ Garowe Online, 03/01/2018, [url](#)

¹¹⁴ Strategic Intelligence, 15/02/2018, [url](#)

¹¹⁵ Danish Immigration Service, 24/09/2015, p. 9, [url](#)

¹¹⁶ DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 8, [url](#)

3. Strijdende partijen

3.1. Gewapende groeperingen die geen deel uitmaken van de regering

3.1.1. Al Shabaab

Organisatie en structuur

Sinds eind 2006 geldt Harakat al Shabaab Al-Mujahidin of kortweg Al Shabaab ("de jeugd", in het Arabisch), als de belangrijkste tegenstander van de federale regering en AMISOM.¹¹⁷ Aan het hoofd staat de emir van Al Shabaab, Ahmed "Abu Ubayda" Umar. Hij volgt wijlen Ahmed Godane op bij diens dood door een Amerikaanse luchtaanval op 1 september 2014. De hogere leiding en de civiele regionale bestuurders en militaire bevelhebbers van de groep zijn grotendeels loyaal gebleven, ondanks een periode van ernstige interne onenigheid tussen 2012 en 2014 en de opkomst van de islamitische staat en zijn pogingen, die in 2015 begonnen, om in Somalië voet aan de grond te krijgen.¹¹⁸

De groepering wil de invoering van een islamistisch theocratisch regime en legt in de zones onder haar controle een strenge interpretatie van de sharia op.¹¹⁹ In een onderhoud met Cedoca voegt Stig Jarle Hansen, conflictanalist gespecialiseerd in jihadisme, hier aan toe dat de interpretatie van de sharia en de mate waarin deze wordt opgelegd aan de Somalische bevolking sterk afhangt van de kennis van de sharia door de lokale AS-leiding.¹²⁰ ACLED noemt in 2017 AS de meeste dodelijke terreurgroep.¹²¹

De voorbije jaren zijn een aantal vooraanstaande militanten, waaronder leiders van Amniyat, de geheime dienst van Al Shabaab, gericht uitgeschakeld door onder meer Amerikaanse drones of militaire operaties.¹²²

Al Shabaab handhaaft een relatief sterke organisatorische en operationele stabiliteit door enerzijds hun bekwaam intern veiligheidsapparaat Amniyat en anderzijds hun strijders namelijk de grenstroepen Jaysh al-Ura en de binnenlandse veiligheidstroepen Jaysh al-Hisba. In 2018 blijft Al Shabaab ook profiteren van de aanhoudende politieke tegenstellingen en de vaak tegenstrijdige belangen van de verschillende politieke en sociale actoren in het land, waaronder clan/subclanleiders, politici en zakenmensen.¹²³

De Amniyat speelt een centrale rol binnen de beweging.¹²⁴ Experts zoals Matt Bryden van de in Nairobi gevestigde denktank Sahan, Muhyadin Ahmed Roble van The Jamestown Foundation of Ken Menkhaus van het Davidson College in North Carolina, beschouwen deze geheime dienst als het

¹¹⁷ Réseau francophone de recherche sur les opérations de paix (ROP) (Barguès J-G.), 15/06/2012, [url](#)

¹¹⁸ CTC Sentinel (Anzalone C.), 01/03/2018, p.12, [url](#)

¹¹⁹ CFR (Masters J.), 09/07/2013, [url](#) ; RFI (Chanda T.), 10/04/2015, [url](#)

¹²⁰ Hansen, S.J., conflictanalist gespecialiseerd in jihadisme, *interview* tijdens de EASO COI Expertmeeting on Somalia in Valetta (Malta), 06-07/03/2018

¹²¹ Combating Terrorism Center (Warner J., Chapin E.), 01/02/2018, p. iv, [url](#)

¹²² ICG (Barnes C., Yusuf Z.), 27/06/2016, [url](#) ; BBC, 31/12/2014, [url](#) ; Al Jazeera, Reuters, 06/02/2015, [url](#) ; United Nations Security Council, 12/05/2015, p. 3, [url](#) ; United Nations Security Council, 12/05/2015, p. 3, [url](#) ; United Nations Security Council, 19/10/2015, p. 27, [url](#) ; The Guardian, 07/12/2015, [url](#) ; ICG (Barnes C., Yusuf Z.), 27/06/2016, [url](#) ; VOA (Milton M.), 18/02/2016, [url](#) ; Hiiraan Online, 18/02/2016, [url](#) ; The Guardian, 01/04/2016, [url](#) ; ICG (Barnes C., Yusuf Z.), 27/06/2016, [url](#) ; Shabelle Media Network, 05/06/2016, [url](#) ; Al Jazeera, 19/06/2016, [url](#) ; ICG (Barnes C., Yusuf Z.), 27/06/2016, [url](#) ; United Nations Security Council, 31/10/2016, pp. 10-11, [url](#) ; Reuters (Uwiringiyimana C.), 07/05/2017, [url](#)

¹²³ CTC Sentinel (Anzalone C.), 01/03/2018, p.12, [url](#)

¹²⁴ United Nations Security Council, 12/07/2013, [url](#)

meest efficiënte en gevreesde segment van de groep, verantwoordelijk voor spionage, infiltraties tegen vijandige doelwitten en doelgerichte aanslagen.¹²⁵

Schattingen over het aantal militanten van Al Shabaab lopen fel uiteen, van een 3.000 à 4.000¹²⁶ militanten volgens respectievelijk *The New York Times*¹²⁷ en Radio France internationale (RFI)¹²⁸, tot 6.000 strijders waarvan 1.500 tot de radicale Amniyat behoren, volgens onderzoekster Vanda Felbab-Brown, en 8.000 volgens *The New York Times* in oktober 2017.¹²⁹ The Jamestown Foundation stelt in januari 2016 dat Al Shabaab ook actief rekruteert in Kenia, zowel onder kansarme als hoger geschoolde jongeren, maar voegt net als IRIN toe dat honderden Keniaanse jongeren de groepering hebben verlaten.¹³⁰

Al Shabaabs basis bevindt zich in Jilib sinds ze in 2015 uit haar operationele en logistieke basis Bardheere en haar politieke hoofdkwartier Dinsoor werd verdreven, aldus The Jamestown Foundation. De stad Jilib, tussen Mogadishu en de havenstad Kismayo, biedt Al Shabaab tactische en logistieke voordelen.¹³¹

AFRICOM, dat het bevel voert over de Amerikaanse strijdkrachten in Afrika, blijft tijdens deze verslagperiode lucht- en drone-aanvallen op Al Shabaab uitvoeren.¹³²

Hoewel president Farmajo tijdens zijn verkiezingscampagne open leek te staan voor gesprekken met Al Shabaab, stelt hij zich na zijn verkiezing harder op.¹³³ Op 6 april 2017 verklaart hij hen de oorlog, maar belooft amnestie aan militanten die zich binnen de zestig dagen overgeven.¹³⁴ Ook voorgaande regeringen beloofden al amnestie.¹³⁵ Er bestaan verschillende reïntegratiecentra voor voormalige militanten van Al Shabaab.¹³⁶

In de eerste helft van 2018 verschijnen berichten over de tanende gezondheid van Shaykh Ahmad Umar Diriye (beter gekend onder zijn bijnaam Abu Ubayda), de emir van Al Shabaab sinds 2014. Informatie over zijn gezondheid zijn vaag en tegenstrijdig: volgens een bron leidt hij aan (maag)kanker en is hij ongeneselijk ziek en bedlegerig.¹³⁷ Een andere bron stelt dat hij ernstige en fatale nierproblemen heeft of ernstig gewond raakte tijdens een gevecht.¹³⁸ De medische zorg voor Diriye heeft de fondsen van de groep aangetast alsook de coherentie binnen de groep. Hierdoor worden bepaalde AS-strijders niet meer uitbetaald en ontstaat er een intern conflict omtrent de opvolging waardoor de *shura*, die een mandaat heeft om belangrijke beslissingen te nemen met betrekking tot doelstellingen, financiën en de ideologische richting van de groep, opsplijt in verschillende facties.¹³⁹ Op dit moment bestaat de *shura* uit acht leden, onder wie de afgevaardigden van Umar Mahan Karate, hoofd van de inlichtingendienst van Al Shabaab, Maalim Osman, infanteriecommandant en Ali Dheere, woordvoerder van de groep. Deze drie vooraanstaande AS-

¹²⁵ The Jamestown Foundation (Roble M.A.), 23/01/2015, pp. 6-8, [url](#); Global Observatory (Menkhaus K.), 07/07/2014, [url](#); Sahan (Bryden M.), 04/2015, p. 7, [url](#); USDOS, 21/04/2015, [url](#)

¹²⁶ Deze schatting telt zowel lokale rekruten als buitenlandse strijders en uit de diaspora teruggekeerde Somaliërs.

¹²⁷ The New York Times (Gittleman J.), 06/04/2015, [url](#)

¹²⁸ RFI (Chanda T.), 10/04/2015, [url](#); RFI, 21/04/2017, [url](#)

¹²⁹ Foreign Affairs (Felbab-Brown V.), 23/06/2015, [url](#); The New York Times (Sanbalooshe A.H.), 26/10/2017, [url](#)

¹³⁰ The Jamestown Foundation (West S.), 07/01/2016, [url](#); IRIN (Yusuf M.), 31/08/2016, [url](#)

¹³¹ The Jamestown Foundation (West S.), 19/08/2016, [url](#)

¹³² The Bureau of Investigative Journalism, 10/07/2018, [url](#)

¹³³ The Jamestown Foundation (Sehmer A.), 10/03/2017, [url](#)

¹³⁴ The Jamestown Foundation (Sehmer A.), 21/04/2017, [url](#); BBC, 07/04/2017, [url](#)

¹³⁵ VOA, 28/10/2014, [url](#); VOA (Billow A., Joseph D.), 28/01/2015, [url](#); Goobjoog News, 07/09/2015, [url](#)

¹³⁶ United Nations Security Council, 09/05/2017, p. 6, [url](#)

¹³⁷ The Star, 13/06/2018, [url](#)

¹³⁸ The Jamestown Foundation (West S.), 18/05/2018, [url](#)

¹³⁹ The Jamestown Foundation (West S.), 18/05/2018, [url](#); The Star, 13/06/2018, [url](#)

leden zouden het niet eens raken over de opvolging.¹⁴⁰ Volgens een analyse van Jamestown Foundation zijn volgende personen mogelijke opvolgers: Karate (ook gekend onder de naam Abirahman Warsame, adjunct-leider onder Shaykh Ahmad Umar Diriye en Godane, lid van de subclan van de Eyr (Habar Girir)), Rage (adjunct-leider onder Shaykh Ahmad Umar Diriye en lid van de clan van de Hawiye Mursande) en Hussein Ali Fiidow (zou verantwoordelijk zijn voor de financiën en administratie van AS) is een rivaal van Shaykh Ahmad Umar Diriye.¹⁴¹ Een andere bron vermeldt Ali Fiidow, Ali Dheere, Umar Karate en Maalim Osman als mogelijke opvolgers.¹⁴²

Eind juni 2018 meldt de radio van het Somalische leger (SNA Radio) dat de Al Shabaableider Sheikh Ahmed Umar Diriye gestorven is in de stad Jilib.¹⁴³ Volgens de onlinekrant Wardheer News zou Fiidow aangeduid zijn als de nieuwe emir. Dit zou betekenen dat Karate voor de tweede keer naast de leiderspositie grijpt. Na de dood van Godane werd hij ook al gepolst als mogelijke opvolger.¹⁴⁴ Al Shabaab ontkent de dood van hun emir.¹⁴⁵

Strategie

Verschillende bronnen wijzen op de verzwakking van Al Shabaab in de loop van de voorgaande jaren door het verlies van terrein, waaronder strategische steden en havens, door interne spanningen en de dood of desertie van vooraanstaande figuren.¹⁴⁶ Maar meerdere experts wijzen tegelijkertijd op de weerbaarheid en veerkracht, zelfs de heropleving van de islamistische beweging, die zowel in Somalië als buiten de landsgrenzen haar operationele slagkracht behoudt en een strategische koerswijziging heeft uitgetekend. De terreurgroep anticipeerde op de militaire offensieven van AMISOM en het SNA door zich ordelijk terug te trekken. Bryden ziet een gedecentraliseerde commandostructuur en een asymmetrische oorlogsvoering die guerrillatactieken in rurale gebieden combineert met complexe urbane operaties, onder meer in Mogadishu.¹⁴⁷ Volgens professor Williams van de George Washington University beheerst Al Shabaab "a flexible range of tactics", gaande van grootschalige moordpartijen in Kenia, tot hinderlagen en conventionele aanvallen tegen AMISOM en gerichte acties in Mogadishu.¹⁴⁸ The Jamestown Foundation stelt in maart en april 2017 dat Al Shabaab zich hergroepeert in kleine stadjes en dorpen in rurale gebieden om aanvallen vanuit haar basis in Jilib te coördineren. Zo wijst Michael Horton op de heropleving van Al Shabaab in Puntland, waar ze een opening naar de zee hoopt te vinden en de banden met Al Qaida in Jemen hoopt te versterken.¹⁴⁹ Volgens Stig Jarle Hansen, auteur van een studie over Al Shabaab, kan de islamistische groepering tegenover een voornamelijk defensief ingestelde internationale troepenmacht nog dertig jaar overleven.¹⁵⁰ In maart 2018 concludeert het Institute for Policy Strategy dat AS bezig is een "comeback" te maken door terreinwinst en toename van het aantal strijders.¹⁵¹

¹⁴⁰ Tuko (Unyango J.), 23/04/2018, [url](#)

¹⁴¹ The Jamestown Foundation (West S.), 18/05/2018, [url](#)

¹⁴² Strategic Intelligence (Goldman D.), 27/06/2018, [url](#)

¹⁴³ ICG, June 2018, [url](#); The East African, 27/06/2018, [url](#); Hiraan Online, 27/06/2018, [url](#)

¹⁴⁴ Wardheer News, 27/06/2018, [url](#)

¹⁴⁵ Goshan, 27/06/2018, [url](#); Strategic Intelligence, [url](#); Radio Shabelle, 27/06/2018, [url](#) [24/07/2018]; Hiraan Online, 27/06/2018, [url](#)

¹⁴⁶ The Jamestown Foundation (West S.), 05/08/2016, [url](#); The Jamestown Foundation (West S.), 13/07/2018, [url](#)

¹⁴⁷ The Jamestown Foundation (Roble M. A.), 14/06/2013, [url](#); Combating Terrorism Center (CTC)(Menkhaus K.), 24/02/2014, [url](#); CSIS (Bryden M.), 21/02/2014, [url](#); Sahan (Bryden M.), 04/2015, pp. 4-5, 9-10, [url](#); RFI, 03/09/2015, [url](#); AFP, 04/03/2016, [url](#); Brookings (Felbab-Brown V.), 23/02/2017, [url](#)

¹⁴⁸ HIPS (Williams P.D., Hashi A.), 02/2017, p. 30, [url](#)

¹⁴⁹ The Jamestown Foundation (West S.), 07/04/2017, [url](#); The Jamestown Foundation (Horton M.), 10/03/2017, [url](#)

¹⁵⁰ AFP, 04/03/2016, [url](#)

¹⁵¹ Institute for Policy and Strategy (IPS) (Shay S.), 03/2018, [url](#)

Muhyadin Ahmed Roble stelt in september 2016 dat Al Shabaab een groot aantal strijders heeft ontplooid in Mogadishu waar de dreiging van Amerikaanse drones kleiner is.¹⁵² Gedurende de eerste maanden van 2017 maakt The Jamestown Foundation gewag van een toename van de aanvallen in Mogadishu en omstreken.¹⁵³ In 2017 merken waarnemers op dat, naast het verder opdrijven van het aantal aanvallen met IED's, een belangrijke wijziging in de strategie het inzetten van steeds zwaardere explosieven is.¹⁵⁴ In 2017 en begin 2018 heeft AS aangetoond dat het nog steeds grote aanvallen kan voorbereiden en uitvoeren gebruik makend van SVBIED en groepen *inghimasi* gewapende strijders en dit in de meest beveiligde zones van het land zoals centraal Mogadishu.¹⁵⁵

Somalië-experten achten Al Shabaab verantwoordelijk voor de zware aanslag van 14 oktober 2017, die niet opgeëist is. ICG denkt dat de ongeziene woede en afkeer van de burgers over de aanslag, er Al Shabaab van weerhouden heeft om de aanslag op te eisen. ACLED vermoedt dat Al Shabaab andere gewapende groepen inschakelt om burgers te doden en andere bij de bevolking onpopulaire gewelddaden uit te voeren. Daardoor kan het makkelijker het imago hooghouden van werkverlener, parallelle overheid, onderhandelaar, enzovoort.¹⁵⁶ Andere bronnen merken dat burgers vaak Al Shabaabrechtbanken verkiezen, omdat zij de reputatie hebben een redelijk gefundeerd vonnis te vellen én op de naleving toe te zien. De groep wordt gezien als alternatief en beschermer tegen een onrechtmatige en roofzuchtige overheid.¹⁵⁷

De Deense migratiedienst en de DRC stellen in hun missieverslag van maart 2017 dat Mogadishu in zekere mate onder controle staat van AMISOM en het SNA, maar dat de stad een constante dreiging ondervindt van Al Shabaab en geïnfiltreerd is door de islamistische beweging tot op de luchthaven en in het presidentiële paleis.¹⁵⁸ ICG schrijft in oktober 2017 dat onbetaalde soldaten en ontevreden clans aan de rand van de stad de strijders van Al Shabaab helpen om in de stad te infiltreren. Het wijst ook op de gevolgen van de heroverying door Al Shabaab van grondgebied in de vallei Shabelle, in de regio van Mogadishu. Het stelt dat het voorkomen van aanslagen in Mogadishu moeilijker wordt als de omliggende districten in handen komen van Al Shabaab of de gemeenschappen er hun stilzwijgende steun aan geven.¹⁵⁹ ACLED schrijft over de situatie in oktober 2017 dat Mogadishu en omgeving de focus blijven van doelgerichte aanslagen en moorden door Al Shabaab en dat er veelvuldige aanvallen met VBIED's zijn, net zoals aanvallen tegen checkpoints van AMISOM en van de overheid.¹⁶⁰

Tijdens haar missies in Mogadishu en Nairobi in 2015 en 2016 verneemt de Deense immigratiedienst van verschillende bronnen dat niet alle gewelddadige incidenten in Zuid- en Centraal-Somalië aan Al Shabaab kunnen worden toegeschreven, hoewel de groepering er wel vaak de verantwoordelijkheid voor opeist. Gewelddaden zijn vaak ook toe te schrijven aan clanrivaliteiten, zakenconflicten, criminaliteit, landconflicten of politieke twisten.¹⁶¹ Ook Felbab-Brown stelt dat bepaalde aanslagen, beraamd door politieke rivalen, krijgsheren of zakenlui, gretig door Al Shabaab worden opgeëist.¹⁶² De minister van Informatie maakt in juni 2017 dezelfde vaststelling.¹⁶³ Daartegenover staat dat ACLED vermoedt dat Al Shabaab gewapende groepen inzet om voor hen burgers te doden en de

¹⁵² African Arguments (Roble M.A.), 19/09/2016, [url](#)

¹⁵³ The Jamestown Foundation (West S.), 07/04/2017, [url](#)

¹⁵⁴ The New York Times (Sanbaloshe A.H), 26/10/2017, [url](#)

¹⁵⁵ Combating Terrorism Center (CTC) (Anzalone C.), 01/03/2018, p. 13, [url](#)

¹⁵⁶ ICG, 20/10/2017, [url](#); ACLED, 09/10/2017, p. 5, [url](#); ACLED (Kishi R.), 09/04/2015, [url](#)

¹⁵⁷ The Washington Post, 06/07/2018, [url](#); UNSOM, OHCHR, 12/2017, p. 34, [url](#); United Nations Security Council, 02/11/2017, p. 17, [url](#)

¹⁵⁸ DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 11, [url](#)

¹⁵⁹ ICG, 20/10/2017, [url](#)

¹⁶⁰ ACLED, 10/2017, [url](#)

¹⁶¹ Danish Immigration Service, 24/09/2015, p. 12, [url](#) ; DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, pp 11-12, [url](#)

¹⁶² Foreign Affairs (Felbab-Brown V.), 23/06/2015, [url](#)

¹⁶³ Somali Update, 04/06/2017, [url](#)

minder populaire gewelddaden in het conflict voor hen uit te voeren. Op die manier wordt hun imago van "the business innovator, the local militia, the job creator, the dealmaker, the negotiator and the parallel government (read: taxing force)" minder aangetast.¹⁶⁴

Ken Menkhaus schrijft in april 2016 dat Al Shabaab zich meer en meer met afpersing bezighoudt. Terroristische aanvallen op hotels en restaurants passen in een patroon van vergelding voor de niet-betaling van een afkoopsom. De groep biedt op die manier bescherming tegen een bedreiging die het zelf veroorzaakt.¹⁶⁵ "If in Mogadishu there is a blast, you know that somebody has failed to pay the tax to al Shabaab."¹⁶⁶, zegt een gesprekspartner van BFA/SEM in maart 2017. Een onderzoek door CNN toont aan hoe AS zichzelf verrijkt met donorgeld en hulpgoederen geleverd door de verschillende hulporganisaties. Deze verrijking door AS gebeurt op drie manieren:

- a) door belasting te innen bij de lokale zakenlui die de hulpgoederen verkopen aan de bevolking in nood,
- b) door tol te heffen via checkpoints op de routes waarlangs de hulpgoederen worden getransporteerd en
- c) door het bieden van bescherming aan de in AS-gebied actieve organisaties. Volgens de VN betalen bepaalde bedrijven en organisaties AS tussen de 25.000\$ en 75.000\$ [1 USD = € 0,856] per maand om de veiligheid van hun personeel en infrastructuur te garanderen.¹⁶⁷

Landinfo vermeldt in haar rapport van mei 2018 dat AS geen zichtbare aanwezigheid heeft in de hoofdstad. Geheime agenten/-operatoren, sympathisanten, informanten en anderen helpen deze gewapende groepering bij hun aanvallen.¹⁶⁸

Al Shabaab is erg actief op mediagebied: de officiële en aanverwante mediakanalen van de groep blijven propagandavideo's, nieuwsberichten, radio-uitzendingen en fotomateriaal produceren die gericht zijn op een nationaal, regionaal Oost-Afrikaans en internationaal publiek. AS is ook online aanwezig via sociale netwerksites zoals Twitter en berichtenapps zoals Telegram.¹⁶⁹

Opmerkelijk tijdens deze verslagperiode is dat AS deze keer geen verbod heeft uitgesproken op het kijken naar het wereldkampioenschap voetbal, zoals wel het geval was tijdens de vorige editie en er geen gerichte aanslagen werden gepleegd. AS volgt een strikte interpretatie van de sharia en voetbalwedstrijden zijn verboden. In de aanloop van de wereldbeker voetbal in Rusland 2018 worden wel twintig stadia en speelpleinen gesloten door AS-militanten. Volgens de Jamestown Foundation, en op basis van krantenberichten, zijn er verschillende verklaringen mogelijk voor deze anomalie. Sommige interpreteren deze stilte als een indicatie dat AS zijn grip aan het verliezen is op het terrein. Andere suggereren dat deze stilte ook een strategie kan zijn om aan populariteit te winnen die, door het hoog aantal burgerslachtoffers door de AS-aanval in oktober 2017 in Mogadishu, ernstige schade leed.¹⁷⁰

De dood van de emir Shaykh Ahmad Umar Diriye brengt een nieuwe leider aan het hoofd van AS. Volgens een analyse van Jamestown Foundation zou dit enerzijds kunnen leiden tot een heropleving van deze gewapende groep met mogelijks een toename van aanvallen gezien de nieuwe leider zijn legitimiteit zal willen bewijzen. Ook worden er aanvallen in andere Oost-Afrikaanse landen verwacht gezien de groeiende aanwezigheid van AS in het Keniaanse Boniwooud. Anderzijds zou een

¹⁶⁴ ACLED, 09/10/2017, p. 5, [url](#)

¹⁶⁵ CSG (Menkhaus K.), 05/04/2016, pp. 30-31, [url](#)

¹⁶⁶ BFA, SEM, 08/2017, p. 33, [url](#)

¹⁶⁷ CNN (Kiley S.), 12/02/2018, [url](#)

¹⁶⁸ Landinfo, 15/05/2018, p. 7, [url](#)

¹⁶⁹ CTC Sentinel (Anzalone C.), 01/03/2018, p.15, [url](#)

¹⁷⁰ The Jamestown Foundation (West S.), 13/07/2018, [url](#)

verandering in het leiderschap ook mogelijkheden bieden aan de internationale troepen die zouden kunnen profiteren van de periode van verwarring en verdeeldheid tijdens de machtswissel.¹⁷¹

Nationale en internationale allianties

Experten zoals Cedric Barnes van ICG wijzen erop dat Al Shabaab sterk geworteld is in de Somalische maatschappij, strak georganiseerd is en gebruik weet te maken van de sociale en politieke verdeeldheid.¹⁷² De groepering is diep geïnfiltreerd in het Somalische leger en de politie, aldus verschillende bronnen, en zelfs in de hoogste regionen van de regering, aldus de UN Monitoring Group.¹⁷³ Experts menen dat de infiltratie van Al Shabaab binnen de veiligheidsdiensten een rol heeft gespeeld bij grootschalige aanslagen in Mogadishu in 2015 en 2016.¹⁷⁴

In Mogadishu steunt ongeveer 40 % van de inwoners Al Shabaab, aldus een expert waarmee de Zweedse COI-documentatiedienst Lifos sprak in december 2015. De steun komt van bepaalde clans, al betekent dat niet dat elk individueel clanlid de organisatie steunt. Binnen de clanfamilie Hawiye, bijvoorbeeld, controleert de subclan Abgal Mogadishu, waardoor de subclan Murosade zich gemarginaliseerd voelt en aanleunt bij Al Shabaab. Hoewel de subclan Ayr bekend staat als pro-Al Shabaab, hebben sommige leden veel invloed in de regering en steunen ze Al Shabaab niet.¹⁷⁵

ICG en onderzoekster Felbab-Brown zien in Al Shabaabs behoedzame omgang met het clansysteem een belangrijke verklaring voor de veerkracht van Al Shabaab. De organisatie weet zich boven clanrivaliteiten te stellen maar weet deze ook handig uit te spelen.¹⁷⁶

Al Shabaab vormt, volgens verschillende bronnen waaronder ICG, een ernstige bedreiging voor de hele regio.¹⁷⁷ Tijdens deze onderzoeksperiode is AS opnieuw actief in het grensgebied met Kenia. Op 3 mei 2018 worden niet-lokale steengroevenarbeiders aangevallen. Een week later ontploft een RCIED en treft een groep militairen. Deze aanvallen vinden allebei plaats in het noordoosten van het district Mandera, aan de Somalische grens. Volgens ACLED is het Keniaanse geweld door AS gericht tegen zowel burgers als militairen en begint er zich een grotere, structurele aanwezigheid langs de grens te ontwikkelen.¹⁷⁸ De Britse overheid adviseert tegen "all but essential travels" in het grensgebied met Somalië. AS heeft de laatste jaren enkele aanvallen uitgevoerd in Kenia en dit voornamelijk in de districten Garissa, Mandera en Lamu en nog andere gebieden dichtbij de grens met Somalië. Door onder meer de activiteiten van AS in Kenia heeft de Keniaanse overheid een avondklok in gesteld, vanaf 18:30 tot 06:30 in het district Mandera en grote delen van de districten Lamu, Tana River en Garissa. Dit uitgaansverbod telt niet voor de eilanden Lamu, Manda en Pate. Er is een verhoogde dreiging van terroristische aanslagen in Nairobi en de kust- en badplaatsengebieden van Mombasa en Malindi en de noordelijke grensdistricten. De inspecteur-generaal van de Keniaanse politie heeft het publiek opgeroepen meer waakzaamheid aan de dag te leggen en verdachte personen of activiteiten onmiddellijk te melden.¹⁷⁹

¹⁷¹ The Jamestown Foundation (West S.), 18/05/2018, [url](#)

¹⁷² VOA (Maruf H.), 20/02/2015, [url](#) ; ICG, 10/05/2017, [url](#)

¹⁷³ United Nations Security Council, 15/10/2014, pp. 64-65, [url](#) ; Foreign Affairs (Felbab-Brown V.), 23/06/2015, [url](#) ; DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 10, [url](#)

¹⁷⁴ United Nations Security Council, 19/10/2015, p. 185, [url](#) ; AFP, 04/03/2016, [url](#)

¹⁷⁵ EASO, p. 53, 02/2016, [url](#) ; The Jamestown Foundation (Schaefer A., Black A.) 04/11/2011, [url](#)

¹⁷⁶ ICG, 26/06/2014, [url](#) ; ICG (Khalif A., Barnes C.), 11/02/2016, [url](#) ; Brookings (Felbab-Brown V.), 23/02/2017, [url](#)

¹⁷⁷ ICG (Hogendoorn E.J.), 08/10/2013, [url](#) ; United Nations Security Council, 19/10/2015, pp. 31-32, [url](#) ; HIPS (Williams P.D., Hashi A.), 02/2017, p. 29, [url](#)

¹⁷⁸ ACLED (Vannice C.), 25/05/2018, [url](#)

¹⁷⁹ The Government of the United Kingdom, 25/07/2018, [url](#)

Reisadvies voor Kenia opgesteld door de Britse overheid, juli 2018¹⁸⁰

Na de AS-aanslag op de universiteit van Garissa in april 2015 beslist de Keniaanse regering een grenshek te bouwen langsheen haar grens met Somalië om de infiltratie van AS tegen te gaan.¹⁸¹ In 2018 wordt er nog steeds aan deze constructie verder gewerkt. Deze veiligheidsmuur start aan het grenspunt met het district Mandera.¹⁸²

De Belgische overheid schat het risico op terroristische aanslagen in Kenia ook hoog in.¹⁸³

3.1.2. Andere militias

Volgens de voorzitter van het Somalische Center for Research and Dialogue (CRD) zijn er in Zuid- en Centraal-Somalië verschillende militias actief, met name clanmilitias, militias verbonden aan zakenlui en militias loyaal aan de regering. Deze militias komen soms onderling in conflict met elkaar.¹⁸⁴ Zo is er de islamistische soefimilitie Ahlu Sunna wal Jama'a (ASWJ). Ze wordt gesteund door de Ethiopische regering, bestrijdt aan de zijde van het regeringsleger Al Shabaab en is actief in de regio Galgaduud (nu deel van de autonome regio Galmudug).¹⁸⁵ AS is tegen het praktiseren van soefisme en stelt dat leden van ASWJ ongelovigen zijn en daarom legitieme doelwitten.¹⁸⁶ In december 2017 ondertekent het ASWJ een vredesakkoord met de Galmudugse overheid.¹⁸⁷

IRIN schrijft in 2014 dat in verschillende van de zeventien hoofdstedelijke districten een eigen militie opereert onder leiding van de districtscommissaris. De loyaliteit van deze militias tegenover de centrale regering varieert.¹⁸⁸ Deze militias zijn binnen het district de eigenlijke machthebber, aldus

¹⁸⁰ The Government of the United Kingdom, 25/07/2018, [url](#)

¹⁸¹ Radio Dalsan via AllAfrica.com, 04/12/2016, [url](#)

¹⁸² Citizen Digital, 29/01/2018, [url](#); Al Jazeera, 08/04/2018, [url](#)

¹⁸³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en ontwikkelingssamenwerking, s.d., [url](#)

¹⁸⁴ EASO, 01/12/2014, p. 2, [url](#)

¹⁸⁵ GlobalSecurity.org, 2011, [url](#); HRW, 02/05/2016, [url](#)

¹⁸⁶ Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, 27/03/2018, [url](#)

¹⁸⁷ Intergovernmental Authority on Development in eastern Africa (IGAD), 27/08/2018, [url](#) [27/08/2018]

¹⁸⁸ IRIN, 09/04/2014, [url](#)

het United Nations Department of Safety and Security (UNDSS) dat in november 2013 een gesprek voerde met de Noorse en Deense migratiedienst,¹⁸⁹ maar zijn ook belangrijke en complexe spelers binnen de ordehandhaving, aldus Menkhaus in april 2016.¹⁹⁰ Volgens een in mei 2014 door EASO geraadpleegde veiligheidsexpert kan elke districtscommissaris rekenen op 100 à 400 personen.¹⁹¹ Menkhaus wijst verder op de dominantie van diverse Hawiye-clanmilities in Mogadishu.¹⁹²

ACLED wijst op het belangrijke aandeel dat ongeïdentificeerde gewapende groepen hebben in het geweld in Somalië. ACLED stelt dat deze groepen vaak optreden voor rekening van de gekende strijdende partijen. Het gaat dan niet zozeer om hun deelname aan militaire confrontaties maar eerder om hun rol bij *remote violence* (geweld waarbij de dader niet fysiek aanwezig is, zoals bembommen of autobommen) en geweld tegen burgers.¹⁹³ ACLED schat dat er in 2016 128 gewapende groepen actief waren.¹⁹⁴

Volgens een onderzoek uit 2015 van het Center for Civilians in Conflict (CIVIC), een Amerikaanse organisatie die ijvert voor de bescherming van burgers in gewapende conflicten, zijn ook Somalische burgers op verschillende manieren bij het conflict betrokken. Dit gaat van deelname aan de gevechten tot de verlening van diensten aan gewapende groeperingen, zoals logistieke hulp of mediaverslaggeving. Verschillende burgers die door CIVIC werden geïnterviewd voelen zich niet zozeer verbonden met een conflictpartij. Ze raakten bij het conflict betrokken omdat ze zichzelf of hun familie wilden beschermen, omdat ze uit vrije wil of onder dwang werden gerekruteerd, om financiële motieven of omdat ze actief Al Shabaab wilden bestrijden.¹⁹⁵

3.1.3. Islamitische Staat van Irak en de Levant-factie of IS-factie

Sinds 2007 is AS de dominantste jihadistische terreurorganisatie in Somalië. Maar in oktober 2015 wordt hun alleenheerschappij verstoord wanneer Abdulqadir Mumim AS verlaat en trouw belooft aan Abu Bakr al-Baghdadi en de Islamitische Staat van Irak en de Levant (IS). Volgens een analyse van het Combating Terrorism Center is er sindsdien een intra-jihadi strijd tussen beide groepen. IS probeert leden van AS over te halen zich aan te sluiten bij IS. Als reactie hierop gebruikt AS geweld tegen IS-leden en tegen zijn eigen militieleden die zouden sympathiseren met IS in Somalië.¹⁹⁶

Over de organisatie, structuur en activiteiten van IS in Zuid-Centraal Somalië vindt Cedoca tijdens de onderzoeksperiode van deze COI Focus weinig informatie. Ook zijn de bronnen niet eenduidig over de aanwezigheid en activiteiten van deze terroristische organisatie in Zuid-Centraal Somalië in het algemeen en Mogadishu in het bijzonder.

Volgens een expert militaire strategie, geraadpleegd door het BFA/SEM-onderzoeksteam, is de IS-factie die opereert in Puntland de facto de enige actieve IS-factie in Somalië, zelfs wanneer IS enkele kleine aanslagen in Mogadishu opgeëist heeft.¹⁹⁷

Een onderzoek over AS en IS in Somalië door Combating Terrorism Center van november 2017 stelt dat in 2015 twee IS facties ontstaan in Somalië. Enerzijds de factie van Mumim, actief in de deelstaat Puntland en ook de bekendste IS-factie in Somalië. Anderzijds ontstaan er ook andere pro-Islamitische Staat-cellen in het zuidelijke deel van het land, zonder formele namen die trouw zweren

¹⁸⁹ Danish Immigration Service, Landinfo, 12/03/2014, [url](#) ; AI, 04/03/2014, [url](#)

¹⁹⁰ CSG (Menkhaus K.), 05/04/2016, [url](#)

¹⁹¹ EASO, 08/2014, p. 78, [url](#)

¹⁹² CSG (Menkhaus K.), 05/04/2016, [url](#)

¹⁹³ ACLED (Kishi R.), 09/04/2015, [url](#) ; ACLED (Moody J.), 18/01/2017, [url](#)

¹⁹⁴ ACLED, 09/10/2017, [url](#)

¹⁹⁵ CIVIC, 2015, [url](#)

¹⁹⁶ Combating Terrorism Center (Warner J., Weiss C.), 21/11/2017, [url](#)

¹⁹⁷ Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (BFA)/Staatssekretariaat für Migration (SEM), 08/2017, pp. 88, 89, [url](#)

aan al-Baghdadi. Deze cellen zijn minder bekend en vormen geen echte bedreiging voor de veiligheidssituatie.¹⁹⁸ Bovendien is het niet duidelijk of er een connectie is tussen Mumin's factie en de IS-cellen in het zuiden van het land:

"The exact nature of connections between Mumin and ISS groups in southern Somalia remain unclear. At their deepest, connections could be such that Mumin controls south Islamic State groups, which nevertheless maintain significant autonomy from him. At their most shallow, there might well be only nominal connections between Mumin and southern ISS groups. Another possibility is that, in fact, there are no significant remaining Islamic State elements in southern Somalia at all. Indeed, although there have been claims of attacks, it is unclear if these are legitimate, or simply fabrications."¹⁹⁹

Anzalone C. stelt in zijn artikel *Black Banners in Somalia: The State of al-Shabaab's Territorial Insurgency and the Specter of the Islamic State* dat de belangrijkste islamitische factie in Somalië deze onder leiding van Mu'min is. Deze IS-actie is voornamelijk gevestigd en operatief in Puntland. In delen van West- en Zuid-Somalië zijn ook kleine pro-Islamitische staatsgroepen ontstaan, hoewel het onduidelijk is of deze andere groepen rechtstreeks door Mu'min worden gecontroleerd.²⁰⁰

In deze verslagperiode vermelden enkele bronnen incidenten met IS als actor.²⁰¹ Vanaf november 2017 eist de IS-factie een toenemend aantal aanslagen in Afgooye, ongeveer 32 km ten westen van Mogadishu, op. Tussen november 2017 en begin maart 2018 claimt IS ten minste negen afzonderlijke aanvallen in Afgooye. Het zijn allemaal moorden met vuurwapens op personen die beschuldigd worden van het werken voor de Somalische regering, waaronder verschillende vermeende inlichtingenagenten, twee soldaten en een medewerker van het ministerie van Financiën. Alle slachtoffers van de aanslagen, waarvan foto's of korte video-opnamen werden uitgebracht door de sociale mediakanalen van IS, zijn gekleed in burgerkleding en niet in overheidsuniformen. De aanslagen overlappen ook met aanvallen van Al Shabaab in en rond Afgooye.²⁰²

De veiligheidsdiensten in Afgooye verklaren begin februari 2018 dat ze niet op de hoogte zijn van een aanwezigheid van IS in de stad ondanks de meldingen op sociale media van IS die de verschillende aanslagen opeisen. Volgens de politiecommissaris, kapitein Abdulkadir Osman Mursal, zijn deze aanvallen tegen de bevolking uitgevoerd door AS en niet IS. Concreet geeft hij, in een interview met VOA, het voorbeeld van de aanslag in Afgooye in januari 2018 waar een jongeman wordt vermoord. IS verspreidt een video waarin de aanslag op de jongeman te zien is, die volgens IS voor de Somalische veiligheidsdiensten werkt. Diezelfde dag claimt ook AS deze moord. Mursal verklaart dat hij de plaats van de aanslag bezoekt op 13 januari 2018 om de moord te onderzoeken. Hij besluit dat de jonge man een student uit Mogadishu was en ook als leraar in Afgooye werkte. De daders worden niet gevat. Volgens Mursal zijn het hoogstwaarschijnlijk Al Shabaab-leden of buitenlandse militanten die zich verbergen in de bosrijke buitenwijken van Afgooye.²⁰³

¹⁹⁸ Combating Terrorism Center (Warner J., Weiss C.), 21/11/2017, [url](#)

¹⁹⁹ Combating Terrorism Center (Warner J., Weiss C.), 21/11/2017, [url](#)

²⁰⁰ Combating Terrorism Center (Anzalone C.), 01/03/2018, p.16, [url](#)

²⁰¹ Mareeg.com, 09/05/2018, [url](#); Gosahan, 18/06/2018, [url](#); Al Rasdi, 15/05/2018, [url](#); Garowe Online, 30/06/2018, [url](#)

²⁰² Combating Terrorism Center (CTC) (Anzalone C.), 01/03/2018, p. 16, [url](#)

²⁰³ VOA (Maruf H.), 04/02/2018, [url](#)

3.2 Nationale en internationale strijdkrachten

3.2.1. Somalische veiligheidsdiensten

De UN Monitoring Group, HRW en ICG dringen in 2017 aan op een grondige hervorming van de Somalische veiligheidsdiensten die door wanbeheer en endemische corruptie worden geplaagd en over onvoldoende capaciteit beschikken om de veiligheidsproblemen het hoofd te bieden. De veiligheidsdiensten maken zich meestal straffeloos schuldig aan ernstige misbruiken.²⁰⁴

In maart 2017 bereikt de federale overheid met de deelstaten een overeenkomst over de nationale veiligheidsstructuur, onder meer wat de samenwerking tussen de verschillende diensten, de bevelstructuur, omvang en samenstelling van de veiligheidsdiensten betreft.²⁰⁵ Begin mei 2017 keurt het parlement een nieuwe veiligheidsstructuur goed die een leger met 22.000 manschappen voorziet, waarvan 4.000 speciale eenheden, en een federale politie met 32.000 agenten.²⁰⁶ In de tweede helft van 2017 wisselen verschillende hoofden van verschillende veiligheidsdepartementen elkaar op. De chronische zwakte van de veiligheidsdiensten en de terugkerende interne conflicten, de toenemende versplintering en clanconflicten, vormen volgens ICG een bedreiging voor de politieke stabiliteit en de veiligheid.²⁰⁷

Binnen de verschillende veiligheidsdiensten, en tussen veiligheidsdiensten onderling, zijn er voortdurend spanningen tussen facties en clans, en die zijn in 2017 nog toegenomen volgens ICG.²⁰⁸ UNSOM en OHCHR sommen in hun rapport van december 2017 op hoeveel gewapende confrontaties er tussen en binnen veiligheidsdiensten hebben plaatsgevonden, en tellen daarbij tientallen doden en gewonden.²⁰⁹

In Mogadishu is in juni 2017 de Mogadishu Stabilisation Unit (ook gekend als Mogadishu Stabilisation Force(s), MosF), opgericht, volgens ICG. Een regeringswoordvoerder vertelde aan Al Jazeera dat de eenheid bestaat uit 500 politieagenten, 500 soldaten en 500 manschappen van het National Intelligence and Security Agency (NISA).²¹⁰

Somali National Army (SNA)

Volgens de UN Monitoring Group blijft de huidige omvang, structuur en samenstelling van het leger onduidelijk.²¹¹ Analiste Felbab-Brown stelt in februari 2017 dat de 11.000 door AMISOM getrainde militairen een vaak ontoereikende opleiding kregen.²¹² In een opiniestuk gepubliceerd in januari 2018 stelt Felbab-Brown dat er ongeveer 29.000 mensen op de loonlijst staan van het SNA. Hiervan zouden er slechts zo'n 12.000 daadwerkelijk enige capaciteit hebben om te vechten. De rest zijn spooksoldaten, weduwen en ouderen.²¹³ USDOS schat het aantal soldaten dan weer op 11.000 à 14.000, waarvan het gros gelegerd is in de regio's Middle Shabelle, Lower Shabelle, in de Interim

²⁰⁴ United Nations Security Council, 19/10/2015, p. 24, [url](#) ; United Nations Security Council, 31/10/2016, pp. 3-4, 74, [url](#) ; ICG, 28/02/2017, [url](#) ; HRW, 02/05/2016, [url](#) ; UNSOM, OHCHR, 12/2017, p. 10, [url](#) ; HRW, 2018, [url](#)

²⁰⁵ United Nations Security Council, 09/05/2017, pp. 5-6, [url](#)

²⁰⁶ Goobjoog News, 02/05/2017, [url](#) ; Standard Digital (Osman D.), 07/05/2017, [url](#)

²⁰⁷ ICG, 20/10/2017, [url](#)

²⁰⁸ ICG, 20/10/2017, [url](#)

²⁰⁹ UNSOM, OHCHR, 12/2017, p. 10, [url](#)

²¹⁰ Al Jazeera (Mohamed H.), 22/10/2017, [url](#)

²¹¹ United Nations Security Council, 19/10/2015, p. 24, [url](#) ; United Nations Security Council, 31/10/2016, pp. 3-4, 74, [url](#)

²¹² Brookings (Felbab-Brown V.), 23/02/2017, [url](#)

²¹³ Brookings (Felbab-Brown V.), 16/01/2018, [url](#)

Jubba Administration (IJA) en de Interim South-West Administration (ISWA). De controle van het ministerie van Defensie over haar troepen is iets groter in Mogadishu en omstreken.²¹⁴

Roble van The Jamestown Foundation heeft het over “under-trained, under-equipped and poorly paid Somali soldiers [...] depleted by years of corruption, absenteeism and decay”.²¹⁵ Verschillende bronnen geven aan dat de regering omwille van corruptie vele maanden achterstand oploopt op de uitbetaling van de soldij aan haar strijdkrachten. Dit leidt tot demotivatie, desertie en afpersing aan checkpoints door onbetaalde soldaten, zo stellen onder meer verschillende VN-rapporten.²¹⁶ De neutrale houding van Somalië in de Golfcrisis en het bevriezen van financiële hulp door de Golfstaten heeft tot nieuwe achterstallen in het uitbetalen van de lonen geleid.²¹⁷ Analiste Felbab-Brown stelt in december 2017 dat de achterstand geslonken is van 6 tot 2 maanden.²¹⁸ Tegelijk stoppen midden december 2017 de Verenigde Staten bepaalde hulp aan een deel van de troepen, omwille van corruptie binnen het leger.²¹⁹

De expert Menkhaus stelt dat soldaten regelmatig bijklussen als privébewakers, tijdens hun gewone werkuren en in hun militaire uniform. Het zorgt voor een hoog absentisme.²²⁰ Volgens een politicoloog die Deutsche Welle in oktober 2014 aanhaalt, trekken veel soldaten omwille van de onregelmatige verloning na hun training naar clanmilities of naar Al Shabaab.²²¹

In haar rapport over de mensenrechtensituatie in 2017 stelt USDOS dat de civiele autoriteiten geen daadwerkelijke controle uitoefenen over de veiligheidsdiensten.²²² Meerdere bronnen waaronder de UN Monitoring Group zien de dominante clanstructuren binnen het SNA als een cruciaal probleem. Het leger bestaat uit een verzameling clangetrouwe milities die de loyauteit van de soldaten aan de centrale commandostructuur ondermijnen met, volgens het Danish Institute for International Studies (DIIS) de Hawiye als dominante clan op alle niveau's. Ook de ontoereikende materiële en technische middelen en de tekortkomingen op het vlak van militair en politiek leiderschap zijn belangrijke gebreken binnen de Somalische strijdkrachten. De UN Monitoring Group vreest dat, zonder een ingrijpende hervorming, het SNA zelf een bedreiging voor de veiligheid en de stabiliteit kan vormen.²²³ ICG wijst niettemin op vooruitgang op het vlak van rekrutering en clandiversiteit sinds het aantreden van de nieuwe president in februari 2017.²²⁴

In oktober 2017 schrijft de UN Monitoring Group dat een gebrek aan politieke wil de reden is waarom er geen vooruitgang is geboekt met de integratie van de verschillende eenheden.²²⁵ In november 2017 zijn 2.400 Puntlandse soldaten geïntegreerd in het federale leger, een belangrijke stap voorwaarts volgens de VN.²²⁶

²¹⁴ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

²¹⁵ African Arguments (Roble M.A.), 09/09/2015, [url](#)

²¹⁶ Reuters (Jorgic D.), 08/10/2015, [url](#) ; United Nations Security Council, 08/01/2016, p. 10, [url](#) ; United Nations Security Council, 09/01/2017, p. 5, [url](#) ; HIPS (Williams P.D., Hashi A.), 02/2017, p. 33, [url](#) ; United Nations Security Council, 31/10/2016, p. 75, [url](#)

²¹⁷ ICG, 20/10/2017, [url](#)

²¹⁸ The Hill (Felbab-Brown V.), 16/01/2018, [url](#)

²¹⁹ Reuters (Hourelid K.), 14/12/2017, [url](#)

²²⁰ CSG (Menkhaus K.), 05/04/2016, pp. 28-29, [url](#)

²²¹ DW (Borowski M.), 10/10/2014, [url](#)

²²² USDOS, 28/04/2018, [url](#)

²²³ DIIS, 11/2015, [url](#) ; CSG (Menkhaus K.), 05/04/2016, p. 23, [url](#) ; HIPS (Williams P.D., Hashi A.), 02/2017, pp. 32-33, [url](#) ; United Nations Security Council, 09/01/2017, pp. 18-20, [url](#) ; Brookings (Felbab-Brown V.), 23/02/2017, [url](#)

²²⁴ ICG, 10/05/2017, [url](#)

²²⁵ United Nations Security Council, 02/11/2017, p. 38, [url](#)

²²⁶ United Nations Security Council, 26/12/2017, pp. 9-10, [url](#)

Verschillende bronnen stellen dat de Somalische strijdkrachten niet klaar zijn om de door AMISOM veroverde gebieden over te nemen.²²⁷

Somali Police Force (SPF)

In Mogadishu opereren twee verschillende politiekorpsen, volgens het USDOS-rapport over de mensenrechtensituatie in 2015. Het ene korps staat onder controle van de federale regering, het andere onder gezag van de regionale overheid van Banadir. De federale politie is aanwezig in alle zeventien districten van de hoofdstad. De Somalische politiekorpsen krijgen training en raad van AMISOM-politie. Politieofficieren in de hoofdstad danken hun positie vaak aan clan- of familiebanden, aldus USDOS.²²⁸ De politie is meestal niet efficiënt, onder meer door corruptie en bij gebrek aan materiaal en opleiding.²²⁹

Een militair expert waarmee BFA/SEM-onderzoekers in 2017 spraken, zegt dat er in augustus 2015 in Banadir ongeveer 6.750 manschappen waren.²³⁰ Die regio heeft het overgrote deel van de manschappen in Zuid- en Centraal-Somalië.²³¹ Volgens de VN telt de politie eind 2015 in heel Zuid- en Centraal-Somalië ongeveer 6.750 manschappen.²³² Eind augustus 2015 waren er echter 5.200 manschappen officieel geregistreerd, aldus EASO.²³³ De militair expert merkt op dat het exacte aantal heel moeilijk is vast te stellen.²³⁴

Het Nederlandse ambtsbericht van maart 2016 stelt dat ook de politie te kampen heeft met corruptie, wanbetaling en een gebrekkige opleiding.²³⁵ Ook de gesprekspartners van de onderzoeksmissie van BFA/SEM vermelden tekortkomingen.²³⁶ In januari 2017 bedroeg de achterstand van de lonen bij de politie vijftien maanden, schrijft het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken.²³⁷ De neutrale houding van Somalië in de Golfcrisis en het bevriezen van financiële hulp door de Golfstaten, heeft tot nieuwe achterstallen in het uitbetalen van de lonen geleid.²³⁸

Volgens AMISOM onthaalt de lokale bevolking de *community policing*²³⁹ met enthousiasme. Dit systeem is in samenspraak met de Somalische politie in 2015 ingevoerd in verschillende districten van de hoofdstad. *Community policing* tracht de samenwerking en uitwisseling van informatie tussen politie en bevolking te verbeteren.²⁴⁰

De nationale veiligheidsarchitectuur, die in mei 2017 is uitgetekend in het National Security Pact, voorziet in een federale politiemacht van 32.000 personen.²⁴¹

National Intelligence and Security Agency (NISA)

NISA is de belangrijkste antiterrorisme-eenheid in Mogadishu, aldus USDOS.²⁴² Volgens Felbab-Brown presteert de "paramilitary intelligence service run by the [NISA]" beter dan de andere veiligheidsdiensten, maar is het ook een brutale gepolitiseerde organisatie.²⁴³

²²⁷ ICG, 30/04/2017, [url](#) ; IRIN (Okiror S.), 28/02/2017, [url](#) ; VOA (Maruf H.), 06/03/2017, [url](#)

²²⁸ USDOS, 13/04/2016, [url](#) ; USDOS, 03/03/2017, [url](#)

²²⁹ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

²³⁰ BFA, SEM, 08/2017, p. 12, [url](#)

²³¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 23/11/2017, p. 13, [url](#)

²³² United Nations Security Council, 08/01/2016, p. 6, [url](#)

²³³ EASO, 02/2016, p. 16, [url](#)

²³⁴ BFA, SEM, 08/2017, p. 12, [url](#)

²³⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 12/2014, p. 10, [url](#)

²³⁶ BFA, SEM, 08/2017, p. 12, [url](#)

²³⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 23/11/2017, p. 10, [url](#)

²³⁸ ICG, 20/10/2017, [url](#)

²³⁹ Community policing: Politiewerk met een sterke lokale oriëntatie, met als uitgangspunt dat de politie verankerd wil zijn (thuis zijn) in de lokale leefgemeenschap uit: Ensie, 09/01/2017, [url](#)

²⁴⁰ AMISOM, s.d., [url](#) ; AMISOM, s.d., [url](#) ; AMISOM, 30/08/2015, [url](#)

²⁴¹ UNSOM, OHCHR, 12/2017, pp. 10-11, [url](#)

Sinds 2009 traint de VS aan NISA verbonden elitetroepen voor terrorismebestrijding, aldus VOA. Het gaat om de eenheid Gaashaan (schild),²⁴⁴ en om Danab (bliksem), waarvan de manschappen uit verschillende Somalische regio's en clans komen.²⁴⁵ In juli 2015 heeft een officiële bron van de Verenigde Staten het over drie getrainde Danab-eenheden met in totaal 450 manschappen. Cedoca vond in de geraadpleegde bronnen geen informatie over hun huidige omvang.²⁴⁶ Volgens meerdere bronnen maakt Danab, die ook als Alpha-groep bekend staat, deel uit van Gaashaan. Deze *special operation forces* nemen ook samen met Amerikaanse eenheden deel aan militaire operaties.²⁴⁷

De overheid neemt minimale maatregelen om misbruiken door veiligheidsdiensten te vervolgen en te bestraffen, in het bijzonder misbruik door soldaten en politieagenten die van verkrachting worden beschuldigd. Straffeloosheid is hierdoor de norm, aldus USDOS in haar rapport over de situatie in 2016.²⁴⁸ HRW maakt zich zorgen over de uitgebreide bevoegdheden van NISA inzake terrorismebestrijding en benadrukt dat de inlichtingendienst zelden verantwoording aflegt voor ernstige misbruiken.²⁴⁹

3.2.2. African Union Mission in Somalia (AMISOM) en de Verenigde Naties (VN)

AMISOM, opgericht op 19 januari 2007 door de Vrede- en Veiligheidsraad van de Afrikaanse Unie (AU) en op 20 februari 2007 bekrachtigd door resolutie 1744 van de VN-Veiligheidsraad, heeft als missie de ondersteuning van de federale regering bij de stabilisering van het land, onder meer door de strijd tegen Al Shabaab, en de uitbouw van democratische instellingen.²⁵⁰ De militaire manschappen komen uit Burundi, Djibouti, Kenia, Ethiopië en Oeganda, de politiemannen die de Somalische politiediensten versterken komen uit Ghana, Kenia, Nigeria, Sierra Leone, Oeganda en Zambia.²⁵¹ Aanvankelijk zou het mandaat van AMISOM aflopen op 31 mei 2018²⁵² maar dit wordt in in juni 2018 verlengd tot 27 mei 2019.²⁵³ Ook zou AMISOM haar troepenmacht verkleinen vanaf oktober 2018 met als doel zich volledig terug te trekken uit Somalië tegen eind 2020 om dan de verantwoordelijkheid volledig over te dragen aan het Somalische leger.²⁵⁴

AMISOM telt momenteel 21.600 manschappen en heeft in de afgelopen elf jaar 1.884 interventies gedaan.²⁵⁵

²⁴² USDOS, 19/06/2015, [url](#)

²⁴³ Foreign Affairs (Felbab-Brown V.), 23/06/2015, [url](#)

²⁴⁴ VOA (Joseph D., Maruf H.), 31/07/2014, [url](#) ; The Star (Shephard M.), 25/05/2014, [url](#)

²⁴⁵ VOA (Joseph D., Maruf H.), 31/07/2014, [url](#) ; Africa up close (Williams P.D.), 17/11/2014, [url](#) ; African Defense, Danab, 31/08/2016, [url](#)

²⁴⁶ Foreign Policy (McCormick T.Y.), 02/07/2015, [url](#)

²⁴⁷ The Drive (Trevithick J.), 31/03/2017, [url](#) ; Critical Threats, 01/03/2017, [url](#) ; War Is Boring (Gannon D.), 17/07/2014, [url](#) ; The Strategic Times, 23/02/2017, [url](#)

²⁴⁸ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

²⁴⁹ HRW, 28/09/2016, [url](#) ; HRW, 02/05/2017, [url](#)

²⁵⁰ AMISOM, s.d., [url](#)

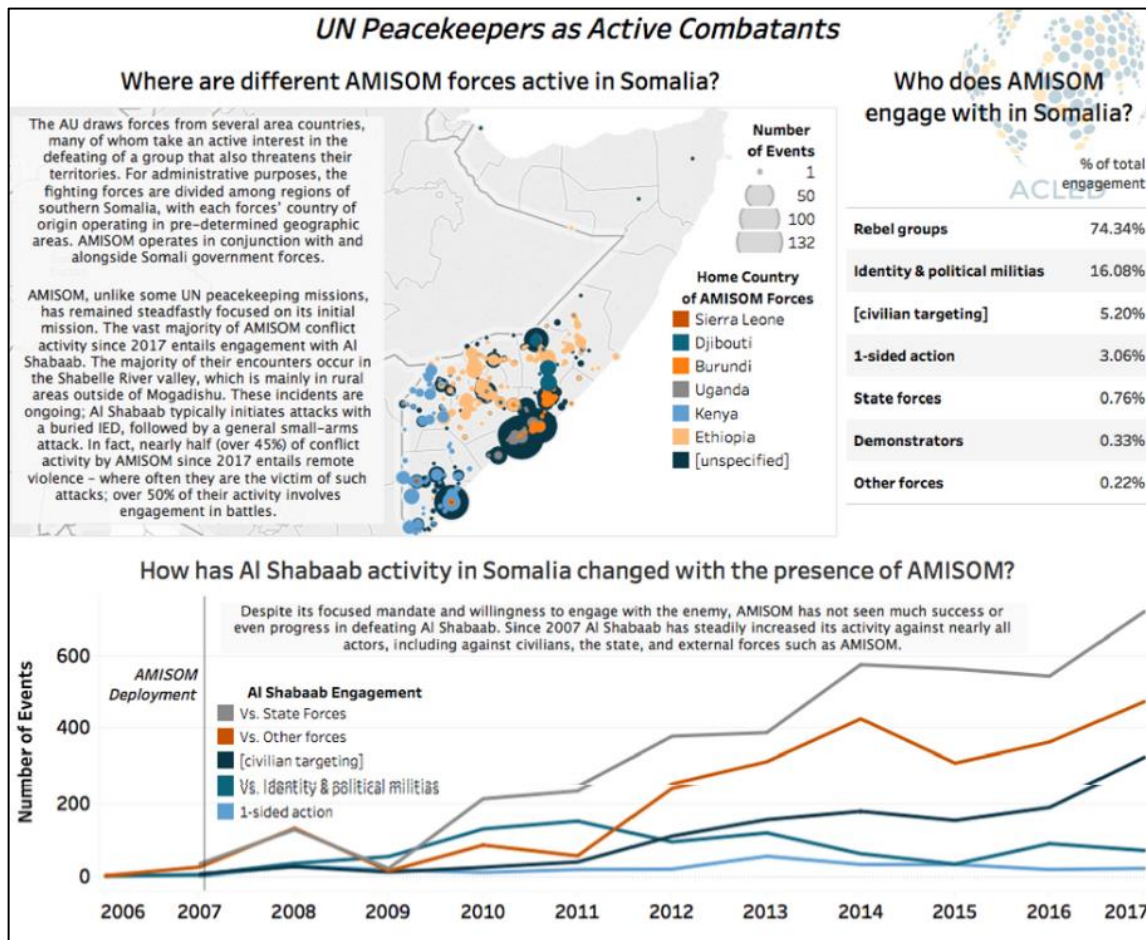
²⁵¹ IPI Global Observatory (Williams P.D.), 10/09/2015, [url](#)

²⁵² ICG, 22/12/2017, [url](#) ; United Nations Security Council, 14/06/2017, [url](#)

²⁵³ African Union, 27/06/2018, [url](#)

²⁵⁴ ACLED (Vannice C.), 23/06/2018, [url](#)

²⁵⁵ ACLED (Vannice C.), 23/06/2018, [url](#)

Overzicht activiteiten en samenstelling AMISOM, 17 mei 2018²⁵⁶

Mogadishu en het district Banadir vallen onder sector I van AMISOM. Volgens een veiligheidsexpert die door EASO is geraadpleegd in mei 2014, heeft AMISOM 4.000 militairen en 400 politieagenten in Mogadishu. De AMISOM-politieagenten patrouilleren en doen ook bewakingsopdrachten.²⁵⁷ Een militair expert en gesprekspartner van de BFA/SEM-onderzoeksmisssie zegt in juni 2017 dat ze ook huiszoekingen doen en de SPF ondersteunt aan checkpoints.²⁵⁸

Volgens waarnemers is er sprake van een erg gebrekkige coördinatie tussen de verschillende landen die troepen leveren aan AMISOM, maar vooral eigen strategische belangen dienen. Hoewel de internationale troepenmacht in theorie een centrale commandostructuur heeft in Mogadishu, wijst Sahan Journal erop dat buurlanden Kenia en Ethiopië hun troepen nabij hun landsgrens hebben gelegd, dat ze hun eigen commandostructuur volgen en hun militaire operaties buiten het door AMISOM uitgetekende kader uitvoeren.²⁵⁹ De VN en OHCHR zeggen dat het vaak moeilijk is om vast te stellen wie verantwoordelijk is voor burgerslachtoffers: AMISOM of een van de troepenleverende landen die ook onafhankelijk opereren.²⁶⁰

²⁵⁶ ACLED, 17/05/2018, [url](#)

²⁵⁷ EASO, 08/2014, p. 75, [url](#)

²⁵⁸ BFA, SEM, 08/2017, p. 76, [url](#)

²⁵⁹ Sahan Journal (Hujale M.), 08/07/2015, [url](#) ; VOA (Maruf H.), 01/07/2015, [url](#) ; Foreign Affairs (Felbab-Brown V.), 23/06/2015, [url](#) ; HIPS (Williams P.D., Hashi A.), 02/2017, p. 30, [url](#)

²⁶⁰ UNSOM, OHCHR, 12/2017, p. 14, [url](#)

Verschillende waarnemers stellen dat AMISOM's wapentuig en troepensterkte niet volstaan om Zuid- en Centraal-Somalië te controleren en dat de internationale troepenmacht *overstretched* is. Gedurende de offensieven van AMISOM trekt Al Shabaab zich meestal zonder veel verliezen terug. De internationale troepenmacht weet vaak de vijand te verdrijven maar slaagt er veel minder in hem rechtstreeks te treffen.²⁶¹ Al Shabaab slaagt er zo in sommige door AMISOM en het SNA veroverde gebieden weer in te nemen na de terugtrekking van de internationale troepenmacht.²⁶²

De terugtrekking van AMISOM is tussen 2018 en 2020 voorzien maar verschillende bronnen benadrukken dat dit enkel mogelijk is als de capaciteit van het Somalische leger drastisch toeneemt.²⁶³ Wat de terugtrekking van de AMISOM-troepen betreft, vragen de landen van waaruit het AMISOM-contingent is opgesteld, in een gezamenlijk communiqué op 2 maart 2018, aan de VN-Veilighedsraad hun beslissing voor de terugtrekking te herzien. De vermindering van de troepenmacht binnen het voorziene tijds kader zijn volgens hen onrealistisch en zullen leiden tot het verlies van alle winst die tot hiertoe geboekt werd door AMISOM op het terrein. Ook vragen ze dat de capaciteit van de troepenmacht opnieuw wordt hersteld naar het vorige aantal gezien het Somalische nationale leger nog steeds niet over voldoende strijdkrachten beschikt. Verder vragen de AMISOM-landen aan de Afrikaanse Unie en de AMISOM-directie een realistisch overgangsplan voor te stellen.²⁶⁴ Deze oproep wordt ook bijgestaan door het hoofd van UNSOM die stelt dat een premature terugtrekking van de AMISOM-troepen een geschenk zou zijn voor AS.²⁶⁵ AMISOM blijft op vele plaatsen in het land *de facto* de enige troepenmacht die instaat voor de veiligheid.²⁶⁶

Hoewel hij weinig geloof hecht aan AMISOM's cijfers over gesneuvelde manschappen, stelt professor Williams dat het vermoedelijk een van de gevaarlijkste en dodelijkste vredesmissies ooit betreft.²⁶⁷

Het aantal sterfgevallen dat rechtstreeks kan worden toegeschreven aan AMISOM blijft een twistpunt. Volgens een onderzoek gepubliceerd door het International Peace Institute (IPI) in mei 2018, is het aantal burgerslachtoffers als gevolg van AMISOM-acties nog steeds relatief laag. UNSOM rapporteert dat slechts 4 % (of 178 doden) van het totaal aantal burgerslachtoffers in anderhalf jaar tijd (2016-2017) te wijten zijn aan directe AMISOM-acties. Ter vergelijking en in diezelfde periode zijn 13 % van het totaal aantal burgerdoden het gevolg van interclanconflicten en 60 % door AS-acties. De Afrikaanse Unie heeft echter deze bevindingen verworpen met als argument dat het verslag "significant misinterpretations" bevat.²⁶⁸

Hoewel de Afrikaanse Unie zowel een strategie ter bescherming van de burgerbevolking (Protection of Civilians of POC) als *rules of engagement* voor POC heeft ontwikkeld, hebben de AMISOM-troepen geen expliciet mandaat gekregen om de burgerbevolking te beschermen. In plaats daarvan werd met de maatregelen alleen prioriteit gegeven aan de bescherming van overheidsinstellingen en overheidsperoneel. Veel Somaliërs zijn dan ook van mening dat zowel AMISOM als de Somalische strijdkrachten onverschillig staan tegenover hun behoeften.²⁶⁹

²⁶¹ VOA (Maruf H.), 01/07/2015, [url](#); African Arguments (Roble M.A.), 09/09/2015, [url](#); HIPS (Williams P.D., Hashi A.), 02/2017, p. 30, [url](#)

²⁶² United Nations Security Council, 31/10/2016, p. 11, [url](#); United Nations Security Council, 09/01/2017, p. 3, [url](#); IPI Global Observatory (Henigson H.), 09/05/2018, [url](#)

²⁶³ ICG, 30/04/2017, [url](#); IRIN (Okiror S.), 28/02/2017, [url](#); VOA (Maruf H.), 06/03/2017, [url](#)

²⁶⁴ United Nations Security Council, 02/05/2018, p. 9, [url](#)

²⁶⁵ IPI Global Observatory (Henigson H.), 09/05/2018, [url](#)

²⁶⁶ IPI Global Observatory (Henigson H.), 09/05/2018, [url](#)

²⁶⁷ IPI Global Observatory (Williams P.D.), 10/09/2015, [url](#); VOA (Maruf H.), 06/03/2017, [url](#)

²⁶⁸ IPI Global Observatory (Henigson H.), 09/05/2018, [url](#)

²⁶⁹ IPI Global Observatory (Henigson H.), 09/05/2018, [url](#)

AMISOM's tekortkomingen, onder meer de eigengereide rol van de Keniaanse en Ethiopische troepen, tasten het aanzien bij de Somalische bevolking, bij de veiligheidsdiensten en bij een deel van de elite aan, aldus het Heritage Institute for Policy Studies (HIPS).²⁷⁰

Volgens een studie van de IPI Global Observatory over het effect van de AMISOM-missie op de Somalische bevolking lijkt het gebrek aan strategie ervoor te zorgen dat de burgerbevolking argwanend staat tegenover deze vredestroepen. De aanwezigheid van AMISOM en de inspanningen om Al Shabaab te verslaan kunnen op lange termijn een positief effect op Somalië hebben. De operationele strategieën van AMISOM op korte termijn hebben in sommige gevallen een negatief effect gehad op Somalische burgers. Zo lijkt het AMISOM, bijvoorbeeld, te ontbreken aan een duidelijke strategie om Al Shabaab uit bepaalde steden of gemeenten te verdrijven. Omdat AMISOM niet in staat is de controle te behouden en er ook geen capabele Somalische strijdkrachten zijn om de macht over te nemen, trekt zij zich terug, wat leidt tot de terugkeer van Al Shabaab en represailles tegen burgers van wie zij denken dat zij met de vredeshandhavers hebben samengewerkt. Zoals een Somaliër opmerkte, is het leven onder Al Shabaab weliswaar moeilijk, maar toch te verkiezen boven de onvoorspelbaarheid en gewelddadige represailles die gepaard gaan met een stad die voortdurend van handen verandert.²⁷¹

De Verenigde Naties zijn ook aanwezig in Somalië. De United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM) adviseert de Somalische regering en AMISOM inzake vredesopbouw en staatsvorming, bijvoorbeeld met betrekking tot de hervorming van de veiligheidsdiensten, de versterking van de rechtsstaat of het federaliseringsproces. Het United Nations Support Office in Somalia (UNSOS), voorheen UN Support Office for AMISOM (UNSOA)²⁷², biedt dan weer logistieke steun aan de troepen van de Afrikaanse Unie (AU) en het SNA en aan UNSOM.²⁷³ Volgens een VN-rapport van mei 2017 heeft de VN in Somalië ongeveer 500 internationale en 1.150 nationale medewerkers.²⁷⁴

Met het oog op de versterking van de instellingen ontplooidde ook de Europese Unie een burgerlijke en een militaire missie in Somalia, met name de European Union Maritime Capacity Building Mission to Somalia (EUCAP) en de European Union Training Mission Somalia (EUTM).²⁷⁵

3.2.3. Andere mogelijkheden

De buurlanden Ethiopië en Kenia zijn belangrijke actoren in het Somalische conflict omwille van uiteenlopende redenen van historische, etnische, linguïstische of politieke aard. Professor Bakary Traoré, die onderzoek doet naar vredeshandhaving in Afrika, wijst op de rol die Ethiopië sinds de jaren 1990 speelt in Somalië. De veiligheidssituatie in de regio Ogaden in het noordoosten van Ethiopië, bewoond door Somalische moslims, en de islamistische dreiging vanuit Somalië, zijn belangrijke motieven voor de verschillende militaire offensieven in Somalië in 2006 en 2011 en voor haar deelname aan de strijd tegen Al Shabaab sinds 2012.²⁷⁶

Ook een deel van de Keniaanse bevolking bestaat uit etnische Somaliërs. Bovendien vangt Kenia honderdduizenden Somalische vluchtelingen op en is het de voorbije jaren getroffen door verschillende ernstige aanslagen van Al Shabaab. Nairobi komt sinds oktober 2011 tussen in Somalië. Volgens professor Traoré wil Kenia de dreiging van Al Shabaab elimineren, een bufferzone

²⁷⁰ HIPS (Williams P.D., Hashi A.), 02/2017, pp. 34-35, [url](#)

²⁷¹ IPI Global Observatory (Henigson H.), 09/05/2018, [url](#)

²⁷² United Nations News Centre, 09/11/2015, [url](#)

²⁷³ UNSOM [website], s.d., [url](#) ; UNSOA [website], s.d., [url](#) ; UNSOS [website], s.d., [url](#)

²⁷⁴ United Nations Security Council, 09/05/2017, p. 14, [url](#)

²⁷⁵ Council of the European Union, 12/12/2016, [url](#)

²⁷⁶ Traoré B., 01-06/2013, pp. 89-107, [url](#)

creëren voor de hervestiging van Somalische vluchtelingen maar eveneens een semi-autonoom Jubaland creëren en haar controle over de havenstad Kismayo verzekeren.²⁷⁷

In juni 2012 voegen de Keniaanse troepen zich bij AMISOM. Sinds januari 2014 maakt het Ethiopisch leger deel uit van AMISOM.²⁷⁸

De experts Barnes en Yusuf wijzen er midden 2016 op dat de grootschalige aanwezigheid van Keniaanse en Ethiopische troepen door de nieuwe federale staten Juba, ISWA en Galmudug als een buitenlandse bezetting kan worden ervaren.²⁷⁹

AFRICOM, dat het bevel voert over de Amerikaanse strijdkrachten in Afrika, zal volgens zijn eigen website in januari 2018:

“U.S. forces will continue to use all authorized and appropriate measures to protect the United States, its partners and interests, and deny safe haven to terrorist groups. This includes partnering with AMISOM and Somali National Security Forces (SNSF) in combined counterterrorism operations and targeting terrorists, their training camps, and their safe havens throughout Somalia and the region. Together with other international partners, the United States is committed to providing Somalia, AMISOM and SNSF with support in the fight against violent extremist organizations.”²⁸⁰

AFRICOM pleegt voornamelijk luchtaanvallen op AS-doelwitten: de onderstaande tabel geeft een overzicht van de activiteiten tijdens deze verslagperiode van deze strijdkracht weer.

	US air and drone strikes	Additional US attacks
Total strikes	16	3
Total people killed	83-87	1-10
Civilians reported killed	0-5	0-5
Children reported killed	0	0-5
People reported injured	19	5-11

Activiteiten door AFRICOM in Somalië, januari 2018 – juli 2018²⁸¹

In de eerste helft van 2018 breidt AFRICOM haar strijdmacht op Somalische bodem uit. In april 2018 breidt de Amerikaanse aanwezigheid in de regio Lower Shabelle uit door het bouwen van verschillende basiskampen.²⁸² Volgens een artikel van VICE News, breiden de Amerikaanse strijdkrachten in mei 2018 hun operaties uit op een voormalige Sovjet-luchtstrook in Somalië met de bouw van meer dan 800 slaapplaatsen op een basis in Baledogle.²⁸³ Tijdens deze verslagperiode tellen de Amerikaanse strijdkrachten in Somalië 500 man. In 2016 bestond dit uit een team van 50 militairen.²⁸⁴ ACLED ziet ook een toename in activiteiten van de US Africa Command op Somalische bodem gezien het defensiebudget met 15,5 % is toegenomen voor 2018, waarvan ook de

²⁷⁷ Traoré B., 01-06/2013, pp. 89-107, [url](#)

²⁷⁸ HRW, 09/2014, p. 14, [url](#)

²⁷⁹ ICG (Barnes C., Yusuf Z.), 27/06/2016, [url](#)

²⁸⁰ United States AFRICOM, 03/01/2018, [url](#)

²⁸¹ The Bureau of Investigative Journalism, 10/07/2018, [url](#)

²⁸² ACLED, 07/05/2018, [url](#)

²⁸³ VICE NEWS (Goldbaum C.), 03/05/2018, [url](#)

²⁸⁴ VICE NEWS (Goldbaum C.), 03/05/2018, [url](#); The New Yorker (Ferguson J.), 05/04/2018, [url](#)

activiteiten van AFRICOM worden gefinancierd. Tijdens operaties uitgevoerd door AFRICOM vallen soms burgerdoden hoewel de doelwitten steeds Al Shabaab- of IS-leden en infrastructuren zijn.²⁸⁵

Volgens een overzicht van het onderzoeksinstituut The Bureau of Investigative Journalism heeft AFRICOM in Zuid-Centraal Somalië in totaal zeventien luchtaanvallen²⁸⁶ uitgevoerd tijdens de onderzoeksperiode met naar schatting vijf burgerdoden.²⁸⁷

Het Verenigd Koninkrijk heeft eveneens een aantal militaire adviseurs ter plaatse.²⁸⁸

4. Typologie van het geweld

Landinfo stelt in haar rapport getiteld *Security Challenges in Mogadishu* van 15 mei 2018, dat het niet mogelijk is een gedetailleerde en exhaustieve beschrijving te geven van de veiligheidssituatie in Mogadishu omdat de beschikbare publieke informatie beperkt is. Er zijn geen officiële statistieken over geweldsincidenten in Mogadishu.²⁸⁹

Cedoca doet beroep voor dit hoofdstuk op data en cijfergegevens verzameld door twee bronnen. De eerste bron is de Amerikaanse ngo voor conflictanalyse ACLED. De tweede bron betreft een veiligheidsanalysedienst van een internationale organisatie in Mogadishu, met lokale kantoren in Somalië, die dagelijks de veiligheidssituatie in Somalië opvolgt. De analyses van deze dienst zorgen ervoor dat verschillende internationale en nationale organisaties tijdig op de hoogte zijn van bestaande veiligheidsrisico's en zo hun *modus operandi* daaraan kunnen aanpassen. Cedoca heeft aan deze onderzoeksdienst de cijfers over het aantal burgerdoden in de onderzoeksperiode in Mogadishu gevraagd. Een risicoanalist van deze onderzoeksdienst bevestigt Cedoca per e-mail op 9 juli 2018 dat wat de verkregen informatie betreft, elk stuk data over een gewelddaad wordt geverifieerd alvorens het wordt opgenomen in hun databank.²⁹⁰ Cedoca heeft op 8 juli 2018 een overzicht ontvangen via e-mail van het aantal burgerdoden en gewonde burgers (per incident en per dader) tijdens deze onderzoeksperiode in Mogadishu (per district) en in Somalië.²⁹¹ Op 10 juli 2018 vraagt Cedoca aan de risicoanalist wat zij verstaan onder het concept "civilian deaths". Op 15 juli 2018 antwoordt deze analist dat ze onder burgerdoden ook die doden meerekenen die in de context van clangeweld (bloedwraak) vallen, die lid waren van een clanmilitie en stierven door clangeweld en een persoon die vermoord werd waarvan noch de dader noch de reden voor de moord gekend is.²⁹²

ACLED, een Amerikaanse ngo, heeft op basis van openbare informatie en vertrouwelijke lokale bronnen, een inventaris gemaakt van incidenten in Somalië in de periode van 1 januari 2018 tot en met 30 juni 2018. ACLED wijst erop dat de gegevens de prioriteiten van de mediaverslaggeving weerspiegelen en mogelijk het geweld onderschatten. Anderzijds staan sommige incidenten dubbel vermeld.²⁹³ ACLED registreert ook voor ieder incident het aantal dodelijke slachtoffers. ACLED licht toe dat deze aantallen schattingen zijn. Sommige bronnen geven immers niet exact weer hoeveel doden er vallen en schrijven bijvoorbeeld enkel dat er "meerdere" zijn. In dat geval rekent ACLED er

²⁸⁵ ACLED, 16/02/2018, [url](#)

²⁸⁶ Voor het berekenen van het aantal luchtaanvallen worden de luchtaanvallen in de kolom E "airstrike?" opgeteld voor de periode 1 januari 2018 – 30 juni 2018. Voor het aantal burgerslachtoffers worden de cijfergegevens uit de kolom M "maximum civilians killed" voor de periode 1 januari 2018 – 30 juni 2018 opgeteld. Bron: The Bureau of Investigative Journalism [website], laatste update: 25/09/2018, [url](#)

²⁸⁷ The Bureau of Investigative Journalism, s.d., [url](#)

²⁸⁸ United Nations Security Council, 06/09/2016, p. 14, [url](#)

²⁸⁹ Landinfo, 15/05/2018, p. 5, [url](#)

²⁹⁰ Internationale veiligheidsanalysedienst, analist, e-mail, 09/06/2018

²⁹¹ Internationale veiligheidsanalysedienst, analist, e-mail, 08/07/2018

²⁹² Internationale veiligheidsanalysedienst, analist, e-mail, 15/07/2018

²⁹³ ACLED, 24/03/2018, [url](#)

ten. Als de bronnen verschillende aantallen noemen, neemt ACLED het laagste aantal. Dit totaalcijfer van "fatalities", door ACLED opgesomd, omvat zowel burgerdoden als militairen of militieleden en dodelijke slachtoffers waarvan noch de dader noch het motief is gekend. In geval van (inter)clangeweld is het in de ACLED-data niet altijd duidelijk of het slachtoffers zijn van de strijdende milities of clanleden (burgers). Om die reden zijn de data verzameld door ACLED eerder een indicatie van het aantal doden, de daders van het geweld en wie de slachtoffers zijn.²⁹⁴ In haar handleiding onderlijnt ACLED dat de sterftcijfers bijzonder kwetsbaar zijn voor vertekening en onnauwkeurigheid. Bij tegenstrijdige meldingen van het aantal sterfgevallen noteren ACLED-onderzoekers het getal dat door de meest gezaghebbende bron wordt aangehaald. Wanneer een gezaghebbend bron ontbreekt, gebruikt ACLED de meest conservatieve schatting. ACLED wijst de gebruikers erop dat de sterftcijfers niet onafhankelijk geverifieerd worden door het onderzoeksteam.²⁹⁵

ACLED ordent de gewelddadige incidenten in onder meer de volgende categorieën:

- *Battle-No change of territory* – een gevecht tussen twee gewelddadige gewapende groepen waar de controle van het betwiste gebied waarin wordt gevochten niet verandert;
- *Battle-Non-state actors overtake territory* – een gevecht waar niet-gouvernementele actoren, zoals rebellen, de controle over het gebied krijgen waarin het geweld plaatsvindt;
- *Battle-Government regains territory* – een gevecht waar de regering de controle opnieuw krijgt over een gebied;
- *Violence against civilians* – een aanval waar een gewapende/ gewelddadige groep ongewapende burgers/ niet-strijders als doelwit heeft;
- *Remote violence* beschrijft een aanval die vanop afstand wordt uitgevoerd. Voorbeelden van dit soort geweld zijn berm bommen (IED's), drone-activiteiten, lucht- en mortieraanvallen. Deze vorm van geweld kan tegen mensen of infrastructuur gericht zijn.²⁹⁶

Cedoca groepeerde de gegevens van deze vijf categorieën onder de noemer geweld door de strijdende partijen (overheidstroepen, ordediensten, clanmilities en onbekende gewapende milities). Wat het aantal burgerdoden betreft, maakt Cedoca enkel voor de ACLED-categorie *remote violence* een onderscheid tussen civiele en niet-civiele, dodelijke slachtoffers. Gezien de categorie *violence against civilians* over geweld gaat dat burgers viseert, zijn de opgesomde "fatalities" hier ook burgerdoden.

ACLED lijst ook enkele niet-gewelddadige incidenten op. Deze worden in het kader van dit onderzoek niet in dit hoofdstuk opgenomen. Het gaat om de categorieën: *Headquarters or Base established*, *Strategic Development*, *Non-violent Transfer of Territory* en *Riots/Protest*.²⁹⁷

Voor 2015 telt ACLED 495 incidenten in Mogadishu, waarvan er 286 worden bestempeld als *battle – no change of territory*, 123 als *violence against civilians* en 59 als *remote violence*. In totaal telt ACLED 557 dodelijke slachtoffers in 2015.²⁹⁸

In 2016 registreert ACLED 527 incidenten in Mogadishu die leidden tot 681 doden.²⁹⁹ ACLED bestempelt 240 van deze 527 incidenten als *battle – no change of territory*, 144 gevallen als

²⁹⁴ Landinfo, 15/05/2018, p. 5, [url](#)

²⁹⁵ ACLED, 01/2017, [url](#)

²⁹⁶ ACLED, 01/01/2017, pp. 3-4, [url](#)

²⁹⁷ *Riots* beschrijven een gewelddadige protestvorm of een ongeorganiseerde spontane gewelddaad tegen mensen of een eigendom door een mensenmenigte, *protest* is een niet-gewelddadige publieke betogingen vaak tegen de regering.

²⁹⁸ ACLED, 31/12/2015, [url](#)

violence against civilians, 95 incidenten als *remote violence*.³⁰⁰ Volgens een analyse van ACLED was Somalië dat jaar de meest gewelddadige en dodelijke staat in Afrika. Somalië had in 2016 met 23,3 % het grootste aandeel in de georganiseerde gewapende conflicten op het continent en er vielen de meeste conflict gerelateerde slachtoffers met 18,9 % of 5.572 doden.³⁰¹ Bijna een derde van alle militaire confrontaties op het continent vond plaats in Somalië, voornamelijk tussen Al Shabaab enerzijds en AMISOM en het leger anderzijds. Meer dan een vijfde van alle slachtoffers van militaire confrontaties in Afrika vielen in 2016 in Somalië.³⁰²

In 2017 registreert ACLED 676 incidenten in Mogadishu (*riots/protests* niet meegerekend). Van die 676 incidenten bestempelt het er 249 als *battle – no change of territory*. Deze incidenten maken 332 slachtoffers. Daarnaast bestempelt ACLED 249 gevallen als *violence against civilians*, met 432 doden tot gevolg en 71 gevallen van *remote violence* waarbij 576 doden, vooral burgers, vallen. Het gaat enerzijds om doelgerichte aanvallen tegen individuele burgers, anderzijds om (complexe) aanslagen op hotels, restaurants en dergelijke. Daarnaast zijn er ook 61 gevallen van *remote violence* die 29 overwegend niet-burgerlijke doden maken.³⁰³

Voor de eerste helft van 2018, vanaf 1 januari 2018 tot 1 juli 2018, telt ACLED in totaal 393 incidenten in Mogadishu met in totaal geschat 475 dodelijke slachtoffers. In de onderzoeksperiode vallen 200 incidenten onder de noemer *Battle - no change of territory* met 223 doden, 2 incidenten onder de noemer *Battle - Non-state actor overtakes territory* met geen enkel dodelijk slachtoffer, 75 incidenten onder de categorie *remote violence* met 117 doden waarvan 33 burgerdoden en 116 incidenten onder de noemer *violence against civilians* met 135 dodelijke burgerslachtoffers.

Van het totaal aantal dodelijke slachtoffers (475) gevallen tijdens deze onderzoeksperiode zijn 35 % burgerdoden (168).³⁰⁴

²⁹⁹ ACLED, 04/01/2017 [last modified 16/01/2017], [url](#) ; Landinfo, 27/02/2017, [url](#)

³⁰⁰ ACLED, 04/01/2017 [last modified 16/01/2017], [url](#) ; Landinfo, 27/02/2017, [url](#)

³⁰¹ ACLED (Moody J.), 18/01/2017, [url](#) ; ACLED, 04/01/2017 [last modified 16/01/2017], [url](#)

³⁰² ACLED (Moody J.), *Trend 1: Rates of Violence in 2016*, 18/01/2017, [url](#)

³⁰³ ACLED, 14/01/2018, [url](#)

³⁰⁴ ACLED, 29/09/2018, [url](#)

Een vergelijkend samenvatting van het geweld in Mogadishu, in diezelfde periode en op basis van de ACLED gegevens, wordt hieronder weergegeven.³⁰⁵

ACLED-categorie	2017 (1 januari 2017 – 30 juni 2017)		2018 (1 januari 2018 – 30 juni 2018)	
	Incidenten	Dodelijke slachtoffers	Incidenten	Dodelijke slachtoffers
Battle – No change of territory	118	153	200	223
Battle – Government regains territory	1	2	-	-
Battle – Non-State actor overtakes territory	1	2	2	-
Remote Violence	76	67	75	117
Violence against civilians	143	278	116	135
Totaal	339	502	393	475

Voor deze onderzoeksperiode en in Mogadishu lijst de internationale veiligheidsanalysedienst 177 burgerdoden (en 118 civiele gewonden) op. Er is een piek in burgerdoden in februari 2018 met 32 burgerdoden in het district Wardighiley met AS als verantwoordelijke dader en in maart 2018 in het district Hodan met 19 burgerdoden ook door AS. Tijdens de maanden mei 2018 en juni 2018, wanneer de ramadan plaatsheeft, zijn er in de hoofdstad 59 burgerdoden in totaal geteld, waarvan 12 door AS. In die periode valt het grootste aantal burgerdoden (31) door onbekende daders.³⁰⁶

De ramadan is de periode waarin Al Shabaab het tempo van haar gewelddadige acties opdrijft.³⁰⁷ Sinds juni 2016 ligt het aantal aanvallen in de ramadanmaand lager dan in de voorgaande jaren. Dit zou onder meer te wijten zijn aan militaire tegenslagen en interne spanningen bij Al Shabaab.³⁰⁸ Het inzetten van de nieuwe Mogadishu Stabilisation Unit is, volgens een onderzoek van het Hiraal Institute, de reden dat het aantal aanvallen door Al Shabaab in Mogadishu tijdens de ramadan verder blijven dalen. In 2015 waren er, in Mogadishu, volgens de VN 269 aanslagen, in 2016 255 en in 2017 208.³⁰⁹

Tijdens de ramadan in 2018, besluit het Somalische onderzoekscentrum Hiraal Institute, neemt het aantal "spectaculaire aanslagen" een duik wat het hele land betreft.³¹⁰

³⁰⁵ ACLED, 29/09/2018, [url](#)

³⁰⁶ Internationale veiligheidsanalysedienst, analist, e-mail, 09/07/2018

³⁰⁷ Volgens AI bereikte het aantal moordaanslagen tijdens de ramadan van juli 2014 het hoogste peil sinds Al Shabaab uit de hoofdstad werd verdreven: AI, 06/2015, [url](#) ; United Nations Security Council, 11/09/2015, [url](#) ; The Guardian, 10/07/2015, [url](#) ; BBC, 21/06/2015, [url](#) ; Reuters (Sheikh A. e.a.), 21/06/2015, [url](#); Hiraal Institute, s.d., [url](#)

³⁰⁸ ICG (Barnes C., Yusuf Z.), 27/06/2016, [url](#)

³⁰⁹ United Nations Security Council, 05/09/2017, p. 3, [url](#)

³¹⁰ Hiraal Institute, s.d., [url](#)

4.1. Complexe aanslagen

Wat het uitvoeren van complexe aanslagen betreft, gebruikt AS doorgaans een vehicle borne improvised explosive device (VBIED) of bomauto die een bres slaat in de veiligheidszone rond een gebouw (zoals bijvoorbeeld een hotel) waarna schutters of zelfmoordterroristen het gebouw binnendringen.³¹¹

De UN Monitoring Group en het voormalige hoofd van de Somalische inlichtingendienst NISA wijzen op de toenemende kracht van de gebruikte explosieven.³¹² De UN Monitoring Group ziet ook een andere evolutie, namelijk het toenemende gebruik van zelfgemaakte explosieven, op basis van eenvoudig beschikbare materialen in plaats van de traditioneel gebruikte militaire munitie. Dit vergemakkelijkt het productieproces van IED's aanzienlijk.³¹³ Uit gesprekken die Landinfo heeft met contactpersonen in Mogadishu tijdens hun onderzoeksmisssie in 2017 blijkt dat de inwoners weten welke hotels en andere plaatsen worden gelinkt met de autoriteiten en dus potentiële doelwitten kunnen zijn voor AS.³¹⁴

Op basis van de gegevens van ACLED heeft er één aanslag plaats die als een complexe aanslag kan gecatalogeerd worden tijdens de verslagperiode.

Op 23 februari 2018 ontploffen er twee autobommen in Mogadishu. Volgens verschillende bronnen ontploft er een bom in de buurt van het presidentieel paleis en een nabij een hotel. In totaal vallen hierdoor minstens 38 doden.³¹⁵ Een vuurgevecht volgt na de bomontploffing waarbij volgens officiële gegevens vijf AS-strijders worden gedood. AS stelt dat er vijf martelaren, inclusief de twee autobestuurders, vallen tijdens deze aanslag en 35 regeringssoldaten worden gedood.³¹⁶ Volgens een lokale bron, gecontacteerd door ACLED, wordt de eerste explosie veroorzaakt door een zelfmoordautobom in de buurt van het hoofdkwartier van de Somalische inlichtingendienst. Minstens achttien mensen, onder wie regeringssoldaten en omstanders van de burgerbevolking, worden gedood, terwijl meer dan twintig anderen, voornamelijk burgers, gewond raken. AS claimt de verantwoordelijkheid voor de aanval. De tweede explosie in de buurt van Villa Somalië leidt tot in totaal 30 doden.³¹⁷ Het is de eerste grote aanval in de hoofdstad na deze van oktober 2017.³¹⁸

4.2. Doelgerichte moordaanslagen

De lokale en internationale pers rapporteert tussen januari 2018 en eind juni 2018 ook verschillende doelgerichte moordaanslagen in Mogadishu, met vuurwapens of met explosieven, meestal met een of meerdere dodelijke slachtoffers. Waarnemers merken zowel in 2016 als in 2017 op dat Al Shabaab het aantal doelgerichte moordaanslagen in de hoofdstad opdrijft.³¹⁹ Sommige aanslagen worden opgeëist door Al Shabaab, in andere gevallen gaat het om onbekende schutters. De daders weten vaak te ontkomen. De doelwitten zijn voornamelijk overheidsfunctionarissen, clanoudsten, zakenlieden, overheidsfunctionarissen, journalisten, medewerkers van ngo's en internationale organisaties.³²⁰ Gesprekspartners van BFA/SEM zeggen dat Al Shabaab, ook in Mogadishu, belasting

³¹¹ The Guardian, 14/04/2015, [url](#); United Nations Security Council, 19/10/2015, pp. 27, 185-187, 258, [url](#)

³¹² United Nations Security Council, 02/11/2017, p. 12, [url](#); The New York Times (Sanbalooshe A.H), 26/10/2017, [url](#)

³¹³ United Nations Security Council, 02/11/2017, p. 13, [url](#)

³¹⁴ Landinfo, 15/05/2018, p. 8, [url](#)

³¹⁵ ICG, s.d., [url](#); De Morgen, 23/02/2018, [url](#); BBC News, 24/02/2018, [url](#)

³¹⁶ BBC News, 24/02/2018, [url](#)

³¹⁷ ACLED, 29/09/2018, [url](#)

³¹⁸ BBC News, 24/02/2018, [url](#)

³¹⁹ VOA (Hassan M.O.), 28/09/2017, [url](#); Shabelle Media Network, 24/08/2016, [url](#)

³²⁰ Landinfo, 15/05/2018, p. 7, [url](#)

of *zakat* int en dat de betaling ervan bescherming kan bieden.³²¹ Anderzijds stelt Landinfo dat sommige aanvallen om economische redenen gebeuren omdat AS "beschermingsgeld" of belasting int bij de zakenlui in de hoofdstad wat vergeleken kan worden met afpersingspraktijken van de maffia. De bronnen zijn het erover eens dat dit een vorm van afpersing of maffia-activiteit is en dat Al Shabaab slechts een beperkte bescherming biedt tegen het geweld veroorzaakt door de organisatie zelf. Het is onduidelijk hoe omvangrijk deze activiteit is.³²²

Onderstaand overzicht tracht geenszins exhaustief te zijn.

Op 10 januari 2018 komt een RVCIED tot ontploffing met als doelwit de adjunct districtscommissaris van Heliwa. De autobom kwam tot ontploffing aan de bioscoop Abdi-Wayeel dichtbij het SOS ziekenhuis in het district Heliwa. De bom mist zijn doel maar beschadigt het tweede escorte voertuig. Daardoor worden twee soldaten gedood en drie anderen gewond. Deze aanslag wordt niet opgeëist.³²³

AS-strijders schieten een traditionele ouder dood in het district Hodan op 17 maart 2018. De reden voor deze aanslag wordt door de bron niet vermeld.³²⁴

AS laat een RCIED ontploffen wanneer de auto van de voorzitter van het district van Heliwa, Ali Abdi Geedi Farayare, passeert. De voorzitter en drie soldaten die fungeren als bodyguard worden hierdoor gedood.³²⁵

Een journaliste wordt door onbekenden vermoord op 28 juni 2018.³²⁶

Daarnaast bevinden zich onder de slachtoffers van de AS-aanslagen tijdens deze verslagperiode federale ambtenaren³²⁷, de vader van een personeelslid van de militaire rechtbank³²⁸, districtsambtenaren³²⁹, politieagenten³³⁰, een jongerenactivist³³¹, een medewerker van het Rode Kruis³³², een WHO-medewerker³³³, militaire personeel van het SNA³³⁴, clanouderen³³⁵, NISA-personeelsleden³³⁶, een leraar³³⁷, belastinginners³³⁸, journalisten³³⁹, een lid van de Jemenitische ambassade³⁴⁰, AMISOM-personeel en zakenlui.³⁴¹

Bij een aantal doelgerichte moordaanslagen of andere dodelijke incidenten zijn omstanders het slachtoffer.³⁴²

³²¹ BFA, SEM, 08/2017, pp. 32-34, [url](#)

³²² Landinfo, 15/05/2018, p. 8, [url](#)

³²³ ACLED, 29/09/2018, [url](#)

³²⁴ ACLED, 29/09/2018, [url](#)

³²⁵ ACLED, 29/09/2018, [url](#)

³²⁶ ACLED, 29/09/2018, [url](#)

³²⁷ ACLED, 29/09/2018, [url](#)

³²⁸ ACLED, 29/09/2018, [url](#)

³²⁹ ACLED, 29/09/2018, [url](#)

³³⁰ ACLED, 29/09/2018, [url](#)

³³¹ Garowe Online, 31/05/2018, [url](#)

³³² ICRC, 29/03/2018, [url](#)

³³³ Horseed Media, 02/05/2018, [url](#)

³³⁴ ACLED, 29/09/2018, [url](#)

³³⁵ ACLED, 29/09/2018, [url](#)

³³⁶ ACLED, 29/09/2018, [url](#)

³³⁷ ACLED, 29/09/2018, [url](#)

³³⁸ ACLED, 29/09/2018, [url](#)

³³⁹ ACLED, 29/09/2018, [url](#)

³⁴⁰ Mareeg.com, 06/05/2018, [url](#)

³⁴¹ ACLED, 29/09/2018, [url](#)

³⁴² ACLED, 14/01/2018, [url](#); VOA (Maruf H.), 25/10/2017, [url](#);

4.3. Andere gewelddadige incidenten

Naast de complexe aanslagen en doelgerichte moordaanslagen vermelden de geraadpleegde bronnen in de periode van januari tot juni 2018 nog verschillende andere incidenten die meestal meerdere doden maken, waaronder burgers, en waarbij soms ook burgers gewond raken.

Het kan gaan om zelfmoordaanslagen, bomaanslagen of aanslagen met granaten, die voornamelijk militaire doelwitten of de politie viseren, maar ook restaurants geliefd bij militairen of bij overheidspersoneel.³⁴³

ACLED vermeldt ook incidenten die het gevolg zijn van politiek gemotiveerde clanconflicten, criminaliteit en conflicten over grondbezit.³⁴⁴

Een morteraanval door AS op 3 maart 2018 doodt drie burgers en verwondt er twee. Volgens de woordvoerder van AMISOM werden de mortieren afgevuurd in de buurt van een stadion.³⁴⁵

Op 22 maart 2018 komt een autobom tot ontploffing vlak voor het hotel Weheliye in Maka al-Mukaramah, de drukste straat van de Somalische hoofdstad. Zeker 14 mensen worden hierdoor gedood. Hotel Weheliye wordt vaak bezocht door politici en zakenlui zo zegt VOA.³⁴⁶

Op 25 maart 2018 ontploft een zelfmoordautobom in de buurt van een checkpoint aan de ingang van het parlamentsgebouw. Vlak voor de ontploffing wordt de auto tegengehouden. The Independent rapporteert dat er minstens vier doden zijn.³⁴⁷

Op 28 maart 2018 raken drie mensen gewond en valt er een dode nadat een autobom ontploft in de buurt van het kantoor van het Internationale Comité van het Rode Kruis in Mogadishu. AS eist deze aanslag achteraf op.³⁴⁸

Tijdens deze verslagperiode worden ook gewelddaden gerapporteerd tussen AS en de veiligheidsdiensten, hierbij raken soms ook burgers gewond. Op 24 april 2018 wordt een AMISOM-basis 's nachts aangevallen door AS in de buurt van Elasha Biyaha een buitenwijk van de hoofdstad gelegen in de regio Lower Shabelle. Er vallen geen doden.³⁴⁹ Op 11 juni 2018 valt AS een NISA-checkpoint aan net buiten de stad. Er vallen bij beide partijen een onbekend aantal slachtoffers. Als reactie op deze aanval houdt het NISA de volgende dag alle publieke transport tussen Afgooye en Mogadishu tegen aan dit checkpoint.³⁵⁰

Op 8 mei 2018 vuurt AS een aantal mortiergranaten af. Verschillende granaten komen terecht in de buurt van het stadion van Mogadishu. Het doel van de aanval blijft onduidelijk. Minstens vier mensen raken gewond.³⁵¹

De Somalische media maken nu en dan ook gewag van confrontaties tussen de ordediensten in Mogadishu waarbij soms slachtoffers vallen. Op 23 april 2018 breekt er een gevecht uit tussen rivaliserende legertroepen in een voormalig VAE-trainingscentrum, genaamd General Gordan.³⁵²

Voor enkele andere aanslagen is het niet duidelijk of de aanslag burgers viseert of ordediensten of functionarissen als doelwit had. Op 12 april 2018 komen twee burgers om door een bembomexplosie in het district Kahda. De reden en de daders van deze gewelddaad zijn niet

³⁴³ ACLED, 14/01/2018, [url](#); ICG, 04/01/2018, [url](#); BBC, 30/07/2017, [url](#),

³⁴⁴ ACLED, 29/09/2018, [url](#)

³⁴⁵ Reuters, 01/03/2018, [url](#)

³⁴⁶ VOA, 22/03/2018, [url](#); ACLED, 29/09/2018, [url](#); Garowe online, 22/03/2018, [url](#)

³⁴⁷ The Independent (Barnes T.), 25/03/2018, [url](#)

³⁴⁸ ICRC, 29/03/2018, [url](#); VOA, 29/03/2018, [url](#)

³⁴⁹ Radio Shabelle, 24/04/2018, [url](#)

³⁵⁰ Radio Shabelle, 11/06/2018, [url](#)

³⁵¹ GARDA, 08/05/2018, [url](#)

³⁵² Garowe Online, 23/04/2018, [url](#)

bekend.³⁵³ Op 20 juni 2018 raken minstens twee burgers gewond door een autobom. Over de motieven of daders is er geen informatie.³⁵⁴

De data over het aantal burgerdoden in Mogadishu tijdens de verslagperiode, verzameld door de internationale veiligheidsanalysedienst bevat ook een categorie "crossfire". In totaal worden twee mensen gedood en zes gewond door kruisvuur tijdens gevechten in de hoofdstad.³⁵⁵

5. Doelwitten van het geweld

5.1. Statistieken

Diverse bronnen stellen sinds jaren dat betrouwbare statistieken over burgerslachtoffers in Somalië niet beschikbaar zijn. Als redenen noemt UNHCR in 2014 de aanhoudende onveiligheid en de politieke onwil om van opvolging een prioriteit te maken.³⁵⁶ ACLED noemt informatie over het aantal slachtoffers de meest onzekere component van conflictverslaggeving. Er zijn meerdere redenen waarom de cijfers nu eens geminimaliseerd en dan weer overdreven worden.³⁵⁷ ACLED vindt het ook fout om de impact van gewapende groepen enkel te meten op basis van cijfers van het aantal slachtoffers, die "both questionable and inadequate to capture the true impact of conflict" zijn.³⁵⁸

In juli 2015 richt AMISOM een Civilian Casualty Tracking Analysis and Response Cell (CCTARC) op voor de registratie van burgerslachtoffers van incidenten waarbij AMISOM betrokken is.³⁵⁹ Maar de UN Monitoring Group merkt in oktober 2016 op dat de landen die troepen leveren weinig geneigd zijn gegevens te verstrekken.³⁶⁰ UNSOM en OHCHR schrijven in december 2017 dat de cel onderbemand is, weinig communiceert en dat het de betrouwbaarheid naar de onderzoeken door AMISOM niet kan evalueren.³⁶¹

Somalia Protection Cluster, een agentschap onder de hoede van het UNHCR ter coördinatie van humanitaire actie, en AMISOM merken op dat explosieven een belangrijke bedreiging blijven voor de bevolking in het algemeen. In 2016 waren ze verantwoordelijk voor de dood of verwonding van 793 burgers. De bron preciseert niet hoeveel van deze incidenten in Mogadishu plaatsvonden.³⁶² UN Mine Action Service telt daarentegen 267 doden en 727 gewonden door toedoen van IED's.³⁶³ Tussen januari 2016 en september 2017 is volgens UNSOM 54 % van het aantal dodelijke of verwonde slachtoffers van explosieven, in heel Somalië, een burger.³⁶⁴ Voor deze verslagperiode, en binnen het afgesproken tijdsbestek, vindt Cedoca geen actuele data over het aantal IED-slachtoffers in Mogadishu.

Volgens de analyse die Landinfo van ACLED's gegevens voor 2016 maakte, waren er 204 aanvallen tegen burgers in 2016 (niet enkel *violence against civilians*, maar ook *remote violence* en *strategic developments* die burgers viseren of treffen), ongeveer 40 % van alle gewelddadige incidenten in

³⁵³ Mareeg.com, 12/04/2018, [url](#)

³⁵⁴ Mareeg.com, 20/06/2018, [url](#)

³⁵⁵ Internationale veiligheidsanalysedienst, analist, e-mail, 09/07/2018

³⁵⁶ UNHCR, 01/2014, [url](#) ; AI, 22/02/2017, [url](#)

³⁵⁷ ACLED, 09/10/2017, pp. 2-3, [url](#)

³⁵⁸ ACLED, 09/10/2017, p. 3, [url](#)

³⁵⁹ United Nations Security Council, 28/07/2015, [url](#) ; AMISOM, s.d., [url](#)

³⁶⁰ United Nations Security Council, 31/10/2016, p. 167, [url](#)

³⁶¹ UNSOM, OHCHR, 12/2017, p. 16, [url](#)

³⁶² Somalia Protection Cluster, 24/02/2017, [url](#) ; AMISOM, 30/08/2016, [url](#)

³⁶³ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

³⁶⁴ UNSOM, OHCHR, 12/2017, p. 9, [url](#)

Mogadishu. Deze incidenten maakten 256 slachtoffers, de meerderheid vermoedelijk burgers. Maar ook de andere gewelddadige incidenten die militaire doelwitten viseren maken burgerslachtoffers, al is het niet duidelijk hoeveel van de overige 425 doden burgers zijn. Volgens Landinfo gaat het over een minderheid, en zijn het personen die "in the wrong place at the wrong time" waren. In het geval van incidenten waarbij de daders onbekenden zijn gaat het vaak om gerichte aanslagen en moorden, onder meer tegen zakenlui, clanleiders of ambtenaren. Wanneer Al Shabaab verantwoordelijk is voor het geweld tegen burgers (in ongeveer 30 % van de aanvallen van de islamistische beweging) gaat het eveneens om gerichte aanslagen, maar vallen er vooral veel burgerslachtoffers bij complexe aanslagen op hotels of restaurants.³⁶⁵

Een gelijkaardige analyse van de gegevens van ACLED voor 2017 toont 319 aanvallen tegen burgers (niet enkel *violence against civilians*, maar ook gevallen van *remote violence* waarbij burgers worden gevisieerd of getroffen). Dat is 45 % van alle incidenten in Mogadishu. Deze incidenten maken 1000 slachtoffers (422 bij *violence against civilians*, 578 bij *remote violence*), waarvan de grote meerderheid vermoedelijk burgers. Volgens de telling van ACLED benadert het aantal burgerslachtoffers in 2017 dus bijna vier keer het aantal burgerslachtoffers in 2016 (256). Ook zonder het aantal slachtoffers van de grootschalige aanslag van 14 oktober 2017, ligt het aantal burgerslachtoffers, 488, bijna twee keer zo hoog als in 2016.³⁶⁶

Volgens gegevens verzameld door ACLED zijn er in de eerste helft van 2018 in totaal 191 aanvallen waar burgers worden gevisieerd of getroffen opgetekend: 116 incidenten geklasseerd als *violence against civilians* en 75 onder de categorie *remote violence*. Dit is 48 % van alle incidenten in Mogadishu in deze periode. Het totaal aantal dodelijke burgerslachtoffers veroorzaakt door die incidenten wordt door ACLED geschat op 165 burgerdoden voor de eerste helft van 2018. In vergelijking met de gegevens van dezelfde periode in 2017 en verzameld door ACLED is het aantal burgerdoden door geweld in de hoofdstad met de helft gedaald.³⁶⁷

Een vergelijkend overzicht over het aantal burgerdoden in Mogadishu door gewelddadige incidenten, in diezelfde periode en op basis van ACLED-gegevens, wordt hieronder weergegeven.³⁶⁸

ACLED-categorie	2017 (1 januari 2017 – 30 juni 2017)		2018 (1 januari 2018 – 30 juni 2018)	
	Incidenten	Burgerdoden	Incidenten	Burgerdoden
Remote violence	76	52	75	30
Violence against civilians	143	278	116	135
Totaal	219	330	191	165

³⁶⁵ Landinfo, 27/02/2017, [url](#)

³⁶⁶ ACLED, 03/06/2017, [url](#)

³⁶⁷ ACLED, 29/09/2018, [url](#)

³⁶⁸ ACLED, 29/09/2018, [url](#)

Op basis van de gegevens over het aantal burgerdoden in de hoofdstad, verzameld door de veiligheidsanalysedienst van een internationale organisatie werkzaam in Mogadishu³⁶⁹, kon onderstaand overzicht worden opgemaakt:

	Al Shabaab	Veiligheids- troepen	Onbekend	Milities	ISIS	Buitenlandse troepen	Kruisvuur	Totaal
Januari 2018	7	4	3					14
Februari 2018	35	6	8			1		50
Maart 2018	26	3	7					36
April 2018	5	3	10					18
Mei 2018	10	2	17		2			31
Juni 2018	2	10	14				2	28
Totaal burgerdoden	85	28	59		2	1	2	177

In de eerste helft van 2018 vallen in totaal 177 dodelijke burgerslachtoffers door het geweld in de stad. AS is verantwoordelijke voor bijna de helft (48 %) van de doden (85), gevolgd door de onbekende gewapende groepen met 33 % van het totaal aantal burgerdoden (59).³⁷⁰

Volgens gegevens verstrekt door een internationale veiligheidsanalysedienst in Mogadishu zijn er tijdens de verslagperiode en in Mogadishu 28 burgerdoden gevallen door acties van de aanwezige veiligheidsdiensten of 16 % van het totaal aantal burgerdoden.³⁷¹

In totaal sterven 177 burgers door het geweld in de hoofdstad.³⁷²

5.2. Analyse

HRW schrijft in het rapport over 2017 dat het gewapend conflict, misbruiken door alle partijen en de humanitaire crisis een zware tol eisen van burgers. Honderden burgers zijn gedood in willekeurige aanvallen, vooral in Mogadishu, schrijft de mensenrechtenorganisatie nog.³⁷³ Een veiligheidsexpert waarmee het Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (BFA), de Oostenrijkse migratiedienst, in november 2015 spreekt, meent dat Al Shabaab net collaterale schade wil vermijden om haar reputatie te verbeteren.³⁷⁴ Het Nederlandse ministerie voor Buitenlandse Zaken schrijft in haar ambtsbericht over de situatie in 2017 dat de veiligheidssituatie onveranderd zeer slecht is en dat er in Zuid- en Centraal-Somalië zowel gericht als willekeurig geweld plaatsvindt. Specifiek over Mogadishu schrijft het dat steeds meer aanvallen op burgers plaatsvinden om de federale regering

³⁶⁹ Internationale veiligheidsanalysedienst, analist, e-mail, 08/07/2018

³⁷⁰ Internationale veiligheidsanalysedienst, analist, e-mail, 08/07/2018

³⁷¹ Internationale veiligheidsanalysedienst, analist, e-mail, 08/07/2018

³⁷² Internationale veiligheidsanalysedienst, analist, e-mail, 09/07/2018

³⁷³ HRW, 2018, [url](#)

³⁷⁴ EASO, p. 51, 02/2016, [url](#)

te destabiliseren en dat de in 2016 al verslechterde situatie na de verkiezingen eind 2016 en begin 2017 nog verder verslechterd is. Het noemt de overheid, hotels, politieposten en het leger gerichte doelwitten. Burgers zijn vaak niet direct het doelwit maar bijkomstige slachtoffers, tenzij hotels of restaurants worden aangevallen.³⁷⁵ Ook UNSOM noemt in zijn rapport over de bescherming van burgers drukke plaatsen zoals markten, hotels, en restaurants doelwitten van Al Shabaab, naast overheidsfunctionarissen, het leger, AMISOM en internationale troepen.³⁷⁶

UNSOM omschrijft in haar rapport over burgerslachtoffers Banadir als een van de drie meest door geweld getroffen regio's. Van de burgerslachtoffers door Al Shabaabgeweld is 64 % toe te schrijven aan VBIED's en 15 % aan IED's. De meerderheid daarvan is in Mogadishu ontploft.³⁷⁷ Voor de eerste helft van 2018 vond Cedoca geen recente cijfermateriaal tijdens de onderzoeksfase van deze COI Focus.

Zowel Landinfo als de Deense migratiedienst en de DRC, die zich baseren op gesprekken die ze eind 2015 en begin 2016 voerden met internationale en lokale bronnen stellen dat Al Shabaab geen gewone Somalische burgers als doelwit neemt, maar dat "being in the wrong place at the wrong time" het grootste risico vormt voor de burgerbevolking. Het Deense rapport stelt dat aanvallen op markten waar geen "high value targets" aanwezig zijn eerder zelden voorkomen.³⁷⁸ EASO herneemt deze informatie in haar rapport over de situatie tot eind augustus 2017.³⁷⁹

In februari 2016 stelt The Jamestown Foundation daarentegen dat Al Shabaab in toenemende mate gewone burgers treft, daar waar de groepering voorheen voornamelijk militairen, overheidspersoneel of afvalligen (apostaten) viseerde. De organisatie ziet een mogelijk substantiële strategische wijziging, onder meer onder invloed van de concurrentie van IS en de invloed van radicale buitenlandse militanten.³⁸⁰ Het Zweedse Lifos schrijft op basis van gesprekken in Somalië in maart 2016 dat de situatie voor burgers in Zuid- en Centraal-Somalië ietwat verslechterd is. Al Shabaab heeft de intensiteit en de frequentie van aanvallen in de steden opgevoerd, waarbij Mogadishu het grootste aantal aanvallen krijgt te verwerken, en viseert nu ook burgers. Het risico om op het verkeerde moment op de verkeerde plaats te zijn is toegenomen.³⁸¹ De experts Barnes en Yusuf van ICG stellen in juni 2016 eveneens vast dat *soft targets* in Mogadishu het doelwit blijven van Al Shabaab.³⁸² Niettemin is de overgrote meerderheid van Al Shabaabs aanvallen niet op burgers gericht, aldus expert Christopher Anzalone in april 2016.³⁸³

De UN Monitoring Group schrijft in november 2017, over heel Somalië, dat Al Shabaab het hoogste aantal burgerslachtoffers veroorzaakt, door grootschalige aanvallen op burgerdoelen en het gewelddadig bestraffen van individuen en gemeenschappen. Daarnaast genereren ook conflicten tussen gemeenschappen aanzienlijk veel leed onder burgers.³⁸⁴

De expert Menkhaus stelt in april 2016 dat de veiligheid in Mogadishu een zeer complex gegeven is omwille van de verscheidenheid aan strijdende partijen, de onderlinge verhoudingen tussen deze partijen, het verschil in veiligheid naargelang de buurt, de invloed van clanidentiteit op veiligheid en de ambivalente rol van de ordediensten. Accurate informatie over veiligheidsrisico's is voor inwoners van Mogadishu bijgevolg cruciaal:

³⁷⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 23/11/2017, p. 25, [url](#)

³⁷⁶ UNSOM, OHCHR, 12/2017, p. 18, [url](#)

³⁷⁷ UNSOM, OHCHR, 12/2017, p. 21, [url](#)

³⁷⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 30/03/2016, pp. 14-15, [url](#) ; DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 12, [url](#) ; Landinfo, 27/02/2017, [url](#)

³⁷⁹ EASO, 20/12/2017, p. 51, [url](#)

³⁸⁰ The Jamestown Foundation (Brandon J.), 19/02/2016, [url](#)

³⁸¹ Lifos – Migrationsverket, 16/06/2016, pp. 6-7, [url](#)

³⁸² ICG (Barnes C., Yusuf Z.), 27/06/2016, [url](#)

³⁸³ CTC (Anzalone C.), 22/04/2016, [url](#)

³⁸⁴ United Nations Security Council, 02/11/2017, p. 7, [url](#)

"To stay safe, residents of Mogadishu have to make sophisticated, daily calculations, with potentially disastrous consequences for mistakes. In this context, one of the most important forms of protection is reliable and timely information."³⁸⁵

Het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken schrijft in maart 2016 dat inwoners van de hoofdstad hun individuele veiligheid voor een aanzienlijk deel zelf in de hand hebben. Iemands publieke rol of verwesterde opvattingen en voorkomen (in het bijzonder voor vrouwen) bepalen in grote mate diens veiligheid. Het is onmogelijk het grootste risico in Mogadishu in te schatten, aldus het ministerie: "een gerichte politieke aanslag, 'gewone' misdaad, gewelddadig optreden door de autoriteiten zelf [...], een verkeersongeluk, of een verdwaalde kogel of bomschep."³⁸⁶

De door Cedoca geraadpleegde bronnen identificeren de verschillende doelwitten van Al Shabaab en/of van onbekende gewapende personen als volgt: personen die werken voor de federale overheid in de brede zin, met name ambtenaren en politici, waaronder ministers, parlementairen en leden van regionale administraties, maar ook hun personeel; gemeenschapsleiders en clanoudsten die de federale regering ondersteunen en betrokken waren bij de recente verkiezingen; leden van de federale ordediensten, van regeringsgezinde milities, van AMISOM; medewerkers van de VN en van andere internationale organisaties; buitenlanders en functionarissen van andere landen; journalisten en leden van de civiele maatschappij (naargelang hun activiteiten, hun houding tegenover Al Shabaab en hun eventuele banden met de VS, aldus de Deense migratiedienst). De Deense migratiedienst en de DRC voegen hier op basis van interviews met medewerkers van de VN en van Somalische en internationale ngo's in maart 2017 aan toe dat ook burgers die met de overheid worden geassocieerd en lager VN-personeel, zoals de onderhoudsploeg, kan geïdende worden. Zakenlui die met de federale regering samenwerken zijn eveneens een doelwit van Al Shabaab.³⁸⁷ USDOS stelt dat familieleden van doelwitten geïdende kunnen worden.³⁸⁸ Volgens het Nederlandse ambtsbericht van maart 2016 zijn ook journalisten, hogere onderwijsinstellingen en studenten een doelwit, maar is dit "aanzienlijk minder frequent".³⁸⁹ Reuters meldt begin september 2015 dat Al Shabaab in een communiqué dreigt mannen en vrouwen in Mogadishu te viseren die een "immorele cultuur" tentoonspreiden en hotels, stranden en nachtclubs bezoeken. Reuters denkt hierbij aan de uit de diaspora teruggekeerde Somaliërs.³⁹⁰ Daarnaast riskeren Somaliërs die werken voor internationale organisaties of voor de overheid het doelwit te worden van andere gewapende actoren die op hun lucratieve job azen, aldus het missieverslag van de Deense migratiedienst.³⁹¹

Lifos merkt op dat geen enkele lijst van doelwitten exhaustief is, maar dat iedereen die door Al Shabaab als vijand wordt beschouwd een mogelijk doelwit is. Ook straatverkopers en kleine handelaars die met het leger of AMISOM handel drijven zijn bijvoorbeeld doelwitten, zij het in geringe mate.³⁹²

De hotels en restaurants die Al Shabaab aanvalt zijn, aldus Landinfo, plaatsen die door dignitarissen worden gefrequenteerd en uitgebreide veiligheidsmaatregelen voorzien, zoals barrières en gewapende bewaking. Sommige hotels zijn meer dan eens het doelwit geweest van een aanslag. Al Shabaab zou, volgens enkele door Landinfo geïnterviewde bronnen en volgens Horseed Media, de

³⁸⁵ CSG (Menkhaus K.), 05/04/2016, p. 34, [url](#)

³⁸⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 30/03/2016, p. 75, [url](#)

³⁸⁷ UNHCR, 05/2016, [url](#); Lifos - Migrationsverket, 16/06/2016, pp. 7-10, [url](#); Landinfo, 27/02/2017, [url](#); DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, pp. 18-19, [url](#); United Nations Security Council, 31/10/2016, pp. 4-5, 32, [url](#); USDOS, 03/03/2017, [url](#); BFA, SEM, 08/2017, p. 36, [url](#)

³⁸⁸ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

³⁸⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 30/03/2016, p. 19, [url](#); USDOS, 02/04/2018, [url](#)

³⁹⁰ Reuters (Omar F. e.a.), 02/09/2015, [url](#)

³⁹¹ DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, pp. 18-19, [url](#)

³⁹² Lifos - Migrationsverket, 16/06/2016, pp. 7-10, [url](#)

burgers waarschuwen weg te blijven van door functionarissen bezochte plaatsen. Niettemin houdt de groepering geen rekening met mogelijke burgerslachtoffers op het moment van een aanslag.³⁹³

USDOS merkt in zijn rapport over de mensenrechtensituatie in 2017 op dat minderheidsgroepen, die meestal geen gewapende militie kunnen onderhouden, onevenredig vaak geconfronteerd worden met moord, foltering, verkrachting, kidnapping en roof van eigendom of land, discriminatie en uitsluiting vanwege leden van meerderheidsclans. Vaak handelen de daders met de goedkeuring van lokale of federale overheden. Vertegenwoordigers van minderheden in het parlement zijn het doelwit van onbekende aanvallen.³⁹⁴

Op basis van interviews die in december 2016 werden gevoerd met een aantal medewerkers van de VN en van Somalische en internationale ngo's, stellen de Deense migratiedienst en de DRC dat het aantal veiligheidsincidenten in de hoofdstad daalt sinds 2013, maar dat dit gepaard gaat met een tactische wijziging bij Al Shabaab "from quantity to quality". Dit uit zich in een toename van complexe aanslagen. Een VN-medewerker stelde niettemin dat er in de tweede helft van 2016 dubbel zoveel aanvallen plaatsvonden als in de eerste helft van het jaar.³⁹⁵ OCHA wijst in oktober 2016 op een toename van *improvised explosive devices* (IED) in de hoofdstad.³⁹⁶ Volgens een VN-rapport van januari 2017 tracht Al Shabaab met autobommen het onveiligheidsgevoel tijdens de verkiezingsperiode aan te wakkeren.³⁹⁷ Begin april 2017 stelt ook The Jamestown Foundation vast dat Al Shabaab opvallend actief is in Mogadishu, met een toename van autobommen en mortieraanvallen.³⁹⁸

Volgens de VN-veiligheidsraad neemt het aantal burgerslachtoffers in Somalië af, in de periode 21 december 2017 – 24 april 2018, maar voert AS meer dan 100 ontvoeringen uit.³⁹⁹

De AS-bomaanslagen tijdens de ramadanmaand in 2018 in Somalië maken minder slachtoffers, minder dan twintig, wat een opmerkelijke daling is in vergelijking met de ramadanmaand in 2017.⁴⁰⁰ In tegenstelling tot de bomaanslagen zijn er meer gerichte aanslagen in 2018 met een hoog dodental volgens het onderzoek door de Somalische denktank Hiraal Institute, negentien personen sterven door een doelgerichte aanslag. Het is de eerste keer in meer drie jaar tijd dat er tijdens de ramadan geen grote aanval wordt gepleegd door AS in Somalië. Door de acties van de speciale eenheden en de droneaanvallen is AS meer in een defensieve positie geduwd, besluit het Hiraal Institute.⁴⁰¹

Volgens een recent onderzoek van het Hiraal Institute richt AS, tijdens de ramadan in 2018, haar gewelddadige acties meer op personen die weinig of geen bescherming genieten: zakenlui, oudsten die gestemd hebben tijdens de indirecte verkiezingen van 2016, en personen actief bij de veiligheidsdiensten.⁴⁰²

In een onderzoek naar de zelfmoordaanslagen gepleegd door Al Shabaab somt het onderzoeksteam van het Combating Terrorism Center dat de meest frequente doelwitten van deze zelfmoordaanvallen op als volgt:

³⁹³ Landinfo, 27/02/2017, [url](#) ; Horseed Media, 27/07/2015, [url](#)

³⁹⁴ USDOS noemt volgende minderheidsgroepen : "Minority groups included the Bantu (the largest minority group), Banadiri, Reer Hamar, Brawanese, Swahili, Tumul, Yibir, Yaxar, Madhiban, Hawrarsame, Muse Dheryo, Faqayaqub, and Gabooye." in USDOS, 03/03/2017, [url](#)

³⁹⁵ DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, pp. 11-12, [url](#)

³⁹⁶ OCHA, 10/2016, p. 7, [url](#)

³⁹⁷ United Nations Security Council, 09/01/2017, p. 2, [url](#)

³⁹⁸ The Jamestown Foundation (West S.), 07/04/2017, [url](#) ; The Jamestown Foundation (Sehmer A.), 21/04/2017, [url](#)

³⁹⁹ United Nations Security Council, 02/05/2018, p. 12, [url](#)

⁴⁰⁰ Hiraal Institute, 26/06/2018, [url](#)

⁴⁰¹ Hiraal Institute, 26/06/2018, [url](#)

⁴⁰² Hiraal Institute, 26/06/2018, [url](#)

- a) personeel en symbolen van de Somalische staat (Somalische regerings- en veiligheidspersoneel alsook gebouwen en instituten van de Somalische overheid)
- b) personeel en symbolen van de internationale gemeenschap (ambtenaren en personeelsleden van de AMISOM-missie, de Afrikaanse Unie of de Verenigde Naties)
- c) ruimte waarin personeel van a) en b) samenkomen zoals hotels en restaurants.⁴⁰³

Op basis van data-analyse stelt het onderzoeksteam ook vast dat de zelfmoordaanslagen van AS tactisch zo gepland blijken te zijn om specifieke vijandige instituten en personeel te raken en niet "to generally engender shock and awe in civilian population. [...] Al Shabaab's suicide bombing efforts generally do not appear to target non-combatant civilians indiscriminately, for example, in the ways that Boko Haram's do."⁴⁰⁴ Het onderzoeksteam stelt dat Al Shabaab schijnbaar geïnteresseerd is in het gebruik van zelfmoordaanslagen om enkel hooggeplaatste personen te vermoorden. Het probeert onnodige burgerslachtoffers te vermijden bij zelfmoordaanslagen, wat in overeenstemming is met de wereldwijde richtlijnen rond het voeren van de jihad zoals voorgeschreven door Al Qaida.⁴⁰⁵

6. Geografische verdeling van het geweld

Mogadishu wordt bestuurd door een burgemeester, tevens gouverneur van de grotere regio Banadir (Benadir). Volgens een volkstelling van 2015 telt de regio 1.650.227 inwoners.⁴⁰⁶ De census die uit verschillende hoeken kritiek krijgt, aldus Horseed Media, wordt in 2015 betwist door de burgemeester die het over 3.600.000 inwoners heeft.⁴⁰⁷ Het Amerikaanse adviesbureau Demographia schat de bevolking van Mogadishu, een van de snelst groeiende steden ter wereld,⁴⁰⁸ in april 2017 op 2.425.000 inwoners.⁴⁰⁹

De stad bestaat uit zeventien districten, die geleid worden door een districtscommissaris.⁴¹⁰ De verschillende districten zijn, van noordoost naar zuidwest: Heliwaa (Heliwa, Huruwa, Huriwa); Karaan; Yaaqshiid (Yaaqshid); Shibis; Wardhiigley (Wardhiigleey, Warta Nabada); Boondheere (Bondhere); Shangaani (Shingani); Abdiiaziz (Abdul-aziz, Cabdulcasiis, Cabdicasiis); Hamar Weyne (Xamar Weyne); Hamar Jabjab (Xamar Jabjab); Waaberi (Waberi); Hawl Wadaag (Howl Wadaag, Howlwadaag); Hodan; Dayniile (Daynile, Deynile); Wadajir (Medina, Madina); Dharkenley.⁴¹¹ Het zeventiende district, Kahda (Kaxda), wordt niet op alle geraadpleegde kaarten vertoond.⁴¹²

⁴⁰³ Combating Terrorism Center (Warner J., Chapin E.), 01/02/2018, p. iv, [url](#)

⁴⁰⁴ Combating Terrorism Center (Warner J., Chapin E.), 01/02/2018, p. iv, [url](#)

⁴⁰⁵ Combating Terrorism Center (Warner J., Chapin E.), 01/02/2018, p. iv, [url](#)

⁴⁰⁶ Horseed Media, 26/05/2015, [url](#)

⁴⁰⁷ Horseed Media, 01/06/2015, [url](#)

⁴⁰⁸ The Guardian, 18/11/2015, [url](#)

⁴⁰⁹ Demographia, 04/2017, p. 21, [url](#)

⁴¹⁰ HIJRA – Regional Office Nairobi (Barasa J.), 11/2014, [url](#) ; Somali Current, 15/12/2014, [url](#) ; EASO, 08/2014, pp. 15-16, [url](#)

⁴¹¹ De eerst vermelde schrijfwijze wordt verder in dit document gebruikt: EASO, 08/2014, pp. 15-16, [url](#) ; UNHCR, *Forced evictions in Mogadishu 1 JAN – 28 FEB 2015*, s.d., [url](#) ; BFA – Oostenrijk (Tiwald A.), 12/10/2015, [url](#)

⁴¹² Rift Valley Institute publiceerde in 2017 een kaart van Mogadishu: Rift Valley Institute, HIPS, 2017, p. 109, [url](#)

Mogadishu⁴¹³

In april 2017 zegt een medewerker van een internationale ngo aan de onderzoekers van BFA/SEM dat Al Shabaab in de noordelijke wijken 's nachts de controle heeft. Volgens ICG zijn vlaggen van Al Shabaab in de wijken Dayniile, Heliwaa en Yaqshiid ook overdag zichtbaar, omdat de regering die wijken niet onder controle heeft. Een andere bron spreekt dat tegen en zegt aan de onderzoekers van BFA/SEM dat Al Shabaab enkel 's nachts en in de buitenwijken zichtbaar aanwezig is. Potentiële doelwitten van de groep verblijven 's nachts dan ook niet in deze delen van de stad.⁴¹⁴

In de andere districten van Mogadishu is de invloed van Al Shabaab beperkt, maar opereert de groepering niettemin op twee manieren: enerzijds met behulp van 'verborgen actoren', anderzijds door middel van complexe aanslagen door 'speciale eenheden' [vertaling].⁴¹⁵

De Deense migratiedienst en de DRC vernemen in december 2016 van een VN-bron dat de overheid in bepaalde wijken nauwelijks of niet aanwezig is. De helft van Mogadishu valt 's nachts niet onder de controle van de overheid. De periferie is dan in handen van Al Shabaab, dat ook in de hoofdstad nog steeds taksen heft en recht spreekt.⁴¹⁶ Volgens de Zweedse en Deense migratiediensten vinden in Mogadishu, waar veel "high profile targets" zijn, de meeste moorden en aanvallen (autobommen, berrbommen, schietpartijen) plaats.⁴¹⁷

Volgens een analyse van april 2016 van expert Menkhaus zijn bepaalde (door de auteur niet nader genoemde) districten veel veiliger dan andere. Zes van de zestien districten worden door de bewoners als veilig beschouwd, onder meer door een sterke aanwezigheid van AMISOM, van de Somalische ordediensten en van private veiligheidsdiensten, en door duidelijk afgelijnde en onbetwiste clanterritoria. Deze districten trekken veel inwoners van uiteenlopende clans aan en vormen zo meer kosmopolitische clusters. De prijs van onroerend goed is de beste indicator van

⁴¹³ Rift Valley Institute, HIPS, 2017, p. 109, [url](#)

⁴¹⁴ BFA, SEM, 08/2017, p. 75, [url](#)

⁴¹⁵ BFA – Oostenrijk (Tiwald A.), 12/10/2015, p. 31, [url](#)

⁴¹⁶ DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 12, [url](#)

⁴¹⁷ Lifos – Migrationsverket, 16/06/2016, pp. 7-8, [url](#) ; DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 12, [url](#)

veiligheid in een bepaalde zone, aldus Menkhaus, met enorme prijsverschillen tussen veilige en minder veilige buurten.⁴¹⁸

Verscheidende bronnen beschrijven dan weer “the safest place in the city”, met name de zone rond de internationale luchthaven van Mogadishu, ook gekend als Mogadishu International Airport of MIA, nabij de zee. Het gaat om een veiligheidszone van vier vierkante kilometer, omgeven door prikkeldraad en barrières tegen aanslagen en verdedigd door soldaten van AMISOM. De zone wordt bevolkt door private veiligheidsdiensten, diplomaten, humanitair personeel, soldaten, zakenlui, spionnen, aldus AFP, en herbergt onder meer AMISOM, de VN en de Britse ambassade.⁴¹⁹ Niettemin stellen VN-rapporten van januari en mei 2017 dat het veiligheidsrisico in deze zone hoog blijft. Na de aanval van Al Shabaab nabij de ingang van de luchthaven en de VN-kantoren op 26 juli 2016 werd het lokale personeel van UNDP naar de luchthaven verhuisd.⁴²⁰

Op de internationale luchthaven, die door een Turkse firma wordt uitgebaat⁴²¹, verzorgen, volgens de officiële website, Turkse, Somalische en Keniaanse luchtvaartmaatschappijen binnenlandse en internationale vluchten.⁴²² Verschillende bronnen maken gewag van een belangrijke stijging van het aantal vluchten en passagiers gedurende de voorbije jaren, al schortte Turkish Airlines enkele maanden haar vluchten op na een mislukte aanslag op een vliegtuig in februari 2016.⁴²³ Volgens het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken is de luchthaven in november 2017 veel beter beveiligd en ook de toegangswegen zouden veel veiliger zijn geworden.⁴²⁴ Eind december 2017 krijgt de Somalische overheid zelf de controle over zijn luchtruim terug en zijn opnieuw rechtstreekse vluchten tussen Mogadishu en Nairobi mogelijk.⁴²⁵

Op basis van de gegevens verzameld door de internationale veiligheidsanalysedienst kon onderstaand overzicht over het aantal burgerslachtoffers in Mogadishu tijdens deze verslagperiode worden opgemaakt.⁴²⁶

⁴¹⁸ CSG (Menkhaus K.), 05/04/2016, p. 33, [url](#)

⁴¹⁹ AFP (McConnell T.), 25/02/2015, [url](#) ; The Times (Starkey J.), 11/05/2015, [url](#) ; Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 30/03/2016, p. 22, [url](#)

⁴²⁰ United Nations Security Council, 09/01/2017, p. 15, [url](#) ; United Nations Security Council, 09/05/2017, p. 14, [url](#)

⁴²¹ Goobjoog News, 13/10/2015, [url](#)

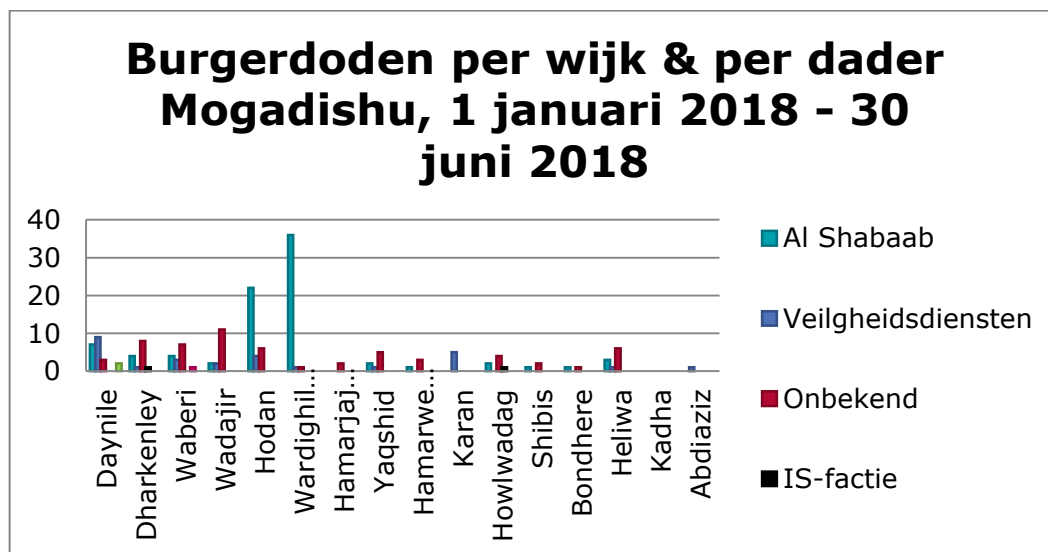
⁴²² Mogadishu Airport – Aden Adde international airport [website], s.d., [url](#) ; Reuters (Blair E.), 17/02/2015, [url](#)

⁴²³ Somali Update, 29/04/2015, [url](#) ; Goobjoog News, 27/04/2016, [url](#) ; Xinhua, 01/05/2016, [url](#)

⁴²⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 23/11/2017, p. 27, [url](#)

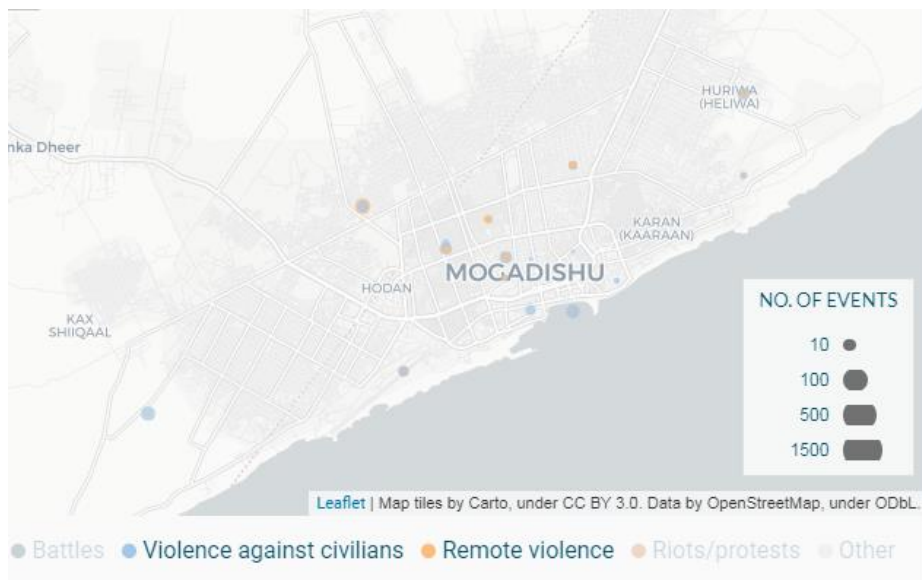
⁴²⁵ Xinhua online, 28/12/2017, [url](#)

⁴²⁶ Internationale veiligheidsanalysedienst, analist, e-mail, 09/07/2018

Aantal burgerdoden in Mogadishu, 01/01/2018 - 30/06/2018⁴²⁷

Deze grafiek toont dat de meeste burgerdoden, tijdens deze verslagperiode, door acties van AS vallen in de districten Wardighile, Hodan en Daynile. In Daynile vallen het grootste aantal burgerdoden door de veiligheidsdiensten. In het district Wadajir zijn de meeste burgerdoden door niet-geïdentificeerde actoren. In de districten Dharkenley en Howlwadag vallen burgerdoden door geweld opgeëist door IS. Alleen in het district Kadha zijn er geen burgerdoden tijdens de verslagperiode geregistreerd.

Overzicht van de incidenten genaamd *violence against civilians* en *remote violence*, Mogadishu, 01/01/2018 – 30/06/2018, ACLED⁴²⁸

⁴²⁷ Internationale veiligheidsanalysedienst, analist, e-mail, 09/07/2018

⁴²⁸ ACLED, s.d., [url](#); gebruikte filters: EVENT TYPE: Violence against civilians, ACTOR TYPE: State military and police, rebels, political militias, communal militias, DATE RANGE: 01/01/2018 – 01/07/2018, FATALITIES: All, ADMIN 1: Banaadir.

7. Verplaatsingen van de bevolking

7.1. Vluchtelingen

Volgens UNHCR is Somalië het op vier na belangrijkste land van herkomst van vluchtelingen ter wereld, met bijna een miljoen Somalische vluchtelingen wereldwijd. Op 30 juni 2018 zijn ongeveer 3,6 miljoen Somaliërs ontheemd: 2,6 miljoen Somaliërs zijn intern ontheemd en bijna een miljoen Somaliërs moesten het land verlaten. Somalië biedt ook internationale bescherming aan 30.959 vluchtelingen en asielzoekers.⁴²⁹

7.1.1. Opvang in de regio

Eind juni 2018 leven ongeveer 819.000 Somaliërs buiten hun land als asielzoekers en vluchtelingen. De meerderheid (767.000) leeft in de buurlanden zoals Ethiopië (256.000), Kenia (255.500) en Jemen (256.000). Het UNHCR heeft tot juni 2018 83.669 vluchtelingen begeleid bij hun terugkeer naar Somalië vanuit negen asiellanden. Op 30 juni 2018 zijn er, sinds het begin van dat jaar, in totaal 5.473 Somalische vluchtelingen teruggekeerd uit Kenia, 1.205 uit Jemen (in het kader van het Assisted Spontaneous Return-programma, ASR) en 1.446 spontane terugkeerders uit Jemen buiten het ASR-programma. Dit maakt dat in het totaal 8.378 Somali in de eerste helft van 2018 zijn teruggekeerd.⁴³⁰

Van alle Somalische terugkeerders opgevolgd van 2015 zijn 64 % teruggegaan naar de regio Lower Juba, 18 % naar Banadir, 11 % naar Bay, 4 % naar Gedo en 1% naar Middle Shabelle. In totaal en vanaf 2014 tot 30 juni 2018 keerden al 80.770 Somaliërs terug.⁴³¹

De gegevens van de laatste drie en een half jaar wijzen erop dat de binnenlandse ontheemding met 125 % is toegenomen, terwijl 13 % minder Somaliërs hun toevlucht buiten het land hebben gezocht. In dezelfde periode is het aantal vluchtelingen en asielzoekers in Somalië met 70 % toegenomen.⁴³²

De International Organization of Migration (IOM) faciliteert in mei 2018 de vrijwillige terugkeer naar Mogadishu van 150 personen. Dit is de vierde en grootste vrijwillige humanitaire terugkeer van migranten van Libië naar Somalië. Het betreft allen Somalische migranten die gestrand waren in Libië, de meerderheid onder hen werden in door de regering geleide detentiecentra vastgehouden. In Libië staan migranten bloot aan tal van risico's, waaronder smokkel, handel, ontvoering, mishandeling, detentie en marteling. Via de DTM-matrix (Displacement Tracking Matrix) heeft IOM meer dan 660.000 migranten in Libië gevolgd. Maar volgens IOM kunnen het er ook een miljoen zijn. De Somalische regering gaf de nodige documenten voor de terugkerende migranten terwijl de de Libische regering uitreisvisa organiseerde.⁴³³

In 2018 zijn 5.473 Somalische vluchtelingen vrijwillig gerepatriëerd uit IDP-kampen in Kenia. Sinds 2014 zijn er in totaal 80.770 vluchtelingen teruggekeerd uit dat land. In 2017 zijn meer dan 35.000 Somalische vluchtelingen uit Kenia teruggekeerd. In totaal kwamen in 2016 33.792 mensen terug uit Kenia en in 2015 6.096. Het aantal teruggekeerden uit Kenia steeg in 2016 nadat de Keniaanse regering aankondigde dat zij het vluchtelingenkamp Dadaab zou sluiten. Hoewel het Keniaanse Hooggerechtsof deze maatregelen in februari 2017 als discriminerend en ongrondwettelijk

⁴²⁹ UNHCR, 30/06/2018, [url](#)

⁴³⁰ UNHCR, 18/07/2018, p. 2, [url](#)

⁴³¹ UNCHR, 30/06/2018, [url](#)

⁴³² UNHCR, 18/07/2018, [url](#)

⁴³³ IOM, June 2018, , s.d., [url](#); IOM, 31/05/2018, [url](#); VOA News, 17/02/2018, [url](#)

bestempelt, bevestigt president Uhuru Kenyatta in maart 2017 de sluiting van het kamp.⁴³⁴ Na de aankondiging van de sluiting, stijgt het aantal terugkeerders sterk, volgens AI: van 5.616 in 2015 tot 33.213 in 2016 en 32.863 in 2017.⁴³⁵ HRW en AI stellen dat de druk die de Keniaanse autoriteiten uitoefenen op de vluchtelingen het vrijwillige karakter van de terugkeer ondermijnt. HRW heeft het zelfs over *refoulement*.⁴³⁶ HRW geeft aan dat nieuwe asielzoekers in Dadaab sinds de zomer van 2015 nauwelijks nog worden geregistreerd en dus illegaal in het kamp verblijven.⁴³⁷ Het onderzoek door AI in 2017 toont aan dat terugkeerders vaak in precare omstandigheden terechtkomen.⁴³⁸

Sinds 2014 zijn er uit Jemen 37.641 Somaliërs teruggekeerd waarvan het merendeel naar de regio Banadir. Terugkeerders hebben veiligheids- en beveiligingsoverwegingen aangehaald als redenen om Jemen te verlaten. In 2017 keerden 5.566 mensen terug uit Jemen. Het UNHCR is in september 2017 begonnen met het verlenen van bijstand aan Somalische terugkeerders uit Jemen. Sindsdien zijn meer dan 2.000 mensen over zee teruggekeerd, waarvan meer dan 1.300 in 2018.⁴³⁹

In 2017 schort UNHCR de terugkeer naar Baidoa op. Het is onduidelijk of terugkeer naar Baidoa vanaf eind 2017 terug mogelijk is.⁴⁴⁰

7.1.2. Terugkeer

In haar beleidsdocument over terugkeer van mei 2016 schrijft het UNHCR dat Mogadishu niet als intern vluchtalternatief kan dienen voor iemand met een gegronde vrees voor vervolging door staatsactoren enerzijds of door Al Shabaab anderzijds. Dit geldt volgens het UNHCR in het bijzonder voor personen die op een *hit list* van de terreurbeweging staan. Verder schrijft het VN-agentschap dat de redelijkheid van een interne vlucht naar Mogadishu moet worden onderzocht, met bijzondere aandacht voor de mate waarin iemand daadwerkelijk steun kan krijgen van rechtstreekse familie of van zijn clan. Als het voorgestelde alternatief een stedelijk gebied is waar de asielzoeker geen toegang tot accommodatie en bestaansmiddelen heeft en niet op een sociaal netwerk kan terugvallen, komt de persoon waarschijnlijk terecht in een situatie vergelijkbaar met die van stedelijke IDP's.⁴⁴¹

UNHCR raadt verder aan geen Somaliërs gedwongen terug te sturen naar gebieden in Zuid- en Centraal-Somalië "that are affected by military action and/or ensuing displacement, remain fragile and insecure after recent military action, or remain under full or partial control of non-state armed groups."⁴⁴²

Hoewel terugkeer naar Somalië binnen de diaspora meer en meer een leefbare optie lijkt, volgens een rapport van juni 2014 van het HIPS, en een vitale bijdrage kan leveren aan de heropbouw, geldt dit enkel voor zij die de nationaliteit van hun gastland hebben bekomen, die voldoende bemiddeld zijn en op de nodige professionele netwerken kunnen rekenen. Het betreft zelden een permanente terugkeer maar vaker een circulaire beweging. De uit de diaspora teruggekeerde Somaliërs worden hoe langer hoe meer zichtbaar in Somalië, en hun aanwezigheid werkt bepaalde spanningen in de

⁴³⁴ AI, 14/11/2016, [url](#) ; HRW (Bader L.), 16/11/2016, [url](#) ; HRW, 23/03/2017, [url](#)

⁴³⁵ AI, 21/12/2017, [url](#)

⁴³⁶ HRW, 14/09/2016, [url](#) ; AI, 14/11/2016, pp. 4-5, 16-18, [url](#) ; AI, 21/12/2017, pp. 5-6, 9-10, [url](#) ; The Washington Post, 21/12/2017, [url](#)

⁴³⁷ HRW, 14/09/2016, [url](#) ; HRW, 23/03/2017, [url](#)

⁴³⁸ AI, 21/12/2017, [url](#)

⁴³⁹ ACAPS, 13/08/2018, [url](#)

⁴⁴⁰ UNHCR, 18/12/2017, [url](#) ; UNHCR, 24/09/2017, [url](#) ; UNHCR Operational Update - Dadaab, Kenya, 1 - 15 September 2017, 18/12/2017, [url](#)

⁴⁴¹ UNHCR, 05/2016, [url](#)

⁴⁴² UNHCR, 05/2016, [url](#)

hand. Ze zouden zich superieur voelen, weinig contact leggen met de lokale bevolking, en zouden de betere jobs in de wacht slepen omwille van hun ervaring in het Westen.⁴⁴³

Volgens het HIPS heeft Al Shabaab concrete bedreigingen geuit tegen terugkeerders uit de diaspora.⁴⁴⁴ Ook een door Landinfo geïnterviewde vertegenwoordiger van een internationale hulporganisatie stelde begin 2016 dat een lid van de diaspora vanzelf de aandacht trekt van de islamistische beweging, en dat contacten met de overheid of met buitenlandse organisaties dit risico nog vergroten.⁴⁴⁵ Volgens de informatie die de Deense migratiedienst en de DRC in december 2016 verzamelden worden terugkeerders in door Al Shabaab gecontroleerd gebied streng in het oog gehouden. Hun gedrag, kleding of netwerk bepaalt of ze al dan niet worden geïnterviewd.⁴⁴⁶ Gesprekken die de Duits/Zwitserse onderzoeksmissie in 2017 heeft gevoerd, bevestigen dat terugkeerders uit het Westen in Al Shabaabgebied risico lopen als verrader te worden beschouwd.⁴⁴⁷

Ook volgens de Deense immigratiedienst, die in mei 2015 verschillende internationale organisaties raadpleegt, is het voor iemand die naar Mogadishu terugkeert nog steeds belangrijk dat de lokale gemeenschap hem weet te identificeren. Een vaardig, vindingrijk persoon kan erin slagen op eigen houtje te overleven in Mogadishu, terwijl een zwakker, weinig vindingrijk persoon nood zal hebben aan de steun van een hecht netwerk. Somaliërs uit de diaspora die vrijwillig terugkeren, vaak om een zaak op te starten, eigendom te claimen of voor de regering te werken, beschikken meestal over een netwerk of familie in Mogadishu, aldus de Deense migratiedienst.⁴⁴⁸ Het Zweedse Lifos merkt op basis van gesprekken gevoerd in Mogadishu in maart 2016 op dat personen die terugkeren om voor een ministerie of organisatie te gaan werken enerzijds de financiële mogelijkheden hebben om hun veiligheid te verhogen. Anderzijds maakt hun welvarende status, hun banden met de Somalische overheid of met Westerse organisaties hen net een doelwit voor Al Shabaab en/of criminelen.⁴⁴⁹

Het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken schrijft in een ambtsbericht van december 2014:

“Terugkeerders uit Europa die in Mogadishu arriveren, moeten van de Somalische autoriteiten door iemand worden opgehaald. Somaliërs die gedwongen terugkeren krijgen na aankomst een paspoort van de Somalische immigratiedienst, ipv het Europese reisdocument (de ‘EU-staat’) waarmee ze naar Mogadishu zijn gereisd.”⁴⁵⁰

Nog volgens het ambtsbericht van 2014 worden de meeste terugkeerders als dusdanig herkend, zelfs na een kort verblijf in het buitenland, omwille van hun kleding, gedragingen, bezittingen. Ze lopen het risico door Al Shabaab te worden beschuldigd van verraad en mijden bijgevolg gebieden onder controle van de islamistische beweging. In Mogadishu is de bevolking veel diverser en ook volgens de Deense migratiedienst is het niet ongebruikelijk om er Westers uitziende Somaliërs te zien.⁴⁵¹ Het ambtsbericht van 2014 voegt hieraan toe dat terugkeerders over het algemeen niet worden opgevolgd en er dus weinig bekend is over hun situatie ter plaatse.⁴⁵²

In haar ambtsbericht van maart 2016 schrijft het ministerie dat de Somalische regering vrijwillige terugkeerders accepteert, maar slechts mondigesmaats en enkel als zij niet als gevaar voor de nationale veiligheid worden beschouwd.⁴⁵³ In het ambtsbericht van 2017 schrijft het ministerie, op

⁴⁴³ HIPS, 06/2014, [url](#)

⁴⁴⁴ HIPS, 06/2014, p. 2, [url](#)

⁴⁴⁵ Landinfo, 01/04/2016, pp. 8-9, [url](#)

⁴⁴⁶ DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 24, [url](#)

⁴⁴⁷ BFA, SEM, 08/2017, p. 42, [url](#)

⁴⁴⁸ Danish Immigration Service, 09/2015, p. 21, [url](#)

⁴⁴⁹ Lifos – Migrationsverket, 16/06/2016, pp. 9-10, [url](#)

⁴⁵⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 12/2014, pp. 71-72, [url](#)

⁴⁵¹ DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 12, [url](#); Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 23/11/2017, p. 73, [url](#)

⁴⁵² Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 12/2014, pp. 71-72, [url](#)

⁴⁵³ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 30/03/2016, p. 73, [url](#)

basis van een vertrouwelijke bron, dat men bij terugkeer geen tegenwerking zou ondervinden van de autoriteiten en dat het niet bekend is dat de autoriteiten terugkeerders mishandelden of in de gaten hielden.⁴⁵⁴ Het ministerie voerde in 2016 gesprekken met vijf Nederlandse Somaliërs om de mogelijkheid tot terugkeer naar Mogadishu in te schatten. De geraadpleegde personen “menen dat Mogadishu voor het merendeel van uit Nederland terugkerende Somaliërs niet te onveilig is.” Hulp van de clan of familie is handig bij terugkeer maar in het relatief kosmopolitische Mogadishu is dit minder belangrijk dan in provinciesteden of ruraal gebied, aldus de gesprekspartners. Hetzelfde geldt voor verwesterde en hoogopgeleide terugkeerders. Terugkerende vrouwen hebben het moeilijker dan mannen en vooral verwesterde vrouwen moeten volgens het ministerie hun publieke leven drastisch terugschroeven. Vrouwen die alleen terugkeren, of vrouwen uit minderheidsgroepen die geen beroep kunnen doen op een familie- of clannetwerk, lopen in het algemeen een risico op mensenrechtenschendingen en seksueel en gendergerelateerd geweld.⁴⁵⁵

Volgens het ambtsbericht is veiligheid “een zeer relatief begrip in Mogadishu/Somalië” en hangt de inschatting sterk af van de persoon, de plaats, het tijdstip en ook van de perceptie van de persoon in kwestie.⁴⁵⁶

Op 26 mei 2016 stelt de Nederlandse staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, op basis van het ambtsbericht van maart 2016, dat er voor iedere terugkeerder naar gebied onder controle van Al Shabaab, waar de mensenrechten systematisch worden geschonden, een risico voor vervolging of een reëel risico op een met artikel 3 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) strijdige behandeling bestaat. Wel zal onder voorwaarden een vestigingsalternatief worden tegengeworpen in een gebied dat niet onder controle van Al Shabaab staat. Voor Mogadishu en andere gebieden in Zuid- en Centraal-Somalië moet de asielzoeker individuele gronden aannemelijk maken om voor asiel in aanmerking te komen.⁴⁵⁷ Volgens het ambtsbericht van maart 2016 zijn er geen landen die tussen december 2014 en december 2015 Somaliërs bewust naar gebieden onder controle van Al Shabaab hebben gestuurd.⁴⁵⁸

Gebrek aan onderwijsmogelijkheden is volgens OCHA voor veel Somali's met kinderen een belangrijke reden om niet terug te keren naar Somalië. Tegelijk weegt de terugkeer van Somalische kinderen (47 % van de terugkeerders) zwaar op de reeds beperkte capaciteit van de scholen.⁴⁵⁹

AI stelt in een rapport van november 2016 dat bepaalde groepen levensbedreigende risico's lopen bij gedwongen repatriëring naar Somalië. Zo zijn personen met een handicap bijzonder kwetsbaar voor misbruik zoals gedwongen huisuitzettingen, *gender based violence* en ontoereikende gezondheidszorg, huisvesting of watervoorziening. Minderheidsgroepen zoals de Somalische Bantu, de grootste Somalische minderheid, worden dan weer geconfronteerd met discriminatie, marginalisering en gedwongen rekrutering door Al Shabaab.⁴⁶⁰

HRW benadrukt in september 2016 het gevaar dat terugkeerders, in het bijzonder degenen die niet terecht kunnen in hun plaats van herkomst, in gevaarlijke IDP-kampen belanden.⁴⁶¹

AI en HRW spraken in 2016 met een aantal vluchtelingen die vanuit Dadaab in Kenia vrijwillig waren teruggekeerd naar Somalië om, na negatieve ervaringen in Mogadishu of in het binnenland, opnieuw

⁴⁵⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 23/11/2017, p. 74, [url](#)

⁴⁵⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 30/03/2016, p. 74, pp. 79-80, [url](#)

⁴⁵⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 30/03/2016, p. 75, [url](#)

⁴⁵⁷ Ministerie van Veiligheid en Justitie (Dijkhoff K.H.D.M.), 26/05/2016, [url](#)

⁴⁵⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 30/03/2016, p. 79, [url](#)

⁴⁵⁹ OCHA, 11/2016, [url](#)

⁴⁶⁰ AI, 14/11/2016, pp. 5, 24-26, [url](#)

⁴⁶¹ HRW, 14/09/2016, [url](#)

naar Dadaab te trekken.⁴⁶² In 2017 klaagt AI opnieuw aan dat de terugkeerders in een precare humanitaire situatie terechtkomen.⁴⁶³

In 2016 starten de EU en IOM een gezamenlijk tweejarig project om duurzame terugkeer te faciliteren. Het doel is om 22.000 terugkeerders en 1.200 hulpbehoevenden van de gastgemeenschap directe steun te geven.⁴⁶⁴

7.1.3. Rechtspraak EHRM en Verenigd Koninkrijk

Sinds 2011 heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) zich tot driemaal toe uitgesproken over de veiligheidssituatie in Mogadishu en over het bestaan van een reëel risico op een behandeling strijdig met artikel 3 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) voor al wie in Mogadishu verblijft. In een arrest van juni 2011 oordeelde het EHRM nog "that the violence in Mogadishu was of such a level of intensity that anyone in the city would be at real risk of treatment contrary to Article 3 of the Convention".⁴⁶⁵ In een arrest van september 2013 schatte het Hof de situatie echter anders in. Het stelde vast dat Al Shabaab Mogadishu niet langer in handen had, dat er geen frontlijngevechten of bombardementen meer plaatsvonden in de hoofdstad en dat het aantal burgerdoden was gedaald:

"[A]lthough the human rights and security situation in the city was serious and fragile and in many ways unpredictable, it was not of such a nature as to place everyone present there at a real risk of treatment contrary to Article 3."⁴⁶⁶

In een laatste arrest van september 2015, waarvoor het zich baseert op rapporten van de Noorse, Deense en Zweedse migratiediensten, op een arrest van het United Kingdom Upper Tribunal en op documenten van de VN⁴⁶⁷, erkent het Hof dat de veiligheidssituatie in Mogadishu "serious and fragile" blijft, maar dat de situatie niet verslechterd is sinds 2013. Het Hof oordeelt dus opnieuw dat er geen sprake is van een reëel risico op een met artikel 3 van het EHRM strijdige behandeling voor al wie in Mogadishu aanwezig is ("everyone who is present in the city").⁴⁶⁸

Het Hof, dat zich in het arrest van september 2015 uitspreekt over een alleenstaande Somalische vrouw, voegt hieraan toe dat de situatie bij terugkeer naar Mogadishu van alleenstaande vrouwen zonder toegang tot bescherming van een mannelijk netwerk wel een dergelijk reëel risico inhoudt:

"In the Court's view, it may be concluded that a single woman returning to Mogadishu without access to protection from a male network would face a real risk of living in conditions constituting inhuman or degrading treatment under Article 3 of the Convention."⁴⁶⁹

Bij de arresten van september 2013 en september 2015 noemen telkens twee van de zeven rechters in een afwijkende opinie de analyse van het Hof gebrekkig en haar conclusies voorbarig:

"[The Court] has failed to include in its assessment the reality of massive internal displacement of persons and the unpredictability of the still volatile situation in the Somali capital."⁴⁷⁰

⁴⁶² AI, 14/11/2016, pp. 21-22, [url](#) ; HRW, 14/09/2016, [url](#)

⁴⁶³ AI, 21/12/2017, [url](#)

⁴⁶⁴ IOM, 30/09/2016, [url](#)

⁴⁶⁵ ECHR, 28/06/2011 [Final 28/11/2011], [url](#) ; ECHR, 10/09/2015, [url](#)

⁴⁶⁶ ECHR, 05/09/2013 [Final 17/02/2014], [url](#) ; ECHR, 10/09/2015, [url](#)

⁴⁶⁷ Het gaat onder meer om de volgende rapporten: Danish Immigration Service, Landinfo, 12/03/2014, [url](#) ; Lifos – Migrationsverket, 20/01/2014, [url](#) ; Lifos – Migrationsverket, 29/04/2015, [url](#) ; United Kingdom Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 10/09/2014, [url](#) ; United Nations Security Council, 12/05/2015, [url](#)

⁴⁶⁸ ECHR, 10/09/2015, [url](#)

⁴⁶⁹ ECHR, 10/09/2015, [url](#)

⁴⁷⁰ ECHR, 05/09/2013 [Final 17/02/2014], [url](#)

In 2015 schrijven de twee afwijkende rechters dat het Hof de algemene situatie in Somalië, zoals beschreven in verschillende internationale rapporten, op overdreven wijze relativeert (*downplaying*), en verzetten ze zich in het bijzonder tegen de gedwongen terugkeer van een alleenstaande vrouw die jarenlang in Zweden leefde naar een "dysfunctionele" maatschappij die vijandig staat tegenover haar status.⁴⁷¹

In september 2014 stelt de Immigration and Asylum Chamber van het Upper Tribunal van het Verenigd Koninkrijk, een administratieve beroepsrechtbank, *country guidance* op voor gedwongen terugkeer naar Somalië:

"Generally, a person who is 'an ordinary civilian' (i.e. not associated with the security forces; any aspect of government or official administration or any NGO or international organisation) on returning to Mogadishu after a period of absence will face no real risk of persecution or risk of harm such as to require protection under Article 3 of the ECHR or Article 15(c) of the Qualification Directive. In particular, he will not be at real risk simply on account of having lived in a European location for a period of time of being viewed with suspicion either by the authorities as a possible supporter of Al Shabaab or by Al Shabaab as an apostate or someone whose Islamic integrity has been compromised by living in a Western country."⁴⁷²

Het EHRM spreekt zich tijdens de onderzoeksperiode van deze COI Focus niet opnieuw uit over de situatie in Mogadishu.

Het Upper Tribunal stelt dat het aantal burgerdoden in Mogadishu sinds 2011 gedaald is, voornamelijk omdat er einde kwam aan de openlijke oorlogvoering binnen de stad en Al Shabaab haar toevlucht neemt tot operaties tegen zorgvuldig geselecteerde doelwitten. Het gerechtshof meent voorts dat men redelijkerwijs van een gewone burger kan verwachten dat hij het persoonlijke risico slachtoffer te worden van een aanslag van Al Shabaab kan verminderen door zones en instellingen te vermijden die als doelwitten van de islamistische beweging kunnen aangeduid worden. Anderzijds dient betrokkene wel toegang te hebben tot een familiaal netwerk of het netwerk van een meerderheidsclan. Bij afwezigheid van dergelijke steun dienen volgens de rechtbank bijkomende afwegingen te worden gemaakt, zoals de situatie voor vertrek uit Mogadishu, de duur van de afwezigheid of de toegang tot werkgelegenheid of financiële middelen.⁴⁷³

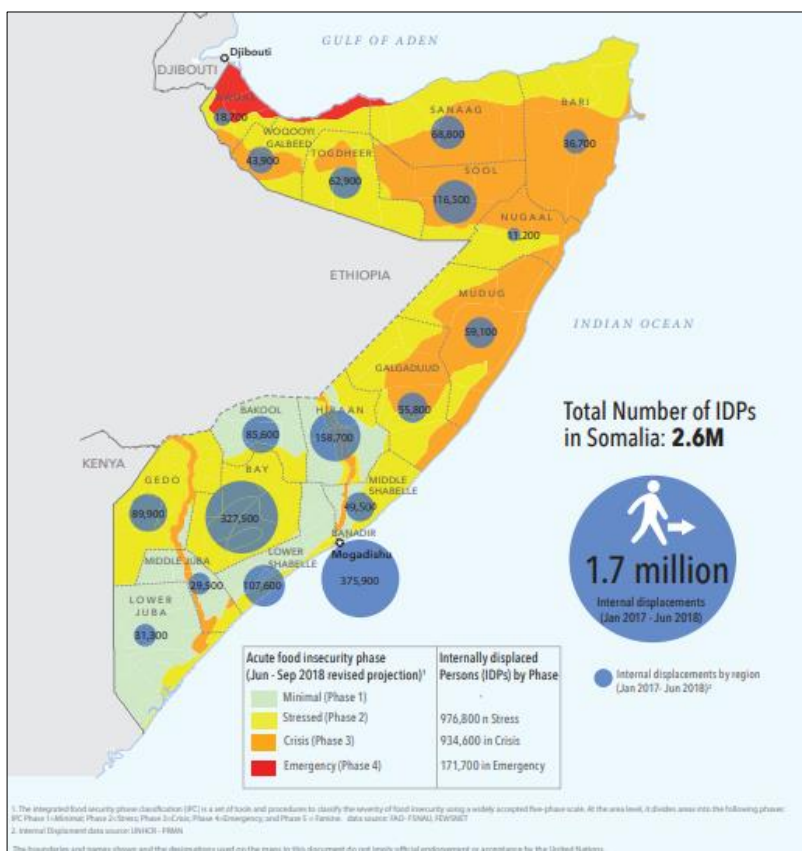
Het Britse Hoog Tribunaal spreekt zich tijdens de onderzoeksperiode van deze COI Focus niet opnieuw uit over de situatie in Mogadishu en de terugkeer naar Somalië via de hoofdstad.

⁴⁷¹ ECHR, 10/09/2015, [url](#)

⁴⁷² United Kingdom Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 10/09/2014, pp. 2-4, [url](#)

⁴⁷³ United Kingdom Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), 10/09/2014, pp. 2-4, [url](#)

7.2. Ontheemden

Overzicht aantal IDP's, januari 2017 – juni 2018⁴⁷⁴

Volgens OCHA en het Protection Return and Monitoring Network (PRMN) en de Displacement Tracking Matrix (DTM) zijn er in mei 2018 in totaal 2,6 miljoen ontheemden in Somalië waarvan naargelang de bron tussen de 1 miljoen en meer dan 1,7 miljoen IDP werden van januari 2017 tot mei 2018. In Banadir zijn er sinds januari 2017 371.000 ontheemden aangekomen. Peter De Clerq, coördinator van de humanitaire hulp van het UNSOM, meldt, in het evaluatierapport over de humanitaire hulpacties in Somalië in juli 2018, dat de interne migratiecrisis historische niveaus heeft bereikt. De meesten zijn verdreven door conflict of klimaatsverandering. In de afgelopen drie maanden alleen al hebben bijna 290.000 mensen hun woning verlaten door de overstromingen.⁴⁷⁵ Van januari 2018 tot juni 2018 hebben terugkerende conflicten, droogte en seizoensgebonden overstromingen bijgedragen tot de ontheemding van bijna 600.000 mensen. Ondanks nieuwe ontheemding van de bevolking in de afgelopen maanden zijn sinds januari naar schatting 109.000 intern ontheemden teruggekeerd naar hun gebied van herkomst, zo blijkt uit de VN-verslagen.⁴⁷⁶

⁴⁷⁴ United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM), 01/07/2018, [url](#)

⁴⁷⁵ United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM), 01/07/2018, p. [url](#)

⁴⁷⁶ USAID, 13/07/2018, [url](#)

OCHA vermeldt in januari 2018 dat 1,1 miljoen IDP's langdurig ontheemd zijn. Dergelijke *protracted internal displacement* is hoofdzakelijk een stedelijk fenomeen, aldus OCHA.⁴⁷⁷

Volgens Reuters laat Al Shabaab bewoners van de door droogte geplaagde gebieden onder haar controle vertrekken, maar vrezen dezen niet te mogen terugkeren.⁴⁷⁸ De UN Monitoring Group ontvangt in 2017 informatie over belastingen die moeten betaald worden om na vertrek de eigendomsrechten te behouden.⁴⁷⁹

Mogadishu telt de grootste concentratie IDP's in het hele land. De laatste jaren verplaatsten de IDP's zich meer en meer naar de periferie van de hoofdstad, onder meer omwille van gedwongen uitzettingen. In oktober 2017 telt IOM 545.000 IDP's in meer dan 840 nederzettingen in Mogadishu.⁴⁸⁰

Eind 2016 leeft meer dan de helft van hen in de districten Daynille en Kahda, naast 65.000 economische migranten, arme stadsbewoners of teruggekeerde of gerepatrieerde vluchtelingen.⁴⁸¹ Volgens een aantal bronnen die in januari 2016 in Mogadishu door de Noorse asielinstantie werden geïnterviewd, behoren de meeste IDP's in de hoofdstad tot de traditionele clans Digil en Rahanweyn, maar zijn er ook de Darod, Hawiye en andere clans vertegenwoordigd.⁴⁸²

Uitzettingen van IDP's leiden vaak tot *secondary displacement*.⁴⁸³ Volgens HRW, dat zich baseert op gegevens van de VN, leidt eind 2016 de toenemende vraag naar land in Mogadishu tot een stijging van het aantal gedwongen uitzettingen van IDP's, met meer dan 60.000 gevallen van november 2016 tot april 2017. Vaak moeten de verdreven IDP's zich vestigen in de gevaarlijkere periferie van Mogadishu, waar onderdak en hulpverlening nog schaarser zijn.⁴⁸⁴ Volgens USDOS nemen de autoriteiten soms actief deel aan deze uitwijzingen.⁴⁸⁵ In 2017 zijn er opnieuw uitzettingen van IDP's, 90.000 in de eerste 7 maanden van het jaar. Ze worden zowel door private actoren uitgevoerd als in uitvoering van officieel overheidsbeleid, aldus de UN Monitoring Group.⁴⁸⁶ Op 29 en 30 december 2017 heeft het Somalisch leger in Mogadishu 21 IDP-nederzettingen vernield, en de meer dan 5000 gezinnen uitgezet. De bewoners waren niet vooraf ingelicht en kregen ook de tijd noch kans om hun spullen te verzamelen. Het leger heeft ook de scholen en andere voorzieningen vernield.⁴⁸⁷ Private grondbezitters in Mogadishu en de overheid voeren in de loop van 2017 regelmatig gedwongen uitzettingen uit van IDP's.⁴⁸⁸ In de Somalische hoofdstad leiden landconflicten ertoe dat binnenlands ontheemden uit hun nederzettingen worden verdreven. Op 29 en 30 december 2017 vond in Mogadishu de ergste massale uitzetting van dat jaar plaats. Na een geschil tussen plaatselijke landeigenaren worden bijna 35.000 mensen die in 38 nederzettingen voor ontheemden woonden met geweld uitgezet.⁴⁸⁹ De ontruiming van ontheemden, vooral in Mogadishu en Baidoa, duren voort tijdens deze verslagperiode. Op 2 februari 2018 worden 2.820 ontheemden verdreven uit Baidoa. Op 8 februari 2018 kondigt de burgemeester van Mogadishu de oprichting aan van een tijdelijke commissie die de ontruiming in de hoofdstad zal onderzoeken.⁴⁹⁰

⁴⁷⁷ IDMC, 18/03/2015, p. 5, [url](#) ; IDMC, NRC, 12/2016, p. 33, [url](#) ; USDOS, 03/03/2017, [url](#) ; IOM 10/04/2017, [url](#)

⁴⁷⁸ Reuters (Hourelid K.), 16/03/2017, [url](#)

⁴⁷⁹ United Nations Security Council, 02/11/2017, p. 39, [url](#)

⁴⁸⁰ IOM, 23/10/2017, [url](#)

⁴⁸¹ UNHCR, 04/2016, pp. 18-21, [url](#) ; OCHA, 10/2016, pp. 6, 21, [url](#)

⁴⁸² Landinfo, 11/11/2016, [url](#)

⁴⁸³ OCHA, 11/2015, p. 9, [url](#)

⁴⁸⁴ HRW, 23/03/2017, [url](#) ; HRW (Bader L.), 18/04/2017, [url](#)

⁴⁸⁵ USDOS, 03/03/2017, [url](#)

⁴⁸⁶ United Nations Security Council, 02/11/2017, p. 45, [url](#)

⁴⁸⁷ Somalia NGO Consortium, 09/01/2018, [url](#); OCHA, 01/01/2018, [url](#)

⁴⁸⁸ USDOS, 20/04/2018, [url](#)

⁴⁸⁹ Norwegian Refugee Council, 25/01/2018, [url](#)

⁴⁹⁰ United Nations Security Council, 02/05/2018, p.13, [url](#)

Verschillende bronnen, waaronder de VN en IDMC, stellen de ondermaatse levensomstandigheden in overbevolkte, onveilige en onhygiënische kampen aan de kaak. IDP's verliezen vaak de bescherming van hun sociale netwerk en zijn daardoor bijzonder kwetsbaar. Vooral vrouwen en kinderen krijgen te maken met gendergerelateerd geweld, uitbuiting en andere ernstige misbruiken vanwege ordediensten en andere geüniformeerde personen, milities en AMISOM-soldaten, aldus USDOS. Hun toegang tot sociale, medische en juridische dienstverlening is beperkt. IDMC voegt hieraan toe dat de meeste langdurig intern ontheemde personen in Zuid- en Centraal-Somalië tot minderheden behoren en dat IDP's die behoren tot een minderheidsclan het slachtoffer zijn van discriminatie.⁴⁹¹ De meeste bewoners van IDP-kampen zijn afhankelijk van humanitaire hulp op het vlak van huisvesting, water, voedsel, sanitair en bescherming.⁴⁹² Volgens ICG overleven de meeste IDP's dankzij steun van familie in de diaspora en humanitaire bijstand.⁴⁹³ De droogte, de stijgende voedselprijzen, de voedselschaarste hebben een directe impact op IDP's die kampen met een hoge ondervoedingsgraad, zo benadrukken internationale organisaties.⁴⁹⁴ Eind 2017 maken IDP's één derde uit van de 6.2 miljoen Somaliërs die nood hebben aan humanitaire hulp.⁴⁹⁵

Volgens informatie verzameld door Landinfo leeft ongeveer een derde van de bevolking in Mogadishu in een van de vele nederzettingen in en rond de stad. De meerderheid van deze bewoners zijn IDP's maar ook economische migranten en andere profielen leven in deze buurt. De gemene deler van de bewoners van deze nederzettingen is dat zij weinig middelen hebben en leven op land dat eigendom is van anderen. Doordat de vraag naar en de prijzen van vastgoed in Mogadishu is toegenomen, werden velen van hen, die nu in deze nederzettingen wonen, gedwongen te verhuizen naar steeds meer perifere gebieden in en rond de stad. Deze gedwongen verhuizingen gaan gepaard met geweld of er wordt bedreigd met geweld. Het is niet ongebruikelijk dat overheidstroepen helpen bij dergelijke uitzettingen. Volgens Refugee Aid bereikte deze situatie een hoogtepunt in 2017 toen 190.000 personen (ongeveer 40 % van het aantal personen dat geacht wordt in een nederzetting te wonen) uitgezet werden.⁴⁹⁶

Er is erg weinig informatie te vinden over de veiligheidssituatie in deze nederzettingen rond de hoofdstad. Er zijn honderden van deze nederzettingen in en rond de stad en de levensomstandigheden zijn wellicht niet uniform, zo stelt Landinfo. Sommigen worden geleid door internationale organisaties en anderen door meestal informele *gatekeepers*. Deze poortwachters zijn mannen of vrouwen die beslissen of IDP's en anderen zich kunnen vestigen op een bepaald stukje grond tegen betaling van huur. De poortwachters hebben meestal goede connecties en fungeren als intermediair tussen nederzettingen en hulporganisaties. Poortwachters hebben over het algemeen een grote macht over de bewoners van de nederzettingen. De bronnen, geconsulteerd door Landinfo, zijn het er in grote mate over eens dat deze poortwachters de bewoners vooral zien als een middel om toegang te krijgen tot middelen van hulporganisaties.⁴⁹⁷ Volgens het jaarrapport van USDOS voor het jaar 2017 dwingen poortwachters van sommige IDP-kampen meisjes en vrouwen tot seksuele handelingen in ruil voor voedsel en diensten in het IDP-kamp.⁴⁹⁸ Volgens hetzelfde rapport leiden ontheemden en leden van gemarginaliseerde clans en groepen disproportioneel onder gendergerelateerd geweld. De politie is terughoudend om onderzoek te doen en vraagt slachtoffers

⁴⁹¹ IDMC, 18/03/2015, pp. 5-9 [url](#) ; United Nations Human Rights Council, 29/09/2015, p. 14, [url](#) ; UNHCR, 04/2016, pp. 29-43, [url](#) ; OCHA, 10/2016, p. 7, [url](#) ; OCHA, 11/2016, p. 8, [url](#) ; USDOS, 03/03/2017, [url](#)

⁴⁹² ECHO, 04/04/2017, [url](#)

⁴⁹³ ICG, 09/05/2017, [url](#)

⁴⁹⁴ OCHA, 11/2016, p. 8, [url](#) ; FSNAU, 02/02/2017, [url](#)

⁴⁹⁵ OCHA, 01/01/2018, [url](#)

⁴⁹⁶ Landinfo, 15/05/2018, p. 9, [url](#)

⁴⁹⁷ Landinfo, 15/05/2018, p. 10, [url](#)

⁴⁹⁸ USDOS, 20/04/2018, [url](#)

soms om zelf het onderzoekswerk te doen. Sommige verkrachtte vrouwen en meisjes worden gedwongen met de daders te trouwen.⁴⁹⁹

In Mogadishu worden mensen, meestal ontheemden, uit hun woning gezet door de regering en officiële actoren en dit zonder enige vorm van eerlijke rechtsgang.⁵⁰⁰

8. Impact van het geweld op het dagelijkse leven

8.1 Handhaven van de veiligheid

Het Noorse Landinfo heeft in januari 2016 met lokale bronnen in Mogadishu gesproken, die stellen dat de bevolking steeds meer vertrouwen heeft in de politie.⁵⁰¹ Expertens waarmee de onderzoekers van BFA/SEM in 2017 spraken, zeggen dat de politie in Mogadishu nu merkbaar beter werkt dan enkele jaren geleden en in elk district van de hoofdstad aanwezig is.⁵⁰²

In 2017 is de Mogadishu Stabilisation Union opgericht en hebben de verschillende veiligheidsdiensten het aantal veiligheidsoperaties in Mogadishu opgevoerd. De regering voert ook een aantal wissels uit aan de top van het veiligheidsapparaat.⁵⁰³ Een bron van BFA/SEM stelt dat delen van het Somalisch leger uit de hoofdstad zijn verhuisd om mensenrechtenschendingen door ongedisciplineerde soldaten te voorkomen.⁵⁰⁴ UNSOM stelt na onderzoek naar burgerslachtoffers in de periode 2016-2017 vast dat 34,1 % van de incidenten waarbij door toedoen van het Somalisch leger burgerslachtoffers vallen, zich in Mogadishu voordoen.⁵⁰⁵

De inlichtingendienst NISA voert regelmatig grootschalige razzia's uit waarbij arrestanten zonder mandaat in hechtenis werden gehouden, aldus de onafhankelijke expert van de VN voor de mensenrechten in Somalië, alsook Lifos en HRW, die gewag maken van willekeur bij arrestaties en mishandeling tijdens ondervragingen.⁵⁰⁶ Volgens USDOS voeren NISA-agenten routineus razzia's uit en dit zonder dat ze een legaal mandaat hebben om te arresteren of om mensen gevangen te nemen. NISA houdt gevangen voor een langer dan wettelijk voorziene periode vast zonder dat er een proces volgt. Ook mishandelt NISA gedetineerden tijdens ondervragingen.⁵⁰⁷

Tijdens de ramadan voeren de veiligheidsdiensten het aantal razzia's op, aldus de lokale media.⁵⁰⁸

Volgens het jaarrapport van USDOS voor het jaar 2017 behandelen de militaire rechtbanken nog steeds zaken die niet onder hun jurisdictie vallen en in procedures die niet aan de internationale normen voldoen. De federale en regionale autoriteiten hebben de terdoodveroordeelden soms binnen enkele dagen na de uitspraak van de rechtbank terechtgesteld, met name in gevallen waarin de beklaagden rechtstreeks hun lidmaatschap van Al Shabaab voor de rechter bekenden of wanneer hun bekentenis werd vastgelegd op video. De nationale cijfers over terechtstellingen zijn onbetrouwbaar. De VN-missie in Somalië (UNSOM) volgt in de loop van het jaar 2017 21 terechtstellingen in het hele land waaronder die van vier vermeende leden van AS, elf leden van de

⁴⁹⁹ USDOS, 20/04/2018, [url](#)

⁵⁰⁰ USDOS, 20/04/2018, [url](#)

⁵⁰¹ Landinfo, 01/04/2016, [url](#)

⁵⁰² BFA, SEM, 08/2017, p. 76, [url](#)

⁵⁰³ Daily Nation, 19/11/2017, [url](#)

⁵⁰⁴ BFA, SEM, 08/2017, p. 75, [url](#)

⁵⁰⁵ UNSOM, OHCHR, 12/2017, p. 10, [url](#)

⁵⁰⁶ Lifos - Migrationsverket, 29/04/2015, p. 17, [url](#) ; HRW, 27/01/2016, [url](#) ; HRW, 12/01/2017, [url](#) ; United Nations Human Rights Council, 15/09/2016, p. 12, [url](#)

⁵⁰⁷ USDOS, 20/04/2018, [url](#)

⁵⁰⁸ Mareeg, 19/06/2016, [url](#) ; Shabelle News, 01/06/2017, [url](#)

strijdkrachten en vijf burgers. Mensenrechtenorganisaties vragen zich af of de militaire rechtbanken in staat zijn de nodige waarborgen af te dwingen met betrekking tot een eerlijke rechtsgang, het recht om gratie te vragen of de straf om te zetten en het recht om vonnissen uit te voeren op een manier die in overeenstemming is met de internationale normen.⁵⁰⁹

De veiligheidsdiensten beschikken niet over de nodige middelen om voldoende aanwezig te zijn in elk deel van de hoofdstad, zo zegt een bron van BFA/SEM.⁵¹⁰ Een zogenaamde stabilisatieoperatie van de overheid die eind mei 2017 van start gaat en de ontwapening van gewapende milities in Mogadishu beoogt, zorgt voor spanningen met milities van dominante clans.⁵¹¹ De Mogadishu Stabilisation Unit focust zich ook op de ontwapening van de bevolking en van illegale milities en de politie heeft *Closed Circuit Television* (CCTV) camera's geïnstalleerd op de belangrijkste toegangswegen. De politie voert ook regelmatig huiszoekingen uit.⁵¹² Volgens het Hiraal Institute zijn de AS-aanslagen tijdens de ramadan in 2018 enorm gedaald door de geleverde inspanningen van deze eenheid.⁵¹³

Volgens het rapport van oktober 2015 van de UN Monitoring Group betalen ondernemingen in Mogadishu nog steeds "belastingen" of *zakat* aan Al Shabaab, een belangrijke bron van inkomsten voor de islamistische groepering.⁵¹⁴ Ook enkele door de Deense migratiedienst in december 2016 geïnterviewde bronnen bevestigen dat deze *zakat* ook in Mogadishu bestaat.⁵¹⁵ De UN Monitoring Group en andere bronnen hebben het in 2016 echter enkel over dergelijke heffingen in door Al Shabaab gecontroleerd gebied.⁵¹⁶ Eind 2017 meldt het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken dat de belasting verdubbeld zou zijn en dat ook de inning strikter zou gebeuren. Daarvoor worden konvoien vaker aangehouden.⁵¹⁷ Volgens gesprekspartners van BFA/SEM in maart 2017 kan je in Mogadishu geen bedrijf runnen zonder belasting aan Al Shabaab te betalen en word je met rust gelaten zolang je betaalt. Dit zou ook gelden voor personen die met de regering samenwerken.⁵¹⁸

AMISOM kwam de voorbije jaren verschillende malen in opspraak wegens burgerdoden en seksuele uitbuiting van vrouwen.⁵¹⁹ De mensenrechtenorganisaties wezen al verschillende malen op de gebrekkige onderzoeken en compensaties vanwege AMISOM.⁵²⁰

8.2. Situatie van vrouwen en kinderen

8.2.1. Vrouwen

In een rapport van mei 2017 stelt ICG dat Somalië een van de meest vrouwonvriendelijke landen ter wereld is waar verkrachting en andere vormen van seksueel geweld wijdverspreid zijn.⁵²¹ Volgens een rapport van mei 2015 van de organisatie Save The Children staat Somalië op de laatste plaats

⁵⁰⁹ USDOS, 20/04/2018, [url](#)

⁵¹⁰ BFA, SEM, 08/2017, p. 76, [url](#)

⁵¹¹ Somali Update, 30/05/2017, [url](#) ; Somali Update, 04/06/2017, [url](#) ; Garowe Online, 31/05/2017, [url](#)

⁵¹² Garowe online, 02/10/2017, [url](#); Intelligence Briefs, 02/11/2017, [url](#)

⁵¹³ Hiraal Institute, s.d., [url](#)

⁵¹⁴ United Nations Security Council, 19/10/2015, p. 29, [url](#)

⁵¹⁵ DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 11, [url](#)

⁵¹⁶ United Nations Security Council, 31/10/2016, p. 141, [url](#) ; AI, 22/02/2017, [url](#) ; USDOS, 03/03/2017, [url](#)

⁵¹⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 23/11/2017, p. 23, [url](#)

⁵¹⁸ BFA, SEM, 08/2017, pp. 32-34, [url](#)

⁵¹⁹ Al Jazeera (Mohamed H.), 21/07/2015, [url](#) ; HRW, 13/08/2015, [url](#) ; VOA, 21/08/2015, [url](#) ; RFI, 22/08/2015, [url](#) ; Garowe Online, 17/04/2016, [url](#) ; HRW, 28/09/2016, [url](#)

⁵²⁰ HRW, 13/08/2015, [url](#) ; United Nations Human Rights Council, 29/09/2015, p. 11, [url](#) ; HRW, 28/09/2016, [url](#) ; HRW, 12/01/2017, [url](#) ; UNSOM, OHCHR, 12/2017, [url](#) ; USDOS, 20/04/2018, [url](#)

⁵²¹ ICG, 09/05/2017, p. 7, [url](#)

op het vlak van geboortezorg en gezondheid van moeders. De sterftegraad voor moeders en pasgeboren kinderen ligt erg hoog.⁵²²

In 2014 registreert het Gender-Based Violence Information Management System (GBVIMS), een database die een accurate registratie van gevallen van seksueel geweld door lokale organisaties bevordert, 4.737 gevallen van seksueel geweld.⁵²³ In 2015 gaat het om 9.582 gevallen, waarvan 7.439 in Zuid- en Centraal Somalië. In 83 % van de gevallen gaat het om verkrachting of aanranding.⁵²⁴ De daders zijn vooral onbekende gewapende mannen, maar ook leger, politie, Al Shabaab en bepaalde AMISOM-contingenten worden met de vinger gewezen. De slachtoffers zijn voornamelijk IDP's en leden van minderheidsclans, aldus HRW en de onafhankelijke VN-expert voor de mensenrechtensituatie.⁵²⁵ In 2016 worden 7.293 gevallen gerapporteerd, een daling met bijna een vierde ten opzichte van 2015, al ligt het werkelijke aantal gendergerelateerde gewelddaden vermoedelijk een stuk hoger. In 73 % van de geregistreerde gevallen zijn de slachtoffers IDP's en in 99 % vrouwen.⁵²⁶ Volgens het United Nations Population Fund (UNFPA) werd in al deze gevallen de nodige medische, wettelijke, psychologische of materiële bijstand voorzien.⁵²⁷ De UN Monitoring Group stelt in november 2017 dat er een toename is van seksueel geweld en gendergerelateerd geweld.⁵²⁸ De situatie met betrekking tot huiselijk en seksueel geweld is in 2017 niet veranderd, volgens het ambtsbericht van november 2017.⁵²⁹ Het USDOS-rapport over het jaar 2017 klasseert onder de significantste mensenrechtenschendingen het geweld tegen vrouwen en meisjes en het gebrek aan overheidsinitiatieven om de verantwoordelijken te berechten. Somalische ngo's documenteren ook verkrachtingen die onbestraft blijven. Vrouwen die ontheemd zijn of behoren tot een minderheidsclan lopen het meest risico op seksueel geweld. Volgens UNICEF werd er in 2017 aanzienlijk meer seksueel geweld gerapporteerd en dit vooral in de door droogte getroffen gebieden. Het leger arresteert soms soldaten die beschuldigd worden van verkrachting maar USDOS besluit dat straffeloosheid toch de norm blijft voor gendergerelateerd geweld.⁵³⁰

Volgens USDOS en de VN-expert voor mensenrechten in Somalië leggen slachtoffers van seksueel geweld zelden klacht neer uit angst voor represailles, voor stigmatisering of omdat het gerecht er zelden in slaagt daders te vervolgen. In een aantal gevallen hebben militaire rechtbanken leden van het Somalische leger veroordeeld tot zware straffen, maar rijzen er vragen bij de eerlijkheid van de rechtsgang. Vaak worden gevallen van seksueel geweld ook binnen het gewoonterecht beslecht door middel van een financiële compensatie aan de familie zonder tussenkomst van het slachtoffer.⁵³¹ Volgens AFP wordt het slachtoffer van seksueel geweld meestal als de schuldige aangewezen en vaak ook gearresteerd.⁵³²

Mogadishu telt enkele vluchthuizen voor vrouwen die slachtoffer werden van geweld zoals seksueel misbruik, besnijdenis of een gedwongen huwelijk. De directeur-generaal van het Ministry of Women and Human Rights Development verklaarde in augustus 2015 bij de opening van een *safe house* dat Mogadishu nood heeft aan veel meer van dergelijke plekken.⁵³³

⁵²² VOA (Billow A.), 20/05/2015, [url](#)

⁵²³ United Nations Security Council, 19/10/2015, p. 244, [url](#)

⁵²⁴ Somalia Protection Cluster, 16/02/2016, [url](#)

⁵²⁵ HRW, 27/01/2016, [url](#) ; HRW, 12/01/2017, [url](#) ; United Nations Human Rights Council, 29/09/2015, p. 10, [url](#)

⁵²⁶ Somalia Protection Cluster, 24/02/2017, [url](#)

⁵²⁷ United Nations Population Fund (UNFPA), 02/03/2017, p. 1, [url](#)

⁵²⁸ United Nations Security Council, 02/11/2017, p. 78, [url](#)

⁵²⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, 23/11/2017, p. 58, [url](#)

⁵³⁰ USDOS, 20/04/2018, [url](#)

⁵³¹ United Nations Human Rights Council, 29/09/2015, p. 10, [url](#) ; United Nations Human Rights Council, 15/09/2016, p. 10, [url](#) ; USDOS, 03/03/2017, [url](#)

⁵³² AFP (McConnell T.), 06/05/2015, [url](#)

⁵³³ AFP (McConnell T.), 06/05/2015, [url](#) ; UNFPA (Semu-Banda P.), 02/09/2015, [url](#)

De UN Monitoring Group ziet in oktober 2015 een langzame vooruitgang in de strijd tegen seksueel geweld door de aanstelling van vrouwelijke procureurs voor de vervolging van dergelijke misdrijven en de ontwikkeling van wetteksten over de bestrijding van seksueel geweld en vrouwenbesnijdenis op federale en regionale niveaus.⁵³⁴ De implementatie van een door de regering goedgekeurd actieplan tegen seksueel geweld gaat echter traag, aldus HRW en de UN Monitoring Group.⁵³⁵ De secretaris-generaal van de VN wijst in mei 2016 op de oprichting van een eenheid binnen de politie voor de bescherming van vrouwen en kinderen.⁵³⁶ In juni 2016 keurt het Somalische kabinet de zogenaamd Gender Bill goed.⁵³⁷ De wet tegen seksueel geweld wacht op goedkeuring door het parlement.⁵³⁸ Volgens ICG heeft de regering bijkomende politie en *gender protection personnel* in de IDP-kampen ontplooid. De organisatie dringt niettemin aan op de inzet van meer ordediensten, waaronder vrouwen, en strengere wettelijke actie.⁵³⁹ Eind november 2017 organiseert de Somalische regering samen met UNSOM een conferentie om de vooruitgang van het actieplan tegen conflictgerelateerd seksueel geweld te evalueren.⁵⁴⁰

Al Shabaab rekruteert vrouwen voor logistieke taken, maar ook als informant en voor seksuele uitbuiting en gedwongen huwelijken, aldus de informatie die de Deense migratiedienst en de DRC in december 2016 verzamelde.⁵⁴¹

In gebieden onder de controle van AS is het hoogst onwaarschijnlijk dat vrouwen die seksueel of gendergerelateerd geweld vrezen toegang hebben tot een effectieve bescherming.⁵⁴²

Bronnen, door Landinfo geconsulteerd, zijn het er over eens dat in de illegale nederzettingen in en rond de hoofdstad seksueel geweld wijdverspreid is en dat vooral ontheemde vrouwen en meisjes hiervan het slachtoffer zijn. Er is geen informatie over de omvang van dit geweld tegen vrouwen.⁵⁴³ In de hoofdstad beschikt de Somalische politie niet over de nodige capaciteit en middelen om de bevolking te beschermen tegen geweld of om gewelddaden te onderzoeken. Zoals andere veiligheidsdiensten in Mogadishu is de hoofdtaak van de politie het vrijdelen van aanvallen door AS.⁵⁴⁴ Ook is het vertrouwen van de bevolking in de politie, door onder andere de inherente corruptie, zeer laag.⁵⁴⁵

8.2.2. Kinderen

Somalië kent een erg jonge bevolking. Meer dan driekwart van haar inwoners zijn jonger dan 25 jaar oud. De mediaanleeftijd is 18,1 jaar.⁵⁴⁶

VN-functionarissen documenteren de rekrutering en het inzetten van kindsoldaten in 2017. In totaal zijn er 1.744 kinderen (1.679 jongens en 65 meisjes) actief bij de gewapende groepen: 1.091 bij Al Shabaab, 169 kinderen bij het SNA, 415 bij clanmilities, 67 bij ASWJ en 2 bij andere gewapende elementen.⁵⁴⁷

⁵³⁴ United Nations Security Council, 19/10/2015, pp. 244-245, [url](#)

⁵³⁵ HRW, 29/01/2015, [url](#)

⁵³⁶ United Nations Security Council, 09/05/2016, p. 11, [url](#)

⁵³⁷ Goobjoog News, 02/07/2016, [url](#) ; CCTV, 16/07/2016, [url](#)

⁵³⁸ News Deeply (Sperber A.), 27/04/2017, [url](#) ; Metiza (Grady J.), 17/05/2017, [url](#)

⁵³⁹ ICG, 09/05/2017, pp. 7-9, [url](#)

⁵⁴⁰ UNSOM, 29/11/2017, [url](#)

⁵⁴¹ DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, pp. 22, 25, [url](#)

⁵⁴² UK Home Office via Refworld, p. 8, 01/04/2018, [url](#)

⁵⁴³ Landinfo, 15/05/2018, p. 10, [url](#)

⁵⁴⁴ Landinfo, 15/05/2018, p. 11, [url](#)

⁵⁴⁵ Landinfo, 15/05/2018, p. 11, [url](#)

⁵⁴⁶ Mercy Corps, 01/04/2018, [url](#)

⁵⁴⁷ USDOS, 20/04/2018, [url](#)

Het rapport van USDOS rapporteert dat, tijdens 2017, opnieuw kinderen worden ontvoerd: 584 door Al Shabaab en 15 door clanmilities tijdens hun verslagperiode.⁵⁴⁸ Cijfers voor het SNA, AMISOM, AWSJ of andere gewapende elementen zijn niet gekend. AS heeft in vergelijking met de vorige periode meer kinderen ingelijfd in hun organisatie. De door AMISOM ontvoerde kinderen worden doorgaans binnen een paar dagen ongedeerd vrijgelaten. De reden voor deze ontvoeringen blijft onduidelijk. De Eenheid Kinderbescherming (CPU) van het SNA meldt in februari 2018 aan de interim-besturen van Jubaland en de deelstaat Zuid-West dat ze bewustmakingscampagnes hebben gevoerd, tijdens hun inspectiebezoek naar de deelstaten, over het belang van het voorkomen van de rekrutering van kinderen bij de veiligheidstroepen.⁵⁴⁹

Soms worden er ook kinderen gered die in dienst zijn van een gewapende groepering. Op 19 januari 2018 worden 36 kinderen gered uit de handen van AS door de Somalische gespecialiseerde troepen in de regio Middle Shabelle. Enkel onder hen hebben medische verzorging nodig en zijn overgebracht naar een ziekenhuis, de anderen worden ondergebracht in een UNICEF-reïntegratiecentrum in Mogadishu.⁵⁵⁰

Volgens het United States Department of Labour (USDOL) worden de kinderen ingeschakeld als spionnen, bommenleggers, zelfmoordterroristen, als menselijk schild. Meisjes worden als seksslavin misbruikt. Ook het SNA, clanmilities en AMISOM worden met de vinger gewezen. De inlichtingendiensten en het leger gebruiken kinderen onder meer als informanten en spionnen. Een actieplan dat de overheid en de VN in 2012 hebben uitgewerkt werd tot op heden onvoldoende geïmplementeerd, aldus de VN en USDOS.⁵⁵¹ De VN steunt de re-integratie van kindsoldaten. In 2016 ging het om meer dan 850 kinderen, aldus USDOS.⁵⁵²

Sinds midden 2017 is de rekruteringscampagne voor kindstrijders van AS agressiever geworden zo meldt HRW in januari 2018.⁵⁵³ Om hun kinderen dit lot te besparen, halen sommige ouders hun kinderen van school en/of slaan ze op de vlucht in de door AS gecontroleerde gebieden.⁵⁵⁴

Tijdens veiligheidsoperaties en huiszoekingen van de ordediensten worden kinderen gearresteerd en opgesloten wegens hun vermeende banden of die van familieleden met Al Shabaab, aldus een rapport dat de VN in december 2016 publiceerde. De VN ontving informatie over mishandeling en seksueel misbruik van kinderen in detentie.⁵⁵⁵

Kindsoldaten die gevangen genomen worden uit de handen van AS, worden mishandeld zo stelt een rapport van HRW in februari 2018. De Somalische regeringsautoriteiten behandelen kinderen die met AS in verband zijn gebracht, in de eerste plaats als volwassenen en criminelen en niet als slachtoffers van het conflict. Hierbij verschuilen de autoriteiten zich achter een verouderd en slecht functionerend rechtssysteem en zeer reële veiligheidsdreigingen. Na aanhouding, door militairen, politie of inlichtingendiensten, worden de kinderen gewoonlijk overgebracht naar de Somalische Nationale Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (NISA) in Mogadishu of bij gelegenheid naar de Inlichtingendienst (PIA) van Puntland in Bosasso. Daar worden ze vastgehouden en soms ondervraagd, terwijl ze afgesneden zijn van communicatie met hun familieleden en geen juridische bijstand krijgen. Ze worden vastgehouden met volwassen gedetineerden en soms zonder contact met de buitenwereld. Deze schendingen van de eerlijke rechtsbedeling zijn allemaal schadelijk voor hun veiligheid en welzijn. Ook zijn ze in strijd met de internationale verplichtingen van Somalië op

⁵⁴⁸ Deze verslagperiode duurt van maart 2017 tot april 2018

⁵⁴⁹ USDOS, 20/04/2018, [url](#)

⁵⁵⁰ United Nations Security Council, 02/05/2018, p.12, [url](#)

⁵⁵¹ United Nations Security Council, 22/12/2016, pp. 5, 8-9, 15, [url](#) ; DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, pp. 20-21, [url](#) ; USDOL, 30/09/2016, [url](#) ; USDOS, 03/03/2017, [url](#) ; USDOS, 20/04/2018 p. 15, [url](#)

⁵⁵² USDOS, 03/03/2017, [url](#)

⁵⁵³ HRW, 14/01/2018, [url](#)

⁵⁵⁴ HRW, 14/01/2018, [url](#); Public Radio International (PRI) (OnyuloT.), 19/06/2018, [url](#)

⁵⁵⁵ United Nations Security Council, 22/12/2016, pp. 8-9, [url](#)

het gebied van de mensenrechten voor kindbescherming. Volgens het onderzoek van HRW worden kinderen die in Mogadishu en Bosasso in de gevangenis zaten, gedwongen bekentenissen te ondertekenen of bekentenissen te laten opnemen. Daarbij worden ze bedreigd en soms geslagen, op een manier die neerkomt op marteling. Er is geen consistente overheidsbehandeling voor kinderen van wie vermoed wordt dat ze verbonden zijn met AS. Overheidsambtenaren verklaren jongens te detineren die een hoog risicoprofiel hebben maar andere factoren, waaronder de economische status van een jongen, het lidmaatschap van een clan en externe aandacht voor de zaak, bepalen ook hun lot. Vele jongens worden uiteindelijk vrijgelaten zonder beschuldigen, vaak nadat de familie is tussengekomen en ze ambtenaren omkopen voor hun vrijlating. Sommige kinderen worden overgebracht naar centra voor kinderrevalidatie en re-integratie die worden gerund door niet-gouvernementele organisaties (ngo's), terwijl anderen voor militaire rechtbanken worden berecht door strafrechtelijke aanklachten wegens lidmaatschap van AS, moord of met een conflict verband houdend misdrijf.⁵⁵⁶

Volgens de ngo Watchlist on Children and Armed Conflict maken het Somalische nationale leger (SNA) en AS zich schuldig aan het rekruteren, gebruiken, doden en verminken van kinderen. AS wordt bovendien ook nog beschuldigd van verkrachting en seksueel geweld, aanvallen op scholen en ziekenhuizen, en de ontvoering van kinderen. Het ASWJ wordt schuldig bevonden van het rekruteren en gebruik van kinderen. In 2012 heeft de federale regering twee actieplannen ondertekend, waarvan een om de rekrutering en het gebruik van kinderen te beëindigen en te voorkomen en een om te stoppen met het doden en verminken van kinderen. De VN secretaris-generaal in zijn jaarverslag over kinderen en gewapende conflicten (S/2018/465), die betrekking hadden op schendingen in 2017, meldt dat ontvoeringen in Somalië bijna verdubbeld zijn (1.634 gevallen) ten opzichte van 2016, terwijl ook de rekrutering en het gebruik aanzienlijk zijn verhoogd. Het merendeel van de gevallen is toe te schrijven aan AS. De VN-secretaris-generaal uit ook zijn bezorgdheid over de detentie van 217 kinderen wegens hun vermeende associatie met AS.⁵⁵⁷

Volgens een reportage van Al Jazeera van juli 2015 schat de overheid het aantal jongens dat in Mogadishu op straat leeft op 5.000. Vaak hebben hun ouders geen middelen om voor hen te zorgen. De overheid verklaart niet over de fondsen te beschikken om hen op te vangen.⁵⁵⁸ Xinhua maakt in april 2016 een reportage over een opvangcentrum voor straatkinderen in Mogadishu.⁵⁵⁹ Tijdens de onderzoeksperiode van deze COI Focus werd door Cedoca geen actuele informatie gevonden over het aantal straatkinderen in Mogadishu.

8.3 Dagelijks leven en humanitaire situatie

8.3.1. Economische en humanitaire situatie

De groei van het bruto nationaal product blijft stedelijk, consumptiegedreven, gevoed door donaties en door de diaspora.⁵⁶⁰

Het voorbije jaar bleef de economie groeien, volgens het rapport van de VN-Veiligheidsraad van mei 2018, maar niet sterk genoeg om het leven van de gemiddelde Somaliër te verbeteren. De groei van het reële bruto binnenlands product verzwakt van 2,4 procent in 2016 tot 1,8 procent in 2017. Dit door de ernstige droogte in de eerste helft van 2017, die leidt tot een grootschalige voedselonzeekerheid voor meer dan zes miljoen mensen. De inflatie stijgt van 1,3 % in 2016 naar

⁵⁵⁶ HRW, 01/02/2018, [url](#)

⁵⁵⁷ Watchlist on Children and Armed Conflict, s.d., [url](#)

⁵⁵⁸ Al Jazeera (Mohamed H.), 12/07/2015, [url](#)

⁵⁵⁹ Xinhua, 16/04/2016, [url](#)

⁵⁶⁰ United Nations Security Council, 05/09/2017, p. 10, [url](#)

5,2 % in 2017. De prijzen van gewassen zijn aanzienlijk gestegen wat de koopkracht beïnvloedt van de huishoudens. Door de gestage instroom van geldtransfers en donorfinanciering blijft de wisselkoers in 2017 stabiel. Het ondernemingsklimaat blijft echter structureel zwak. Somalië staat het laagst gerangschikt in bijna alle belangrijke pijlers van de door de Wereldbank gepubliceerd onderzoek "Doing Business" op 31 oktober 2017.⁵⁶¹

Volgens hetzelfde VN-rapport is het vermogen van de federale regering om haar begrotingsbeleid uit te voeren aanzienlijk verbeterd.

De humanitaire crisis in Somalië is een van de meest complexe en langstdurende, volgens OCHA eind november 2017. Het *Gu*-regenseizoen is afgelopen in juni 2018 en de voedselzekerheid is aanzienlijk verbeterd in vergelijking met de droogte van 2016/2017. Meer dan een miljoen mensen worden getroffen door overstromingen (maart-juni 2018) en de cycloon Sagar (mei 2018) en 274.000 mensen worden tijdelijk ontheemd. De toezichhoudende instanties verwachten dat de meeste binnenlandse ontheemden tot eind 2018 humanitaire noodhulp nodig zullen hebben.⁵⁶²

Een overzicht van de humanitaire situatie in Somalië opgesteld door UNOCHA stelt dat volgens de recentste prognose van het Famine Early Warning Systems Network (FEWSNET) de voedselzekerheidssituatie zal verbeteren in gebieden die in 2016-2017 werden getroffen door droogte. Maar de omvang van de bovengemiddelde neerslag en de overstromingen als gevolg daarvan hebben, naast het verergeren van druk op reeds kwetsbaardere gemeenschappen, geleid tot nieuwe uitdagingen in de humanitaire situatie volgens UNOCHA. De verspreiding van ziekten die via het water worden overgedragen, is sterk toegenomen - alleen al in juni 2018, waren er een totaal van 1.692 nieuwe gevallen van scherpe, waterige diarree (AWD). Dit is een stijging van 48 % ten opzichte van het totale cijfer voor 2018 tot nu toe. De door insecten of parasieten overgebrachte ziekten nemen ook toe in juni 2018. Er worden 2.332 nieuwe malariagevallen (stijging met 53 %) en 1.546 nieuwe gevallen van mazelen (stijging met 33 %) geregistreerd. Afgezien van de problemen die verband houden met overstromingen, is ook de onveiligheid toegenomen, met een toenemend aantal aanvallen door niet-overheids gewapende actoren, met name in de hoofdstad. Het humanitaire actieplan blijft grotendeels onvoldoende gefinancierd, waardoor een aantal van de volgende programma's onder zware financiële druk komen te staan zoals gezondheid, bescherming en onderdak. Partners op het gebied van voedselzekerheid bereikten 1,9 miljoen mensen met een betere toegang tot voedsel.⁵⁶³

Ondanks cycloon- en overstromingsschade valt er meer dan gemiddeld seizoensgebonden neerslag tijdens deze verslagperiode. De grootschalige leveringen van hulpgoederen hebben bijgedragen tot een aanzienlijke verbetering van de voedselzekerheid in verschillende gebieden in Somalië die voordien door droogte werden getroffen. De regenval heeft geleid tot de regeneratie van de weidegronden en zal leiden tot een meer dan gemiddelde oogst in juli 2018 en een boven het gemiddelde agriculturele productie in september. Hierdoor zal de voedseltoegang waarschijnlijk verbeteren. Sommige delen van de bevolking zullen echter nog steeds beroep moeten doen op noodvoedselhulp met name de IDP's en de arme veehouders in Noordwest-Somalië.⁵⁶⁴

Van januari 2018 tot mei 2018 behandelt UNICEF bijna 105.000 kinderen die lijden aan ernstige ondervoeding. Hiervan doen zich 80 % van de gevallen voor in Centraal- en Zuid-Somalië.⁵⁶⁵ In

⁵⁶¹ United Nations Security Council, 02/05/2018, pp. 3, 4, [url](#)

⁵⁶² UNCHR, 30/06/2018, [url](#)

⁵⁶³ UNOCHA, 17/07/2018, [url](#)

⁵⁶⁴ USAID, 13/07/2018, [url](#)

⁵⁶⁵ USAID, 13/07/2018, [url](#)

totaal leiden er volgens UNICEF in 2018 ongeveer 1,2 miljoen kinderen jonger dan vijf jaar aan ondervoeding, 232.000 onder hen kampen met een levensbedreigende ondervoeding.⁵⁶⁶

HRW en ICG waarschuwen in april 2017 dat wettelijke, politieke en financiële beperkingen en veiligheidsoverwegingen de toegang van internationale hulporganisaties tot bepaalde delen van het land belemmeren.⁵⁶⁷ De onzekere veiligheidssituatie maakt het verlenen van humanitaire hulp erg gevaarlijk, aldus verschillende VN-rapporten. Volgens het UNSOM- Humanitarian Country Team (HCT) is in de meeste delen van Zuid- en Centraal-Somalië en delen van Bari, Sanaag en Sool in het noorden, toegang voor humanitaire organisaties om mensen in nood te bereiken en de mogelijkheid van mensen in nood om toegang te krijgen tot hulp en basisvoorzieningen ernstig beperkt. Hoewel de toegangsproblemen in Somalië al lang bestaan, is er het afgelopen jaar sprake van een toename van het aantal fysieke toegangsproblemen en van geweld tegen humanitair personeel, faciliteiten en middelen. In de eerste helft van 2018 zijn minstens 58 veiligheidsincidenten gemeld, tegenover 170 voor heel 2017.⁵⁶⁸

De UN Monitoring Group merkt op dat Al Shabaab verantwoordelijk is voor de meeste dodelijke aanvallen. De UN Monitoring Group stelt een scherpe stijging van het geweld tegen humanitair personeel en organisaties vast. In 2017 zijn tot en met 15 september 27 humanitaire werkers ontvoerd door Al Shabaab, waarvan er 6 eind oktober 2017 nog niet waren vrijgelaten. Ook tijdens de verdeling van humanitaire goederen zijn er gewelddaden.

Voor de periode waarop deze COI Focus zich toespitst, 1 juni tot 31 december 2017, heeft Cedoca geen informatie over gelijkaardig geweld in Mogadishu gevonden in de geraadpleegde bronnen.⁵⁶⁹ OCHA voegt toe dat ook de gemeenschappen die humanitaire hulp ontvangen bedreigingen en soms geweld ondergaan vanwege uiteenlopende gewapende actoren. Dergelijke problemen situeren zich wel hoofdzakelijk in gebieden onder controle van Al Shabaab of op hoofdwegen van en naar Mogadishu.⁵⁷⁰ Ook de regering hield haar belofte niet om hinderpalen voor de verdeling van hulp weg te werken.⁵⁷¹ Hulpverleners klagen aan dat het offensief tegen Al Shabaab en de luchtaanvallen plaatsvinden op een moment dat de humanitaire noden al heel hoog zijn. Hoewel hulp wel kampen rond Mogadishu bereikt, ontvangen vooral personen die de recente gevechten ontvluchten er niet altijd hulp.⁵⁷²

De UN Monitoring Group vraagt in november 2017 aandacht voor de achterstelling van gemarginaliseerde gemeenschappen bij de toegang tot humanitaire hulp.⁵⁷³

De VN en andere bronnen wijzen op de toename van illegale checkpoints en wegversperringen waar gewapende regering- en niet-regeringsactoren actoren zich schuldig maken aan afpersing en geweld. Enkele toegangswegen vanuit Mogadishu worden hierdoor haast ontoegankelijk, aldus de UN Monitoring Group, wat een zware impact heeft op de humanitaire hulpverlening en de mobiliteit van de bevolking.⁵⁷⁴ In 2017 profiteerden gewapende groepen en lokale autoriteiten in sommige gebieden van de droogte om de te betalen som aan de checkpoints te verhogen, zelfs te verdriedubbelen. Een humanitaire organisatie telde in augustus 2017 82 checkpoints waar passanten

⁵⁶⁶ UNICEF, 31/05/2018, [url](#)

⁵⁶⁷ HRW (Bader L.), 18/04/2017, [url](#) ; ICG, 09/05/2017, pp. 1-2, [url](#)

⁵⁶⁸ UNSOM, 01/07/2018, [url](#)

⁵⁶⁹ United Nations Security Council, 02/11/2017, p. 41, [url](#)

⁵⁷⁰ United Nations Security Council, 09/05/2016, p. 13, [url](#) ; OCHA, 10/2016, p. 9, [url](#) ; United Nations Security Council, 31/10/2016, pp. 30-31, 131-132, [url](#) ; United Nations Security Council, 09/05/2017, p. 12, [url](#)

⁵⁷¹ United Nations Security Council, 02/11/2017, p. 39, [url](#)

⁵⁷² Somali Update, 26/11/2017, [url](#)

⁵⁷³ United Nations Security Council, 02/11/2017, p. 127, [url](#)

⁵⁷⁴ United Nations Security Council, 31/10/2016, p. 131, [url](#) ; OCHA, 10/2016, p. 9, [url](#) ; Xinhua, 24/04/2017, [url](#) ; USDOS, 03/03/2017, [url](#) ; DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 9, [url](#) ; Xinhuanet, 24/04/2017, [url](#)

moesten betalen, 20 daarvan bemand door Al Shabaab.⁵⁷⁵ Ondanks de risico's zetten lokale bewoners hun dagelijkse activiteiten en verplaatsingen verder, volgens informatie van de Deense immigratiedienst.⁵⁷⁶ Er vinden wel commerciële vluchten plaats tussen Mogadishu en de steden Beledweyne, Baidoa en Kismayo.⁵⁷⁷

Het verbeteren van de toegankelijkheid van de humanitaire hulp is een prioriteit binnen de humanitaire gemeenschap. Hiervoor wordt er onderhandelend met de FGS, de federale lidstaten, de lokale autoriteiten, AMISOM, VN en andere relevante actoren om de belangrijkste aanvoerroutes te beveiligen. Na gecoördineerde onderhandelingsronde hebben de FGS en een aantal federale lidstaten, waaronder Galmudug, HirShabelle, South West en Puntland, vanaf het tweede kwartaal van 2017 tot in juli 2018 toezeggingen gedaan om ervoor te zorgen dat toegangsroutes worden geopend. Enkele van deze afspraken zijn inmiddels geïmplementeerd. Ondanks deze vooruitgang is de verspreiding van illegale controleposten (en de daarmee samenhangende vergoedingen) en de blokkades door niet-overheidsactoren blijven de bewegingsvrijheid beïnvloeden in 28 van de 42 districten in Zuid- en Centraal-Somalië.⁵⁷⁸

De VN-Veiligheidsraad stelt in mei 2018 dat de humanitaire organisaties nog steeds moeilijkheden ondervinden op de meeste wegen in Zuid- en Centraal-Somalië door de onveiligheid, illegale checkpoints en afpersingspraktijken. De overheid onderneemt pogingen om illegale checkpoints te ontmantelen maar gewapende actoren antwoorden op deze acties door hun mobiele checkpoints te verplaatsen. Wegversperringen door AS in delen van de regio's HirShabelle, Jubaland en de deelstaat Zuid-West blijven de doortocht van hulpgoederen en essentiële commerciële goederen beperken waardoor de kostprijzen stijgen.⁵⁷⁹

Volgens OCHA ontvangt meer dan 40 % van de Somaliërs geld via transfers vanuit de diaspora. De voorbije jaren heeft de strikte regelgeving in onder meer de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en Kenia, banken ertoe aangezet de rekeningen voor dergelijke transfers te sluiten.⁵⁸⁰ Hoewel een lokale bron begin 2016 aan Landinfo verklaart dat het systeem opnieuw voorbeeldig werkt,⁵⁸¹ meldt Anadolu Agency in 2017 dat maatregelen van de nieuwe Amerikaanse regering bijkomende belemmeringen vormen voor de geldtransfers.⁵⁸² Niettemin stelt ICG in april 2017 dat de economische heropleving van Mogadishu grotendeels steunt op transfers uit de diaspora.⁵⁸³ Een onderzoek dat de Wereldbank in 2016 uitvoerde toont dat mobiele transacties in Somalië bovendien het gros van het financiële verkeer in Somalië uitmaken.⁵⁸⁴

The New York Times ziet in januari 2015 nog veel lidtekens van de oorlog (verwoeste huizen, kraters), maar beschrijft ook nieuwe appartementsgebouwen, drukke markten, moderne winkels, en een werkende straatverlichting.⁵⁸⁵ De immobiliënsector bloeit, volgens *The Guardian*, en de woningprijzen gaan de hoogte in, aldus de BBC.⁵⁸⁶ Het Noorse Landinfo schrijft op basis van gesprekken in januari 2016 met inwoners van Mogadishu dat de stad gekenmerkt wordt door wederopbouw, economisch herstel en optimisme. De gesprekspartners van Landinfo vrezen geen terugkeer van een burgeroorlog en hebben vertrouwen in een betere toekomst.⁵⁸⁷ Volgens een

⁵⁷⁵ United Nations Security Council, 02/11/2017, p. 40, [url](#)

⁵⁷⁶ DRC, Danish Immigration Service, 03/2017, p. 9, [url](#)

⁵⁷⁷ Danish Immigration Service, 09/2015, p. 18, [url](#) ; Landinfo, p. 4, 04/04/2016, [url](#)

⁵⁷⁸ UNSOM, 01/08/2018, p. 21, [url](#)

⁵⁷⁹ United Nations Security Council, 02/05/2018, p. 1, [url](#)

⁵⁸⁰ OCHA, 24/04/2015, [url](#)

⁵⁸¹ Landinfo, 01/04/2016, p. 17, [url](#)

⁵⁸² Anadolu Agency (Dhaysane M., Isilow), 31/03/2017, [url](#)

⁵⁸³ ICG, 30/04/2017, [url](#)

⁵⁸⁴ The World Bank (Firestone R., Kelly T., Rifon A.), 25/05/2017, [url](#) ; Quartz Africa (Onyulo T.), 26/02/2016, [url](#)

⁵⁸⁵ The New York Times (Gittleman J.), 25/01/2017, [url](#)

⁵⁸⁶ The Guardian (Burke J.), 15/05/2017, [url](#) ; BBC, 15/08/2016, [url](#)

⁵⁸⁷ Landinfo, 01/04/2016, pp. 6-7, [url](#)

studie die het consultancybureau Altai Consulting in 2015 in opdracht van IOM uitvoerde in de drie belangrijke steden in Zuid- en Centraal-Somalië (Mogadishu, Kismayo, Baidoa), is de economie er sinds Al Shabaabs verdrijving uit de grote steden op vooruit gegaan, met de (her)opening van bedrijven. De economie steunt grotendeels op de bouwsector en op de kleinhandel. Andere basisvoorzieningen zoals elektriciteit, water en afvalbeheer worden couranter.⁵⁸⁸

Verschillende bronnen wijzen op de terugkeer naar Mogadishu van een groot aantal welstellende Somaliërs uit de diaspora. Al Jazeera ziet in juli 2015 de nieuwe woningen en supermarkten uit de grond rijzen.⁵⁸⁹ Volgens een rapport van OCHA zorgt deze terugkeerbeweging voor een financiële injectie en een verhoging van werkgelegenheid en van basisvoorzieningen in het onderwijs en de gezondheidszorg, maar ook voor een stijging van de grondprijzen en van de uitzettingen van IDP's.⁵⁹⁰ Landinfo schrijft in het rapport van april 2016 dat in Mogadishu de uitbreiding van de overheidsadministratie, de toename van het aantal internationale organisaties, de opening van ambassades en de terugkeer van de diaspora een groeiende vraag naar goederen en diensten creëren.⁵⁹¹ Het bestuur van Mogadishu tracht door belastingvoordelen en infrastructuurwerken nog meer investeringen aan te trekken in sectoren als industrie, telecommunicatie, onderwijs en verzekeringen, zo verklaart de burgemeester in april 2017.⁵⁹²

⁵⁸⁸ Altai Consulting, IOM, 02/2016, p. 12, [url](#)

⁵⁸⁹ Al Jazeera (Mohamed H.), 12/07/2015, [url](#)

⁵⁹⁰ OCHA, 25/05/2015, [url](#)

⁵⁹¹ Landinfo, 01/04/2016, p. 17, [url](#)

⁵⁹² The East African (Oluoch F.), 01/04/2017, [url](#)

Kaart mobiliteit in Somalië, juni 2018⁵⁹³

⁵⁹³ Logistic Cluster, 07/06/2018, [url](http://www.logcluster.org)

8.3.2. Gezondheidszorg, onderwijs, werkgelegenheid, huisvesting

Volgens het missieverslag van de Deense immigratiedienst van september 2015 is de toegang tot minimale sociale diensten beperkt in de Somalische steden, Mogadishu inbegrepen. Medische basiszorgen zijn over het algemeen wel beschikbaar in de grotere stedelijke centra in Zuid- en Centraal-Somalië.⁵⁹⁴ De studie die Altai Consulting in opdracht van IOM uitvoerde, stelt dat in Mogadishu een toenemend aantal private actoren gezondheidsvoorzieningen uitbouwt.⁵⁹⁵ Een aantal ngo's in de gezondheidssector hebben hun activiteiten moeten staken door een gebrek aan fondsen, aldus een VN-rapport van mei 2016, dat weliswaar niet uitdrukkelijk naar Mogadishu verwijst.⁵⁹⁶ Enkele ziekenhuizen die door derde landen zoals de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) of Turkije worden gefinancierd verstrekken kosteloze of betaalbare zorgen aan inwoners van de hoofdstad, aldus de lokale pers.⁵⁹⁷

Volgens een rapport dat het UNHCR in 2016 publiceerde, lijden veel Somaliërs aan ernstige psychologische stress. Personen met chronische mentale problemen lopen een hoog risico op mensenrechtenschendingen vanwege de weinig toegankelijke aangepaste medische diensten en het stigma dat rust op mentale gezondheidsproblemen.⁵⁹⁸

Volgens UNHCR is het gebrek aan onderwijs en werkgelegenheid vaak de belangrijkste reden voor Somalische vluchtelingen om hun terugkeer uit te stellen.⁵⁹⁹ African Arguments stelt in april 2016 dat in de meeste stedelijke centra onderwijsinstellingen heropenen en dat door een ambitieus overheidsprogramma tienduizenden kinderen opnieuw naar school gaan.⁶⁰⁰ Altai Consulting ziet in februari 2016 een verbetering op het vlak van onderwijs. Van de jongeren tussen 14 en 30 jaar die het consultancybureau heeft geïnterviewd in Mogadishu, Kismayo en Baidoa heeft 24 % geen onderwijs genoten, maar de scholingsgraad stijgt naarmate de leeftijd daalt. Sinds het vertrek van Al Shabaab tellen deze steden veel meer scholen. De toegang tot onderwijs is het best in Mogadishu. De betere economische omstandigheden in de hoofdstad verbeteren de toegankelijkheid van het onderwijs, maar de kwaliteit is vaak laag, en vrouwen en IDP's ondervinden meer moeilijkheden. De Somali National University is de enige niet-private hogere onderwijsinstelling.⁶⁰¹ Volgens *The Guardian* trachten talloze hogere onderwijsinstellingen de jonge bevolking te lokken.⁶⁰² De agressieve rekruterings- en indoctrinatiecampagne van Al Shabaab sinds midden 2017 die gepaard gaat met het collectief straffen van de gemeenschap en met ontvoeringen, beperkt ook de toegang tot onderwijs van kinderen in de getroffen rurale gemeenschappen.⁶⁰³

In 2015 verklaart slechts 6 % van de jongeren tussen 14 en 30 jaar die actief zijn op de arbeidsmarkt in Mogadishu (geen student of huisvrouw) dat ze werkloos zijn, al moeten ze vaak jobs combineren om rond te komen, aldus een studie die Altai Consulting in opdracht van IOM uitvoerde.⁶⁰⁴ Volgens een rapport van de Wereldbank van 2015 is twee derde van de Somaliërs echter werkloos. De IOM-studie onderschat vermoedelijk de werkelijke werkloosheidsgraad, aldus Landinfo, maar de tewerkstellingskansen in Mogadishu lijken wel hoger te liggen dan elders in Somalië. Een vertegenwoordiger van IOM die met Landinfo sprak in januari 2016 denkt dat 20 %

⁵⁹⁴ Danish Immigration Service, 09/2015, pp. 20-21, [url](#)

⁵⁹⁵ Altai Consulting, IOM, 02/2016, p. 52, [url](#)

⁵⁹⁶ United Nations Security Council, 09/05/2016, pp. 12-13, [url](#)

⁵⁹⁷ Horseed Media, 04/06/2015, [url](#) ; Hiiraan Online, 17/06/2016, [url](#)

⁵⁹⁸ UNHCR, 2016, pp. 54-55, [url](#)

⁵⁹⁹ UNHCR, 16/10/2015, [url](#)

⁶⁰⁰ African Arguments (Fraser-Rahim M.), 14/04/2016, [url](#)

⁶⁰¹ Altai Consulting, IOM, 02/2016, pp. 28-31, [url](#)

⁶⁰² The Guardian (Burke J.), 15/05/2017, [url](#)

⁶⁰³ HRW, 14/01/2018, [url](#); United Nations Security Council, 02/11/2017, p. 139, [url](#)

⁶⁰⁴ Altai Consulting heeft voor het rapport van februari 2016 over jongeren, tewerkstelling en migratie 1.200 mannen en vrouwen tussen 14 en 30 jaar geïnterviewd in Mogadishu, Baidoa en Kismayo : Altai Consulting, IOM, 02/2016, p. 12, [url](#)

van de inwoners van Mogadishu op economisch vlak een goed leven leidt, 40 % een aanvaardbaar bestaan heeft (onderdak en eten, maar geen middelen voor onderwijs of gezondheidszorg) en dat 40 % arm is.⁶⁰⁵ De vraag naar ongeschoolde arbeid neemt toe, aldus Landinfo, en omwille van de verbeterde veiligheidssituatie trekken ook vanuit het binnenland ongeschoolde krachten naar Mogadishu. Wat geschoolde arbeid betreft verneemt de Noorse onderzoeksdienst begin 2016 van lokale gesprekspartners dat vooral vaklui (mecaniciens, elektriciens, loodgieters), mensen met ervaring in de horeca en hoogopgeleide personen zoals ingenieurs, dokters of economen makkelijk werk vinden. In sectoren waarvoor weinig gekwalificeerde arbeidskrachten beschikbaar zijn, worden werknemers uit het buitenland gerekruteerd.⁶⁰⁶

Volgens de studie van Altai Consulting blijkt dat de meeste bedrijven klein zijn en nieuwe werknemers zoeken binnen het netwerk van familie, goede vrienden en binnen de eigen clan.⁶⁰⁷ Ook om huisvesting te vinden blijven netwerken belangrijk, aldus Landinfo. De nood aan onderling vertrouwen verklaart ook waarom de meeste mensen in eenzelfde buurt als familie of clan willen wonen. Volgens gesprekspartners van Landinfo zijn er woningen in verschillende prijsklassen en kwaliteitsniveaus te huur.⁶⁰⁸

Omwille van de voedselonveiligheid blijven kinderen weg van school en zijn ze erg kwetsbaar voor geweld, in het bijzonder wanneer ze ontheemd zijn en gescheiden geraken van familie, aldus UNICEF.⁶⁰⁹ Volgens een onderzoek van Mercy Corps van april 2018 heeft Somalië een van de laagste inschrijvingspercentages ter wereld van kinderen in de basisschool- en middelbare school (respectievelijk 30 % en 26 %). Op dit moment is het gebrek aan onderwijskansen echter een belangrijke bron van frustratie voor deze groep.⁶¹⁰ Door de overstromingen in Zuid-Somalië worden veel kinderen ontheemd. In juni 2018 zijn nog veel onderwijsinstellingen beschadigd door de overstromingen en moet onderwijs- en lesmateriaal nog worden vervangen tegen het begin van het schooljaar in augustus 2018.⁶¹¹ United Nations, Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) schat dat er 4,4 miljoen kinderen niet naar school gaan wat bijna de helft van de totale geschatte bevolking betreft (9,2 miljoen).⁶¹² UNICEF stelt dat meer dan 3 miljoen Somalische kinderen niet naar school gaan, van de geschatte 4,9 miljoen kinderen in het totaal.⁶¹³ Vooral kinderen uit Zuid-Centraal Somalië hebben geen toegang tot onderwijs. In rurale gebieden en IDP-kampen is slecht 17 % van het aantal kinderen ingeschreven in het basisonderwijs.⁶¹⁴

Gedurende de verslagperiode worden stappen ondernomen voor de verbetering van het onderwijssysteem. Zo wordt in juni 2018 het nieuwe lesmateriaal voor het basisonderwijs voorgesteld in Mogadishu. Volgens de delegatie van de Europese Unie in Somalië symboliseren de boeken de heropleving van het openbaar onderwijs na vele jaren van conflict, waarbij leerkrachten gebruik maakten van een breed scala aan verschillende leerplannen en lesmateriaal die niet altijd geschikt waren voor de Somalische context.⁶¹⁵ In diezelfde maand deelt de algemeen directeur van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Hoger Onderwijs mee dat een nieuw onderwijscurriculum voor basisscholen zal worden geïmplementeerd vanaf het nieuwe schooljaar.⁶¹⁶ In verschillende IDP-kampen in Mogadishu wordt een gratis onderwijsprogramma voorzien. In juni 2018 zijn 600

⁶⁰⁵ Landinfo, 01/04/2016, pp. 12-13, 15, [url](#) ; Altai Consulting, IOM, 02/2016, p. 12, [url](#)

⁶⁰⁶ Landinfo, 01/04/2016, pp. 13-14, [url](#)

⁶⁰⁷ Altai Consulting, IOM, 02/2016, p. 66, [url](#)

⁶⁰⁸ Landinfo, 01/04/2016, p. 17, [url](#)

⁶⁰⁹ UNICEF, 07/04/2017, [url](#)

⁶¹⁰ Mercy Corps, April 2018, p. 8, [url](#)

⁶¹¹ UNOCHA, *Humanitarian Dashboard – June 2018*, 17/07/2018, [url](#)

⁶¹² UNSOM, 25/07/2018, [url](#)

⁶¹³ UNICEF, 31/05/2018, [url](#)

⁶¹⁴ UNSOM, 01/08/2018, p. 27, [url](#)

⁶¹⁵ European External Action Service (EEAS), 14/06/2018, [url](#)

⁶¹⁶ Xinhua, 19/06/2018, [url](#)

kinderen onder de 16 jaar oud ingeschreven, ze zijn afkomstig van IDP-kampen in de districten Kahda, Daynile, Hodon en Lafole in Mogadishu. Somalische studenten geven op vrijwillige basis les aan deze ontheemde kinderen.⁶¹⁷

8.3.3. Clandynamieken

De politieke leiding van Mogadishu is in handen van één groep, de Abgal, een subclan van de Hawiye. Toch is Mogadishu een kosmopolitische stad, aldus Landinfo en Lifos, waar de meeste gemeenschappen en clans vertegenwoordigd zijn.⁶¹⁸ Een bron van BFA/SEM zegt dat de Abgal ook de clan is die meestal beslist over landbezit. Minderheden zoals Rahanweyn, Bantu en lagere kasten bezitten zelden land.⁶¹⁹ Ken Menkhaus preciseerd dat in sommige districten leden van eender welke clan bescherming vinden bij de militie van de districtscommissaris, terwijl in andere districten enkel leden van één enkele clan wonen.⁶²⁰ Andere clans dan de dominante Hawiye-subclans kunnen wel verblijven en zakendoen in Mogadishu, maar moeten voor hun veiligheid afspraken maken met door Hawiye gedomineerde milities, die als enige snel kunnen mobiliseren (zie ook 3.1.2. Andere milities).⁶²¹ Volgens een bron van de Deense immigratiedienst en de DRC zijn in sommige wijken de Darod de dominante clan.⁶²² Volgens de door de Deense immigratiedienst in mei 2015 geraadpleegde bronnen blijven clan- en familienetwerken van groot belang voor iemands maatschappelijke integratie, veiligheid en toegang tot basisvoorzieningen. Somaliërs vangen over het algemeen ook verre familieleden afkomstig uit een andere regio op als er een clanverband bestaat. Maar in de praktijk zijn deze netwerken in Zuid- en Centraal-Somalië vaak niet in staat om ontheemde familieleden te ondersteunen. Aangezien clan- en familienetwerken cruciaal zijn, is het voor minderheidsgroepen, weduwes en migranten zonder netwerk moeilijk een baan te vinden.⁶²³ Gesprekspartners van Lifos wijzen in maart 2016 wel op het bestaan van andere niet op clan gebaseerde netwerken in Mogadishu, bijvoorbeeld rond districtscommissarissen, belangrijke zakenmensen of andere invloedrijke personen.⁶²⁴

Volgens onderzoek, gepubliceerd en uitgevoerd door de Noorse COI-onderzoeksdienst Landinfo in mei 2018, is de clan van groot belang in Somalië, ook in Mogadishu. Dit geldt met name vanuit een sociaaleconomisch oogpunt. Er is geen overzicht van de clansamenstelling in Mogadishu, maar bronnen zijn het erover eens dat de stad wordt gedomineerd door Hawiye-clans - in het bijzonder de twee Hawiye clans Abgal en Haber Gedir. Volgens de bronnen vormen deze clans een aanzienlijk deel van de bevolking en van de regeringstroepen in Mogadishu. Landinfo stelt dat behoren tot deze twee clans van de Hawiye (Abgal en Haber Gedir) potentiële agressors kan afschrikken in Mogadishu.⁶²⁵

Lokale bronnen, die Landinfo heeft ontmoet in Mogadishu in de periode 2012-2017, stellen dat de clanbescherming ook zijn beperkingen heeft. De verwantschap van de clan beschermt niet tegen toevallig of willekeurig geweld. Evenmin biedt de clan bescherming tegen geweld van onbekende personen. In dergelijke gevallen weet de clan van het slachtoffer niet tegen wie hij moet reageren.⁶²⁶

⁶¹⁷ Radio Ergo, 13/06/2018, [url](#)

⁶¹⁸ Landinfo, 01/04/2016, p. 8, [url](#) ; Lifos – Migrationsverket, 16/06/2016, [url](#); Landinfo, 15/05/2018, pp. 12-13, [url](#)

⁶¹⁹ BFA, SEM, 08/2017, p. 73, [url](#)

⁶²⁰ CSG (Menkhaus K.), 05/04/2016, p. 25, [url](#)

⁶²¹ CSG (Menkhaus K.), 05/04/2016, p. 22, [url](#)

⁶²² Danish Refugee Council (DRC), Danish Immigration Service, 03/2017, p. 12, [url](#)

⁶²³ Danish Immigration Service, 09/2015, pp. 20-21, [url](#)

⁶²⁴ Lifos – Migrationsverket, 16/06/2016, p. 31, [url](#)

⁶²⁵ Landinfo, 15/05/2018, p. 12, [url](#)

⁶²⁶ Landinfo, 15/05/2018, p. 12, [url](#)

Clanaffiliatie kan onder bepaalde omstandigheden het gedrag van Al Shabaab naar individuen toe beïnvloeden, maar de bronnen die Landinfo in september 2017 ontmoette in Mogadishu, waren duidelijk dat dit niet het geval is in de hoofdstad. Dit betekent dat clanlidmaatschap slechts een beperkte bescherming biedt tegen de grootste veiligheidsuitdagingen in Mogadishu. Clanlidmaatschap beschermt niet tegen "op de verkeerde plaats op het verkeerde moment zijn", een (dodelijke)aanval van een onbekende dader of een aanslag van AS zo stelt Landinfo.⁶²⁷ Zakenlui en personen die als gevolg van individueel vermogen en/of individuele status meer blootstaan aan overvallen of andere vormen van criminaliteit, zullen doorgaans andere bescherming krijgen in de vorm van bijvoorbeeld gewapende bewakers.⁶²⁸

Leden van niet-dominante clans lopen potentieel meer het risico om slachtoffer te worden van criminele daden zoals diefstal of verkrachting. Er is wel geen informatie volgens Landinfo die stelt dat mensen die niet behoren tot een dominante clan systematisch het slachtoffer worden van geweld in de hoofdstad.⁶²⁹

Er is geen overzicht van de clanlidmaatschap van de inwoners van Mogadishu maar volgens lokale bronnen zijn "de meeste" clans vertegenwoordigd in de stad. Bovendien bevindt de regering en het parlement van Somalië, waar alle vier de grote clans van Zuid-Somalië (Darod, Dir, Hawiye en Rahanweyne/Digil) minderheidsgroepen vertegenwoordigd zijn, zich in Mogadishu.⁶³⁰

Hoewel de bevolking van Mogadishu zich voor een groot deel baseert op het lidmaatschap van de clan en hun loyaliteit in de eerste plaats bij hun eigen clan ligt, is het belangrijk te benadrukken dat mensen over de grenzen van de clan heen komen op het gebied van werk, handel, onderwijs en andere contexten.⁶³¹

8.3.4. Dagelijks leven

In reportages en blogs werpen Somalische journalisten een blik op het dagelijkse leven in Mogadishu. De nieuwssite Somali Wayn ziet in december 2014 voor het eerst in meer dan twintig jaar opnieuw benzinestations openen in Mogadishu.⁶³² Terwijl Somalië lange tijd enkel het informele *hawala*-systeem van geldtransfers kende, opent in oktober 2014 de International Bank of Somalia (IBS) haar kantoren in de hoofdstad⁶³³, gevolgd door een tweede bank in mei 2015.⁶³⁴ Een journalist ziet de voorbije jaren tekenen van herstel in de opening van "the first laundry shop, the first flower store, the first automated teller machine (ATM)" en in de organisatie in augustus 2015 en opnieuw in augustus 2016 en september 2017 van een boekenbeurs die Somalische schrijvers van over de hele wereld samenbrengt.⁶³⁵ In verschillende artikels wordt de heropleving van de voetbal- en basketbalcompetities besproken, met opgeknapte sportstadions⁶³⁶ en een voetbalcompetitie voor jeugdspelers.⁶³⁷ In april 2017 wordt er, na twee jaar afwezigheid, opnieuw een TEDx-conferentie gehouden in Mogadishu.⁶³⁸ Anderen hebben het over de bloeiende bouwsector, of over de levendige Bakara-markt, het commerciële hart van de stad. Ze beschrijven het vrijetijdsleven met tieners die voetballen op Lido Beach, met moderne restaurants en internetcafés, met jongeren die koffie

⁶²⁷ Landinfo, 15/05/2018, p. 12, [url](#)

⁶²⁸ Landinfo, 15/05/2018, p. 12-13, [url](#)

⁶²⁹ Landinfo, 15/05/2018, p. 13, [url](#)

⁶³⁰ Landinfo, 15/05/2018, p. 12, [url](#)

⁶³¹ Landinfo, 15/05/2018, p. 13, [url](#)

⁶³² Somali Wayn, 14/12/2014, [url](#)

⁶³³ Sabahi Online, 24/12/2014, [url](#)

⁶³⁴ Xinhua, 22/05/2015, [url](#)

⁶³⁵ Sahan Journal (Dahir A.L.), 26/08/2015, [url](#) ; VOA, 18/08/2016, [url](#) ; UNSOM, 13/09/2017, [url](#)

⁶³⁶ The Christian Science Monitor (Rogo P.), 17/12/2015, [url](#) ; Anadolu Agency (Juma Y.), 23/03/2015, [url](#)

⁶³⁷ Mareeg, 14/09/2016, [url](#) ; Hiiraan Online, 21/05/2017, [url](#)

⁶³⁸ Hiiraan Online, 21/04/2017, [url](#)

drinken of flaneren langs de belangrijkste verkeersader, Maka Al-Mukarama, of in de Peace Garden, een groene plek waar families in het weekend ontspannen⁶³⁹. Eind december 2017 opent aan het strand een nieuw prestigieus hotel, het Dolphin hotel.⁶⁴⁰

Een artikel van GlobalPost van augustus 2015 verwijst naar de vele handelszaken die de stad telt, gaande van platenwinkels tot apotheken, kruideniers en telefoonwinkels, lokale banken en benzinestations. Basisvoorzieningen zoals huisvuilophaal, brandweer, elektriciteit zijn beschikbaar, en volgens een door GlobalPost geïnterviewde leraar is het aantal schoolinschrijvingen in een jaar tijd verdrievoudigd. Ondanks de regelmatige aanslagen in Mogadishu beschrijven verschillende geïnterviewde inwoners de huidige situatie als veilig ten opzichte van voorheen.⁶⁴¹ Een expert van het Amerikaanse Institute of Peace schrijft in april 2016 dat ondanks een hele reeks uitdagingen er belangrijke vooruitgang is gemaakt op veiligheidsvlak, de economie aan een heropleving bezig is en een terugkeer naar anarchie steeds onwaarschijnlijker wordt.⁶⁴² In 2017 trachten Somalische ondernemers (technische) innovatie en modernisering van Mogadishu te stimuleren door de oprichting van het project iRise Hub. Het wil een incubator voor nieuwe ideeën worden door co-creatie en het samenbrengen van (technische) knowhow en expertise en jonge ondernemers.⁶⁴³

Op 7 km van Mogadishu wordt eind 2015 een nieuwe dure residentiële wijk genaamd Daru-Salam opgetrokken als symbool van een ander Mogadishu, zo schrijft AFP, of van het herstel van de hoofdstad, aldus Xinhua. De *gated community* beantwoordt volgens investeerders aan de eisen van Somaliërs uit de diaspora.⁶⁴⁴

In januari 2016 lanceert UN-Habitat in Mogadishu het One Stop Youth Centre, een ruimte waar jongeren in veilige omstandigheden onder meer opleidingen kunnen genieten en met elkaar in gesprek kunnen gaan.⁶⁴⁵

Begin juni 2016 opent het nieuwe ambassadegebouw van Turkije, meteen de grootste Turkse ambassade in Afrika. Volgens Goobjoog News hebben de Turkse investeringen in onder meer gezondheidszorg en onderwijs het land zichtbaar veranderd.⁶⁴⁶ In juli 2016 planten een jongerenorganisatie en de mediagroep Goobjoog samen bomen langs belangrijke verkeersaders, om Mogadishu groener te maken en zo aantrekkelijker.⁶⁴⁷

In september 2016 vindt de Intergovernmental Authority on Development (IGAD) plaats in Mogadishu. Staatshoofden van de Hoorn van Afrika en omstreken bespreken er veiligheidskwesties. Na een vergadering van de ministers van Buitenlandse Zaken in januari 2015⁶⁴⁸ was het de eerste maal sinds de start van de burgeroorlog dat de staatshoofden elkaar ontmoetten in Somalië.⁶⁴⁹ Voor deze top werden alle hoofdwegen in Mogadishu gedurende vijf dagen hermetisch gesloten.⁶⁵⁰ Ook in de aanloop naar de parlements- en presidentsverkiezingen in januari en februari 2017 vonden

⁶³⁹ Sahan Journal (Dahir A.M.), 13/06/2015, [url](#) ; Somali Current (Ali A.M.), 16/08/2015, [url](#) ; BBC (Harding A.), 22/05/2015, [url](#) ; News24, 06/08/2015, [url](#) ; CCTV (Billow A.), 27/12/2015, [url](#) ; The Guardian (Burke J.), 15/05/2017, [url](#) ; Bloomberg (Nor M.S.), 29/06/2016, [url](#)

⁶⁴⁰ Radio Dalsan (@radiodalsan), 25/12/2017, [url](#)

⁶⁴¹ GlobalPost (Onyulo T.), 12/08/2015, [url](#)

⁶⁴² African Arguments (Fraser-Rahim M.), 14/04/2016, [url](#)

⁶⁴³ iRise Mogadishu Innovation Hub, s.d., [url](#)

⁶⁴⁴ Xinhua, 23/10/2015, [url](#) ; AFP, 03/01/2016, [url](#)

⁶⁴⁵ UN-Habitat, 10/02/2016, [url](#) ; The Huffington Post (Hung V.), 20/07/2016, [url](#) ; UNSOM, 13/10/2016, [url](#)

⁶⁴⁶ Goobjoog News, 03/06/2016, [url](#)

⁶⁴⁷ Goobjoog News, 05/07/2016, [url](#)

⁶⁴⁸ Sabahi Online, 13/01/2015, [url](#)

⁶⁴⁹ Mareeg, 13/09/2016, [url](#) ; SIN (Agnon S.Y.), 14/09/2016, [url](#)

⁶⁵⁰ Goobjoog News, 14/09/2016, [url](#) ; The Star, 13/09/2016, [url](#)

dergelijke *lockdowns* plaats, aldus de lokale pers, met de nodige gevolgen voor pendelaars, studenten en handelaars.⁶⁵¹

De meeste auteurs wijzen tegelijkertijd op de blijvende onveiligheid en geweld.⁶⁵² Een journalist van DPA schrijft eind 2015 dat de opstoot van dodelijke aanvallen van Al Shabaab in de voorbije maanden de inwoners van de hoofdstad remt in hun pogingen de stad te doen heropleven.⁶⁵³ Wanneer de speciale gezant van de VN in december 2015 verklaart dat Somalië niet langer een *failed state* is, maar "a recovering, fragile democracy",⁶⁵⁴ stelt de hoofdredactrice van een Somalische nieuwssite in januari 2016 dat de veiligheidssituatie slechter is onder de huidige regering dan onder de vroegere *factional leaders*.⁶⁵⁵ Internationale media wijzen sinds begin 2017 op de toestroom van IDP's die de droogte ontvluchten en de mogelijke impact op de fragiele heropbouw van de stad en van haar basisvoorzieningen. VN-medewerkers waarschuwen voor een bedreiging op lange termijn, maar zien in de stedelijke groei ook economische opportuniteiten, aldus *The Guardian*.⁶⁵⁶

Volgens Altai Consulting zijn economische factoren voor jongeren het voornaamste motief om te migreren, maar is de onveiligheid vaak de doorslaggevende factor. De doorsnee Somalische migrant is een alleenstaande man of vrouw jonger dan 25 afkomstig uit Mogadishu, vaak een student met een gemiddeld opleidingsniveau.⁶⁵⁷

In februari 2018 hernemen de nachtvluchten vanop de internationale luchthaven van Mogadishu. Dit is voor het eerst in 27 jaar.⁶⁵⁸

Op 6 april 2018 heeft voor de eerste keer een mini-marathon plaats in enkele hoofdstraten van Mogadishu in het kader van de Internationale sportdag voor Vrede en Ontwikkeling.⁶⁵⁹

Begin mei 2018 heropent autofabrikant Toyota na 30 jaar haar kantoor in Mogadishu.⁶⁶⁰

Op 28 mei 2018 hebben de Unified National Examinations plaats waaraan meer dan 27.000 studenten deelnamen uit 120 secundaire onderwijsinstellingen doorheen het land. Deze examenzittijd wordt door de federale en regionale ministeries van onderwijs georganiseerd en had plaats in de regio's Benadir, Jubaland, Zuidwest, Galmudug en HirShabelle. Deze eindexamens worden sinds 2015 opnieuw georganiseerd. Volgens UNSOM groeit het aantal deelnemende studenten gestaag: in 2017 nemen 23.000 studenten deel en in 2018 al 27.600. In Mogadishu leggen leerlingen, uit meer dan 300 secundaire scholen doorheen de stad, hun eindtoetsen af in 63 examencentra.⁶⁶¹

⁶⁵¹ Goobjoog News, 11/01/2017, [url](#) ; Goobjoog News, 06/02/2017, [url](#) ; AFP via Hiiraan Online, 22/02/2017, [url](#)

⁶⁵² Sahan Journal (Dahir A.M.), 13/06/2015, [url](#) ; Somali Current (Ali A.M.), 16/08/2015, [url](#) ; BBC (Harding A.), 22/05/2015, [url](#) ; News24, 06/08/2015, [url](#) ; CCTV (Billow A.), 27/12/2015, [url](#) ; AFP (Hussein A.H.), 11/04/2017, [url](#) ; The Guardian (Burke J.), 15/05/2017, [url](#) ; The New York Times (Gettleman J.), 25/01/2017, [url](#)

⁶⁵³ DPA (Odowa M.), 27/12/2015, [url](#)

⁶⁵⁴ VOA, 22/12/2015, [url](#)

⁶⁵⁵ Somali Current (Ibrahim H.), 26/12/2015, [url](#)

⁶⁵⁶ The Guardian (Burke J.), 15/05/2017, [url](#) ; AP (Guled A.), 27/02/2017, [url](#)

⁶⁵⁷ Altai Consulting, IOM, 02/2016, p. 13, [url](#)

⁶⁵⁸ Doon, R., s.d., [url](#)

⁶⁵⁹ UNSOM, 06/04/2018, [url](#) ; Garowe online, 06/04/2018, [url](#) ; UNSOM, 06/04/2018, [url](#)

⁶⁶⁰ Hiraan Online, 08/05/2018, [url](#) [geraadpleegd op 27/07/2018]

⁶⁶¹ UNSOM via Reliefweb, 23/05/2018, [url](#)

Samenvatting

In de eerste helft van 2018 blijft de veiligheidssituatie in Somalië onstabiel. Dit ondanks de belofte van president Farmajo na de zware aanslag in oktober 2017 om de strijd tegen AS op te voeren, de tekenen van politieke vooruitgang in het land, de toename van de Amerikaanse militaire betrokkenheid ter plaatse en de ondersteuning van AMISOM. De Somalische veiligheidsdiensten zijn nog steeds zwak en gefragmenteerd ondanks jaren van capaciteitsondersteuning door zowel Somalische als internationale initiatieven.

Tijdens de eerste helft van 2018 worden door de Somalische overheid belangrijke stappen ondernomen om de veiligheidsinfrastructuur van de federale staat uit te bouwen, de verkiezingen voor te bereiden en het project over de grondwetherziening verder te zetten. Tegelijkertijd kampt de Somalische regering in deze periode ook met een crisis: de politieke situatie in de Perzische Golf beïnvloedt de interne politieke stabiliteit van het land. De relatie van de federale regering met de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) loopt volledig spaak door de samenwerking van de VAE met de federale deelstaat Puntland en de zelfverklaarde onafhankelijke republiek Somaliland. Dit voert de druk op de prille federale staatstructuur op. Ook worden bepaalde prominente politici zoals de burgemeester van Mogadishu en de voorzitter van het Lagerhuis ontslagen.

Wat de internationale troepenmacht AMISOM betreft merken waarnemers op dat de verschillende contingenten vooral eigen strategische belangen dienen en de coördinatie mank loopt. De omvang van AMISOM volstaat niet om Zuid- en Centraal-Somalië te controleren. Het mandaat van AMISOM wordt verlengd tot 27 mei 2019. Ook verkleint AMISOM haar troepenmacht vanaf oktober 2018 met als doel zich volledig terug te trekken uit Somalië tegen eind 2020. De verantwoordelijkheid wordt dan volledig overgedragen aan het Somalische leger. Verschillende bronnen benadrukken dat dit enkel mogelijk is als de capaciteit van het Somalische leger drastisch toeneemt. De landen van waaruit het AMISOM-contingent is opgesteld, vragen aan de VN-Veiligheidsraad hun beslissing voor de terugtrekking te herzien omdat deze beslissing onrealistisch is en zal leiden tot het verlies van alle winst tot hiertoe geboekt door AMISOM op het terrein. Ook vragen ze dat de capaciteit van de troepenmacht opnieuw wordt hersteld naar het vorige aantal gezien het Somalische nationale leger nog steeds over onvoldoende strijdkrachten beschikt. AMISOM blijft op vele plaatsen in het land de facto de enige troepenmacht die instaat voor de veiligheid. AFRICOM, dat het bevel voert over de Amerikaanse strijdkrachten in Afrika, drijft haar drone-aanvallen op en breidt haar logistiek uit door het bouwen van een legerbasis.

Al Shabaab blijft vernietigend veerkrachtig zoals ze hebben bewezen door de aanslag in Mogadishu in oktober 2017 die aan meer dan 500 mensen het leven kostte. AS heeft de controle over de vallei van de rivier Juba en houdt haar operationele bewegingsvrijheid in andere delen in Zuid-Centraal Somalië zoals de regio's Gedo, Bay, Bakool, Lower en Middle Shabelle, Lower en Middle Juba, Hiraan, Puntland, Galguduud en Mudug. Al Shabaab heeft, volgens experts, in 2018 het grootste territorium onder haar invloed sinds 2010.

Al Shabaab blijft de grootste verantwoordelijke voor de gewelddaden in Zuid-Centraal Somalië. Wel zijn er in deze periode enkele opmerkelijke vaststellingen rond de activiteit van deze terroristische organisatie. Het aantal gerichte moorden opgeëist door Al Shabaab blijft toenemen. De ramadan is de periode waar AS haar acties opdrijft, maar in 2018 daalt het aantal spectaculaire acties van AS tijdens de ramadanmaand en zijn er minder dodelijke slachtoffers gevallen. Het is de eerste keer in meer dan drie jaar tijd dat er tijdens de ramadan geen grote aanval wordt gepleegd door AS in Somalië.

Opmerkelijk tijdens deze verslagperiode is dat AS deze keer geen verbod heeft uitgesproken op het kijken naar het wereldkampioenschap voetbal. Dit was wel het geval tijdens de vorige editie. Er

werden ook geen gerichte aanslagen tegen voetbalstadia en supporters gepleegd. AS volgt een strikte interpretatie van de sharia en voetbalwedstrijden zijn verboden. In de aanloop van de wereldbeker voetbal in Rusland 2018 worden wel enkele stadia en speelpleinen gesloten door AS-militanten.

In deze verslagperiode vermelden enkele bronnen incidenten met IS als actor. Onder de bronnen is er geen eenduidigheid over de structuur en leiding van deze IS-milities. Sommige bronnen geven aan dat het niet duidelijk is of deze IS-strijders verbonden zijn met de IS-factie van Mumin actief in Puntland. Een andere bron spreekt over IS-cellen in het zuidelijke deel van het land, zonder formele namen die trouw zweren aan al-Baghdadi en niet echt een bedreiging vormen voor de veiligheidssituatie. De gewelddaden die door IS worden opgeëist, zijn allen gerichte moorden uitgevoerd met vuurwapens op personen die beschuldigd worden van het werken voor de Somalische regering.

Officiële cijfergegevens over incidenten en (burger)slachtoffers in Mogadishu zijn niet beschikbaar. Cedoca beroept zich op twee bronnen, de Amerikaanse ngo ACLED en een internationale veiligheidsanalysedienst in Mogadishu, om de veiligheidssituatie te beschrijven.

Tijdens de verslagperiode van 1 januari 2018 tot 1 juli 2018 hebben in Mogadishu gewelddadige incidenten plaatsgevonden. Het aantal gewelddadige incidenten is in deze verslagperiode, volgens data verzameld door ACLED, licht gestegen: van 339 incidenten in dezelfde periode vorig jaar naar 393 tijdens de eerste helft van 2018. De stijging ligt vooral aan de toename van gevechten tussen de verschillende gewapende groepen en de veiligheidsdiensten. Het geweld tegen burgers, of waar burgers het slachtoffer van kunnen worden, door de verschillende actoren is in deze periode gedaald. Het totaal aantal geschatte burgerslachtoffers in de hoofdstad daalt in deze verslagperiode. In vergelijking met de gegevens van dezelfde periode in 2017 en verzameld door ACLED is het aantal burgerdoden door geweld in de hoofdstad met de helft gedaald.

De veiligheidssituatie in Mogadishu varieert naargelang de wijk. Volgens verschillende bronnen zijn bepaalde hoofdstedelijke districten beduidend veiliger dan andere. De Deense migratiedienst stelt in 2017 dat de overheid in bepaalde wijken nauwelijks of niet aanwezig is. Volgens gegevens van een internationale veiligheidsanalysedienst in Mogadishu vielen de meeste burgerdoden tijdens deze verslagperiode in het district Wardhighiley, gevolgd door het district Hodan. AS is verantwoordelijk voor bijna de helft (48 %) van de doden. Hoewel Al Shabaab vaak de verantwoordelijkheid opeist, zijn gewelddaden ook vaak toe te schrijven aan andere actoren, aldus verschillende bronnen.

Bij de ordehandhaving en veiligheidsoperaties in Mogadishu doen zich misbruiken voor. Kinderen en vrouwen zijn erg kwetsbaar voor seksueel geweld en andere mensenrechtenschendingen.

Meerdere bronnen signaleren positieve ontwikkelingen in de hoofdstad, zoals de heropleving van de economische activiteit en een verbetering van sociale basisdiensten, zoals gezondheidszorg en onderwijs, die weliswaar eerder beperkt blijft. De grote aantallen IDP's in Mogadishu leven dan weer in precaire omstandigheden en zijn erg kwetsbaar voor geweld, met in het bijzonder de slachtoffers van de gedwongen uitzettingen in de hoofdstad. Ontheemde vrouwen en meisjes zijn kwetsbaarder voor gendergerelateerd geweld in vergelijking met andere vrouwen en meisjes.

De humanitaire noden blijven zeer hoog. De aanhoudende droogte leidt ook tot grote verplaatsingen en alarmerende niveaus van voedselonzeekerheid. Door de massale preventiemaatregelen voor de hongersnood en het betere regenseizoen Deyr (september tot november 2017) daalt het risico op hongersnood. Ongeveer 5,4 miljoen mensen, gedaald t.o.v. de piek van 6,2 miljoen, hebben nog steeds nood aan voedselhulp. Een aantal mensen die acute levensreddende hulp nodig hebben is ook gedaald (van 3,2 miljoen naar 2,7 miljoen). Het niveau van ondervoeding is ernstig en een van de hoogste ter wereld: 1,2 miljoen kinderen kunnen ondervoed zijn op het einde van 2018.

Door de aanhoudende droogte blijft de humanitaire situatie uiterst fragiel. Het regent meer dan verwacht in het regenseizoen waardoor overstromingen (maart-juni 2018) ontstaan in bepaalde regio's. Samen met de cycloon Sagar in de maand mei 2018 zorgt dit voor een nieuwe ontheemding van 274.000 Somaliërs en een verslechtering van de al precare humanitaire situatie in de getroffen gebieden.

Tienduizenden vluchtelingen keerden de voorbije jaren vanuit Jemen, waar een conflict woedt, en vanuit Kenia terug naar Somalië. De terugkeer vanuit het vluchtelingenkamp Dadaab verloopt volgens HRW en AI echter onder zware druk van de Keniaanse overheid. Somaliërs keren ook terug vanuit de diaspora, vaak omdat ze in Somalië zaken kunnen doen. Een terugkeerder wordt als dusdanig herkend door de plaatselijke bevolking en heeft belang bij een lokaal familie- of clannetwerk.

Bibliografie

Rechtstreekse contacten

Internationale veiligheidsanalysedienst, analist, e-mail, 09/06/2018, 08/07/2018, 15/07/2018, contactgegevens niet vermeld omwille van vertrouwelijkheid

Geschreven en audiovisuele bronnen

ACAPS, *Somalia, Displacement, Returnees*, 13/08/2018, <https://www.acaps.org/country/somalia/crisis-analysis> [geraadpleegd op 27/08/2018]

Africa News (Oteng E.), *Farmajo promises to take on Al-Shabaab*, 19/10/2017, <http://www.africanews.com/2017/10/19/farmajo-promises-to-take-on-al-shabaab/> [geraadpleegd op 07/09/2018]

Africa up close (Williams P.D.), *Military Integration After Civil Wars: Any lessons for Somalia?*, 17/11/2014, <https://africaupclose.wilsoncenter.org/military-integration-after-civil-wars-any-lessons-for-somalia/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

African Arguments (Fraser-Rahim M.), *Somalia is still fragile, but fragile is progress*, 14/04/2016, <http://africanarguments.org/2016/04/14/somalia-is-still-fragile-but-fragile-is-progress/> [geraadpleegd op 14/07/2016]

African Arguments (Roble M.A.), *Al Shabaab has changed its tactics. AMISOM must do so too*, 09/09/2015, <http://africanarguments.org/2015/09/09/Al-Shabaab-has-changed-its-tactics-amisom-must-do-so-too/> [geraadpleegd op 16/11/2015]

African Arguments (Roble M.A.), *Al Shabaab steps up attacks in run up to the Somalia elections*, 19/09/2016, <http://africanarguments.org/2016/09/19/Al-Shabaab-steps-up-attacks-in-run-up-to-the-somalia-elections/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

African Union Mission in Somalia (AMISOM), *Civilian Casualty Tracking, Analysis, and Response Cell (CCTARC)*, s.d., <http://amisom-au.org/cctarc/> [geraadpleegd op 16/11/2015]

African Union Mission in Somalia (AMISOM), *Community Policing Launched in Mogadishu's Yaqshid District*, s.d., <http://amisom-au.org/2015/09/community-policing-launched-in-mogadishus-yaqshid-district/> [geraadpleegd op 16/11/2015]

African Union Mission in Somalia (AMISOM), *Mogadishu's Hawl Wadag District welcomes Community Policing*, 30/08/2015, <http://amisom-au.org/2015/08/mogadishus-hawl-wadag-district-welcomes-community-policing/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

African Union Mission in Somalia (AMISOM), *Improvised Explosive Devices Among Deadliest Threats to Security In Somalia – AMISOM*, 30/08/2016, <http://amisom-au.org/so/2016/08/improvised-explosive-devices-among-deadliest-threats-to-security-in-somalia-amisom/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

African Union Mission in Somalia (AMISOM), *Background*, s.d., <http://amisom-au.org/amisom-background/> [geraadpleegd op 25/07/2018]

African Union Mission in Somalia (AMISOM), *Somalia launches constitutional review process ahead of 2020 elections*, 13/05/2018, <http://amisom-au.org/2018/05/somalia-launches-constitutional-review-process-ahead-of-2020-elections/> [geraadpleegd op 01/08/2018]

African Union, Peace and Security Council, *Communiqué PSC/MIN/COMM.3 (DCCLXXXII)*, 27/06/2018, <http://www.peaceau.org/uploads/psc.782.com.amisom.27.06.2018.pdf> [geraadpleegd op 01/08/2018]

Agence France-Presse (AFP) via Horseed Media, *Somalia's Al Shabaab 'can survive for 30 years'*, 04/03/2016, <https://horseedmedia.net/2016/03/04/Al-Shabaab-can-survive-30-years/> [geraadpleegd op 24/06/2016]

Agence France-Presse (AFP), *Somalie: Hassan Cheikh Mohamoud élu*, 10/09/2012, <http://www.lefigaro.fr/flash-actu/2012/09/10/97001-20120910FILWWW00718-somalie-hassan-cheikh-mohamoud-elu.php> [geraadpleegd op 13/06/2013]

Al Jazeera (Ainte A.), *Somalia: Another Paradigm Shift?*, 11/05/2017, <http://studies.aljazeera.net/en/reports/2017/05/somalia-paradigm-shift-170511053303806.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Al Jazeera (Mohamed H.), *AU troops 'gun down unarmed civilians' in Somalia*, 21/07/2015, <http://www.aljazeera.com/news/2015/07/au-troops-gun-unarmed-civilians-somalia-150721132538943.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Al Jazeera (Mohamed H.), *The lost boys of Mogadishu*, 12/07/2015, <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2015/07/lost-boys-mogadishu-street-children-homeless-150709080041333.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Al Jazeera (Mohamed H.), *Why is Mogadishu still a frequent target for attacks?*, 22/10/2017, <https://www.aljazeera.com/news/2017/10/mogadishu-frequent-target-attacks-171022054936679.html> [geraadpleegd op 18/01/2018]

Al Jazeera, *Al-Shabab claims to have killed dozens of Kenyan troops*, 27/01/2017, <http://www.aljazeera.com/news/2017/01/al-shabab-kenyan-troops-170127065454321.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Al Jazeera, *Al-Shabab confirms death of Garissa attack leader*, 19/06/2016, <http://www.aljazeera.com/news/2016/06/Al-Shabab-confirms-death-garissa-attack-leader-160619125725418.html> [geraadpleegd op 24/06/2016]

Al Jazeera, Reuters, *Somalia: US drone strike killed top Al-Shabab figure*, 06/02/2015, <http://www.aljazeera.com/news/2015/02/somalia-drone-strike-killed-top-al-shabab-figure-150206111810686.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Al Jazeera, *Somalia: Seven killed in Mogadishu car bombing*, 05/04/2017, <http://www.aljazeera.com/news/2017/04/somalia-killed-mogadishu-car-bombing-170405132315513.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Al Jazeera, *Work on Kenya-Somalia border wall suspended*, 08/04/2018, <https://www.aljazeera.com/news/2018/04/work-kenya-somalia-border-wall-suspended-180408115203016.html> [geraadpleegd op 27/08/2018]

Al Rasdi, *ISIS claims assassinating an intelligence member in Mogadishu*, 15/05/2018, <https://alrasdi.net/isis-claims-assassinating-an-intelligence-member-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 27/08/2018]

AllAfrica, *NISA Officer Shot Dead in Drive-By Shooting in Mogadishu*, 18/09/2017, www.factiva.com [geraadpleegd op 18/01/2018]

AllAfrica, *Somalia: Ahlusunna's Sheikh Shakir Reach Guri El and Announce Change of Name*, 21/12/2017, allafrica.com/stories/201712210263.html [geraadpleegd op 18/01/2018]

Altai Consulting, International Organization for Migration (IOM), *Youth, employment and migration in Mogadishu, Kismayo and Baidoa*, 02/2016, <http://www.iom.int/sites/default/files/country/docs/IOM-Youth-Employment-Migration-9Feb2016.pdf> [geraadpleegd op 14/07/2016]

Amnesty International (AI), *Amnesty International Report 2016/17 - The State of the World's Human Rights - Somalia*, 22/02/2017, http://www.ecoi.net/local_link/336580/466224_en.html [geraadpleegd op 01/06/2017]

Amnesty International (AI), *Nowhere else to go. Forced returns of Somali refugees from Dadaab refugee camp, Kenya*. AFR 32/5118/2016, 14/11/2016, <https://www.amnesty.org/download/Documents/AFR3251182016ENGLISH.PDF> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Amnesty International (AI), *UN Security Council urged to tighten arms embargo on Somalia*, 04/03/2014, <https://www.amnesty.org/en/press-releases/2014/03/un-security-council-urged-tighten-arms-embargo-somalia/> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Amnesty International (AI), *Amnesty International Report 2017/2018 - Somalia*, 22/02/2018, <https://www.amnesty.org/en/countries/africa/somalia/report-somalia/> [geraadpleegd op 31/07/2018]

Anadolu Agency (Dhaysane M., Isilow), *Drought-hit Somalia reels under drop in US remittances*, 31/03/2017, <http://aa.com.tr/en/africa/drought-hit-somalia-reels-under-drop-in-us-remittances-/784689> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Anadolu Agency (Juma Y.), *Mogadishu youth seeks solace in basketball*, 23/03/2015, <http://aa.com.tr/en/sports/mogadishu-youth-seeks-solace-in-basketball/64462> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) (Kishi R.), *The Strategic Use of Unidentified Armed Groups In Conflict Zones*, 09/04/2015, <http://www.crisis.acleddata.com/the-strategic-use-of-unidentified-armed-groups-in-conflict-zones/> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *ACLED Working Paper No. 5. Reporting Sources*, 10/04/2015, <http://www.acleddata.com/wp-content/uploads/2015/04/ACLED-Reporting-Sources-Working-Paper-No.-5-2015.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *User Guide, Gaps in Fatalities Data*, 01/2017, <http://www.acleddata.com/wp-content/uploads/2017/01/ACLED-User-Guide-2017.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *ACLED Conflict Trends Report No. 62 October 2017*, 10/2017, <https://www.acleddata.com/wp-content/uploads/2017/10/ACLED-Conflict-Trends-Report-October2017-FINAL.pdf> [geraadpleegd op 18/01/2018]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Al Shabaab and Boko Haram: Patterns of Violence*, 09/10/2017, <http://www.crisis.acleddata.com/Al-Shabaab-and-boko-haram-patterns-of-violence/> [geraadpleegd op 18/01/2018]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Africa 1997 – 2017 (Version 8)*, 14/01/2018, <https://www.acleddata.com/download/2909/> [geraadpleegd op 18/01/2018]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) (Vannice C.), *Has the recent western involvement in Somalia been effective?*, 16/02/2018, <https://www.acleddata.com/2018/02/16/somalia-has-the-recent-western-involvement-in-somalia-been-effective/> [geraadpleegd op 25/07/2018]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Regional Overview – Africa*, 13/03/2018, <https://www.acleddata.com/2018/03/20/regional-overview-africa-6/> [geraadpleegd op 25/07/2018]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Regional Overview – Africa*, 20/03/2018, <https://www.acleddata.com/2018/03/20/regional-overview-africa-7/> [geraadpleegd op 25/07/2018]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Regional Overview – Africa*, 07/05/2018, <https://www.acleddata.com/2018/05/08/regional-overview-africa-7-may-2018/> [geraadpleegd op 25/07/2018]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *The Many Sides of International Peacekeeping in Africa*, 17/05/2018, <https://www.acleddata.com/2018/05/17/the-many-sides-of-international-peacekeeping-in-africa/> [geraadpleegd op 25/07/2018]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Al Shabaab on the March?*, 25/05/2018, <https://www.acleddata.com/2018/05/25/Al-Shabaab-on-the-march/> [geraadpleegd op 31/07/2018]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Regional Overview, Africa*, 11/06/2018, <https://www.acleddata.com/2018/06/12/regional-overview-africa-11-jun-2018/> [geraadpleegd op 25/07/2018]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) (Vannice C.), *Has Kenya's Participation in AMISOM Bolstered Them as Regional Power?*, 23/06/2018, <https://www.acleddata.com/2018/06/23/has-kenyas-participation-in-amisom-bolstered-them-as-a-regional-power/> [geraadpleegd op 25/07/2018]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Dashboard*, s.d., <https://www.acleddata.com/dashboard/#706> [geraadpleegd op 02/08/2018]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Data, Africa 1997-2018*, 29/09/2018, <http://www.acleddata.com/download/2909> [geraadpleegd op 19/09/2018]

Associated Press (Guled A.), *Somalia's new president appoints prime minister*, 23/02/2017, <https://apnews.com/39dee05fb8634cbea7da86e75eb81c86> [geraadpleegd op 01/06/2017]

- Bloomberg (Nor M.S.), *As Conflict Zone Gets Safer, Somalis Go For 3D Movies and Pizza*, 29/06/2016, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2016-06-29/islamist-militants-trumped-by-3d-movies-and-pizza-in-somalia> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- British Broadcasting Corporation (BBC) (Harding A.), *Mogadishu's Lido beach: Sun, surf and... grenades?*, 22/05/2015, <http://www.bbc.com/news/world-africa-32812543> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Al-Shabab dismisses Somali president war declaration*, 07/04/2017, <http://www.bbc.com/news/world-africa-39527226> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- British Broadcasting Corporation (BBC), *At least two wounded in Somali capital blast*, 30/07/2017, www.factiva.com
- British Broadcasting Corporation (BBC), *Property prices 'soaring' in Mogadishu, say estate agents*, 15/08/2016, <http://www.bbc.com/news/av/world-africa-19265284/property-prices-soaring-in-mogadishu-say-estate-agents> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- British Broadcasting Corporation (BBC), *Somalia jihadists al-Shabab launch Mogadishu attack*, 21/06/2015, <http://www.bbc.com/news/world-africa-33214675> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- British Broadcasting Corporation (BBC), *US strike in Somalia 'killed al-Shabab intelligence chief' US strike in Somalia 'killed al-Shabab intelligence chief'*, 31/12/2014, <http://www.bbc.com/news/world-africa-30635240> [geraadpleegd op 26/01/2015]
- British Broadcasting Corporation (BBC), *Mogadishu truck bomber sentenced to death*, 06/02/2018, <https://www.bbc.com/news/world-africa-42958703#> [geraadpleegd op 01/08/2018]
- British Broadcasting Corporation (BBC), *Somalia al-Shabab: Deadly double car bombing near presidential palace*, 24/02/2018, <https://www.bbc.com/news/world-africa-43177348> [geraadpleegd op 30/07/2018]
- Brookings (Felbab-Brown V.), *More airstrikes, less aid not enough to secure Somalia*, 16/01/2018, <https://www.brookings.edu/opinions/more-airstrikes-less-aid-not-enough-to-secure-somalia/> [geraadpleegd op 01/08/2018]
- Brookings (Felbab-Brown V.), *Order from Chaos. What's next for Somalia*, 23/02/2017, <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2017/02/23/whats-next-for-somalia/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (BFA), Staatssekretariat für Migration (SEM), *Sicherheitslage in Somalia. Bericht zur österreichisch-schweizerischen FFM*, 08/2017, http://www.ecoi.net/file_upload/5209_1502195321_ffm-report-somalia-sicherheitslage-onlineversion-2017-08-ke.pdf [geraadpleegd op 18/01/2018]
- Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, *Somalia: Situation of practitioners of Sufism, including treatment by Al Shabaab [al-Shabab], and role of Ahlu Sunnah Wal Jamaa [Ahlu Sunna Wal-Jamea, Ahlu Sunnah Wal Jama'a, Ahlu Sunna Wal Jama'a, Ahl al-Sunnah Wal-Jamaa, Ahlu Sunna Waljima'a] (ASWJ); availability of state protection (2016-March 2018)*, 27/03/2018, <http://www.refworld.org/docid/5ad5dd124.html> [geraadpleegd op 27/08/2018]
- Center for Civilians in Conflict (CIVIC), *The People's Perspectives: Civilian Involvement in Armed Conflict. Somalia*, 2015, http://civiliansinconflict.org/uploads/files/Peoples_Perspectives_Somalia.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Center for Strategic and International Studies (CSIS) (Bryden M.), *The reinvention of Al Shabaab. A strategy of choice or necessity?*, 21/02/2014, http://csis.org/files/publication/140221_Bryden_ReinventionOfAlShabaab_Web.pdf [geraadpleegd op 06/05/2014]
- Center on International Cooperation (CIC) (Keating M., Abshir S.), *The Politics of Security in Somalia*, april 2018, https://cic.nyu.edu/sites/default/files/politics_of_security_in_somalia_2018_final_0.pdf [geraadpleegd op 11/07/2018]
- Centre for Security Governance (Menkhaus K.), *Non-state security providers and political formation in Somalia*, 05/04/2016, http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/NSSPs_in_Somalia_April2016.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

- Citizen Digital, *Construction of 400KM Kenya-Somalia border wall still on*, 29/01/2018, <https://citizentv.co.ke/news/construction-of-400km-kenya-somalia-border-wall-still-on-189480/> [geraadpleegd op 27/08/2018]
- CNN (Kiley S.), *Funding Al Shabaab: How aid money ends up in terror group's hands*, 12/02/2018, <https://edition.cnn.com/2018/02/12/africa/somalia-Al-Shabaab-foreign-aid-intl/index.html> [geraadpleegd op 27/08/2018]
- Combating Terrorism Center (Menkhaus K.), *Al Shabaab's capabilities post-Westgate*, 24/02/2014, <https://www.ctc.usma.edu/posts/al-shababs-capabilities-post-westgate> [geraadpleegd op 08/05/2014]
- Combating Terrorism Center (CTC) (Anzalone C.), *The Resilience of Al Shabaab*, 22/04/2016, <https://www.ctc.usma.edu/posts/the-resilience-of-Al-Shabaab> [geraadpleegd op 14/07/2016]
- Combating Terrorism Center (Warner J., Weiss C.), *A Legitimate Challenger? Assessing the Rivalry between al-Shabaab and the Islamic State in Somalia*, 21/11/2017, <https://ctc.usma.edu/a-legitimate-challenger-assessing-the-rivalry-between-al-shabaab-and-the-islamic-state-in-somalia/> [geraadpleegd op 19/09/2018]
- Combating Terrorism Center (Warner J., Chapin E.), *Targeted Terror: The Suicide Bombers of Al Shabaab*, 01/02/2018, <https://ctc.usma.edu/targeted-terror-suicide-bombers-Al-Shabaab/> [geraadpleegd op 31/07/2018]
- Combating Terrorism Center (Anzalone C.), *Black Banners in Somalia: The State of Al Shabaab's Territorial Insurgency and the Specter of the Islamic State*, 01/03/2018, <https://ctc.usma.edu/app/uploads/2018/03/CTC-Sentinel-Vol11Iss3.pdf> [geraadpleegd op 30/07/2018]
- Council of the European Union, *Somalia: EU missions EUCAP and EUTM prolonged*, 12/12/2016, <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/12/12-somalia-eu-missions-eucap-and-eutm-prolonged/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Council on Foreign Relations (CFR) (Masters J.), *Al Shabaab*, 09/07/2013, <http://www.cfr.org/somalia/Al-Shabaab/p18650> [geraadpleegd op 10/07/2013]
- Critical Threats (CT), *US Counterterrorism Objectives in Somalia: Is Mission Failure Likely?*, 01/03/2017, <https://www.criticalthreats.org/analysis/us-counterterrorism-objectives-in-somalia-is-mission-failure-likely> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Daily Nation, *AMISOM Begins To Withdraw Troops From Somalia*, 19/11/2017, <http://www.nation.co.ke/news/africa/Amisom-begins-to-withdraw-troops-from-Somalia/1066-4193508-wql5e5z/index.html> [geraadpleegd op 18/01/2018]
- Danish Immigration Service, Landinfo, *Security and protection in Mogadishu and South-Central Somalia - Joint report from the Danish Immigration Service's and the Norwegian Landinfo's fact finding mission to Nairobi, Kenya and Mogadishu, Somalia*, 08/05/2013, http://www.nyidanmark.dk/NR/ronlyres/6F1A29C6-2F84-40D2-BDE4-42F69897EEC3/0/security_and_protection_in_somalia_may_2013.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Danish Immigration Service, Landinfo, *Update on security and protection issues in Mogadishu and South-Central Somalia. Including information on the judiciary, issuance of documents, money transfers, marriage procedures and medical treatment. Joint report from the Danish Immigration Service's and the Norwegian Landinfo's fact finding mission to Nairobi, Kenya and Mogadishu, Somalia. 1 to 15 November 2013*, 12/03/2014, http://www.landinfo.no/asset/2837/1/2837_1.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Danish Immigration Service, *South Central Somalia. Country of Origin Information for Use in the Asylum Determination Process. Report from the Danish Immigration Service's fact finding mission to Nairobi, Kenya and Mogadishu, Somalia. 2-12 May 2015*, 24/09/2015, https://www.nyidanmark.dk/NR/ronlyres/E7BE9811-3CA0-4F86-BD27-749FB153B73A/0/Somalia_FFM_report_2015.pdf [geraadpleegd op 26/10/2015]
- Danish Institute for International Studies (DIIS), *The politics of peacekeeping. A Question of Trust: The African Union and the Somali Army*, 11/2015, http://pure.diis.dk/ws/files/310783/PB_AMISOM_SNA_WEB.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Danish Refugee Council (DRC), Danish Immigration Service, *South and Central Somalia. Security Situation, Al Shabaab Presence, and Target Groups. Report based on interviews in Nairobi, Kenya, 3 to 10 December 2016. 1/2017*, 03/2017, https://www.nyidanmark.dk/NR/ronlyres/57D4CD96-E97D-4003-A42A-C119BE069792/0/South_and_Central_Somalia_Report_March_2017.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

- De Morgen, *Bloedige aanslag nabij presidentieel paleis in Mogadishu*, 23/02/2018, <https://www.demorgen.be/buitenland/bloedige-aanslag-nabij-presidentieel-paleis-in-mogadishu-b81a43bd/> [geraadpleegd op 30/07/2018]
- Demographia, *World Urban Areas*, 13th Annual Edition, 04/2017, p. 21, <http://demographia.com/db-worldua.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Deutsche Welle (Borowski M.), *Somalia: Victories Over Al Shabab Are Not Bringing Peace*, 10/10/2014, <http://allafrica.com/stories/201410110082.html> [geraadpleegd op 22/12/2014]
- Doon, R., *Current Affairs in the Horn of Africa (Spring 2018)*, s.d., https://www.michael-walls.com/wp-content/uploads/Run-Doon-130318_web.pdf [geraadpleegd op 27/08/2018]
- Ensie, *Basisboek integrale veiligheid, Community Policing* [website], laatste update: 09/01/2017, <https://www.ensie.nl/basisboek-integrale-veiligheid/community-policing> [geraadpleegd op 27/02/2018]
- European Asylum Support Office (EASO), *Country of Origin Information report. South and Central Somalia. Country overview*, 08/2014, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/COI-Report-Somalia.pdf> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- European Asylum Support Office (EASO), *EASO Country of Origin Information Report: Somalia – Security Situation*, 02/2016, <https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/EASO-Somalia-Security-Feb2016.pdf> [geraadpleegd op 14/07/2016]
- European Asylum Support Office (EASO), *EASO Somalia seminar, 14 October 2014. Summaries of Keynote Presentations*, 01/12/2014, [https://webgate.ec.europa.eu/eu-coi-portal/downloadFile.do;jsessionid=njlhdw1dXicKmwJrwcOk0qbWR1V1fy8NwEfHdXN8pgSSdI8vz3NI!-1683767781!1418974399837?type=file&system=1&name=Summary presentations on Somalia EASO COI <span class=](https://webgate.ec.europa.eu/eu-coi-portal/downloadFile.do;jsessionid=njlhdw1dXicKmwJrwcOk0qbWR1V1fy8NwEfHdXN8pgSSdI8vz3NI!-1683767781!1418974399837?type=file&system=1&name=Summary%20presentations%20on%20Somalia%20EASO%20COI%20Seminar%2014-10-2014.PDF&idDoc=1545&downloadLang=en&url=Summary%20presentations%20on%20Somalia%20EASO%20COI%20Seminar%2014-10-2014.pdf&docCoiType=12&systemDesc=UPLOAD%20AREA)
[Seminar 14 October 2014.PDF&idDoc=1545&downloadLang=en&url=Summary presentations on Somalia EASO COI Seminar 14-10-2014.pdf&docCoiType=12&systemDesc=UPLOAD AREA](https://webgate.ec.europa.eu/eu-coi-portal/downloadFile.do;jsessionid=njlhdw1dXicKmwJrwcOk0qbWR1V1fy8NwEfHdXN8pgSSdI8vz3NI!-1683767781!1418974399837?type=file&system=1&name=Summary presentations on Somalia EASO COI Seminar 14-10-2014.PDF&idDoc=1545&downloadLang=en&url=Summary presentations on Somalia EASO COI Seminar 14-10-2014.pdf&docCoiType=12&systemDesc=UPLOAD AREA) [geraadpleegd op 19/12/2014]
- European Asylum Support Office (EASO), *Somalia. Security Situation*, 20/12/2017, [https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/EASO Somalia security situation 2017.pdf](https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/EASO%20Somalia%20security%20situation%202017.pdf) [geraadpleegd op 18/01/2018]
- European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations (ECHO), *ECHO Factsheet – Somalia – April 2017*, 04/04/2017, http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/somalia_en.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]
- European Court of Human Rights (ECHR), *Case of K.A.B. v. Sweden (Application no. 886/11). Judgment*, 05/09/2013 [Final 17/02/2014], <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-126027> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- European Court of Human Rights (ECHR), *Case of R.H. v. Sweden (Application no. 4601/14). Judgment*, 10/09/2015, <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-157325> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- European Court of Human Rights (ECHR), *Case of Sufi and Elmi v. The United Kingdom (Applications nos. 8319/07 and 11449/07). Judgment*, 28/06/2011 [Final 28/11/2011], <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-105434> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- European External Action Service (EEAS), *Primary school textbooks launched in Mogadishu*, 14/06/2018, https://eeas.europa.eu/delegations/somalia/46531/primary-school-textbooks-launched-mogadishu_en [geraadpleegd op 24/08/2018]
- Food Security and Nutrition Analysis Unit (FSNAU), *Somalia. Nearly 3 million people in Somalia face crisis and emergency acute food insecurity. Risk of Famine Increases*, 02/02/2017, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/201503-af-somalia-overview-en.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Foreign Affairs (Felbab-Brown V.), *Saving Somalia (Again). How Reconstruction Stalled—And What to do About It*, 23/06/2015, <https://www.foreignaffairs.com/articles/somalia/2015-06-23/saving-somalia-again> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Foreign Policy (McCormick T.Y.), *Exclusive: U.S. Operates Drones From Secret Bases in Somalia*, 02/07/2015, <http://foreignpolicy.com/2015/07/02/exclusive-u-s-operates-drones-from-secret-bases-in-somalia-special-operations-jsoc-black-hawk-down/> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Foreign Policy (Traub J.), *From Black Hawk Down to Standing Up*, 31/05/2013, http://www.foreignpolicy.com/articles/2013/05/31/from_blackhawk_down_to_standing_up [geraadpleegd op 27/06/2013]

GARDA, News alerts, *Somalia: Suspected mortar attack in Mogadishu May 8*, 08/05/2018, <https://www.garda.com/crisis24/news-alerts/116626/somalia-suspected-mortar-attack-in-mogadishu-may-8>

Garowe Online, *Al-Shabab publically executes five men for espionage*, 03/01/2018, <https://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-al-shabab-publicly-executes-5-men-for-espionage> [geraadpleegd op 27/08/2018]

Garowe online, *AMISOM to probe civilian deaths in southern Somalia*, 17/04/2016, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/amisom-to-probe-civilian-deaths-in-southern-somalia> [geraadpleegd op 14/07/2016]

Garowe online, *Despite blasts, Mogadishu organizes mini-marathon*, 06/04/2018, <https://www.garoweonline.com/en/videos/despite-blasts-mogadishu-hosts-mini-marathon> [geraadpleegd op 27/07/2018]

Garowe Online, *Fighting Erupts at Former UAE Run Military Base In Mogadishu*, 23/04/2018, <https://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-fighting-erupts-at-former-uae-run-military-base-in-mogadishu> [geraadpleegd op 02/08/2018]

Garowe Online, *ISIL linked faction steps up attacks in Mogadishu*, 30/06/2018, <https://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-isil-linked-faction-steps-up-attacks-in-mogadishu> [geraadpleegd op 27/08/2018]

Garowe online, *Massive Car Bomb rocks Mogadishu*, 22/03/2018, <https://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-massive-car-bomb-blast-rocks-mogadishu> [geraadpleegd op 02/08/2018]

Garowe Online, *Somalia: Farmajo begins Qatar visit amid dispute with UAE*, 14/05/2018, <https://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-farmajo-begins-qatar-visit-amid-dispute-with-uae> [geraadpleegd op 30/07/2018]

Garowe Online, *Somalia: Heavy gunfight reported in Mogadishu amid disarmament operation*, 31/05/2017, <http://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-heavy-gunfight-reported-in-mogadishu-amid-disarmament-operation> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Garowe online, *Somalia: scores arrested in Mogadishu crackdown*, 02/10/2017, <https://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-scores-detained-in-search-operations-in-mogadishu> [geraadpleegd op 18/01/2018]

Garowe Online, *Youth Activist shot dead in Mogadishu*, 31/05/2018, <https://www.garoweonline.com/en/news/somalia/somalia-youth-activist-shot-dead-in-mogadishu> [geraadpleegd op 02/08/2018]

Global Observatory (Menkhaus K.), *Can community policing combat Al Shabaab?*, 07/07/2014, <http://theglobalobservatory.org/analysis/778-community-policing-combat-al-s> [geraadpleegd op 08/07/2014]

GlobalPost (Onyulo T.), *'Mogadishu used to be hell. Now it's coming back to life'*, 12/08/2015, <http://www.globalpost.com/article/6629251/2015/08/11/its-mogadishu-not-you-know-it> [geraadpleegd op 16/11/2015]

GlobalSecurity.org, *Ahlu Sunna Wal-jamea (ASWJ)*, 2011, <http://www.globalsecurity.org/military/world/para/aswj.htm> [geraadpleegd op 10/07/2013]

Goobjoog News, *Al Shabaab Flee Southern Somalia As Ground And Air Attacks Intensify*, 27/11/2017, <http://somaliamediamonitoring.org/november-27-2017-daily-monitoring-report/> [geraadpleegd op 18/01/2018]

Goobjoog News, *Business slows in Mogadishu as initial road closures begin ahead of official lock-down this evening*, 06/02/2017, <http://goobjoog.com/english/lock-mogadishu-negatively-affected-local-residents/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Goobjoog News, *Gender bill in conformity with Islamic teachings, Minister says*, 02/07/2016, <http://goobjoog.com/english/?p=30429> [geraadpleegd op 14/07/2016]

Goobjoog News, *Goobjoog Media Group partners with Ubaxa Caasimadda to green Mogadishu*, 05/07/2016, <http://goobjoog.com/english/?p=30485> [geraadpleegd op 14/07/2016]

Goobjoog News, *Mogadishu bound flights to resume upon completion of security assessment, Turkish official*, 27/04/2016, <http://goobjoog.com/english/mogadishu-bound-flights-to-resume-upon-completion-of-security-assessment-turkish-official/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Goobjoog News, *Mogadishu main roads reopen after five-day closure*, 14/09/2016, <http://goobjoog.com/english/mogadishu-main-roads-reopen-after-five-day-closure/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Goobjoog News, *Mogadishu on lockdown ahead of speaker's election*, 11/01/2017, <http://goobjoog.com/english/mogadishu-lockdown-ahead-speakers-election/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Goobjoog News, *Parliament approves security architecture with few amends*, 02/05/2017, <http://goobjoog.com/english/parliament-approves-security-architecture-amends/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Goobjoog News, *Somali government offers amnesty to Al-Shabab spokesman*, 07/09/2015, <http://goobjoog.com/english/?p=19169> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Goobjoog News, *Turkish company Favori turns around fortunes at Aden Adde Abdulle Airport*, 13/10/2015, <http://goobjoog.com/english/turkish-company-favori-turns-around-fortunes-at-aden-adde-abdulle-airport/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Goobjoog News, *Turkish president cuts ribbons at newly built Turkish embassy*, 03/06/2016, <http://goobjoog.com/english/?p=29513> [geraadpleegd op 14/07/2016]

Gosahan, *Four Somali Soldiers Killed In Mogadishu Attack, ISIS Claims Credit*, 18/06/2018, <https://www.gosahan.com/four-somali-soldiers-killed-in-mogadishu-attack-isis-claims-credit/> [geraadpleegd op 27/08/2018]

Government UK, *Foreign travel advice, Kenya*, 25/07/2018, <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/kenya> [geraadpleegd op 27/08/2018]

Hamari Web, *Mogadishu Ramadan Timing 2018* [website], laatste update op: s.d., https://hamariweb.com/islam/mogadishu_ramadan-timing160560.aspx [geraadpleegd op 25/07/2018]

Heritage Institute for Policy Studies (HIPS) (Williams P.D., Hashi A.), *Exit Strategy Challenges for the AU Mission in Somalia*, 02/2017, <http://www.heritageinstitute.org/wp-content/uploads/2016/02/Exit-Strategy-Challenges-for-the-AU-Mission-in-Somalia.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Heritage Institute for Policy Studies (HIPS), *Policy Brief. Diaspora Return to Somalia. Perceptions and Implications*, 06/2014, http://www.heritageinstitute.org/wp-content/uploads/2014/06/HIPS_Policy_Brief_007-2014_ENGLISH.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]

Hiraal Institute, *Understanding security trends by comparing Ramadan security incidents 2017 and 2018*, 26/06/2018, <https://hiraalinstitute.org/understanding-security-trends-by-comparing-ramadan-security-incidents-2017-and-2018/> [geraadpleegd op 01/06/2018]

Hiiraan Online, *Erdogan Hospital former Digfeer, restoring Somali's Healthcare System*, 17/06/2016, https://www.hiiraan.com/news4/2016/Jun/105961/ergogan_hospital_former_digfeer_restoring_somali_s_healthc_are_system.aspx [geraadpleegd op 01/06/2017]

Hiiraan Online, *In Somalia, TEDx spreads more than ideas*, 21/04/2017, https://www.hiiraan.com/news4/2017/Apr/141741/in_somalia_tedx_spreads_more_than_ideas.aspx [geraadpleegd op 01/06/2017]

Hiiraan online, *Somali Leaders Agree Training And Arming Of Somali Forces*, 05/11/2017, <http://somaliamediamonitoring.org/november-6-2017-morning-headlines/> [geraadpleegd op 18/01/2018]

Hiiraan Online, *Somalia broadens its youth soccer league through FIFA support*, 21/05/2017, <https://www.hiiraan.com/news4/2017/May/142239/somalia-broadens-its-youth-soccer-league-through-fifa-support.aspx> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Hiraan Online, *Toyota returns to Somalia nearly 30 years*, 08/05/2018, <https://www.hiiraan.com/news4/2018/May/157959/toyota-returns-to-somalia-nearly-30-years.aspx> [geraadpleegd op 27/07/2018]

Hiraan Online, *UPDATE: Al Shabaab leader reportedly dies due to illness*, 27/06/2018, <https://www.hiiraan.com/news4/2018/Jun/158767/al-shabaab-leader-reportedly-passes-on-due-to-illness.aspx> [geraadpleegd op 24/07/2018]

Hiraal Institute, *Understanding security trends by comparing Ramadan security incidents 2017 and 2018*, s.d., <https://hiraalinstitute.org/understanding-security-trends-by-comparing-ramadan-security-incidents-2017-and-2018/> [geraadpleegd op 26/07/2018]

Horseed Media, *Final Report of Somalia Population Estimation Survey launched*, 26/05/2015, <http://horseedmedia.net/2015/05/26/final-report-of-somalia-population-estimation-survey-launched/> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Horseed Media, *Somalia: A Wave of assassinations hits Mogadishu*, 26/04/2015, <http://horseedmedia.net/2015/04/26/somalia-a-wave-of-assassinations-hits-mogadishu/> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Horseed Media, *Somalia: Al Shabaab warns Mogadishu residents*, 27/07/2015, <http://horseedmedia.net/2015/07/27/somalia-Al-Shabaab-warns-mogadishu-residents/> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Horseed Media, *Somalia: Female aid worker shot dead in capital Mogadishu*, 02/05/2018, <https://horseedmedia.net/2018/05/02/somalia-female-aid-worker-shot-dead-in-capital-mogadishu/> [geraadpleegd op 2018]

Horseed Media, *Somalia: Mogadishu Mayor opposes 'Daydreaming' Population estimation survey results*, 01/06/2015, <http://horseedmedia.net/2015/06/01/somalia-mogadishu-mayor-opposes-daydreaming-population-estimation-survey-results/> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Horseed Media, *UAE sets up a mobile hospital in Somalia*, 04/06/2015, <http://horseedmedia.net/2015/06/04/uae-sets-up-a-mobile-hospital-in-somalia/> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Human Rights Watch (HRW), *It's like we are always in a prison, Abuses Against Boys Accused of National Security Offenses in Somalia*, 01/02/2018, https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/somalia0218_web.pdf [geraadpleegd op 22/08/2018]

Human Rights Watch (HRW), *Somalia: Al-Shabab Demanding Children Residents Threatened to Hand Over Boys, Girls*, 14/01/2018, <https://www.hrw.org/news/2018/01/14/somalia-al-shabab-demanding-children> [geraadpleegd op 22/08/2018]

Human Rights Watch (HRW), *World Report 2018 – Somalia*, 18/01/2018, <https://www.hrw.org/world-report/2018/country-chapters/somalia> [geraadpleegd op 01/08/2018]
http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2016/430 [geraadpleegd op 01/06/2017]

Human Rights Watch (HRW) (Bader L.), *In Crisis-Stricken Somalia, No Safe Haven*, 18/04/2017, <https://www.hrw.org/news/2017/04/18/crisis-stricken-somalia-no-safe-haven> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Human Rights Watch (HRW) (Bader L.), *Kenya Delays Dadaab Closure Deadline*, 16/11/2016, <https://www.hrw.org/news/2016/11/16/kenya-delays-dadaab-closure-deadline> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Human Rights Watch (HRW), *"Like Fish in Poisonous Waters". Attacks on Media Freedom in Somalia*, 02/05/2016, <https://www.hrw.org/report/2016/05/02/fish-poisonous-waters/attacks-media-freedom-somalia> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Human Rights Watch (HRW), *"The Power These Men Have Over Us". Sexual Exploitation and Abuse by African Union Forces in Somalia*, 09/2014, https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/somalia0914_ForUpload.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]

Human Rights Watch (HRW), *Human Rights Priorities for Somalia's New Government*, 02/05/2017, <https://www.hrw.org/news/2017/05/02/human-rights-priorities-somalias-new-government> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Human Rights Watch (HRW), *Kenya: Involuntary Refugee Returns to Somalia*, 14/09/2016, <https://www.hrw.org/news/2016/09/14/kenya-involuntary-refugee-returns-somalia> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Human Rights Watch (HRW), *Kenya: Protect Somalis Facing Conflict, Abuses, Drought*, 23/03/2017, <https://www.hrw.org/news/2017/03/23/kenya-protect-somalis-facing-conflict-abuses-drought> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Human Rights Watch (HRW), *Protection of civilians should be central to Somali government's state-building efforts*, 28/09/2016, <https://www.hrw.org/news/2016/09/28/protection-civilians-should-be-central-somali-governments-state-building-efforts> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Human Rights Watch (HRW), *Somalia: Al Shabaab demanding children*, 14/01/2018, <https://www.hrw.org/news/2018/01/14/somalia-al-shabab-demanding-children> [geraadpleegd op 18/01/2018]

Human Rights Watch (HRW), *Somalia: AU Forces Linked to Wedding Killings*, 13/08/2015, <http://www.hrw.org/news/2015/08/13/somalia-au-forces-linked-wedding-killings> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Human Rights Watch (HRW), *World Report 2015 - Somalia*, 29/01/2015, <http://www.refworld.org/docid/54cf838115.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Human Rights Watch (HRW), *World Report 2016 - Somalia*, 27/01/2016, <http://www.refworld.org/country,...SOM,,56bd991f3f,0.html> [geraadpleegd op 11/02/2016]

Human Rights Watch (HRW), *World Report 2017 - Somalia*, 12/01/2017, http://www.ecoi.net/local_link/334750/463197_en.html [geraadpleegd op 01/06/2017]

Human Rights Watch (HRW), *World Report 2017 - Somalia*, 2018, <https://www.hrw.org/world-report/2018/country-chapters/somalia> [geraadpleegd op 18/01/2018]

Humanitarian Initiative Just Relief Aid (Hijra) – Regional Office Nairobi (Barasa J.), *Capacity Assessment Report Banadir Regional Administration, Mogadishu, Somalia. 21st September - 1st October 2014*, 11/2014, http://www.hijra.or.ke/phocadownload/bra%20good%20governance%20capacity%20assessment_findings%20report_nov2014.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]

ICRC, *ICRC mourns loss of staff killed in bomb attack in Mogadishu*, 29/03/2018, <https://www.icrc.org/en/document/icrc-mourns-loss-staff-member-killed-bomb-attack-mogadishu> [geraadpleegd op 02/08/2018]

Indermuehle J., *Al Shabaab Area of Operations in Somalia: October 2017*, 17/10/2017, <https://www.criticalthreats.org/analysis/Al-Shabaab-area-of-operations-october-2017> [geraadpleegd op 18/01/2018]

Indermuehle J., *Al Shabaab's Humanitarian Response*, 24/04/2017, <https://www.criticalthreats.org/analysis/Al-Shabaabs-humanitarian-response> [geraadpleegd op 15/05/2017]

Institute for Security Studies (ISS) (Mahmood O.), *Somalia must look inward to defuse its tensions*, 20/06/2018, <https://issafrica.org/iss-today/somalia-must-look-inward-to-defuse-its-tensions> [geraadpleegd op 01/08/2018]

Institute for Policy and Strategy (IPS) (Shay S.), *Islamic Terror Threat to the Horn of Africa*, 03/2018, https://www.idc.ac.il/he/research/ips/Documents/publication/2/Shaul_Shay11_03_18.pdf [geraadpleegd op 02/08/2018]

Integrated Regional Information Networks (IRIN) (Okiror S.), *Countdown to AMISOM withdrawal: Is Somalia ready?*, 28/02/2017, <http://www.irinnews.org/analysis/2017/02/28/countdown-amisom-withdrawal-somalia-ready> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Integrated Regional Information Networks (IRIN) (Yusuf M.), *How Kenya's al-Shabab amnesty is a loaded gun*, 31/08/2016, <http://www.irinnews.org/investigations/2016/08/31/how-kenya%E2%80%99s-al-shabab-amnesty-loaded-gun> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Integrated Regional Information Networks (IRIN), *Security downturn in Mogadishu*, 09/04/2014, <http://www.irinnews.org/report/99906/security-downturn-in-mogadishu> [geraadpleegd op 19/06/2014]

Intelligence Briefs, *Somali Forces Carry Out Massive Security Operation In Mogadishu, 20 Arrested*, 02/11/2017, <http://intelligencebriefs.com/somali-forces-carry-out-massive-security-operation-in-mogadishu-20-arrested/> [geraadpleegd op 18/01/2018]

Intergovernmental Authority on Development in eastern Africa (IGAD), *The launch of implementation of peace agreement between Galmudug administration and Ahlu Suna Wal Jamaca (ASWJ) on merging of parliaments and power sharing*, 27/08/2018, <https://igad.int/programs/66-somalia/1789-the-launch-of-preliminary-agreement-between-the-leadership-of-galmudug-and-ahlu-suna-waljamaca-aswj-on-merging-parliaments-and-sharing-power> [27/08/2018]

Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), Norwegian Refugee Council (NRC), *2016 Africa Report on Internal Displacement*, 12/2016, <http://www.internal-displacement.org/assets/publications/2016/2016-Africa-Report/20161209-IDMC-Africa-report-web-en.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), *SOMALIA. Over a million IDPs need support for local solutions*, 18/03/2015, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/201503-af-somalia-overview-en.pdf> [geraadpleegd op 16/11/2015]

International Crisis Group (ICG) (Barnes C., Yusuf Z.), *Somalia's Al Shabaab Down but Far from Out*, 27/06/2016, <http://blog.crisisgroup.org/africa/somalia/2016/06/27/somalias-Al-Shabaab-down-but-far-from-out/> [geraadpleegd op 28/06/2016]

International Crisis Group (ICG) (Hogendoorn E.J.), *Security and Governance in Somalia: Consolidating Gains, Confronting Challenges, and Charting the Path Forward*, 08/10/2013, <http://www.crisisgroup.org/en/publication-type/speeches/2013/hogendoorn-security-and-governance-in-somalia.aspx> [geraadpleegd op 16/11/2015]

International Crisis Group (ICG) (Khalif A., Barnes C.), *Somalia: Why is Al Shabaab Still A Potent Threat?*, 11/02/2016, <http://blog.crisisgroup.org/africa/somalia/2016/02/11/somalia-why-is-Al-Shabaab-still-a-potent-threat/> [geraadpleegd op 24/06/2016]

International Crisis Group (ICG), *Crisiswatch database*, 04/01/2018, https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/database?location%5B%5D=12&date_range=last_6_months&from_month=01&from_year=2017&to_month=01&to_year=2017 [geraadpleegd op 18/01/2018]

International Crisis Group (ICG), *CrisisWatch*, 25/04/2017, https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/database?location%5B%5D=12&date_range=custom&from_month=01&from_year=2016&to_month=04&to_year=2017 [geraadpleegd op 25/04/2017]

International Crisis Group (ICG), *Instruments of Pain (III): Conflict and Famine in Somalia. Crisis Group Africa Briefing N°125*, 09/05/2017, <https://www.crisisgroup.org/file/4746/download?token=sWtwGVHG> [geraadpleegd op 01/06/2017]

International Crisis Group (ICG), *Managing the Disruptive Aftermath of Somalia's Worst Terror Attack*, 20/10/2017, <https://www.crisisgroup.org/file/5344/download?token=8VnpSvuy> [geraadpleegd op 18/01/2018]

International Crisis Group (ICG), *Somalia: Al Shabaab – it will be a long war*, 26/06/2014, <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/africa/horn-of-africa/somalia/b099-somalia-Al-Shabaab-it-will-be-a-long-war.pdf> [geraadpleegd op 26/06/2014]

International Crisis Group (ICG), *Somalia: New Leadership, Persistent Problems*, 28/02/2017, <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/somalia/somalia-new-leadership-persistent-problems> [geraadpleegd op 01/06/2017]

International Crisis Group (ICG), *Somalia: Transforming Hope into Stability*, 30/04/2017, <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/somalia/somalia-transforming-hope-stability> [geraadpleegd op 01/06/2017]

International Crisis Group (ICG), *The London Conference and Prospects for Peace and Stability in Somalia*, 10/05/2017, <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/somalia/london-conference-and-prospects-peace-and-stability-somalia> [geraadpleegd op 01/06/2017]

- International Crisis Group (ICG), *Crisis Watch Database, Somalia*, June 2018, <https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/june-2018#somalia> [geraadpleegd op 23/07/2018]
- International Crisis Group (ICG), *Crisis Watch, February 2018*, s.d., <https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/february-2018> [geraadpleegd op 27/07/2018];
- International Crisis Group (ICG), *Crisis Watch, January 2018*, s.d., <https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/january-2018> [geraadpleegd op 27/07/2018]
- International Crisis Group (ICG), *Crisiswatch Somalia, June 2018*, s.d., <https://www.crisisgroup.org/crisiswatch> [geraadpleegd op 30/07/2018]
- International Crisis Group (ICG), *Crisiswatch, June 2018*, s.d., <https://www.crisisgroup.org/crisiswatch> [geraadpleegd op 30/07/2018]
- International Crisis Group (ICG), *Crisiswatch, Somalia, April 2018*, s.d., <https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/april-2018> [geraadpleegd op 30/07/2018]
- International Crisis Group (ICG), *Crisiswatch, Somalia, March 2018*, s.d., <https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/march-2018> [geraadpleegd op 30/07/2018]
- International Crisis Group (ICG), *Crisiswatch, Somalia, May 2018*, s.d., <https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/may-2018> [geraadpleegd op 30/07/2018]
- International Crisis Group (ICG), *Somalia and the Gulf crisis*, 05/06/2018, <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/somalia/260-somalia-and-gulf-crisis> [geraadpleegd op 30/07/2018]
- International Crisis Group (ICG), *Somalia and the Gulf crisis*, 05/06/2018, <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/somalia/260-somalia-and-gulf-crisis> [geraadpleegd op 30/07/2018]
- International Organization for Migration (IOM), *DTM: Displacement Situation Report Mogadishu, Banadir Region, Somalia - October 2017*, 23/10/2017, <https://reliefweb.int/report/somalia/dtm-displacement-situation-report-mogadishu-banadir-region-somalia-october-2017> [geraadpleegd op 18/01/2018]
- International Organization for Migration (IOM), *EU, IOM Facilitating Sustainable Return in Somalia, Horn of Africa*, 30/09/2016, <http://www.iom.int/news/eu-iom-facilitating-sustainable-return-somalia-horn-africa> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- International Organization for Migration (IOM), *Somalia, Humanitarian Response. Update # 1*, 10/04/2017, http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/IOM_Somalia_SITREP_%231%20Final%20%281%29.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]
- International Organization for Migration (IOM), *Vrijwillig vertrek 2017*, s.d., http://iom-nederland.nl/images/statistieken/2016/Vrijwillig_vertrek_2017.xls [geraadpleegd op 18/01/2018]
- International Organization for Migration (IOM), *June 2018, Bulletin IOM Regional Office for East and Horn of Africa*, s.d., <https://reliefweb.int/report/somalia/iom-regional-office-east-and-horn-africa-june-2018-bulletin> [geraadpleegd op 23/08/2018]
- International Organization for Migration (IOM), *UN Migration Agency Helps Somali Migrants Return Home from Libya*, 31/05/2018, <https://www.iom.int/news/un-migration-agency-helps-somali-migrants-return-home-libya> [geraadpleegd op 23/08/2018]
- IPI Global Observatory (Henigson H.), *Inadequate Strategies to Protect Somalis Undermine Efforts to Defeat Al Shabaab*, 09/05/2018, <https://theglobalobservatory.org/2018/05/inadequate-strategies-protect-somalians-undermine-efforts-defeat-Al-Shabaab/> [geraadpleegd op 01/08/2018]
- IPI Global Observatory (Williams P.D.), *Special Report: How Many Fatalities Has the African Union Mission in Somalia Suffered?*, 10/09/2015, <http://theglobalobservatory.org/2015/09/amisom-african-union-somalia-peacekeeping/> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- iRise Mogadishu Innovation Hub, *About irise*, s.d., <http://irisehub.so/services/> [geraadpleegd op 18/01/2018]

- Lifos - Migrationsverket, *Säkerhetssituationen i södra och centrala Somalia*, 29/04/2015, <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentAttachmentId=41917> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Lifos - Migrationsverket, *Säkerhetssituationen i södra och centrala Somalia. Rapport från utredningsresa till Nairobi, Kenya i oktober 2013*, 20/01/2014, <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentAttachmentId=40524> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Lifos - Migrationsverket, *Somalia. En sammanfattande analys av säkerhetssituationen, rättsväsendet och civilas situation (version 2.1.)*, 16/06/2016, <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentAttachmentId=43542> [geraadpleegd op 14/07/2016]
- Logistic Cluster, *Somalia, Road Acces Constraints as of 7 June 2018*, <https://logcluster.org/map/somalia-road-access-constraints-map-7-june-2018> [geraadpleegd op 02/08/2018]
- Mareeg, *Mogadisho: Five Al Shabaab Suspects arrested by National Intelligence and Security Agency - NISA*, 19/06/2016, <http://www.mareeg.com/security-operation-in-mogadishu-nabs-5-Al-Shabaab-suspects-national-intelligence-and-security-agency-nisa-forces-have-arrested-five-suspected-Al-Shabaab-fighters-in-a-security-operation-in-hilwa-dist/> [geraadpleegd op 14/07/2016]
- Mareeg, *One Day IGAD summit concluded in Mogadishu*, 13/09/2016, <http://mareeg.com/one-day-igad-summit-concluded-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Mareeg.com, *Deadly explosion kills Yemeni Embassy official in Mogadishu*, 06/05/2018, <https://mareeg.com/deadly-explosion-kills-yemeni-embassy-official-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 02/08/2018]
- Mareeg.com, *Somalia: Car bomb injures 2 people in Mogadishu*, 20/06/2018, <https://mareeg.com/somalia-car-bomb-injures-2-people-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 02/08/2018]
- Mareeg.com, *Somalia: ISIL claims attacks in Mogadishu*, 09/05/2018, <https://mareeg.com/somalia-isil-claims-attacks-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 27/08/2018]
- Mareeg.com, *Somalia: Two people injured in explosion in Mogadishu*, 12/04/2018, <https://mareeg.com/somalia-two-people-injured-in-explosion-in-mogadishu-2/> [geraadpleegd op 02/08/2018]
- Mercy Corps, *"If youth are given the chance." Effects of Education and Civic Engagement on Somali Youth Support of Political Violence*, 01/04/2018, <https://www.mercycorps.org/research/if-youth-are-given-chance-effects-education-and-civic-engagement-somali-youth-support> [geraadpleegd op 22/08/2018]
- Metiza (Grady J.), *Somali Sexual Offenses Bill: Women's Rights are Human Rights for Our Somali Sisters*, 17/05/2017, <https://metiza.com/need-to-know/news/somali-sexual-offenses-bill/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, *Algemeen Ambtsbericht Somalië*, 12/2014, <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/ambtsberichten/2014/12/18/ambtsbericht-somalie.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, 30/03/2016, <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/ambtsberichten/2016/03/31/somalie-2016-03-31/somalie-2016-03-31pdf.pdf> [geraadpleegd op 14/07/2016]
- Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, 23/11/2017, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2017/11/23/gecorrigeerde-versie-algemeen-ambtsbericht-zuid--en-centraal-somalie-2017> [geraadpleegd op 18/01/2018]
- Ministerie van Buitenlandse Zaken - Nederland, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, 30/11/2012, <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/ambtsberichten/2012/11/30/somalie-2012-11-30.html> [geraadpleegd op 30/10/2015]
- Ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en ontwikkelingssamenwerking, *Reisadviezen, Kenia*, s.d., https://diplomatie.belgium.be/nl/Diensten/Op_reis_in_het_buitenland/reisadviezen/kenia [geraadpleegd op 27/08/2018]
- Ministerie van Veiligheid en Justitie (Dijkhoff K.H.D.M.), *Kamerbrief over ambtsbericht Somalië*, 26/05/2016, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/05/26/tk-ambtsbericht-somalie> [geraadpleegd op 14/07/2016]

Mogadishu Airport – Aden Adde international airport [website], s.d., <http://mogadishuairport.com/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

News Deeply (Sperber A.), *In Somalia, New Law Could Finally Give Rape Survivors a Voice*, 27/04/2017, <https://www.newsdeeply.com/womenandgirls/articles/2017/04/27/in-somalia-new-law-could-finally-give-rape-survivors-a-voice> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Norwegian Refugee Council, *Thousands of people forcibly removed*, 25/01/2018, <https://reliefweb.int/report/somalia/thousands-people-forcibly-removed> [geraadpleegd op 27/08/2018]

Office of the President of Somalia, *Joint Security Update by the Federal Government of Somalia and the African Union Mission in Somalia on Operation Indian Ocean*, 27/10/2014, <https://madmimi.com/p/d28675?fe=1&pact=25887556404> [geraadpleegd op 26/01/2015]

Political Geography Now (Polgeonow), *Somalia Control Map & Timeline - June 2018 (Subscription)*, 02/06/2018, <https://members.polgeonow.com/> [geraadpleegd op 27/08/2018]

Public Radio International (PRI) (OnyuloT.), *Al-Shabab kidnaps Somali children to fill its ranks. Parents pull kids from school or flee to protect them*, 19/06/2018, <https://www.pri.org/stories/2018-06-19/al-shabab-kidnaps-somali-children-fill-its-ranks-parents-pull-kids-school-or-flee> [geraadpleegd op 22/08/2018]

Quartz Africa (Onyulo T.), *More phones, few banks and years of instability are transforming Somalia to a cashless society*, 26/02/2016, <https://qz.com/625258/more-phones-few-banks-and-years-of-instability-are-transforming-somalia-to-a-cashless-society/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Radio Dalsan via AllAfrica.com, *Kenya Completes Border Fence With Somalia*, 04/12/2016, <https://allafrica.com/stories/201612050296.html> [geraadpleegd op 27/08/2018]

Radio Ergo, *Somali students volunteer to educate IDP children in Mogadishu*, 13/06/2018, <https://www.radioergo.org/2018/06/13/somali-students-volunteer-to-educate-idp-children-in-mogadishu/?lang=en> [geraadpleegd op 24/08/2018]

Radio France internationale (RFI) (Chanda T.), *Les shebabs somaliens: sept questions sur un mouvement terroriste*, 10/04/2015, <http://www.rfi.fr/afrique/20150409-shebabs-somalie-questions-kenya-qarissa-westgate-al-qaida-ei-terrorisme> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Radio France internationale (RFI), *Somalie : Comment affermir la lutte contre les shebabs d'ici la fin de l'Amisom*, 21/04/2017, <http://www.rfi.fr/afrique/20170421-somalie-lutte-shebabs-amisom-africom-farmaio> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Radio France internationale (RFI), *Somalie : la volte-face de l'Amisom sur le meurtre de sept civils*, 22/08/2015, <http://www.rfi.fr/afrique/20150822-somalie-amisom-union-africaine-meurtre-merka-mariage> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Radio France internationale (RFI), *Somalie: la nouvelle stratégie des shebabs contre l'Amisom*, 03/09/2015, <http://www.rfi.fr/afrique/20150903-somalie-amisom-shebabs-force-africaine-leego-janaale> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Radio Shabelle, *Somalia calls UN Action against UAE Base in Berbera*, 28/03/2018, <http://radioshabelle.com/somalia-calls-un-action-uae-base-berbera/>

Radio Shabelle, *Al Shabaab Launches Attack On AU Peacekeepers' Base Near Mogadishu*, 24/04/2018, <http://radioshabelle.com/Al-Shabaab-launches-attack-au-peacekeepers-base-near-mogadishu/> [geraadpleegd op 02/08/2018]

Radio Shabelle, *Mogadishu Security Is Improving, Says Mayor*, 29/05/2018, <http://radioshabelle.com/mogadishu-security-is-improving-says-mayor/> [geraadpleegd op 02/08/2018]

Radio Shabelle, *Al Shabaab Attacks NISA Checkpoint Outside Mogadishu*, 11/06/2018, <http://radioshabelle.com/Al-Shabaab-attacks-nisa-checkpoint-outside-mogadishu/> [geraadpleegd op 02/08/2018]

Réseau francophone de recherche sur les opérations de paix (ROP) (Barguès J-G.), *Historique de l'opération AMISOM*, 15/06/2012, <http://www.operationspaix.net/1-historique-amisom.html> [geraadpleegd op 30/10/2015]

- Reuters (Blair E.), *Regional airlines merge as Somali airspace draws competition*, 17/02/2015, <http://www.reuters.com/article/somalia-airlines-idUSL5N0VN2ZF20150217> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Reuters (Sheikh A. e.a.), *Four militants killed in raid on Somali government site, attack over*, 21/06/2015, <http://www.reuters.com/article/2015/06/21/us-somalia-security-idUSKBN0P104220150621> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Reuters (Omar F. e.a.), *Somali Islamists warn against "immoral culture" at hotels, beaches*, 02/09/2015, <http://www.trust.org/item/20150902110947-d2c23/?source=fiOtherNews2> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Reuters (Jorgic D.), *Failure to pay soldiers threatens Somalia's war on Islamists*, 08/10/2015, <http://uk.reuters.com/article/2015/10/08/uk-somalia-security-insight-idUKKCN0S21GE20151008> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- Reuters (Hourelid K.), *Somali Islamists let drought-hit civilians roam in search of food*, 16/03/2017, <http://news.trust.org/item/20170316172046-eyjch/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Reuters (Uwiringiyimana C.), *Somali government says kills senior al Shabaab chief – statement*, 07/05/2017, <http://af.reuters.com/article/worldNews/idAFKBN1830G2?sp=true> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Reuters (Omar F., Hussein A.), *Car bomb kills seven at police station in Somali capital: police*, 22/06/2017, <https://www.reuters.com/article/us-somalia-blast/car-bomb-kills-seven-at-police-station-in-somali-capital-police-idUSKBN19D1GG> [geraadpleegd op 18/01/2018]
- Reuters, *Seven killed by car bomb explosion in Mogadishu: police*, 28/09/2017, <https://af.reuters.com/article/topNews/idAFKCN1C3291-OZATP?feedType=RSS&feedName=topNews> [geraadpleegd op 18/01/2018]
- Reuters, *Suicide bomber kills soldier in Mogadishu – police*, 11/08/2017, <https://uk.reuters.com/article/uk-somalia-security/suicide-bomber-kills-soldier-in-mogadishu-police-idUKKBN1AR0WL?rpc=401&> [geraadpleegd op 18/01/2018]
- Reuters, *U.S. military says no civilians killed in August Somalia raid*, 30/11/2017, [https://www.reuters.com/article/us-somalia-attacks/u-s-military-says-no-civilians-killed-in-august-somalia-raid-idUSKBN1DU0JW?feedType=RSS&feedName=worldNews&utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed%3A+Reuters%2FworldNews+\(Reuters+World+News\)&rpc=401](https://www.reuters.com/article/us-somalia-attacks/u-s-military-says-no-civilians-killed-in-august-somalia-raid-idUSKBN1DU0JW?feedType=RSS&feedName=worldNews&utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed%3A+Reuters%2FworldNews+(Reuters+World+News)&rpc=401) [geraadpleegd op 18/01/2018]
- Reuters, *Somalia's peacekeeping mission could be hurt by cut in force size: mission chief*, 04/12/2017, <https://www.reuters.com/article/us-somalia-security/somalias-peacekeeping-mission-could-be-hurt-by-cut-in-force-size-mission-chief-idUSKBN1DY2MV> [geraadpleegd op 18/01/2018]
- Reuters (Hourelid K.), *Exclusive - U.S. suspends aid to Somalia's battered military over graft*, 14/12/2017, <https://uk.reuters.com/article/uk-somalia-military-exclusive/exclusive-u-s-suspends-aid-to-somalias-battered-military-over-graft-idUKKBN1E81XW> [geraadpleegd op 18/01/2018]
- Reuters, *Somali lawmakers seek to impeach president amid political crisis*, 20/12/2017, https://www.hiiraan.com/news4/2017/Dec/145817/somali-lawmakers-seek-to-impeach-president-amid-political-crisis.aspx?utm_source=dlvr.it&utm_medium=twitter [geraadpleegd op 18/01/2018]
- Reuters, *Mortar attack in Mogadishu kills three people: peacekeepers*, 01/03/2018, <https://www.reuters.com/article/us-somalia-security/mortar-attack-in-mogadishu-kills-three-people-peacekeepers-idUSKCN1GD4GJ> [geraadpleegd op 02/08/2018]
- Reuters, *Somalia bans Dubai ports operator DP World, says contract with Somaliland null*, 13/03/2018, <https://www.reuters.com/article/us-somalia-ports/somalia-bans-dubai-ports-operator-dp-world-says-contract-with-somaliland-null-idUSKCN1GP10E> [geraadpleegd op 30/07/2018]
- Reuters, *Somalia's former defense minister elected new speaker of parliament*, 30/04/2018, <https://www.reuters.com/article/us-somalia-government/somalias-former-defense-minister-elected-new-speaker-of-parliament-idUSKBN1I11MV> [geraadpleegd op 30/07/2018]
- Reuters (Sheikh A.), *Al Shabaab blast kills at least 5 in Somali khat market near Mogadishu*, 09/05/2018, <https://www.reuters.com/article/us-somalia-security/Al-Shabaab-blast-kills-at-least-5-in-somali-khat-market-near-mogadishu-idUSKBN1IA2DU> [geraadpleegd op 30/07/2018]

Rift Valley Institute, Heritage Institute for Policy Studies (HIPS), *Settlement, ownership and displacement in a contested city*, 2017, <http://riftvalley.net/download/file/fid/4531> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Sabahi Online, *Somalia's new bank seeks to spur economic growth*, 24/12/2014, <http://allafrica.com/stories/201412290742.html> [geraadpleegd op 12/01/2015]

Sabahi, *Regional Leaders Praise IGAD Summit in Mogadishu*, 13/01/2015, <https://global.factiva.com/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Sahan (Bryden M.), *The Decline and Fall of Al Shabaab? Think Again*, 04/2015, <https://somalianews.files.wordpress.com/2015/05/bryden-decline-and-fall-of-Al-Shabaab-22v2015.pdf> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Sahan Journal (Abukar H.M.), *Will ISIS woo Al Shabaab into the fold?*, 19/03/2015, <http://sahanjournal.com/isis-Al-Shabaab-somalia/> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Sahan Journal (Dahir A.L.), *Books Over Bullets*, 26/08/2015, <http://sahanjournal.com/mogadishu-international-book-fair/> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Sahan Journal (Dahir A.M.), *A weekend in Mogadishu*, 13/06/2015, <http://sahanjournal.com/weekend-mogadishu/> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Sahan Journal (Hujale M.), *OpEd: Is AMISOM willing to unify and empower Somali National Army?*, 08/07/2015, <http://sahanjournal.com/amisom-sna/> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Shabelle Media Network, *AMISOM says assisted SNA kill top Al shabaab commander*, 05/06/2016, <http://www.shabellenews.com/2016/06/amisom-says-assisted-sna-kill-top-Al-Shabaab-commander/> [geraadpleegd op 24/06/2016]

Shabelle Media Network, *SNA carry out security sweep in Mogadishu*, 30/03/2016, <http://www.shabellenews.com/2016/03/somali-troops-carry-out-security-sweep-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 14/07/2016]

Shabelle Media Network, *Somali army officer killed in Mogadishu – Witness*, 24/08/2016, <http://www.shabellenews.com/2016/08/somali-army-officer-shot-dead-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 25/08/2016]

Shabelle Media Network, *Somalia: WFP Convoy Targeted in IED Blast Near Mogadishu*, 16/04/2017, <http://allafrica.com/stories/201704170100.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Shabelle News, *Hundreds arrested in large Mogadishu Security Sweep*, 01/06/2017, <http://www.shabellenews.com/2017/06/hundreds-arrested-in-mogadishu-security-sweep/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Somali Current, *Somalia: Attitudes towards elections and democracy in Mogadishu*, 15/12/2014, <http://www.somallicurrent.com/2014/12/15/somalia-attitudes-towards-elections-and-democracy-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Somali Current (Ali A.M.), *On the Other Side of Mogadishu*, 16/08/2015, <http://www.somallicurrent.com/2015/08/16/on-the-other-side-of-mogadishu/> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Somali Current (Ibrahim H.), *Somalia is no Longer a Failed State: Rhetoric or Reality?*, 26/12/2015, <http://www.somallicurrent.com/2015/12/26/somalia-is-no-longer-a-failed-state-rhetoric-or-reality/> [geraadpleegd op 11/02/2016]

Somali Current, *Al Shabaab Beheads Three Youths In Somalia*, 14/09/2015, <http://www.somallicurrent.com/2015/09/14/al-shabab-beheads-three-youths-in-somalia/> [geraadpleegd op 30/10/2015]

Somali Update, *Somalia: Mogadishu Aden Ade International Airport Flights Double*, 29/04/2015, <http://somalupdate.com/articles/6348/Somalia-Mogadishu-Aden-Ade-International-Airport-Flights-Double> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Somali Update, *Somalia: Tension High in Mogadishu Amid Disarmament Operation*, 30/05/2017, <http://somalupdate.com/articles/10238/Somalia-Tension-High-in-Mogadishu-Amid-Disarmament-Operation> [geraadpleegd op 01/06/2017]

- Somali Update, *Somalia: Minister Defends Stabilization Operation, Cites Killings in the Capital (VIDEO)*, 04/06/2017, <http://somalupdate.com/articles/10274/Somalia-Minister-Defends-Stabilization-Operation-Cites-Killings-in-the-Capital-VIDEO> [geraadpleegd op 04/06/2017]
- Somali update, *Somalia: Suspected Al Shabaab Gunmen Kill Electoral Delegate Elder in Mogadishu*, 14/11/2017, <http://somaliamediamonitoring.org/november-14-2017-morning-headlines/> [geraadpleegd op 18/01/2018]
- Somali Update, *Intensified Fighting Forces Over 10,000 People to Flee in Somalia, NGO Says*, 26/11/2017, <http://somaliamediamonitoring.org/november-27-2017-daily-monitoring-report/> [geraadpleegd op 18/01/2018]
- Somali Wayn, *For the first time in more than 20 years, petrol stations have re-opened in Mogadishu to fill empty tanks*, 14/12/2014, <http://somalwayn.org/?p=22700> [geraadpleegd op 16/01/2015]
- Somalia NGO Consortium, *Families Face Heightened Risk after Evictions and Destruction of IDP Settlements in Mogadishu, Somalia*, 09/01/2018, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/statement-on-idp-evictions-on-mogadishu.pdf> [geraadpleegd op 18/01/2018]
- Somalia Protection Cluster, *Annual Report 2015*, 16/02/2016, http://www.globalprotectioncluster.org/assets/files/field_protection_clusters/Somalia/files/protection-cluster-annual-report-2015.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Somalia Protection Cluster, *Annual Report 2016*, 24/02/2017, http://www.globalprotectioncluster.org/assets/files/field_protection_clusters/Somalia/files/somalia-protection-cluster-annual-report-2016.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Standard Digital (Osman D.), *London high level forum to chart Somalia's future*, 07/05/2017, <https://www.standardmedia.co.ke/article/2001238918/london-high-level-forum-to-chart-somalia-s-future> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Strategic Intelligence (Goldman D.), *Al Shabaab Terrorist Organization Refutes Leaders Death in June 2018*, 27/06/2018, https://intelligencebriefs.com/Al_Shabaab-terrorist-organization-refutes-leaders-death-in-june-2018/ [geraadpleegd op 25/07/2018]
- Strategic Intelligence News (SIN) (Agnon S.Y.), *IGAD Summit Concludes in Mogadishu, Member Countries Reaffirms Support to Somalia*, 14/09/2016, <http://intelligencebriefs.com/igad-summit-concludes-in-mogadishu-member-countries-reaffirms-support-to-somalia/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- Strategic Intelligence, *2 Kenyan-Born Al Shabaab Fighters Executed By The Terror Group In Qunyo Barrow Town, Somalia*, 15/02/2018, <https://intelligencebriefs.com/2-kenyan-born-al-shabaab-fighters-executed-by-the-terror-group-in-qunyo-barrow-town-somalia/> [geraadpleegd op 27/08/2018]
- The Bureau of Investigative Journalism, *Somalia: Reported US actions 2017*, s.d., <https://www.thebureauinvestigates.com/drone-war/data/somalia-reported-us-covert-actions-2017> [geraadpleegd op 18/01/2018]
- The Bureau of Investigative Journalism, *US strikes in Somalia, 2007 to present*, s.d., https://docs.google.com/spreadsheets/d/1-LT5TVBMv1Rj2WH30xQG9nqr8-RXFVvzJE_47NlpeSY/edit#gid=859698683 [geraadpleegd op 01/08/2018]
- The Bureau of Investigative Journalism, *Somalia, Reported US Actions in 2018* [website], laatste update: 10/07/2018, <https://www.thebureauinvestigates.com/drone-war/data/somalia-reported-us-actions-2018> [geraadpleegd op 25/07/2018]
- The Christian Science Monitor (Rogo P.), *What's in a soccer game? For Somalia, a milestone goal*, 17/12/2015, <http://m.csmonitor.com/World/Africa/2015/1217/What-s-in-a-soccer-game-For-Somalia-a-milestone-goal> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- The Drive (Trevithick J.), *America Is Expanding Its Secretive War in Somalia*, 31/03/2017, <http://www.thedrive.com/the-war-zone/8851/america-is-expanding-its-secretive-war-in-somalia> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- The East African (Oluoch F.), *Diaspora now investing in Mogadishu as security improves*, 01/04/2017, <https://www.theeastafrican.co.ke/business/Diaspora-investing-in-Mogadishu-as-security-improves-/2560-3873724-10r4x8uz/index.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]

- The East African, *Army Radio says Shabaab Supreme Leader is dead*, 27/06/2018, <http://www.theeastafrican.co.ke/news/africa/Army-radio-says-Shabaab-supreme-leader-dead/4552902-4634154-j9qi4k/index.html> [geraadpleegd op 24/07/2018]
- The Guardian, *Al-Shabaab militants kill 10 in attack on Somali education ministry*, 14/04/2015, <http://www.theguardian.com/world/2015/apr/14/somali-education-ministry-mogadishu-al-shabaab-rebels> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- The Guardian, *Mogadishu hotels come under deadly attack*, 10/07/2015, <http://www.theguardian.com/world/2015/jul/10/gunmen-storm-hotel-somalian-capital-mogadishu> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- The Guardian, *Where is the fastest growing city in the world?*, 18/11/2015, <http://www.theguardian.com/cities/2015/nov/18/where-is-the-worlds-fastest-growing-city-batam-niamey-xiamen> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- The Guardian, *US killed Al Shabaab senior leader in Somalia airstrike, Pentagon says*, 07/12/2015, <http://www.theguardian.com/us-news/2015/dec/07/Al-Shabaab-leader-killed-airstrike-isis> [geraadpleegd op 11/02/2016]
- The Guardian, *US drone strike kills key Al Shabaab leader in Somalia*, 01/04/2016, <https://www.theguardian.com/world/2016/apr/01/us-military-somalia-airstrike-Al-Shabaab-terrorist-targets> [geraadpleegd op 24/06/2016]
- The Guardian (Burke J.), *Three tales of Mogadishu: violence, a booming economy ... and now famine*, 15/05/2017, <https://www.theguardian.com/cities/2017/may/15/mogadishu-violence-booming-economy-famine> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- The Guardian, *Somalia restaurant siege: 17 dead as gunmen take hostages in Mogadishu*, 15/06/2017, <https://www.theguardian.com/world/2017/jun/14/dozens-held-hostage-in-restaurant-in-somalia> [geraadpleegd op 18/01/2018]
- The Hill (Felbab-Brown V.), *More airstrikes, less aid not enough to secure Somalia*, 16/01/2018, <http://thehill.com/opinion/international/369127-more-airstrikes-less-aid-not-enough-to-secure-somalia> [geraadpleegd op 18/01/2018]
- The Huffington Post (Hung V.), *World Youth Skills Day: Celebrating Mogadishu One Stop Youth Centre*, 20/07/2016, http://www.huffingtonpost.com/entry/world-youth-skills-day-celebrating-mogadishu-one-stop_us_578c0eb9e4b0cbf01ea023e5 [geraadpleegd op 01/06/2017]
- The Independent (Dearden L.), *Isis: New terrorist group Jahba East Africa pledges allegiance to 'Islamic State' in Somalia*, 08/04/2016, <http://www.independent.co.uk/news/world/africa/isis-new-terrorist-group-jahba-east-africa-pledges-allegiance-to-islamic-state-in-somalia-a6974476.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- The Independent, *Mogadishu explosion: Car bomb leaves 'at least six' dead and 20 wounded in Somali capital*, 30/07/2017, <http://www.independent.co.uk/news/world/africa/mogadishu-somalia-explosion-car-bomb-blast-killed-wounded-waberi-maka-al-mukarramah-latest-updates-a7867236.html> [geraadpleegd op 18/01/2018]
- The International Committee of the Red Cross (ICRC), *ICRC mourns loss of staff killed in bomb attack in Mogadishu*, 29/03/2018, <https://www.icrc.org/en/document/icrc-mourns-loss-staff-member-killed-bomb-attack-mogadishu> [geraadpleegd op 07/09/2018]
- The Jamestown Foundation (Schaefer A., Black A.) *Clan and Conflict in Somalia: Al Shabaab and the Myth of "Transcending Clan Politics"*, 04/11/2011, http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=38628 [geraadpleegd op 14/07/2016]
- The Jamestown Foundation (Roble M. A.), *Mogadishu's Dilemma: Who's in Control?*, in *Terrorism Monitor*, Volume: 11, Issue: 12, 14/06/2013, <http://www.refworld.org/docid/51bef47c4.html> [geraadpleegd op 24/06/2013]
- The Jamestown Foundation (Roble M.A.), *Al Shabaab: On the Back Foot but Still Dangerous*, in *Terrorism Monitor*, Volume XIII, Issue 2, 23/01/2015, http://www.jamestown.org/uploads/media/TerrorismMonitorVol13Issue2_02.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]

The Jamestown Foundation (West S.), *Al Shabaab Recruitment from Kenyan Universities Alarms Officials*, in *Terrorism Monitor*, Volume: 14, Issue: 1, 07/01/2016, <https://jamestown.org/program/Al-Shabaab-recruitment-from-kenyan-universities-alarms-officials/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

The Jamestown Foundation (Brandon J.), *Al Shabaab Attacks In Somalia Suggest New Hardline Strategy*, in *Terrorism Monitor*, Volume XV, Issue 4, 19/02/2016, http://www.jamestown.org/uploads/media/February_19_2016_TM.pdf [geraadpleegd op 19/02/2016]

The Jamestown Foundation (West S.), *Jahba East Africa: Islamic State Alters the Dynamic of Somalia's Conflict*, in *Terrorism Monitor*, Volume: 14, Issue: 9, 29/04/2016, <https://jamestown.org/program/jahba-east-africa-islamic-state-alters-the-dynamic-of-somalias-conflict/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

The Jamestown Foundation (West S.), *Al Shabaab Leader's First Audio Message Suggests Morale Is Low Among Somali Militants*, in *Terrorism Monitor*, Volume: 14, Issue: 16, 05/08/2016, <https://jamestown.org/program/Al-Shabaab-leaders-first-audio-message-suggests-morale-is-low-among-somali-militants/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

The Jamestown Foundation (West S.), *Al Shabaab Aims for 'Hearts and Minds' With Establishment of Islamic Police Force*, in *Terrorism Monitor*, Volume: 14, Issue: 17, 19/08/2016, <https://jamestown.org/program/Al-Shabaab-aims-for-hearts-and-minds-with-establishment-of-islamic-police-force/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

The Jamestown Foundation (Sehmer A.), *Somalia: One Step Closer to Defeating Al Shabaab*, in *Terrorism Monitor*, Volume: 15, Issue: 5, 10/03/2017, <https://jamestown.org/program/briefs-260/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

The Jamestown Foundation (Horton M.), *Al Shabaab: Why Somalia's al-Qaeda Affiliate Wants Puntland*, in *Terrorism Monitor*, Volume: 15, Issue: 5, 10/03/2017, <https://jamestown.org/program/Al-Shabaab-somalias-al-qaeda-affiliate-wants-puntland/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

The Jamestown Foundation (West S.), *Al Shabaab Plays on Aid Distribution Role to Win Over Desperate Somalis*, in *Terrorism Monitor*, Volume: 15, Issue: 7, 07/04/2017, <https://jamestown.org/program/Al-Shabaab-plays-aid-distribution-role-win-desperate-somalis/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

The Jamestown Foundation (Sehmer A.), *Somalia: Ramping up Action on Al Shabaab*, in *Terrorism Monitor*, Volume: 15, Issue: 8, 21/04/2017, <https://jamestown.org/program/briefs-263/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

The Jamestown Foundation, *The Resurgence of Al Shabaab*, 08/02/2018, <https://jamestown.org/program/resurgence-Al-Shabaab/> [geraadpleegd op 31/07/2018]

The Jamestown Foundation (West S.), *Al Shabaab Faces leadership Battle as Speculation Over Emir's Health Mounts*, In: *Terrorism Monitor*, Volume 16, Issue 10, 18/05/2018, <https://jamestown.org/wp-content/uploads/2018/05/Terrorism-Monitor-May-18-2018.pdf?x87069> [geraadpleegd op 23/07/2018];

The Jamestown Foundation (Sehmer A.), *Somalia: the Gulf Crisis Spills into the Horn of Africa*, 14/06/2018, <https://jamestown.org/wp-content/uploads/2018/06/Terrorism-Monitor-June-14-2018.pdf?x87069> [geraadpleegd op 30/07/2018]

The Jamestown Foundation (West S.), *Ominous Silence: Why has Al Shabaab refrained From Condemning this Year's World Cup?* In: *Terrorism Monitor*, volume 16, Issue 14, 13/07/2018, <https://jamestown.org/program/ominous-silence-why-has-Al-Shabaab-refrained-from-condemning-this-years-world-cup/> [geraadpleegd op 24/07/2018]

The New York Times (Gittleman J.), *Shabab Militants Learning to Kill on a Shoestring*, 06/04/2015, http://www.nytimes.com/2015/04/07/world/africa/setbacks-press-shabab-fighters-to-kill-inexpensively.html?_r=0 [geraadpleegd op 16/11/2015]

The New York Times (Gittleman J.), *A Bloody Reminder for Somalia: Chaos Is Never Far Away*, 25/01/2017, https://www.nytimes.com/2017/01/25/world/africa/mogadishu-somalia-hotel-attack.html?_r=2 [geraadpleegd op 01/06/2017]

The New York Times (Gittleman J.), *Fueled by Bribes, Somalia's Election Seen as Milestone of Corruption*, 07/02/2017, https://www.nytimes.com/2017/02/07/world/africa/somalia-election-corruption.html?_r=2 [geraadpleegd op 01/06/2017]

The New York Times (Sanbalooche A.H.), *Somalia Doesn't Need Tears. Help Us Fight Terrorism*, 26/10/2017, <https://www.nytimes.com/2017/10/26/opinion/somalia-united-states-terrorism.html> [geraadpleegd op 18/01/2018]

The New Yorker (Ferguson J.), *Trump's Military Escalation in Somalia Is Spurring Hope and Fear*, 05/04/2018, <https://www.newyorker.com/news/news-desk/trumps-military-escalation-in-somalia-is-spurring-hope-and-fear> [geraadpleegd op 01/08/2018]

The Norwegian Country of Origin Information Centre (Landinfo), *Somalia: Aktuelle sosiale og økonomiske forhold ved retur til Mogadishu*, 01/04/2016, http://www.landinfo.no/asset/3330/1/3330_1.pdf [geraadpleegd op 14/07/2016]

The Norwegian Country of Origin Information Centre (Landinfo), *Somalia: Praktiske forhold og sikkerhetsutfordringer knyttet til reisevirksomhet i Sør-Somalia*, 04/04/2016, http://www.landinfo.no/asset/3331/1/3331_1.pdf [geraadpleegd op 14/07/2016]

The Norwegian Country of Origin Information Centre (Landinfo), *Report Somalia: Security challenges in Mogadishu*, 15/05/2018, <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/06/Report-Somalia-Security-challenges-in-Mogadishu-May-2018-1.pdf> [geraadpleegd op 02/08/2018]

The Norwegian Country of Origin Information Centre (Landinfo), *Somalia: Violence, fatalities, perpetrators and victims in Mogadishu*, 27/02/2017, http://landinfo.no/asset/3560/1/3560_1.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

The Peninsula Qatar, *Charities from Qatar to raise QR60m to help Somalians*, 08/06/2018, <https://thepeninsulaqatar.com/article/08/06/2018/Charities-from-Qatar-to-raise-QR60m-to-help-Somalians> [geraadpleegd op 30/07/2018]

The Star (Shepherd M.), *Star exclusive: Somalia's new war order*, 25/05/2014, http://www.thestar.com/news/world/2014/05/25/star_exclusive_somalias_new_war_order.html [geraadpleegd op 16/11/2015]

The Strategic Times, *Somali Special Forces : The Danab Commandos*, 23/02/2017, <http://thestrategictimes.com/somali-special-forces-danab-commandos/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

The Times (Starkey J.), *Segregation and security: life inside MIA*, 11/05/2015, <https://global.factiva.com> [geraadpleegd op 16/11/2015]

The Wall Street Journal, *In Somalia, an Overlooked Extremist Hotbed Simmers*, 13/12/2017, https://www.wsj.com/articles/in-somalia-an-overlooked-extremist-hotbed-simmers-1513161002?mod=fox_australian [geraadpleegd op 18/01/2018]

The Washington Post, *'What other choice do I have?' How debt-ridden refugees are being forced to return to a war zone*, 21/12/2017, http://www.washingtonpost.com/sf/world/2017/12/15/how-refugees-are-being-forced-back-to-a-war-zone-to-repay-their-debts/?utm_term=.761223e8d585 [geraadpleegd op 18/01/2018]

The Washington Post, *This is why al-Shabab won't be going away anytime soon*, 06/07/2018, https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2017/07/06/this-is-why-Al-Shabaab-wont-be-going-away-any-time-soon/?utm_term=.e01a5c1fe913 [geraadpleegd op 18/01/2018]

The World Bank (Firestone R., Kelly T., Rifon A.), *A game changer—the prospects and pitfalls of mobile money in Somalia*, 25/05/2017, <http://blogs.worldbank.org/nasikiliza/a-game-changer-the-prospects-and-pitfalls-of-mobile-money-in-somalia> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Traoré B., *Somalie, d'une intervention à l'autre : la paix introuvable?*, in *Perspectives Internationales*, numéro 3, 01-06/2013, http://perspectivesinternationales.com/wp-content/uploads/2013/02/TRAORE_Bakary_Somalie_d_une_intervention_à_l_autre_la_paix_introuvable.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]

Tuko (Unyango J.), *Al Shabaab leaders split amid acrimonious succession wrangles*, 23/04/2018, <https://www.tuko.co.ke/271776-Al-Shabaab-leaders-split-acrimonious-succession-wrangles.html#271776> [geraadpleegd op 23/07/2018]

UK Home Office via Refworld, *Country Policy and Information Note: Somalia: Women fearing gender-based violence*, p. 8, 01/04/2018, <http://www.refworld.org/pdfid/5ae2ecc04.pdf> [geraadpleegd op 01/08/2018]

UN News Centre, *Somalia: UN Security Council urges sustained momentum towards democratic governance*, 10/02/2017, <https://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=56149> [geraadpleegd op 01/06/2017]

UN-Habitat, *Youth Event Launches the First Phase of the One Stop Youth Centre in Mogadishu*, 10/02/2016, <https://unhabitat.org/youth-event-launches-the-first-phase-of-the-one-stop-youth-centre-in-mogadishu/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Kingdom Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), *MOJ & Ors (Return to Mogadishu) Somalia CG [2014] UKUT 00442 (IAC)*, 10/09/2014, <http://www.refworld.org/pdfid/543438014.pdf> [geraadpleegd op 16/11/2015]

United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM) [website], *Mandate*, s.d., <https://unsom.unmissions.org/Default.aspx?tabid=6255&language=en-US> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM) via Reliefweb, *Mogadishu youths call for a peaceful and vibrant capital city*, 13/10/2016, <http://reliefweb.int/report/somalia/mogadishu-youths-call-peaceful-and-vibrant-capital-city> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM), *Mogadishu hosts its third annual book fair*, 13/09/2017, <https://unsom.unmissions.org/mogadishu-hosts-its-third-annual-book-fair> [geraadpleegd op 18/01/2018]

United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM), *Somalis gather to review the country's Action Plan on Ending Sexual Violence in Conflict*, 29/11/2017, <https://reliefweb.int/report/somalia/somalis-gather-review-country-s-action-plan-ending-sexual-violence-conflict> [geraadpleegd op 18/01/2018]

United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM), Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Protection of civilians: building the foundation for peace, security and human rights in Somalia*, 12/2017, <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/SO/ReportProtectionofCivilians.pdf> [geraadpleegd op 18/01/2018]

United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM) via Reliefweb, *Across Somalia, thousands of students brave the elements to sit crucial exams for university entrance*, 23/05/2018, <https://reliefweb.int/report/somalia/across-somalia-thousands-students-brave-elements-sit-crucial-exams-university> [geraadpleegd op 27/07/2018]

United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM), *Humanitarian Response Plan – Revised, July- December 2018*, 01/07/2018, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Somalia%20Revised%20HRP%20July%202018-FINAL.pdf> [geraadpleegd op 24/08/2018]

United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM), *A new way to educate in Somali schools starts in August [EN/SO]*, 25/07/2018, <https://reliefweb.int/report/somalia/new-way-educate-somali-schools-starts-august-enso> [geraadpleegd op 24/08/2018]

United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM), *International Day of Sport for Peace and Development marked in Mogadishu with first mini-marathon in decades*, 06/04/2018, <https://unsom.unmissions.org/international-day-sport-peace-and-development-marked-mogadishu-first-mini-marathon-decades> [geraadpleegd op 27/07/2018]

United Nations Assistance Mission in Somalia (UNSOM), *Mogadishu mini-marathon*, 06/04/2018, <https://www.flickr.com/photos/unsom/albums/72157695339089045> [geraadpleegd op 27/07/2018]

United Nations Children's Fund (UNICEF), *UNICEF Somalia Situation Report – 16 -31 March 2017*, 07/04/2017, https://www.unicef.org/somalia/SOM_sitrep_3_31Mar2017.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Children's Fund (UNICEF), *UNICEF Somalia Humanitarian Situation Report #5: 1-31 May 2018*, 31/05/2018, <https://reliefweb.int/report/somalia/unicef-somalia-humanitarian-situation-report-5-1-31-may-2018> [geraadpleegd op 24/08/2018]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *International Protection Considerations with Regard to people fleeing Southern and Central Somalia. HCR/PC/SOM/14/01*, 01/2014, <http://www.refworld.org/docid/52d7fc5f4.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Internal Displacement Profiling in Mogadishu*, 04/2016, http://www.iips.org/system/cms/attachments/1120/original_Mogadishu_Profiling_Report_2016.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Somalia. Fact Sheet 1-30 November 2017*, 26/12/2017, <https://goo.gl/ZixUNh> [geraadpleegd op 18/01/2018]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *UNHCR Operational Update - Dadaab, Kenya, 1 - 15 September 2017*, 24/09/2017, <https://reliefweb.int/report/kenya/unhcr-operational-update-dadaab-kenya-1-15-september-2017> [geraadpleegd op 18/01/2018]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *UNHCR Operational Update - Dadaab, Kenya 1-15 November 2017*, 18/12/2017, <https://reliefweb.int/report/kenya/unhcr-operational-update-dadaab-kenya-1-15-november-2017> [geraadpleegd op 18/01/2018]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *UNHCR position on returns to southern and central Somalia(update I)*, 05/2016, www.refworld.org/pdfid/573de9fe4.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Factsheet Somalia, 1-30 juni 2018*, 30/06/2018, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/64858_0.pdf [geraadpleegd op 01/08/2018]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Repatriation Update, Somalia, 1-30 June 2018*, 18/07/2018, <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/64858> [geraadpleegd op 23/08/2018]

United Nations Human Rights Council, *Report of the independent expert on the situation of human rights in Somalia, Bahame Tom Nyanduga. A/HRC/30/57*, 29/09/2015, http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session30/Documents/A-HRC-30-57_en.doc [geraadpleegd op 16/11/2015]

United Nations Human Rights Council, *Report of the Independent Expert on the situation of human rights in Somalia. A/HRC/33/64*, 15/09/2016, http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/A_HRC_33_64_en.pdf

United Nations Human Rights Council, *Report of the Independent Expert on the situation of human rights in Somalia*, 06/09/2017, <http://www.refworld.org/docid/59c12bed4.html> [geraadpleegd op 18/01/2018]

United Nations News Centre, *Security Council enhances role of UN support office in Somalia*, 09/11/2015, <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=52498#.VIL2Bbd0yP8> [geraadpleegd op 16/11/2015]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Humanitarian Bulletin Somalia March 2015*, 24/04/2015, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/OCHA%20Somalia%20Humanitarian%20Bulletin%20March%202015.pdf>

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Somalia: Humanitarian Response Plan. January-December 2016*, 11/2015, http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/2016_somalia_hrp_final.pdf [geraadpleegd op 11/02/2016]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *2017 Humanitarian Needs Overview. Somalia*, 10/2016, https://www.humanitarianresponse.info/system/files/documents/files/161124_som_hno_2017.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *2017 Humanitarian Response Plan. January-December 2017*, 11/2016, http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/2017_somalia_humanitarian_response_plan_final.pdf [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Humanitarian Coordinator for Somalia deeply concerned about large-scale destruction of IDP settlements on the outskirts of Mogadishu*, 01/01/2018, <https://reliefweb.int/report/somalia/humanitarian-coordinator-somalia-deeply-concerned-about-large-scale-destruction-idp> [geraadpleegd op 18/01/2018]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Somalia, Humanitarian Snapshot*, 05/07/2018,

<https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Somalia%20Humanitarian%20Snapshot%20-%20July%202018.pdf>

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Humanitarian Dashboard – June 2018*, 17/07/2018,

https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/somalia_humanitarian_dashboard_june_2018.pdf

[geraadpleegd op 24/08/2018]

United Nations Population Fund (UNFPA) (Semu-Banda P.), *A safe house for GBV survivors in Mogadishu*, 02/09/2015,

http://countryoffice.unfpa.org/somalia/2015/09/02/12733/a_safe_house_for_gbv_survivors_in_mogadishu/

[geraadpleegd op 16/11/2015]

United Nations Population Fund (UNFPA), *UNFPA Somalia Gender. Annual Report Jan – Dec 2016*, 02/03/2017,

<http://somalia.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/GBV%20Annual%20report%20%281%29.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Security Council, *Letter dated 12 July 2013 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 751 (1992) and 1907 (2009) concerning Somalia and Eritrea addressed to the President of the Security Council. S/2013/413*, 12/07/2013, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2013_413.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]

United Nations Security Council, *Resolution 2124 (2013). S/RES/2124 (2013)*, 12/11/2013,

http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_res_2124.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]

United Nations Security Council, *Report of the Secretary General on Somalia. S/2014/330*, 12/05/2014,

<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1432126.pdf> [geraadpleegd op 25/06/2014]

United Nations Security Council, *Letter dated 10 October 2014 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 751 (1992) and 1907 (2009) concerning Somalia and Eritrea addressed to the President of the Security Council. S/2014/726*, 15/10/2014, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/S_2014_726.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]

United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia. S/2015/331*, 12/05/2015,

http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2015_331.pdf [geraadpleegd op 26/10/2015]

United Nations Security Council, *Resolution 2232 (2015). S/RES/2232 (2015)*, 28/07/2015,

http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_res_2232.pdf [geraadpleegd op 16/11/2015]

United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia. S/2015/702*, 11/09/2015,

http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/S_2015_702.pdf [geraadpleegd op 26/10/2015]

United Nations Security Council, *Letter dated 9 October 2015 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 751 (1992) and 1907 (2009) concerning Somalia and Eritrea addressed to the President of the Security Council. S/2015/801*, 19/10/2015,

http://www.un.org/qa/search/view_doc.asp?symbol=S/2015/801 [geraadpleegd op 26/10/2015]

United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia. S/2016/27*, 08/01/2016,

<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1600065.pdf> [geraadpleegd op 11/02/2016]

United Nations Security Council via Reliefweb, *Report of the Secretary-General on Somalia [S/2016/430]*, 09/05/2016, <https://reliefweb.int/report/somalia/report-secretary-general-somalia-s2016430> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia. S/2016/763*, 06/09/2016,

<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1627603.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]

United Nations Security Council, *Letter dated 7 October 2016 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 751 (1992) and 1907 (2009) concerning Somalia and Eritrea addressed to the President of the Security Council. S/2016/919*, 31/10/2016,

<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1630079.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]

- United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on children and armed conflict in Somalia*, S/2016/1098, 22/12/2016, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1646260.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia*, S/2017/21, 09/01/2017, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1647163.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia*, S/2017/408, 09/05/2017, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1712363.pdf> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- United Nations Security Council, *Resolution 2358*, (S/RES/2358 (2017), 14/06/2017, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2358\(2017\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2358(2017)) [geraadpleegd op 18/01/2018]
- United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia*, 05/09/2017, http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2017/751 [geraadpleegd op 18/01/2018]
- United Nations Security Council, *Somalia report of the Monitoring Group on Somalia and Eritrea submitted in accordance with resolution 2317 (2016)*, 02/11/2017, https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2017/924 [geraadpleegd op 18/01/2018]
- United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia*, 26/12/2017, http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2017/1109 [geraadpleegd op 18/01/2018]
- United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on Somalia S/2018/411*, 02/05/2018, <http://undocs.org/S/2018/411> [geraadpleegd op 11/07/2018]
- United Nations Support Office for AMISOM (UNSOA) [website], *Mandate*, s.d., <http://unsoa.unmissions.org/unsoa-mandate> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- United Nations Support Office in Somalia (UNSOS) [website], s.d., <https://unsos.unmissions.org/> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- United States AFRICOM, *Press Release, U.S. Conducts Airstrike in Support of the Federal Government of Somalia*, 03/01/2018, <https://www.africom.mil/media-room/pressrelease/30271/u-s-conducts-airstrike-in-support-of-the-federal-government-of-somalia> [geraadpleegd op 25/07/2018]
- United States Department of Labor (USDOL), *2015 Findings on the Worst Forms of Child Labor - Somalia*, 30/09/2016, <http://www.refworld.org/docid/57f4e8ab2.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- United States Department of State (USDOS), *Terrorist Designations of Ahmed Diriye and Mahad Karate*, 21/04/2015, <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2015/04/240932.htm> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- United States Department of State (USDOS), *Country Reports on Terrorism 2014 - Foreign Terrorist Organizations: Al Shabaab*, 19/06/2015, <http://www.refworld.org/docid/5587c7305f.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]
- United States Department of State (USDOS), *2015 Country Reports on Human Rights Practices - Somalia*, 13/04/2016, <http://www.refworld.org/docid/571612aae.html> [geraadpleegd op 14/07/2016]
- United States Department of State (USDOS), *2016 Trafficking in Persons Report - Special Case: Somalia*, 30/06/2016, <http://www.state.gov/documents/organization/258882.pdf> [geraadpleegd op 14/07/2016]
- United States Department of State (USDOS), *2016 Country Reports on Human Rights Practices - Somalia*, 03/03/2017, <http://www.refworld.org/docid/58ec89ca13.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]
- United States Department of State (USDOS), *2017 Country Reports on Human Rights Practices, Report, Somalia*, 20/04/2018, <https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2017/af/277045.htm> [geraadpleegd op 01/08/2018]
- USAID, *SOMALIA - Complex Emergency Fact Sheet #4*, 13/07/2018, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/07.13.18%20-%20USAID-DCHA%20Somalia%20Complex%20Emergency%20Fact%20Sheet%20%234.pdf> [geraadpleegd op 01/08/2018]
- VICE NEWS (Goldbaum C.), *Exclusive: Massive Military Base Buildup Suggests The U.S. Shadow War in Somalia is Only Getting Bigger*, 03/05/2018, https://news.vice.com/en_us/article/xw7nw3/somalia-is-looking-like-another-full-blown-us-war [geraadpleegd op 25/07/2018]

Voice of America (VOA) (Joseph D., Maruf H.), *US-Trained Somali Commandos Fight Al-Shabab*, 31/07/2014, <http://www.voanews.com/content/us-trained-somali-commandos-fight-against-al-shabab/1968832.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Voice of America (VOA), *Somali President Extends Amnesty to al-Shabab Fighters*, 28/10/2014, <http://www.voanews.com/content/somali-president-extends-amnesty-to-al-shabab-fighters/2500126.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Voice of America (VOA) (Billow A., Joseph D.), *Somali President Renews Amnesty Offer for Al-Shabab Members*, 28/01/2015, <http://www.voanews.com/content/former-al-shabab-commander-urges-others-to-surrender/2616855.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Voice of America (VOA) (Maruf H.), *Attack Near Mosque Shows al-Shabab Capabilities Intact*, 20/02/2015, <http://www.voanews.com/content/attack-near-mosque-shows-shabab-capabilities-intact/2652984.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Voice of America (VOA) (Billow A.), *Somalia Listed as Worst Country for Maternal Health*, 20/05/2015, <http://www.voanews.com/content/somalia-listed-as-worst-country-for-maternal-health/2780435.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Voice of America (VOA) (Maruf H.), *Al-Shabab Attacks Expose AMISOM Weaknesses*, 01/07/2015, <http://www.voanews.com/content/al-shabab-attacks-expose-amisom-weaknesses/2845768.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Voice of America (VOA), *AU Soldiers Indicted for Alleged Wedding Attack*, 21/08/2015, <http://www.voanews.com/content/au-soldiers-indicted-for-alleged-wedding-attack/2927260.html> [geraadpleegd op 16/11/2015]

Voice of America (VOA), *Somalia: US Drone Strike Hits al-Shabab Positions*, 22/12/2015, <http://www.voanews.com/content/un-official-says-somalia-is-no-longer-a-failed-state/3113490.html> [geraadpleegd op 11/02/2016]

Voice of America (VOA) (Milton M.), *Kenya Says It Killed Al-Shabab Intel Chief*, 18/02/2016, <http://www.voanews.com/content/kenya-says-it-killed-al-shabab-intel-chief/3196181.html> [geraadpleegd op 19/02/2016]

Voice of America (VOA) (Maruf H.), *AMISOM Marks 10 Years in Somalia, to Everyone's Regret*, 06/03/2017, <http://www.voanews.com/a/amisom-marks-ten-years-somalia-to-everyones-regret/3751556.html> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Voice of America (VOA) (Hassan M.O.), *At Least 7 Killed in Mogadishu Car Bombing*, 28/09/2017, <https://www.voanews.com/a/somalia-police-say-car-bomb-blast-kills-five-capital/4048297.html> [geraadpleegd op 18/01/2018]

Voice of America (VOA), (Maruf H.), *2 Somali Civilians, AU Soldier Die in Ambush*, 25/10/2017, <https://www.voanews.com/a/somalia-two-civilians-african-union-soldier-die-ambush/4085687.html> [geraadpleegd op 18/01/2018]

Voice of America (VOA) (Hassan M.O.), *18 Dead in Suicide Attack on Somali Police Academy*, 18/12/2017, <https://www.voanews.com/a/suicide-bomber-kills-somalia-police-officers/4163273.html> [geraadpleegd op 18/01/2018]

Voice of America (VOA) (Maruf H.), *Police Deny IS Presence Near Mogadishu*, 04/02/2018, <https://www.voanews.com/a/police-somalia-deny-islamic-state-near-mogadishu/4240047.html> [geraadpleegd op 24/07/2018]

Voice of America (VOA), *Somali Migrants Returning From Libya Tell of Abuse, Horror*, 17/02/2018, <https://www.voanews.com/a/somali-migrants-returning-libya-tell-abuse-horror/4259510.html> [geraadpleegd op 23/08/2018]

Voice of America (VOA), *At Least 14 Killed in Mogadishu Car Bombing*, 22/03/2018, <https://www.voanews.com/a/car-bomb-somalia/4310296.html> [geraadpleegd op 27/08/2018]

Voice of America (VOA), *Red Cross Says Staffer Dies after Car Bombing in Somalia*, 29/03/2018, <https://www.voanews.com/a/red-cross-says-staffer-dies-after-car-bombing-in-somalia/4322151.html> [geraadpleegd op 07/09/2018]

War Is Boring (Gannon D.), *Somalia's Got a New Commando Squad*, 17/07/2014, <https://medium.com/war-is-boring/american-commandos-secretly-training-the-new-somali-army-861e0f87cd86> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Wardheer News, *Is the Emir of Al Shabaab Dead?*, 27/06/2018, <http://www.wardheernews.com/is-the-emir-of-Al-Shabaab-dead/> [geraadpleegd op 24/07/2018]

Watchlist on Children and Armed Conflict, *Monthly Update, August 2018*, s.d., <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/watchlist-cac-monthly-update-august-2018.pdf> [geraadpleegd op 24/08/2018]

Worldbank, *Somali authorities make urban resilience a priority*, 07/09/2017, <http://www.worldbank.org/en/news/feature/2017/09/07/somali-authorities-make-urban-resilience-a-priority> [geraadpleegd op 18/01/2018]

Xinhua, *Africa Focus: War-torn Somalia opens 2nd bank in capital*, 22/05/2015, http://news.xinhuanet.com/english/2015-05/22/c_134259579.htm [geraadpleegd op 16/11/2015]

Xinhua, *Feature: Mogadishu's glitzy suburb, the face of resurgence in Somalia*, 23/10/2015, http://www.china.org.cn/world/Off_the_Wire/2015-10/23/content_36877662.htm [geraadpleegd op 16/11/2015]

Xinhua, *Feature: Rehab center gives hope to street children in Mogadishu*, 16/04/2016, http://news.xinhuanet.com/english/2016-04/16/c_135284772.htm [geraadpleegd op 01/06/2017]

Xinhua, *Mogadishu airport passenger numbers up over safety measures*, 01/05/2016, <http://www.somalilandinformer.com/somalia/mogadishu-airport-passenger-numbers-up-over-safety-measures/> [geraadpleegd op 01/06/2017]

Xinhua, *U.S. denies conducting air strikes against Al Shabaab in Somalia*, 18/04/2017, www.factiva.com [geraadpleegd op 18/01/2018]

Xinhua, *UN decries insecurity for civilians, aid workers in Somalia*, 24/04/2017, http://news.xinhuanet.com/english/2017-04/24/c_136232682.htm [geraadpleegd op 01/06/2017]

Xinhua via Hiiraan, *2 soldiers killed in mortar attack near Somalia's presidential palace*, 04/07/2017, https://www.hiiraan.com/news4/2017/July/142945/2_soldiers_killed_in_mortar_attack_near_somalia_s_presidential_palace.aspx [geraadpleegd op 18/01/2018]

Xinhua, *Somalia regains control of airspace management after 27 years*, 28/12/2017, <http://sable.madmimi.com/c/13341?id=4485989.51190.1.8eebe338d8dedb56de1063cc9a585bef> [geraadpleegd op 18/01/2018]

Xinhua, *Somalia launches new curriculum to improve access to education*, 19/06/2018, http://www.xinhuanet.com/english/2018-06/19/c_137265298.htm [geraadpleegd op 24/08/2018]